ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്വാൽമീകീയരാമായണസ്യ

॥ സുന്ദരകാണ്ഡം ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമഃ സർഗഃ	**5**
2	ദ്വിതീയഃ സർഗഃ	**42**
3	തൃതീയഃ സർഗഃ	**52**
4	ചതുർഥഃ സർഗഃ	**61**
5	പഞ്ചമഃ സർഗഃ	**67**
6	ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ	**72**
7	സപ്തമഃ സർഗഃ	**80**
8	അഷ്ടമഃ സർഗഃ	**84**
9	നവമഃ സർഗഃ	**86**
10	ദശമഃ സർഗഃ	**99**
11	ഏകാദശഃ സർഗഃ	**109**
12	ദ്വാദശഃ സർഗഃ	**118**
13	ത്രയോദശഃ സർഗഃ	**123**
14	ചതുർദശഃ സർഗഃ	**136**
15	പഞ്ചദശഃ സർഗഃ	**145**
16	ഷോഡശഃ സർഗഃ	**155**
17	സപ്തദശഃ സർഗഃ	**161**
18	അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ	**167**
19	ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ	**173**

20 വിംശഃ സർഗഃ **178**
21 ഏകവിംശഃ സർഗഃ **185**
22 ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ **192**
23 ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ **201**
24 ചതുർവിംശഃ സർഗഃ **205**
25 പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ **214**
26 ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ **218**
27 സപ്തവിംശഃ സർഗഃ **227**
28 അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ **237**
29 ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ **241**
30 ത്രിംശഃ സർഗഃ **243**
31 ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ **251**
32 ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ **255**
33 ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ **258**
34 ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ **264**
35 പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ **272**
36 ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ **288**
37 സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ **297**
38 അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ **309**
39 ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **322**

40 ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **332**
41 ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **337**
42 ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **341**
43 ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **349**
44 ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **354**
45 പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **358**
46 ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **362**
47 സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **370**
48 അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **377**
49 ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **388**
50 പഞ്ചാശഃ സർഗഃ **392**
51 ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **396**
52 ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **405**
53 ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **410**
54 ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **418**
55 പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **427**
56 ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ **434**
57 സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **443**
58 അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **453**
59 ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **482**

60 ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **488**

61 ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **492**

62 ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **497**

63 ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **504**

64 ചതുഃഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **510**

65 പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **518**

66 ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **524**

67 സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **527**

68 അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **535**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പ്രഥമഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ സമുദ്രസ്യ ലംഘനം മൈനാകേന തസ്യ സത്കാരസ്തതഃ സുരസായാഃ പരാജയഃ സിംഹികായാ വധം കൃത്വാ തസ്യ ദക്ഷിണതടേ ഗമനം തത്ര തേന ലങ്കാശോഭായാ നിരീക്ഷണം

തതോ രാവണനീതായാഃ
സീതായാഃ ശത്രുകർഷണഃ।
ഇയേഷ പദമന്വേഷ്ടും
ചാരണാചരിതേ പഥി ॥ **5.1.1** ॥ 1

ദുഷ്കരം നിഷ്പ്രതിദ്വന്ദ്വം
ചികീർഷൻ കർമ വാനരഃ।
സമുദഗ്രശിരോഗ്രീവോ
ഗവാം പതിരിവാബഭൗ ॥ **5.1.2** ॥ 2

അഥ വൈദൂര്യവർണേഷു
ശാദ്വലേഷു മഹാബലഃ।
ധീരഃ സലിലകൽപേഷു
വിചചാര യഥാസുഖം ॥ **5.1.3** ॥ 3

ദ്വിജാൻ വിത്രാസയൻ ധീമാ -
നുരസാ പാദപാൻ ഹരൻ।

മൃഗാംശ്ച സുബഹൂൻ നിഘ്നൻ
പ്രവൃദ്ധ ഇവ കേസരീ ॥ **5.1.4** ॥ 4

നീലലോഹിതമാഞ്ജിഷ്ഠ -
പദ്മവർണൈഃ സിതാസിതൈഃ।
സ്വഭാവസിദ്ധൈർവിമലൈ -
ർധാതുഭിഃ സമലങ്കൃതം ॥ **5.1.5** ॥ 5

കാമരൂപിഭിരാവിഷ്ട -
മഭീക്ഷ്ണം സപരിച്ഛദൈഃ।
യക്ഷകിന്നരഗന്ധർവൈ -
ർദേവകൽപൈഃ സപന്നഗൈഃ ॥ **5.1.6** ॥ 6

സ തസ്യ ഗിരിവർയസ്യ
തലേ നാഗവരായുതേ।
തിഷ്ഠൻ കപിവരസ്തത്ര
ഹ്രദേ നാഗ ഇവാബഭൗ ॥ **5.1.7** ॥ 7

സ സൂര്യായ മഹേന്ദ്രായ
പവനായ സ്വയംഭുവേ।
ഭൂതേഭ്യശ്ചാഞ്ജലിം കൃത്വാ
ചകാര ഗമനേ മതിം ॥ **5.1.8** ॥ 8

അഞ്ജലിം പ്രാങ്മുഖം കുർവൻ
പവനായാത്മയോനയേ।
തതോ ഹി വവൃധേ ഗന്തും
ദക്ഷിണോ ദക്ഷിണാം ദിശം ॥ **5.1.9** ॥ 9

പ്ലവഗപ്രവരൈർദൃഷ്ടഃ
പ്ലവനേ കൃതനിശ്ചയഃ।

വവൃധേ രാമവൃദ്ധ്യർഥം
സമുദ്ര ഇവ പർവസു ॥ **5.1.10** ॥ 10

നിഷ്പ്രമാണശരീരഃ സൻ
ലിലംഘയിഷുരർണവം ।
ബാഹുഭ്യാം പീഡയാമാസ
ചരണാഭ്യാം ച പർവതം ॥ **5.1.11** ॥ 11

സ ചചാലാചലശ്ചാശു
മുഹൂർതം കപിപീഡിതഃ ।
തരൂണാം പുഷ്പിതാഗ്രാണാം
സർവം പുഷ്പമശാതയത് ॥ **5.1.12** ॥ 12

തേന പാദപമുക്തേന
പുഷ്പൗഘേണ സുഗന്ധിനാ ।
സർവതഃ സംവൃതഃ ശൈലോ
ബഭൗ പുഷ്പമയോ യഥാ ॥ **5.1.13** ॥ 13

തേന ചോത്തമവീർയേണ
പീഡ്യമാനഃ സ പർവതഃ ।
സലിലം സമ്പ്രസുസ്രാവ
മദമത്ത ഇവ ദ്വിപഃ ॥ **5.1.14** ॥ 14

പീഡ്യമാനസ്തു ബലിനാ
മഹേന്ദ്രസ്തേന പർവതഃ ।
രീതീർനിർവർതയാമാസ
കാഞ്ചനാഞ്ജനരാജതീഃ ॥ **5.1.15** ॥ 15

മുമോച ച ശിലാഃ ശൈലോ
വിശാലാഃ സമനഃശിലാഃ ।

മധ്യമേനാർചിഷോ ജുഷ്ടോ
ധൂമരാജീരിവാനലഃ ॥ **5.1.16** ॥ 16

ഹരിണാ പീഡ്യമാനേന
പീഡ്യമാനാനി സർവതഃ।
ഗുഹാവിഷ്ടാനി സത്ത്വാനി
വിനേദുർവികൃതൈഃ സ്വരൈഃ ॥ **5.1.17** ॥ 17

സ മഹാൻ സത്ത്വസന്നാദഃ
ശൈലപീഡാനിമിത്തജഃ।
പൃഥിവീം പൂരയാമാസ
ദിശശ്ചോപവനാനി ച ॥ **5.1.18** ॥ 18

ശിരോഭിഃ പൃഥുഭിർനാഗാ
വ്യക്തസ്വസ്തികലക്ഷണൈഃ।
വമന്തഃ പാവകം ഘോരം
ദദംശുർദശനൈഃ ശിലാഃ ॥ **5.1.19** ॥ 19

താസ്തദാ സവിഷൈർദഷ്ടാഃ
കുപിതൈസ്തൈർമഹാശിലാഃ।
ജജ്വലുഃ പാവകോദ്ദീപ്താ
ബിഭിദുശ്ച സഹസ്രധാ ॥ **5.1.20** ॥ 20

യാനി ത്വൗഷധജാലാനി
തസ്മിഞ്ജാതാനി പർവതേ।
വിഷഘ്നാൻയപി നാഗാനാം
ന ശേകുഃ ശമിതും വിഷം ॥ **5.1.21** ॥ 21

ഭിദ്യതേ്യം ഗിരിർഭൂതൈ -
രിതി മത്വാ തപസ്വിനഃ।

ത്രസ്താ വിദ്യാധരാസ്തസ്മാ -
ദുത്പേതുഃ സ്ത്രീഗണൈഃ സഹ ॥ **5.1.22** ॥ 22

പാനഭൂമിഗതം ഹിത്വാ
ഹൈമമാസവഭാജനം ।
പാത്രാണി ച മഹാർഹാണി
കരകാംശ്ച ഹിരൺമയാൻ ॥ **5.1.23** ॥ 23

ലേഹ്യാനുച്ചാവചാൻ ഭക്ഷ്യാൻ
മാംസാനി വിവിധാനി ച ।
ആർഷഭാണി ച ചർമാണി
ഖഡ്ഗാംശ്ച കനകത്സരൂൻ ॥ **5.1.24** ॥ 24

കൃതകംഠഗുണാഃ ക്ഷീബാ
രക്തമാൽയാനുലേപനാഃ ।
രക്താക്ഷാഃ പുഷ്കരാക്ഷാശ്ച
ഗഗനം പ്രതിപേദിരേ ॥ **5.1.25** ॥ 25

ഹാരനൂപുരകേയൂര -
പാരിഹാർയധരാഃ സ്ത്രിയഃ ।
വിസ്മിതാഃ സസ്മിതാസ്തസ്ഥു -
രാകാശേ രമണൈഃ സഹ ॥ **5.1.26** ॥ 26

ദർശയന്തോ മഹാവിദ്യാം
വിദ്യാധരമഹർഷയഃ ।
സഹിതാസ്തസ്ഥുരാകാശേ
വീക്ഷാഞ്ചക്രുശ്ച പർവതം ॥ **5.1.27** ॥ 27

ശുശ്രുവുശ്ച തദാ ശബ്ദ -
മൃഷീണാം ഭാവിതാത്മനാം ।

ചാരണാനാം ച സിദ്ധാനാം
സ്ഥിതാനാം വിമലേഽംബരേ ॥ **5.1.28** ॥ 28

ഏഷ പർവതസങ്കാശോ
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
തിതീർഷതി മഹാവേഗഃ
സമുദ്രം വരുണാലയം ॥ **5.1.29** ॥ 29

രാമാർഥം വാനരാർഥം ച
ചികീർഷൻ കർമ ദുഷ്കരം।
സമുദ്രസ്യ പരം പാരം
ദുഷ്പ്രാപം പ്രാപ്തുമിച്ഛതി ॥ **5.1.30** ॥ 30

ഇതി വിദ്യാധരാ വാചഃ
ശ്രുത്വാ തേഷാം തപസ്വിനാം।
തമപ്രമേയം ദദൃശുഃ
പർവതേ വാനരർഷഭം ॥ **5.1.31** ॥ 31

ദുധുവേ ച സ രോമാണി
ചകമ്പേ ചാനലോപമഃ।
നനാദ ച മഹാനാദം
സുമഹാനിവ തോയദഃ ॥ **5.1.32** ॥ 32

ആനുപൂർവ്യാ ച വൃത്തം ത -
ൽലാംഗൂലം രോമഭിശ്ചിതം।
ഉത്പതിഷ്യൻ വിചിക്ഷേപ
പക്ഷിരാജ ഇവോരഗം ॥ **5.1.33** ॥ 33

തസ്യ ലാംഗൂലമാവിദ്ധ -
മതിവേഗസ്യ പൃഷ്ഠതഃ।

ദദൃശേ ഗരുഡേനേവ
ഹ്രിയമാണോ മഹോരഗഃ ॥ **5.1.34** ॥ 34

ബാഹൂ സംസ്തംഭയാമാസ
മഹാപരിഘസംനിഭൗ ।
ആസസാദ കപിഃ കട്യാം
ചരണൗ സഞ്ചുകോച ച ॥ **5.1.35** ॥ 35

സംഹൃത്യ ച ഭുജൗ ശ്രീമാം -
സ്തഥൈവ ച ശിരോധരാം ।
തേജഃ സത്ത്വം തഥാ വീർയ -
മാവിവേശ സ വീർയവാൻ ॥ **5.1.36** ॥ 36

മാർഗമാലോകയൻ ദൂരാ -
ദൂർധ്വപ്രണിഹിതേക്ഷണഃ ।
രുരോധ ഹൃദയേ പ്രാണാ -
നാകാശമവലോകയൻ ॥ **5.1.37** ॥ 37

പദ്ഭ്യാം ദൃഢമവസ്ഥാനം
കൃത്വാ സ കപികുഞ്ജരഃ ।
നികുച്യ കർണൗ ഹനുമാ -
നുത്പതിഷ്യൻ മഹാബലഃ ॥ **5.1.38** ॥ 38

വാനരാൻ വാനരശ്രേഷ്ഠ
ഇദം വചനമബ്രവീത് ।
യഥാ രാഘവനിർമുക്തഃ
ശരഃ ശ്വസനവിക്രമഃ ॥ **5.1.39** ॥ 39

ഗച്ഛേത് തദ്വത് ഗമിഷ്യാമി
ലങ്കാം രാവണപാലിതാം ।

നഹി ദ്രക്ഷ്യാമി യദി താം
ലങ്കായാം ജനകാത്മജാം ॥ **5.1.40** ॥ 40

അനേനൈവ ഹി വേഗേന
ഗമിഷ്യാമി സുരാലയം ।
യദി വാ ത്രിദിവേ സീതാം
ന ദ്രക്ഷ്യാമി കൃതശ്രമഃ ॥ **5.1.41** ॥ 41

ബദ്ധ്വാ രാക്ഷസരാജാന -
മാനയിഷ്യാമി രാവണം ।
സർവഥാ കൃതകാർയോഽഹ -
മേഷ്യാമി സഹ സീതയാ ॥ **5.1.42** ॥ 42

ആനയിഷ്യാമി വാ ലങ്കാം
സമുത്പാട്യ സരാവണാം ।
ഏവമുക്ത്വാ തു ഹനുമാൻ
വാനരോ വാനരോത്തമഃ ॥ **5.1.43** ॥ 43

ഉത്പപാതാഥ വേഗേന
വേഗവാനവിചാരയൻ ।
സുപർണമിവ ചാത്മാനം
മേനേ സ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.1.44** ॥ 44

സമുത്പതതി വേഗാത് തു
വേഗാത് തേ നഗരോഹിണഃ ।
സംഹൃത്യ വിടപാൻ സർവാൻ
സമുത്പേതുഃ സമന്തതഃ ॥ **5.1.45** ॥ 45

സ മത്തകോയഷ്ടിഭകാൻ
പാദപാൻ പുഷ്പശാലിനഃ ।

ഉദ്വഹന്നുരുവേഗേന
ജഗാമ വിമലേഽംബരേ ॥ **5.1.46** ॥ 46

ഊരുവേഗോത്ഥിതാ വൃക്ഷാ
മുഹൂർതം കപിമൻവയുഃ।
പ്രസ്ഥിതം ദീർഘമധ്വാനം
സ്വബന്ധുമിവ ബാന്ധവാഃ ॥ **5.1.47** ॥ 47

തമൂരുവേഗോൻമഥിതാഃ
സാലാശ്ചാൻയേ നഗോത്തമാഃ।
അനുജഗ്മുർഹനൂമന്തം
സൈൻയാ ഇവ മഹീപതിം ॥ **5.1.48** ॥ 48

സുപുഷ്പിതാഗ്രൈർബഹുഭിഃ
പാദപൈരൻവിതഃ കപിഃ।
ഹനൂമാൻ പർവതാകാരോ
ബഭൂവാദ്ഭുതദർശനഃ ॥ **5.1.49** ॥ 49

സാരവന്തോഽഥ യേ വൃക്ഷാ
ൻയമജ്ജൻ ലവണാംഭസി।
ഭയാദിവ മഹേന്ദ്രസ്യ
പർവതാ വരുണാലയേ ॥ **5.1.50** ॥ 50

സ നാനാകുസുമൈഃ കീർണഃ
കപിഃ സാങ്കുരകോരകൈഃ।
ശുശുഭേ മേഘസങ്കാശഃ
ഖദ്യോതൈരിവ പർവതഃ ॥ **5.1.51** ॥ 51

വിമുക്തസ്തസ്യ വേഗേന
മുക്ത്വാ പുഷ്പാണി തേ ദ്രുമാഃ।

വ്യവശീർയന്ത സലിലേ
നിവൃത്താഃ സുഹൃദോ യഥാ ॥ **5.1.52** ॥ 52

ലഘുത്വേനോപപന്നം തദ്
വിചിത്രം സാഗരേഽപതത്।
ദ്രുമാണാം വിവിധം പുഷ്പം
കപിവായുസമീരിതം।
താരാചിതമിവാകാശം
പ്രബഭൗ സ മഹാർണവഃ ॥ **5.1.53** ॥ 53

പുഷ്പൗഘേണ സുഗന്ധേന
നാനാവർണേന വാനരഃ।
ബഭൗ മേഘ ഇവോദ്യൻ വൈ
വിദ്യുദ്ഗണവിഭൂഷിതഃ ॥ **5.1.54** ॥ 54

തസ്യ വേഗസമുദ്ഭൂതൈഃ
പുഷ്പൈസ്തോയമദൃശ്യത।
താരാഭിരിവ രാമാഭി -
രുദിതാഭിരിവാംബരം ॥ **5.1.55** ॥ 55

തസ്യാംബരഗതൗ ബാഹൂ
ദദൃശാതേ പ്രസാരിതൗ।
പർവതാഗ്രാദ് വിനിഷ്ക്രാന്തൗ
പഞ്ചാസ്യാവിവ പന്നഗൗ ॥ **5.1.56** ॥ 56

പിബന്നിവ ബഭൗ ചാപി
സോർമിജാലം മഹാർണവം।
പിപാസുരിവ ചാകാശം
ദദൃശേ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.1.57** ॥ 57

തസ്യ വിദ്യുത്പ്രഭാകാരേ
വായുമാർഗാനുസാരിണഃ।
നയനേ വിപ്രകാശേതേ
പർവതസ്ഥാവിവാനലൗ ॥ **5.1.58** ॥ 58

പിംഗേ പിംഗാക്ഷമുഖ്യസ്യ
ബൃഹതീ പരിമണ്ഡലേ।
ചക്ഷുഷീ സമ്പ്രകാശേതേ
ചന്ദ്രസൂര്യാവിവ സ്ഥിതൗ ॥ **5.1.59** ॥ 59

മുഖം നാസികയാ തസ്യ
താമ്രയാ താമ്രമാബഭൗ।
സന്ധ്യയാ സമഭിസ്പൃഷ്ടം
യഥാ സ്യാത് സൂര്യമണ്ഡലം ॥ **5.1.60** ॥ 60

ലാംഗൂലം ച സമാവിദ്ധം
പ്ലവമാനസ്യ ശോഭതേ।
അംബരേ വായുപുത്രസ്യ
ശക്രധ്വജ ഇവോച്ഛ്രിതം ॥ **5.1.61** ॥ 61

ലാംഗൂലചക്രോ ഹനുമാൻ
ശുക്ലദംഷ്ട്രോഽനിലാത്മജഃ।
വ്യരോചത മഹാപ്രാജ്ഞഃ
പരിവേഷീവ ഭാസ്കരഃ ॥ **5.1.62** ॥ 62

സ്ഫിഗ്ദേശേനാതിതാമ്രേണ
രരാജ സ മഹാകപിഃ।
മഹതാ ദാരിതേനേവ
ഗിരിർഗൈരികധാതുനാ ॥ **5.1.63** ॥ 63

തസ്യ വാനരസിംഹസ്യ
പ്ലവമാനസ്യ സാഗരം।
കക്ഷാന്തരഗതോ വായു -
ർജീമൂത ഇവ ഗർജതി ॥ **5.1.64** ॥ 64

ഖേ യഥാ നിപതത്യുൽകാ
ഉത്തരാന്താദ് വിനിഃസൃതാ।
ദൃശ്യതേ സാനുബന്ധാ ച
തഥാ സ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.1.65** ॥ 65

പതത്പതംഗസങ്കാശോ
വ്യായതഃ ശുശുഭേ കപിഃ।
പ്രവൃദ്ധ ഇവ മാതംഗഃ
കക്ഷ്യയാ ബധ്യമാനയാ ॥ **5.1.66** ॥ 66

ഉപരിഷ്ടാച്ഛരീരേണ
ച്ഛായയാ ചാവഗാഢയാ।
സാഗരേ മാരുതാവിഷ്ടാ
നൗരിവാസീത് തദാ കപിഃ ॥ **5.1.67** ॥ 67

യം യം ദേശം സമുദ്രസ്യ
ജഗാമ സ മഹാകപിഃ।
സ തു തസ്യാംഗവേഗേന
സോൻമാദ ഇവ ലക്ഷ്യതേ ॥ **5.1.68** ॥ 68

സാഗരസ്യോർമിജാലാനാ -
മുരസാ ശൈലവർഷ്മണാം।
അഭിഘ്നംസ്തു മഹാവേഗഃ
പുപ്ലുവേ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.1.69** ॥ 69

കപിവാതശ്ച ബലവാൻ
മേഘവാതശ്ച നിർഗതഃ।
സാഗരം ഭീമനിർഹ്രാദം
കമ്പയാമാസതുർഭൃശം ॥ **5.1.70** ॥ 70

വികർഷന്നൂർമിജാലാനി
ബൃഹന്തി ലവണാംഭസി।
പുപ്ലുവേ കപിശാർദൂലോ
വികിരന്നിവ രോദസീ ॥ **5.1.71** ॥ 71

മേരുമന്ദരസങ്കാശാ -
നുദ്ഗതാൻ സുമഹാർണവേ।
അത്യക്രാമൻമഹാവേഗ -
സ്തരംഗാൻ ഗണയന്നിവ ॥ **5.1.72** ॥ 72

തസ്യ വേഗസമുദ്ഘുഷ്ടം
ജലം സജലദം തദാ।
അംബരസ്ഥം വിബഭ്രാജേ
ശരദഭ്രമിവാതതം ॥ **5.1.73** ॥ 73

തിമിനക്രഝഷാഃ കൂർമാ
ദൃശ്യന്തേ വിവൃതാസ്തദാ।
വസ്ത്രാപകർഷണേനേവ
ശരീരാണി ശരീരിണാം ॥ **5.1.74** ॥ 74

ക്രമമാണം സമീക്ഷ്യാഥ
ഭുജഗാഃ സാഗരംഗമാഃ।
വ്യോമ്നി തം കപിശാർദൂലം
സുപർണമിവ മേനിരേ ॥ **5.1.75** ॥ 75

ദശയോജനവിസ്തീർണാ
ത്രിംശദ്യോജനമായതാ।
ഛായാ വാനരസിംഹസ്യ
ജവേ ചാരുതരാഭവത് ॥ **5.1.76** ॥ 76

ശ്വേതാഭ്രഘനരാജീവ
വായുപുത്രാനുഗാമിനീ।
തസ്യ സാ ശുശുഭേ ഛായാ
പതിതാ ലവണാംഭസി ॥ **5.1.77** ॥ 77

ശുശുഭേ സ മഹാതേജാ
മഹാകായോ മഹാകപിഃ।
വായുമാർഗേ നിരാലംബേ
പക്ഷവാനിവ പർവതഃ ॥ **5.1.78** ॥ 78

യേനാസൗ യാതി ബലവാൻ
വേഗേന കപികുഞ്ജരഃ।
തേന മാർഗേണ സഹസാ
ദ്രോണീകൃത ഇവാർണവഃ ॥ **5.1.79** ॥ 79

ആപാതേ പക്ഷിസംഘാനാം
പക്ഷിരാജ ഇവ വ്രജൻ।
ഹനുമാൻ മേഘജാലാനി
പ്രകർഷൻ മാരുതോ യഥാ ॥ **5.1.80** ॥ 80

പാണ്ഡുരാരുണവർണാനി
നീലമഞ്ജിഷ്ഠകാനി ച।
കപിനാഽഽകൃഷ്യമാണാനി
മഹാഭ്രാണി ചകാശിരേ ॥ **5.1.81** ॥ 81

പ്രവിശന്നഭ്രജാലാനി
നിഷ്പതംശ്ച പുനഃ പുനഃ।
പ്രച്ഛന്നശ്ച പ്രകാശശ്ച
ചന്ദ്രമാ ഇവ ദൃശ്യതേ ॥ **5.1.82** ॥ 82

പ്ലവമാനം തു തം ദൃഷ്ട്വാ
പ്ലവഗം ത്വരിതം തദാ।
വവൃഷുസ്തത്ര പുഷ്പാണി
ദേവഗന്ധർവചാരണാഃ ॥ **5.1.83** ॥ 83

തതാപ നഹി തം സൂർയഃ
പ്ലവന്തം വാനരേശ്വരം।
സിഷേവേ ച തദാ വായൂ
രാമകാർയാർഥസിദ്ധയേ ॥ **5.1.84** ॥ 84

ഋഷയസ്തുഷ്ടുവുശ്ചൈനം
പ്ലവമാനം വിഹായസാ।
ജഗുശ്ച ദേവഗന്ധർവാഃ
പ്രശംസന്തോ വനൗകസം ॥ **5.1.85** ॥ 85

നാഗാശ്ച തുഷ്ടുവുർയക്ഷാ
രക്ഷാംസി വിവിധാനി ച।
പ്രേക്ഷ്യ സർവേ കപിവരം
സഹസാ വിഗതക്ലമം ॥ **5.1.86** ॥ 86

തസ്മിൻ പ്ലവഗശാർദൂലേ
പ്ലവമാനേ ഹനൂമതി।
ഇക്ഷ്വാകുകുലമാനാർഥീ
ചിന്തയാമാസ സാഗരഃ ॥ **5.1.87** ॥ 87

സാഹായ്യം വാനരേന്ദ്രസ്യ
യദി നാഹം ഹനൂമതഃ।
കരിഷ്യാമി ഭവിഷ്യാമി
സർവവാച്യോ വിവക്ഷതാം ॥ **5.1.88** ॥ 88

അഹമിക്ഷ്വാകുനാഥേന
സഗരേണ വിവർധിതഃ।
ഇക്ഷ്വാകുസചിവശ്ചായം
തന്നാർഹത്യവസാദിതും ॥ **5.1.89** ॥ 89

തഥാ മയാ വിധാതവ്യം
വിശ്രമേത യഥാ കപിഃ।
ശേഷം ച മയി വിശ്രാന്തഃ
സുഖീ സോഽതിതരിഷ്യതി ॥ **5.1.90** ॥ 90

ഇതി കൃത്വാ മതിം സാധ്വീം
സമുദ്രശ്ചരന്നമംഭസി।
ഹിരൺയനാഭം മൈനാക -
മുവാച ഗിരിസത്തമം ॥ **5.1.91** ॥ 91

ത്വമിഹാസുരസംഘാനാം
ദേവരാജ്ഞാ മഹാത്മനാ।
പാതാലനിലയാനാം ഹി
പരിഘഃ സംനിവേശിതഃ ॥ **5.1.92** ॥ 92

ത്വമേഷാം ജ്ഞാതവീർയാണാം
പുനരേവോത്പതിഷ്യതാം।
പാതാലസ്യാപ്രമേയസ്യ
ദ്വാരമാവൃത്യ തിഷ്ഠസി ॥ **5.1.93** ॥ 93

തിർയഗൂർധ്വമധശ്ചൈവ
ശക്തിസ്തേ ശൈല വർധിതും।
തസ്മാത് സഞ്ചോദയാമി ത്വാ -
മുത്തിഷ്ഠ ഗിരിസത്തമ ॥ **5.1.94** ॥ 94

സ ഏഷ കപിശാർദൂല -
സ്ത്വാമുപർയേതി വീർയവാൻ।
ഹനൂമാൻ രാമകാർയാർഥീ
ഭീമകർമാ ഖമാപ്ലുതഃ ॥ **5.1.95** ॥ 95

അസ്യ സാഹ്യം മയാ കാർയ -
മിക്ഷ്വാകുകുലവർതിനഃ।
മമ ഇക്ഷ്വാകവഃ പൂജ്യാഃ
പരം പൂജ്യതമാസ്തവ ॥ **5.1.96** ॥ 96

കുരു സാചിവ്യമസ്മാകം
ന നഃ കാർയമതിക്രമേത്।
കർതവ്യമകൃതം കാർയം
സതാം മൻയുമുദീരയേത് ॥ **5.1.97** ॥ 97

സലിലാദൂർധ്വമുത്തിഷ്ഠ
തിഷ്ഠത്വേഷ കപിസ്ത്വയി।
അസ്മാകമതിഥിശ്ചൈവ
പൂജ്യശ്ച പ്ലവതാം വരഃ ॥ **5.1.98** ॥ 98

ചാമീകരമഹാനാഭ
ദേവഗന്ധർവസേവിത।
ഹനൂമാംസ്ത്വയി വിശ്രാന്ത -
സ്തതഃ ശേഷം ഗമിഷ്യതി ॥ **5.1.99** ॥ 99

കാകുത്സ്ഥസ്യാനൃശംസ്യം ച
മൈഥിൽയാശ്ച വിവാസനം।
ശ്രമം ച പ്ലവഗേന്ദ്രസ്യ
സമീക്ഷ്യാത്ഥാതുമർഹസി ॥ **5.1.100** ॥ 100

ഹിരൺയഗർഭോ മൈനാകോ
നിശമ്യ ലവണാംഭസഃ।
ഉത്പപാത ജലാത് തൂർണം
മഹാദ്രുമലതാവൃതഃ ॥ **5.1.101** ॥ 101

സ സാഗരജലം ഭിത്ത്വാ
ബഭൂവാത്യുച്ഛ്രിതസ്തദാ।
യഥാ ജലധരം ഭിത്ത്വാ
ദീപ്തരശ്മിർദിവാകരഃ ॥ **5.1.102** ॥ 102

സ മഹാത്മാ മുഹൂർതേന
പർവതഃ സലിലാവൃതഃ।
ദർശയാമാസ ശൃംഗാണി
സാഗരേണ നിയോജിതഃ ॥ **5.1.103** ॥ 103

ശാതകുംഭമയൈഃ ശൃംഗൈഃ
സകിന്നരമഹോരഗൈഃ।
ആദിത്യോദയസങ്കാശൈ -
രുൽലിഖദ്ഭിരിവാംബരം ॥ **5.1.104** ॥ 104

തസ്യ ജാംബൂനദൈഃ ശൃംഗൈഃ
പർവതസ്യ സമുത്ഥിതൈഃ।
ആകാശം ശസ്ത്രസങ്കാശ -
മഭവത് കാഞ്ചനപ്രഭം ॥ **5.1.105** ॥ 105

ജാതരൂപമയൈഃ ശൃംഗൈ -
ർഭ്രാജമാനൈർമഹാപ്രഭൈഃ।
ആദിത്യശതസങ്കാശഃ
സോഽഭവത് ഗിരിസത്തമഃ ॥ **5.1.106** ॥ 106

സമുത്ഥിതമസംഗേന
ഹനൂമാനഗ്രതഃ സ്ഥിതം।
മധ്യേ ലവണതോയസ്യ
വിഷ്ണോഽയമിതി നിശ്ചിതഃ ॥ **5.1.107** ॥ 107

സ തമുച്ഛ്രിതമത്യർഥം
മഹാവേഗോ മഹാകപിഃ।
ഉരസാ പാതയാമാസ
ജീമൂതമിവ മാരുതഃ ॥ **5.1.108** ॥ 108

സ തദാസാദിതസ്തേന
കപിനാ പർവതോത്തമഃ।
ബുദ്ധ്വാ തസ്യ ഹരേർവേഗം
ജഹർഷ ച നനാദ ച ॥ **5.1.109** ॥ 109

തമാകാശഗതം വീര -
മാകാശേ സമുപസ്ഥിതഃ।
പ്രീതോ ഹൃഷ്ടമനാ വാക്യ -
മബ്രവീത് പർവതഃ കപിം ॥ **5.1.110** ॥ 110

മാനുഷം ധാരയൻ രൂപ -
മാത്മനഃ ശിഖരേ സ്ഥിതഃ।
ദുഷ്കരം കൃതവാൻ കർമ
ത്വമിദം വാനരോത്തമ ॥ **5.1.111** ॥ 111

നിപത്യ മമ ശൃംഗേഷു
സുഖം വിശ്രമ്യ ഗമ്യതാം।
രാഘവസ്യ കുലേ ജാതൈ -
രുദധിഃ പരിവർധിതഃ ॥ **5.1.112** ॥ 112

സ ത്വാം രാമഹിതേ യുക്തം
പ്രത്യർചയതി സാഗരഃ।
കൃതേ ച പ്രതികർതവ്യ -
മേഷ ധർമഃ സനാതനഃ ॥ **5.1.113** ॥ 113

സോഽയം തത്പ്രതികാരാർഥീ
ത്വത്തഃ സമ്മാനമർഹതി।
ത്വന്നിമിത്തമനേനാഹം
ബഹുമാനാത് പ്രചോദിതഃ ॥ **5.1.114** ॥ 114

യോജനാനാം ശതം ചാപി
കപിരേഷ ഖമാപ്ലുതഃ।
തവ സാനുഷു വിശ്രാന്തഃ
ശേഷം പ്രക്രമതാമിതി ॥ **5.1.115** ॥ 115

തിഷ്ഠ ത്വം ഹരിശാർദൂല
മയി വിശ്രമ്യ ഗമ്യതാം।
തദിദം ഗന്ധവത് സ്വാദു
കന്ദമൂലഫലം ബഹു ॥ **5.1.116** ॥ 116

തദാസ്വാദ്യ ഹരിശ്രേഷ്ഠ
വിശ്രാന്തോഽഥ ഗമിഷ്യസി।
അസ്മാകമപി സംബന്ധഃ
കപിമുഖ്യ ത്വയാസ്തി വൈ।

പ്രഖ്യാതസ്ത്രിഷു ലോകേഷു
മഹാഗുണപരിഗ്രഹഃ ॥ **5.1.117** ॥ 117

വേഗവന്തഃ പ്ലവന്തോ യേ
പ്ലവഗാ മാരുതാത്മജ ।
തേഷാം മുഖ്യതമം മൻയേ
ത്വാമഹം കപികുഞ്ജര ॥ **5.1.118** ॥ 118

അതിഥിഃ കില പൂജാർഹഃ
പ്രാകൃതോഽപി വിജാനതാ ।
ധർമം ജിജ്ഞാസമാനേന
കിം പുനർയാദൃശോ ഭവാൻ ॥ **5.1.119** ॥ 119

ത്വം ഹി ദേവവരിഷ്ഠസ്യ
മാരുതസ്യ മഹാത്മനഃ ।
പുത്രസ്തസ്യൈവ വേഗേന
സദൃശഃ കപികുഞ്ജര ॥ **5.1.120** ॥ 120

പൂജിതേ ത്വയി ധർമജ്ഞേ
പൂജാം പ്രാപ്നോതി മാരുതഃ ।
തസ്മാത് ത്വം പൂജനീയോ മേ
ശൃണു ചാപ്യത്ര കാരണം ॥ **5.1.121** ॥ 121

പൂർവം കൃതയുഗേ താത
പർവതാഃ പക്ഷിണോഽഭവൻ ।
തേഽപി ജഗ്മുർദിശഃ സർവാ
ഗരുഡാ ഇവ വേഗിനഃ ॥ **5.1.122** ॥ 122

തതസ്തേഷു പ്രയാതേഷു
ദേവസംഘാഃ സഹർഷിഭിഃ ।

ഭൂതാനി ച ഭയം ജഗ്മു -
സ്തേഷാം പതനശങ്കയാ ॥ **5.1.123** ॥ 123

തതഃ ക്രുദ്ധഃ സഹസ്രാക്ഷഃ
പർവതാനാം ശതക്രതുഃ।
പക്ഷാംശ്ഛിച്ഛേദ വജ്രേണ
തതഃ ശതസഹസ്രശഃ ॥ **5.1.124** ॥ 124

സ മാമുപഗതഃ ക്രുദ്ധോ
വജ്രമുദ്യമ്യ ദേവരാട്।
തതോഽഹം സഹസാ ക്ഷിപ്തഃ
ശ്വസനേന മഹാത്മനാ ॥ **5.1.125** ॥ 125

അസ്മിൻ ലവണതോയേ ച
പ്രക്ഷിപ്തഃ പ്ലവഗോത്തമ।
ഗുപ്തപക്ഷഃ സമഗ്രശ്ച
തവ പിത്രാഭിരക്ഷിതഃ ॥ **5.1.126** ॥ 126

തതോഽഹം മാനയാമി ത്വാം
മാൻയോഽസി മമ മാരുതേ।
ത്വയാ മമൈഷ സംബന്ധഃ
കപിമുഖ്യ മഹാഗുണഃ ॥ **5.1.127** ॥ 127

അസ്മിന്നേവംഗതേ കാർയേ
സാഗരസ്യ മമൈവ ച।
പ്രീതിം പ്രീതമനാഃ കർതും
ത്വമർഹസി മഹാമതേ ॥ **5.1.128** ॥ 128

ശ്രമം മോക്ഷയ പൂജാം ച
ഗൃഹാണ ഹരിസത്തമ।

പ്രീതിം ച മമ മാൻയസ്യ
പ്രീതോഽസ്മി തവ ദർശനാത് ॥ **5.1.129** ॥ 129

ഏവമുക്തഃ കപിശ്രേഷ്ഠ -
സ്തം നഗോത്തമമബ്രവീത് ।
പ്രീതോഽസ്മി കൃതമാതിഥ്യം
മൻയുരേഷോഽപനീയതാം ॥ **5.1.130** ॥ 130

ത്വരതേ കാർയകാലോ മേ
അഹശ്ചാപ്യതിവർതതേ ।
പ്രതിജ്ഞാ ച മയാ ദത്താ
ന സ്ഥാതവ്യമിഹാന്തരാ ॥ **5.1.131** ॥ 131

ഇത്യുക്ത്വാ പാണിനാ ശൈല -
മാലഭ്യ ഹരിപുംഗവഃ ।
ജഗാമാകാശമാവിശ്യ
വീർയവാൻ പ്രഹസന്നിവ ॥ **5.1.132** ॥ 132

സ പർവതസമുദ്രാഭ്യാം
ബഹുമാനാദവേക്ഷിതഃ ।
പൂജിതശ്ചോപപന്നാഭി -
രാശീർഭിരഭിനന്ദിതഃ ॥ **5.1.133** ॥ 133

അഥോർധ്വം ദൂരമാഗത്യ
ഹിത്വാ ശൈലമഹാർണവൗ ।
പിതുഃ പന്ഥാനമാസാദ്യ
ജഗാമ വിമലേഽംബരേ ॥ **5.1.134** ॥ 134

ഭൂയശ്ചോർധ്വം ഗതിം പ്രാപ്യ
ഗിരിം തമവലോകയൻ ।

വായുസൂനുർനിരാലംബോ
ജഗാമ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.1.135** ॥ 135

തദ് ദ്വിതീയം ഹനുമതോ
ദൃഷ്ട്വാ കർമ സുദുഷ്കരം ।
പ്രശശംസുഃ സുരാഃ സർവേ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ ॥ **5.1.136** ॥ 136

ദേവതാശ്ചാഭവൻ ഹൃഷ്ടാ -
സ്തത്രസ്ഥാസ്തസ്യ കർമണാ ।
കാഞ്ചനസ്യ സുനാഭസ്യ
സഹസ്രാക്ഷശ്ച വാസവഃ ॥ **5.1.137** ॥ 137

ഉവാച വചനം ധീമാൻ
പരിതോഷാത് സഗദ്ഗദം ।
സുനാഭം പർവതശ്രേഷ്ഠം
സ്വയമേവ ശചീപതിഃ ॥ **5.1.138** ॥ 138

ഹിരൺയനാഭ ശൈലേന്ദ്ര
പരിതുഷ്ടോഽസ്മി തേ ഭൃശം ।
അഭയം തേ പ്രയച്ഛാമി
ഗച്ഛ സൗമ്യ യഥാസുഖം ॥ **5.1.139** ॥ 139

സാഹ്യം കൃതം തേ സുമഹദ്
വിശ്രാന്തസ്യ ഹനൂമതഃ ।
ക്രമതോ യോജനശതം
നിർഭയസ്യ ഭയേ സതി ॥ **5.1.140** ॥ 140

രാമസ്യൈഷ ഹിതായൈവ
യാതി ദാശരഥേഃ കപിഃ ।

സത്ക്രിയാം കുർവതാ ശക്ത്യാ
തോഷിതോഽസ്മി ദൃഢം ത്വയാ ॥ **5.1.141** ॥ 141

സ തത് പ്രഹർഷമലഭദ്
വിപുലം പർവതോത്തമഃ ।
ദേവതാനാം പതിം ദൃഷ്ട്വാ
പരിതുഷ്ടം ശതക്രതും ॥ **5.1.142** ॥ 142

സ വൈ ദത്തവരഃ ശൈലോ
ബഭൂവാവസ്ഥിതസ്തദാ ।
ഹനൂമാംശ്ച മുഹൂർതേന
വ്യതിചക്രാമ സാഗരം ॥ **5.1.143** ॥ 143

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ ।
അബ്രുവൻ സൂർയസങ്കാശാം
സുരസാം നാഗമാതരം ॥ **5.1.144** ॥ 144

അയം വാതാത്മജഃ ശ്രീമാൻ
പ്ലവതേ സാഗരോപരി ।
ഹനൂമാൻ നാമ തസ്യ ത്വം
മുഹൂർതം വിഘ്നമാചര ॥ **5.1.145** ॥ 145

രാക്ഷസം രൂപമാസ്ഥായ
സുഘോരം പർവതോപമം ।
ദംഷ്ട്രാകരാലം പിംഗാക്ഷം
വക്ത്രം കൃത്വാ നഭഃസ്പൃശം ॥ **5.1.146** ॥ 146

ബലമിച്ഛാമഹേ ജ്ഞാതും
ഭൂയശ്ചാസ്യ പരാക്രമം ।

ത്വാം വിജേഷ്യത്യുപായേന
വിഷാദം വാ ഗമിഷ്യതി ॥ **5.1.147** ॥ 147

ഏവമുക്താ തു സാ ദേവീ
ദൈവതൈരഭിസത്കൃതാ ।
സമുദ്രമധ്യേ സുരസാ
ബിഭ്രതീ രാക്ഷസം വപുഃ ॥ **5.1.148** ॥ 148

വികൃതം ച വിരൂപം ച
സർവസ്യ ച ഭയാവഹം ।
പ്ലവമാനം ഹനൂമന്ത -
മാവൃത്യേദമുവാച ഹ ॥ **5.1.149** ॥ 149

മമ ഭക്ഷ്യഃ പ്രദിഷ്ടസ്ത്വ -
മീശ്വരൈർവാനരർഷഭ ।
അഹം ത്വാം ഭക്ഷയിഷ്യാമി
പ്രവിശേദം മമാനനം ॥ **5.1.150** ॥ 150

വര ഏഷ പുരാ ദത്തോ
മമ ധാത്രേതി സത്വരാ ।
വ്യാദായ വക്ത്രം വിപുലം
സ്ഥിതാ സാ മാരുതേഃ പുരഃ ॥ **5.1.151** ॥ 151

ഏവമുക്തഃ സുരസയാ
പ്രഹൃഷ്ടവദനോഽബ്രവീത് ।
രാമോ ദാശരഥിർനാമ
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ।
ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
വൈദേഹ്യാ ചാപി ഭാർയയാ ॥ **5.1.152** ॥ 152

അൻയകാർയവിഷക്തസ്യ
ബദ്ധവൈരസ്യ രാക്ഷസൈഃ।
തസ്യ സീതാ ഹൃതാ ഭാർയാ
രാവണേന യശസ്വിനീ ॥ **5.1.153** ॥ 153

തസ്യാഃ സകാശം ദൂതോഽഹം
ഗമിഷ്യേ രാമശാസനാത്।
കർതുമർഹസി രാമസ്യ
സാഹ്യം വിഷയവാസിനി ॥ **5.1.154** ॥ 154

അഥവാ മൈഥിലീം ദൃഷ്ട്വാ
രാമം ചാക്ലിഷ്ടകാരിണം।
ആഗമിഷ്യാമി തേ വക്ത്രം
സത്യം പ്രതിശൃണോമി തേ ॥ **5.1.155** ॥ 155

ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
സുരസാ കാമരൂപിണീ।
അബ്രവീന്നാതിവർതേൻമാം
കശ്ചിദേഷ വരോ മമ ॥ **5.1.156** ॥ 156

തം പ്രയാന്തം സമുദ്വീക്ഷ്യ
സുരസാ വാക്യമബ്രവീത്।
ബലം ജിജ്ഞാസമാനാ സാ
നാഗമാതാ ഹനൂമതഃ ॥ **5.1.157** ॥ 157

നിവിശ്യ വദനം മേഽദ്യ
ഗന്തവ്യം വാനരോത്തമ।
വര ഏഷ പുരാ ദത്തോ
മമ ധാത്രേതി സത്വരാ ॥ **5.1.158** ॥ 158

വ്യാദായ വിപുലം വക്ത്രം
സ്ഥിതാ സാ മാരുതേഃ പുരഃ।
ഏവമുക്തഃ സുരസയാ
ക്രുദ്ധോ വാനരപുംഗവഃ ॥ **5.1.159** ॥ 159

അബ്രവീത് കുരു വൈ വക്ത്രം
യേന മാം വിഷഹിഷ്യസി।
ഇത്യുക്ത്വാ സുരസാം ക്രുദ്ധോ
ദശയോജനമായതാം ॥ **5.1.160** ॥ 160

ദശയോജനവിസ്താരോ
ഹനൂമാനഭവത് തദാ।
തം ദൃഷ്ട്വാ മേഘസങ്കാശം
ദശയോജനമായതം।
ചകാര സുരസാപ്യാസ്യം
വിംശദ് യോജനമായതം ॥ **5.1.161** ॥ 161

ഹനൂമാംസ്തു തതഃ ക്രുദ്ധ -
സ്ത്രിംശദ് യോജനമായതഃ।
ചകാര സുരസാ വക്ത്രം
ചത്വാരിംശത് തഥോച്ഛ്രിതം ॥ **5.1.162** ॥ 162

ബഭൂവ ഹനുമാൻ വീരഃ
പഞ്ചാശദ് യോജനോച്ഛ്രിതഃ।
ചകാര സുരസാ വക്ത്രം
ഷഷ്ടിം യോജനമുച്ഛ്രിതം ॥ **5.1.163** ॥ 163

തഥൈവ ഹനുമാൻ വീരഃ
സപ്തതിം യോജനോച്ഛ്രിതഃ।

ചകാര സുരസാ വക്ത്ര -
മശീതിം യോജനോച്ഛ്രിതം ॥ **5.1.164** ॥ 164

ഹനൂമാനനലപ്രഖ്യോ
നവതിം യോജനോച്ഛ്രിതഃ।
ചകാര സുരസാ വക്ത്രം
ശതയോജനമായതം ॥ **5.1.165** ॥ 165

തദ് ദൃഷ്ട്വാ വ്യാദിതം ത്വാസ്യം
വായുപുത്രഃ സ ബുദ്ധിമാൻ।
ദീർഘജിഹ്വം സുരസയാ
സുഭീമം നരകോപമം ॥ **5.1.166** ॥ 166

സ സങ്ക്ഷിപ്യാത്മനഃ കായം
ജീമൂത ഇവ മാരുതിഃ।
തസ്മിൻ മുഹൂർതേ ഹനുമാൻ
ബഭൂവാംഗുഷ്ഠമാത്രകഃ ॥ **5.1.167** ॥ 167

സോഽഭിപദ്യാഥ തദ്വക്ത്രം
നിഷ്പത്യ ച മഹാബലഃ।
അന്തരിക്ഷേ സ്ഥിതഃ ശ്രീമാ -
നിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **5.1.168** ॥ 168

പ്രവിഷ്ടോഽസ്മി ഹി തേ വക്ത്രം
ദാക്ഷായണി നമോഽസ്തു തേ।
ഗമിഷ്യേ യത്ര വൈദേഹീ
സത്യശ്ചാസീദ് വരസ്തവ ॥ **5.1.169** ॥ 169

തം ദൃഷ്ട്വാ വദനാൻമുക്തം
ചന്ദ്രം രാഹുമുഖാദിവ।

അബ്രവീത് സുരസാ ദേവീ
സ്വേന രൂപേണ വാനരം ॥ **5.1.170** ॥ 170

അർഥസിദ്ധ്യൈ ഹരിശ്രേഷ്ഠ
ഗച്ഛ സൗമ്യ യഥാസുഖം ।
സമാനയ ച വൈദേഹീം
രാഘവേണ മഹാത്മനാ ॥ **5.1.171** ॥ 171

തത് തൃതീയം ഹനുമതോ
ദൃഷ്ട്വാ കർമ സുദുഷ്കരം ।
സാധുസാധ്വിതി ഭൂതാനി
പ്രശശംസുസ്തദാ ഹരിം ॥ **5.1.172** ॥ 172

സ സാഗരമനാധൃഷ്യ -
മഭ്യേത്യ വരുണാലയം ।
ജഗാമാകാശമാവിശ്യ
വേഗേന ഗരുഡോപമഃ ॥ **5.1.173** ॥ 173

സേവിതേ വാരിധാരാഭിഃ
പതഗൈശ്ച നിഷേവിതേ ।
ചരിതേ കൈശികാചാർയൈ -
രൈരാവതനിഷേവിതേ ॥ **5.1.174** ॥ 174

സിംഹകുഞ്ജരശാർദൂല -
പതഗോരഗവാഹനൈഃ ।
വിമാനൈഃ സമ്പതദ്ഭിശ്ച
വിമലൈഃ സമലങ്കൃതേ ॥ **5.1.175** ॥ 175

വജ്രാശനിസമസ്പർശൈഃ
പാവകൈരിവ ശോഭിതേ ।

കൃതപുൺയൈർമഹാഭാഗൈഃ
സ്വർഗജിദ്ഭിരധിഷ്ഠിതേ ॥ **5.1.176** ॥ 176

വഹതാ ഹവ്യമത്യന്തം
സേവിതേ ചിത്രഭാനുനാ ।
ഗ്രഹനക്ഷത്രചന്ദ്രാർക -
താരാഗണവിഭൂഷിതേ ॥ **5.1.177** ॥ 177

മഹർഷിഗണഗന്ധർവ -
നാഗയക്ഷസമാകുലേ ।
വിവിക്തേ വിമലേ വിശ്വേ
വിശ്വാവസുനിഷേവിതേ ॥ **5.1.178** ॥ 178

ദേവരാജഗജാക്രാന്തേ
ചന്ദ്രസൂര്യപഥേ ശിവേ ।
വിതാനേ ജീവലോകസ്യ
വിതതേ ബ്രഹ്മനിർമിതേ ॥ **5.1.179** ॥ 179

ബഹുശഃ സേവിതേ വീരൈ -
ർവിദ്യാധരഗണൈർവൃതേ ।
ജഗാമ വായുമാർഗേ ച
ഗരുത്മാനിവ മാരുതിഃ ॥ **5.1.180** ॥ 180

ഹനുമാൻ മേഘജാലാനി
പ്രാകർഷൻ മാരുതോ യഥാ ।
കാലാഗുരുസവർണാനി
രക്തപീതസിതാനി ച ॥ **5.1.181** ॥ 181

കപിനാ കൃഷ്യമാണാനി
മഹാഭ്രാണി ചകാശിരേ ।

പ്രവിശന്നഭ്രജാലാനി
നിഷ്പതംശ്ച പുനഃ പുനഃ ॥ **5.1.182** ॥ 182

പ്രാവൃഷീന്ദുരിവാഭാതി
നിഷ്പതൻ പ്രവിശംസ്തദാ ।
പ്രദൃശ്യമാനഃ സർവത്ര
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.1.183** ॥ 183

ഭേജേഽംബരം നിരാലംബം
പക്ഷയുക്ത ഇവാദ്രിരാട് ।
പ്ലവമാനം തു തം ദൃഷ്ട്വാ
സിംഹികാ നാമ രാക്ഷസീ ॥ **5.1.184** ॥ 184

മനസാ ചിന്തയാമാസ
പ്രവൃദ്ധാ കാമരൂപിണീ ।
അദ്യ ദീർഘസ്യ കാലസ്യ
ഭവിഷ്യാമ്യഹമാശിതാ ॥ **5.1.185** ॥ 185

ഇദം മമ മഹാസത്ത്വം
ചിരസ്യ വശമാഗതം ।
ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ മനസാ
ച്ഛായാമസ്യ സമാക്ഷിപത് ॥ **5.1.186** ॥ 186

ഛായായാം ഗൃഹ്യമാണായാം
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ।
സമാക്ഷിപ്തോഽസ്മി സഹസാ
പംഗൂകൃതപരാക്രമഃ ॥ **5.1.187** ॥ 187

പ്രതിലോമേന വാതേന
മഹാനൗരിവ സാഗരേ ।

തിർയഗൂർധ്വമധശ്ചൈവ
വീക്ഷമാണസ്തദാ കപിഃ ॥ **5.1.188** ॥ 188

ദദർശ സ മഹാസത്ത്വ -
മുത്ഥിതം ലവണാംഭസി ।
തദ് ദൃഷ്ട്വാ ചിന്തയാമാസ
മാരുതിർവികൃതാനനാം ॥ **5.1.189** ॥ 189

കപിരാജ്ഞാ യഥാഖ്യാതം
സത്ത്വമദ്ഭുതദർശനം ।
ഛായാഗ്രാഹി മഹാവീർയം
തദിദം നാത്ര സംശയഃ ॥ **5.1.190** ॥ 190

സ താം ബുദ്ധ്യാർഥതത്ത്വേന
സിംഹികാം മതിമാൻ കപിഃ ।
വ്യവർധത മഹാകായഃ
പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ ॥ **5.1.191** ॥ 191

തസ്യ സാ കായമുദ്വീക്ഷ്യ
വർധമാനം മഹാകപേഃ ।
വക്ത്രം പ്രസാരയാമാസ
പാതാലാംബരസംനിഭം ॥ **5.1.192** ॥ 192

ഘനരാജീവ ഗർജന്തീ
വാനരം സമഭിദ്രവത് ।
സ ദദർശ തതസ്തസ്യാ
വികൃതം സുമഹൻമുഖം ॥ **5.1.193** ॥ 193

കായമാത്രം ച മേധാവീ
മർമാണി ച മഹാകപിഃ ।

സ തസ്യാ വികൃതേ വക്ത്രേ
വജ്രസംഹനനഃ കപിഃ ॥ **5.1.194** ॥ 194

സങ്കുചിപ്യ മുഹുരാത്മാനം
നിപപാത മഹാകപിഃ ।
ആസ്യേ തസ്യാ നിമജ്ജന്തം
ദദൃശുഃ സിദ്ധചാരണാഃ ॥ **5.1.195** ॥ 195

ഗ്രസ്യമാനം യഥാ ചന്ദ്രം
പൂർണം പർവണി രാഹുണാ ।
തതസ്തസ്യാ നഖൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർമർമാണ്യുത്കൃത്യ വാനരഃ ॥ **5.1.196** ॥ 196

ഉത്പപാതാഥ വേഗേന
മനഃസമ്പാതവിക്രമഃ ।
താം തു ദിഷ്ട്യാ ച ധൃത്യാ ച
ദാക്ഷിണ്യേന നിപാത്യ സഃ ॥ **5.1.197** ॥ 197

കപിപ്രവീരോ വേഗേന
വവൃധേ പുനരാത്മവാൻ ।
ഹൃതഹൃത്സാ ഹനുമതാ
പപാത വിധുരാംഭസി ।
സ്വയംഭുവൈവ ഹനുമാൻ
സൃഷ്ടസ്തസ്യാ നിപാതനേ ॥ **5.1.198** ॥ 198

താം ഹതാം വാനരേണാശു
പതിതാം വീക്ഷ്യ സിംഹികാം ।
ഭൂതാന്യാകാശചാരീണി
തമൂചുഃ പ്ലവഗോത്തമം ॥ **5.1.199** ॥ 199

ഭീമമദ്യ കൃതം കർമ
മഹത്സത്ത്വം ത്വയാ ഹതം।
സാധയാർഥമഭിപ്രേത -
മരിഷ്ടം പ്ലവതാം വര ॥ **5.1.200** ॥ 200

യസ്യ ത്വേതാനി ചത്വാരി
വാനരേന്ദ്ര യഥാ തവ।
ധൃതിർദൃഷ്ടിർമതിർദാക്ഷ്യം
സ കർമസു ന സീദതി ॥ **5.1.201** ॥ 201

സ ത്വൈഃ സമ്പൂജിതഃ പൂജ്യഃ
പ്രതിപന്നപ്രയോജനൈഃ।
ജഗാമാകാശമാവിശ്യ
പന്നഗാശനവത് കപിഃ ॥ **5.1.202** ॥ 202

പ്രാപ്തഭൂയിഷ്ഠപാരസ്തു
സർവതഃ പരിലോകയൻ।
യോജനാനാം ശതസ്യാന്തേ
വനരാജീം ദദർശ സഃ ॥ **5.1.203** ॥ 203

ദദർശ ച പതന്നേവ
വിവിധദ്രുമഭൂഷിതം।
ദ്വീപം ശാഖാമൃഗശ്രേഷ്ഠോ
മലയോപവനാനി ച ॥ **5.1.204** ॥ 204

സാഗരം സാഗരാനൂപാൻ
സാഗരാനൂപജാൻ ദ്രുമാൻ।
സാഗരസ്യ ച പത്നീനാം
മുഖാൻയപി വിലോകയത് ॥ **5.1.205** ॥ 205

സ മഹാമേഘസങ്കാശം
സമീക്ഷ്യാത്മാനമാത്മവാൻ।
നിരുന്ധന്തമിവാകാശം
ചകാര മതിമാൻ മതിം ॥ **5.1.206** ॥ 206

കായവൃദ്ധിം പ്രവേഗം ച
മമ ദൃഷ്ട്വൈവ രാക്ഷസാഃ।
മയി കൗതൂഹലം കുർയു -
രിതി മേനേ മഹാമതിഃ ॥ **5.1.207** ॥ 207

തതഃ ശരീരം സങ്ക്ഷിപ്യ
തൻമഹീധരസംനിഭം।
പുനഃ പ്രകൃതിമാപേദേ
വീതമോഹ ഇവാത്മവാൻ ॥ **5.1.208** ॥ 208

തദ്രൂപമതിസങ്ക്ഷിപ്യ
ഹനൂമാൻ പ്രകൃതൗ സ്ഥിതഃ।
ത്രീൻ ക്രമാനിവ വിക്രമ്യ
ബലിവീർയഹരോ ഹരിഃ ॥ **5.1.209** ॥ 209

സ ചാരുനാനാവിധരൂപധാരീ
പരം സമാസാദ്യ സമുദ്രതീരം।
പരൈരശക്യം പ്രതിപന്നരൂപഃ
സമീക്ഷിതാത്മാ സമവേക്ഷിതാർഥഃ ॥ **5.1.210** ॥ 210

തതഃ സ ലംബസ്യ ഗിരേഃ സമൃദ്ധേ
വിചിത്രകൂടേ നിപപാത കൂടേ।
സകേതകോദ്ദാലകനാരികേലേ
മഹാഭ്രകൂടപ്രതിമോ മഹാത്മാ ॥ **5.1.211** ॥ 211

തതസ്തു സമ്പ്രാപ്യ സമുദ്രതീരം
സമീക്ഷ്യ ലങ്കാം ഗിരിവർയമൂർധ്നി ।
കപിസ്തു തസ്മിൻ നിപപാത പർവതേ
വിധൂയ രൂപം വ്യഥയൻമൃഗദ്വിജാൻ ॥ **5.1.212** ॥ 212

സ സാഗരം ദാനവപന്നഗായുതം
ബലേന വിക്രമ്യ മഹോർമിമാലിനം ।
നിപത്യ തീരേ ച മഹോദധേസ്തദാ
ദദർശ ലങ്കാമമരാവതീമിവ ॥ **5.1.213** ॥ 213

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പ്രഥമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

ലങ്കാപുര്യാ വർണനം തത്ര പ്രവേശവിഷയേ ഹനുമതോ വിചാരോ ലഘുരൂപധരസ്യ തസ്യ പുര്യാം പ്രവേശസ്തദാനീം ചന്ദ്രോദയശോഭായാ വർണനം

സ സാഗരമനാധൃഷ്യ -
മതിക്രമ്യ മഹാബലഃ ।
ത്രികൂടസ്യ തടേ ലങ്കാം
സ്ഥിതഃ സ്വസ്ഥോ ദദർശ ഹ ॥ **5.2.1** ॥ 214

തതഃ പാദപമുക്തേന
പുഷ്പവർഷേണ വീര്യവാൻ ।
അഭിവൃഷ്ടസ്തതസ്തത്ര
ബഭൗ പുഷ്പമയോ ഹരിഃ ॥ **5.2.2** ॥ 215

യോജനാനാം ശതം ശ്രീമാം -
സ്തീർത്വാപ്യുത്തമവിക്രമഃ ।
അനിഃശ്വസൻ കപിസ്തത്ര
ന ഗ്ലാനിമധിഗച്ഛതി ॥ **5.2.3** ॥ 216

ശതാൻയഹം യോജനാനാം
ക്രമേയം സുബഹൂൻയപി ।
കിം പുനഃ സാഗരസ്യാന്തം
സംഖ്യാതം ശതയോജനം ॥ **5.2.4** ॥ 217

സ തു വീർയവതാം ശ്രേഷ്ഠഃ
പ്ലവതാമപി ചോത്തമഃ।
ജഗാമ വേഗവാൻ ലങ്കാം
ലംഘയിത്വാ മഹോദധിം ॥ **5.2.5** ॥ 218

ശാദ്വലാനി ച നീലാനി
ഗന്ധവന്തി വനാനി ച।
മധുമന്തി ച മധ്യേന
ജഗാമ നഗവന്തി ച ॥ **5.2.6** ॥ 219

ശൈലാംശ്ച തരുസംഛന്നാൻ
വനരാജീശ്ച പുഷ്പിതാഃ।
അഭിചക്രാമ തേജസ്വീ
ഹനൂമാൻ പ്ലവഗർഷഭഃ ॥ **5.2.7** ॥ 220

സ തസ്മിന്നചലേ തിഷ്ഠൻ
വനാൻയുപവനാനി ച।
സ നഗാഗ്രേ സ്ഥിതാം ലങ്കാം
ദദർശ പവനാത്മജഃ ॥ **5.2.8** ॥ 221

സരലാൻ കർണികാരാംശ്ച
ഖർജൂരാംശ്ച സുപുഷ്പിതാൻ।
പ്രിയാലാൻ മുചുലിന്ദാംശ്ച
കുടജാൻ കേതകാനപി ॥ **5.2.9** ॥ 222

പ്രിയംഗൂൻ ഗന്ധപൂർണാംശ്ച
നീപാൻ സപ്തച്ഛദാംസ്തഥാ।
അസനാൻ കോവിദാരാംശ്ച
കരവീരാംശ്ച പുഷ്പിതാൻ ॥ **5.2.10** ॥ 223

പുഷ്പഭാരനിബദ്ധാംശ്ച
തഥാ മുകുലിതാനപി।
പാദപാൻ വിഹഗാകീർണാൻ
പവനാധൂതമസ്തകാൻ ॥ **5.2.11** ॥ 224

ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണാ
വാപീഃ പദ്മോത്പലാവൃതാഃ।
ആക്രീഡാൻ വിവിധാൻ രമ്യാൻ
വിവിധാംശ്ച ജലാശയാൻ ॥ **5.2.12** ॥ 225

സന്തതാൻ വിവിധൈർവൃക്ഷൈഃ
സർവർതുഫലപുഷ്പിതൈഃ।
ഉദ്യാനാനി ച രമ്യാണി
ദദർശ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.2.13** ॥ 226

സമാസാദ്യ ച ലക്ഷ്മീവാൻ
ലങ്കാം രാവണപാലിതാം।
പരിഖാഭിഃ സപദ്മാഭിഃ
സോത്പലാഭിരലങ്കൃതാം ॥ **5.2.14** ॥ 227

സീതാപഹരണാത് തേന
രാവണേന സുരക്ഷിതാം।
സമന്താദ് വിചരദ്ഭിശ്ച
രാക്ഷസൈരുഗ്രധൻവിഭിഃ ॥ **5.2.15** ॥ 228

കാഞ്ചനേനാവൃതാം രമ്യാം
പ്രാകാരേണ മഹാപുരീം।
ഗൃഹൈശ്ച ഗിരിസങ്കാശൈഃ
ശാരദാംബുദസന്നിഭൈഃ ॥ **5.2.16** ॥ 229

പാണ്ഡുരാഭിഃ പ്രതോലീഭി -
രുച്ചാഭിരഭിസംവൃതാം।
അട്ടാലകശതാകീർണാം
പതാകാധ്വജശോഭിതാം ॥ **5.2.17** ॥ 230

തോരണൈഃ കാഞ്ചനൈർദിവ്യൈ -
ർലതാപങ്ക്തിവിരാജിതൈഃ।
ദദർശ ഹനുമാൻ ലങ്കാം
ദേവോ ദേവപുരീമിവ ॥ **5.2.18** ॥ 231

ഗിരിമൂർധ്നി സ്ഥിതാം ലങ്കാം
പാണ്ഡുരൈർഭവനൈഃ ശുഭൈഃ।
ദദർശ സ കപിഃ ശ്രീമാൻ
പുരീമാകാശഗാമിവ ॥ **5.2.19** ॥ 232

പാലിതാം രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
നിർമിതാം വിശ്വകർമണാ।
പ്ലവമാനാമിവാകാശേ
ദദർശ ഹനുമാൻ കപിഃ ॥ **5.2.20** ॥ 233

വപ്രപ്രാകാരജഘനാം
വിപുലാംബുവനാംബരാം।
ശതഘ്നീശൂലകേശാന്താ -
മട്ടാലകാവതംസകാം ॥ **5.2.21** ॥ 234

മനസേവ കൃതാം ലങ്കാം
നിർമിതാം വിശ്വകർമണാ।
ദ്വാരമുത്തരമാസാദ്യ
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.2.22** ॥ 235

കൈലാസനിലയപ്രഖ്യ -
മാലിഖന്തമിവാംബരം।
ധ്രിയമാണമിവാകാശ -
മുച്ഛ്രിതൈർഭവനോത്തമൈഃ ॥ **5.2.23** ॥ 236

സമ്പൂർണാം രാക്ഷസൈർഘോരൈ -
ർനാഗൈർഭോഗവതീമിവ।
അചിന്ത്യാം സുകൃതാം സ്പഷ്ടാം
കുബേരാധ്യുഷിതാം പുരാ ॥ **5.2.24** ॥ 237

ദംഷ്ട്രാഭിർബഹുഭിഃ ശൂരൈഃ
ശൂലപട്ടിശപാണിഭിഃ।
രക്ഷിതാം രാക്ഷസൈർഘോരൈ -
ർഗുഹാമാശീവിഷൈരിവ ॥ **5.2.25** ॥ 238

തസ്യാശ്ച മഹതീം ഗുപ്തിം
സാഗരം ച നിരീക്ഷ്യ സഃ।
രാവണം ച രിപും ഘോരം
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.2.26** ॥ 239

ആഗത്യാപീഹ ഹരയോ
ഭവിഷ്യന്തി നിരർഥകാഃ।
നഹി യുദ്ധേന വൈ ലങ്കാ
ശക്യാ ജേതും സുരൈരപി ॥ **5.2.27** ॥ 240

ഇമാം ത്വവിഷമാം ലങ്കാം
ദുർഗാം രാവണപാലിതാം।
പ്രാപ്യാപി സുമഹാബാഹുഃ
കിം കരിഷ്യതി രാഘവഃ ॥ **5.2.28** ॥ 241

അവകാശോ ന സാമ്നസ്തു
രാക്ഷസേഷ്വഭിഗമ്യതേ।
ന ദാനസ്യ ന ഭേദസ്യ
നൈവ യുദ്ധസ്യ ദൃശ്യതേ ॥ **5.2.29** ॥ 242

ചതുർണാമേവ ഹി ഗതി -
ർവാനരാണാം തരസ്വിനാം।
വാലിപുത്രസ്യ നീലസ്യ
മമ രാജ്ഞശ്ച ധീമതഃ ॥ **5.2.30** ॥ 243

യാവജ്ജാനാമി വൈദേഹീം
യദി ജീവതി വാ ന വാ।
തത്രൈവ ചിന്തയിഷ്യാമി
ദൃഷ്ട്വാ താം ജനകാത്മജാം ॥ **5.2.31** ॥ 244

തതഃ സ ചിന്തയാമാസ
മുഹൂർതം കപികുഞ്ജരഃ।
ഗിരേഃ ശൃംഗേ സ്ഥിതസ്തസ്മിൻ
രാമസ്യാഭ്യുദയം തതഃ ॥ **5.2.32** ॥ 245

അനേന രൂപേണ മയാ
ന ശക്യാ രക്ഷസാം പുരീ।
പ്രവേഷ്ടും രാക്ഷസൈർഗുപ്താ
ക്രൂരൈർബലസമൻവിതൈഃ ॥ **5.2.33** ॥ 246

മഹൗജസോ മഹാവീർയാ
ബലവന്തശ്ച രാക്ഷസാഃ।
വഞ്ചനീയാ മയാ സർവേ
ജാനകീം പരിമാർഗതാ ॥ **5.2.34** ॥ 247

ലക്ഷ്യാലക്ഷ്യേണ രൂപേണ
രാത്രൗ ലങ്കാപുരീ മയാ।
പ്രാപ്തകാലം പ്രവേഷ്ടും മേ
കൃത്യം സാധയിതും മഹത് ॥ **5.2.35** ॥ 248

താം പുരീം താദൃശീം ദൃഷ്ട്വാ
ദുരാധർഷാം സുരാസുരൈഃ।
ഹനൂമാംശ്ചിന്തയാമാസ
വിനിഃശ്വസ്യ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **5.2.36** ॥ 249

കേനോപായേന പശ്യേയം
മൈഥിലീം ജനകാത്മജാം।
അദൃഷ്ടോ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **5.2.37** ॥ 250

ന വിനശ്യേത് കഥം കാർയം
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
ഏകാമേകസ്തു പശ്യേയം
രഹിതേ ജനകാത്മജാം ॥ **5.2.38** ॥ 251

ഭൂതാശ്ചാർഥാ വിനശ്യന്തി
ദേശകാലവിരോധിതാഃ।
വിക്ലവം ദൂതമാസാദ്യ
തമഃ സൂർയോദയേ യഥാ ॥ **5.2.39** ॥ 252

അർഥാനർഥാന്തരേ ബുദ്ധി -
ർനിശ്ചിതാപി ന ശോഭതേ।
ഘാതയന്തീഹ കാർയാണി
ദൂതാഃ പണ്ഡിതമാനിനഃ ॥ **5.2.40** ॥ 253

ന വിനശ്യേത് കഥം കാർയം
വൈക്ലവ്യം ന കഥം ഭവേത്।
ലംഘനം ച സമുദ്രസ്യ
കഥം നു ന ഭവേദ് വൃഥാ ॥ **5.2.41** ॥ 254

മയി ദൃഷ്ടേ തു രക്ഷോഭീ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
ഭവേദ് വ്യർഥമിദം കാർയം
രാവണാനർഥമിച്ഛതഃ ॥ **5.2.42** ॥ 255

നഹി ശക്യം ക്വചിത് സ്ഥാതു -
മവിജ്ഞാതേന രാക്ഷസൈഃ।
അപി രാക്ഷസരൂപേണ
കിമുതാൻയേന കേനചിത് ॥ **5.2.43** ॥ 256

വായുരപ്യത്ര നാജ്ഞാത -
ശ്ചരേദിതി മതിർമമ।
നഹ്യത്രാവിദിതം കിഞ്ചിദ്
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം ॥ **5.2.44** ॥ 257

ഇഹാഹം യദി തിഷ്ഠാമി
സ്വേന രൂപേണ സംവൃതഃ।
വിനാശമുപയാസ്യാമി
ഭർതുരർഥശ്ച ഹാസ്യതി ॥ **5.2.45** ॥ 258

തദഹം സ്വേന രൂപേണ
രജൻയാം ഹ്രസ്വതാം ഗതഃ।
ലങ്കാമഭിപതിഷ്യാമി
രാഘവസ്യാർഥസിദ്ധയേ ॥ **5.2.46** ॥ 259

രാവണസ്യ പുരീം രാത്രൗ
പ്രവിശ്യ സുദുരാസദാം।
പ്രവിശ്യ ഭവനം സർവം
ദ്രക്ഷ്യാമി ജനകാത്മജാം ॥ **5.2.47** ॥ 260

ഇതി നിശ്ചിത്യ ഹനുമാൻ
സൂര്യസ്യാസ്തമയം കപിഃ।
ആചകാങ്ക്ഷേ തദാ വീരോ
വൈദേഹ്യാ ദർശനോത്സുകഃ ॥ **5.2.48** ॥ 261

സൂര്യേ ചാസ്തം ഗതേ രാത്രൗ
ദേഹം സങ്ക്ഷിപ്യ മാരുതിഃ।
വൃഷദംശകമാത്രോ‍ഽഥ
ബഭൂവാദ്ഭുതദർശനഃ ॥ **5.2.49** ॥ 262

പ്രദോഷകാലേ ഹനുമാം -
സ്തൂർണമുത്പത്യ വീർയവാൻ।
പ്രവിവേശ പുരീം രമ്യാം
പ്രവിഭക്തമഹാപഥാം ॥ **5.2.50** ॥ 263

പ്രാസാദമാലാവിതതാം
സ്തംഭൈഃ കാഞ്ചനസന്നിഭൈഃ।
ശാതകുംഭനിഭൈർജാലൈ -
ർഗന്ധർവനഗരോപമാം ॥ **5.2.51** ॥ 264

സപ്തഭൗമാഷ്ടഭൗമൈശ്ച
സ ദദർശ മഹാപുരീം।
തലൈഃ സ്ഫടികസങ്കീർണൈഃ
കാർതസ്വരവിഭൂഷിതൈഃ ॥ **5.2.52** ॥ 265

വൈദൂർയമണിചിത്രൈശ്ച
മുക്തജാലവിഭൂഷിതൈഃ।
തൈസ്തൈഃ ശുശുഭിരേ താനി
ഭവനാൻയത്ര രക്ഷസാം ॥ **5.2.53** ॥ 266

കാഞ്ചനാനി വിചിത്രാണി
തോരണാനി ച രക്ഷസാം।
ലങ്കാമുദ്യോതയാമാസുഃ
സർവതഃ സമലങ്കൃതാം ॥ **5.2.54** ॥ 267

അചിന്ത്യാമദ്ഭുതാകാരാം ദൃഷ്ട്വാ ലങ്കാം മഹാകപിഃ।
ആസീദ് വിഷണ്ണോ ഹൃഷ്ടശ്ച വൈദേഹ്യാ ദർശനോത്സുകഃ ॥ **5.2.55** ॥ 268

സ പാണ്ഡുരാവിദ്ധവിമാനമാലിനീം
മഹാർഹജാംബൂനദജാലതോരണാം।
യശസ്വിനീം രാവണബാഹുപാലിതാം
ക്ഷപാചരൈർഭീമബലൈഃ സുപാലിതാം ॥ **5.2.56** ॥ 269

ചന്ദ്രോഽപി സാചിവ്യമിവാസ്യ കുർവം -
സ്താരാഗണൈർമധ്യഗതോ വിരാജൻ।
ജ്യോത്സ്നാവിതാനേന വിതത്യ ലോകാ -
നുത്തിഷ്ഠതേഽനേകസഹസ്രരശ്മിഃ ॥ **5.2.57** ॥ 270

ശംഖപ്രഭം ക്ഷീരമൃണാലവർണ -
മുദ്ഗച്ഛമാനം വ്യവഭാസമാനം।
ദദർശ ചന്ദ്രം സ കപിപ്രവീരഃ
പോപ്ലൂയമാനം സരസീവ ഹംസം ॥ **5.2.58** ॥ 271

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

ലങ്കാമവലോക്യ ഹനുമതോ വിസ്മയസ്തത്ര പ്രവിശതസ്തസ്യ ലങ്കയാവരോധസ്തത്പ്രഹാരേണ പീഡിതയാ തയാ തസ്മൈ പുർയ്യാം പ്രവേഷ്ടുമനുമതിദാനം

സ ലംബശിഖരേ ലംബേ
ലംബതോയദസന്നിഭേ ।
സത്ത്വമാസ്ഥായ മേധാവീ
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.3.1** ॥ 272

നിശി ലങ്കാം മഹാസത്ത്വോ
വിവേശ കപികുഞ്ജരഃ ।
രമ്യകാനനതോയാഢ്യാം
പുരീം രാവണപാലിതാം ॥ **5.3.2** ॥ 273

ശാരദാംബുധരപ്രഖ്യൈ -
ർഭവനൈരുപശോഭിതാം ।
സാഗരോപമനിർഘോഷാം
സാഗരാനിലസേവിതാം ॥ **5.3.3** ॥ 274

സുപുഷ്ടബലസമ്പുഷ്ടാം
യഥൈവ വിടപാവതീം ।
ചാരുതോരണനിർയൂഹാം
പാണ്ഡുരദ്വാരതോരണാം ॥ **5.3.4** ॥ 275

ഭുജഗാചരിതാം ഗുപ്താം
ശുഭാം ഭോഗവതീമിവ ।
താം സവിദ്യുദ്ഘനാകീർണാം
ജ്യോതിർഗണനിഷേവിതാം ॥ **5.3.5** ॥ 276

ചണ്ഡമാരുതനിർഹ്രാദാം
യഥാ ചാപ്യമരാവതീം ।
ശാതകുംഭേന മഹതാ
പ്രാകാരേണാഭിസംവൃതാം ॥ **5.3.6** ॥ 277

കിങ്കിണീജാലഘോഷാഭിഃ
പതാകാഭിരലങ്കൃതാം ।
ആസാദ്യ സഹസാ ഹൃഷ്ടഃ
പ്രാകാരമഭിപേദിവാൻ ॥ **5.3.7** ॥ 278

വിസ്മയാവിഷ്ടഹൃദയഃ
പുരീമാലോക്യ സർവതഃ ।
ജാംബൂനദമയൈർദ്വാരൈ -
ർവൈദൂര്യകൃതവേദികൈഃ ॥ **5.3.8** ॥ 279

വജ്രസ്ഫടികമുക്താഭി -
ർമണികുട്ടിമഭൂഷിതൈഃ ।
തപ്തഹാടകനിര്യൂഹൈ
രാജതാമലപാണ്ഡുരൈഃ ॥ **5.3.9** ॥ 280

വൈദൂർയകൃതസോപാനൈഃ
സ്ഫാടികാന്തരപാംസുഭിഃ ।
ചാരുസഞ്ജവനോപേതൈഃ
ഖമിവോത്പതിതൈഃ ശുഭൈഃ ॥ **5.3.10** ॥ 281

ക്രൗഞ്ചബർഹിണസംഘുഷ്ടൈ
രാജഹംസനിഷേവിതൈഃ।
തൂർയാഭരണനിർഘോഷൈഃ
സർവതഃ പരിനാദിതാം ॥ **5.3.11** ॥ 282

വസ്വോകസാരപ്രതിമാം
സമീക്ഷ്യ നഗരീം തതഃ।
ഖമിവോത്പതിതാം ലങ്കാം
ജഹർഷ ഹനുമാൻ കപിഃ ॥ **5.3.12** ॥ 283

താം സമീക്ഷ്യ പുരീം ലങ്കാം
രാക്ഷസാധിപതേഃ ശുഭാം।
അനുത്തമാമൃദ്ധിമതീം
ചിന്തയാമാസ വീർയവാൻ ॥ **5.3.13** ॥ 284

നേയമൻയേന നഗരീ
ശക്യാ ധർഷയിതും ബലാത്।
രക്ഷിതാ രാവണബലൈ -
രുദ്യതായുധപാണിഭിഃ ॥ **5.3.14** ॥ 285

കുമുദാംഗദയോർവാപി
സുഷേണസ്യ മഹാകപേഃ।
പ്രസിദ്ധേയം ഭവേദ് ഭൂമി -
ർമൈന്ദദ്വിവിദയോരപി ॥ **5.3.15** ॥ 286

വിവസ്വതസ്തനൂജസ്യ
ഹരേശ്ച കുശപർവണഃ।
ഋക്ഷസ്യ കപിമുഖ്യസ്യ
മമ ചൈവ ഗതിർഭവേത് ॥ **5.3.16** ॥ 287

സമീക്ഷ്യ ച മഹാബാഹോ
രാഘവസ്യ പരാക്രമം।
ലക്ഷ്മണസ്യ ച വിക്രാന്ത -
മഭവത് പ്രീതിമാൻ കപിഃ ॥ **5.3.17** ॥ 288

താം രത്നവസനോപേതാം
ഗോഷ്ഠാഗാരാവതംസികാം।
യന്ത്രാഗാരസ്തനീമൃദ്ധാം
പ്രമദാമിവ ഭൂഷിതാം ॥ **5.3.18** ॥ 289

താം നഷ്ടതിമിരാം ദീപൈ -
ർഭാസ്വരൈശ്ച മഹാഗ്രഹൈഃ।
നഗരീം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
സ ദദർശ മഹാകപിഃ ॥ **5.3.19** ॥ 290

അഥ സാ ഹരിശാർദൂലം
പ്രവിശന്തം മഹാകപിം।
നഗരീ സ്വേന രൂപേണ
ദദർശ പവനാത്മജം ॥ **5.3.20** ॥ 291

സാ തം ഹരിവരം ദൃഷ്ട്വാ
ലങ്കാ രാവണപാലിതാ।
സ്വയമേവോത്ഥിതാ തത്ര
വികൃതാനനദർശനാ ॥ **5.3.21** ॥ 292

പുരസ്താത് തസ്യ വീരസ്യ
വായുസൂനോരതിഷ്ഠത।
മുഞ്ചമാനാ മഹാനാദ -
മബ്രവീത് പവനാത്മജം ॥ **5.3.22** ॥ 293

കസ്ത്വം കേന ച കാർയേണ
ഇഹ പ്രാപ്തോ വനാലയ।
കഥയസ്വേഹ യത് തത്ത്വം
യാവത് പ്രാണാ ധരന്തി തേ ॥ **5.3.23** ॥ 294

ന ശക്യം ഖൽവിയം ലങ്കാ
പ്രവേഷ്ടും വാനര ത്വയാ।
രക്ഷിതാ രാവണബലൈ -
രഭിഗുപ്താ സമന്തതഃ ॥ **5.3.24** ॥ 295

അഥ താമബ്രവീദ് വീരോ
ഹനുമാനഗ്രതഃ സ്ഥിതാം।
കഥയിഷ്യാമി തത് തത്ത്വം
യൻമാം ത്വം പരിപൃച്ഛസേ ॥ **5.3.25** ॥ 296

കാ ത്വം വിരൂപനയനാ
പുരദ്വാരേ്വതിഷ്ഠസേ।
കിമർഥം ചാപി മാം ക്രോധാ -
ന്നിർഭർത്സയസി ദാരുണേ ॥ **5.3.26** ॥ 297

ഹനുമദ്വചനം ശ്രുത്വാ
ലങ്കാ സാ കാമരൂപിണീ।
ഉവാച വചനം ക്രുദ്ധാ
പരുഷം പവനാത്മജം ॥ **5.3.27** ॥ 298

അഹം രാക്ഷസരാജസ്യ
രാവണസ്യ മഹാത്മനഃ।
ആജ്ഞാപ്രതീക്ഷാ ദുർധർഷാ
രക്ഷാമി നഗരീമിമാം ॥ **5.3.28** ॥ 299

ന ശക്യം മാമവജ്ഞായ
പ്രവേഷ്ടും നഗരീമിമാം।
അദ്യ പ്രാണൈഃ പരിത്യക്തഃ
സ്വപ്സ്യസേ നിഹതോ മയാ ॥ **5.3.29** ॥ 300

അഹം ഹി നഗരീ ലങ്കാ
സ്വയമേവ പ്ലവംഗമ।
സർവതഃ പരിരക്ഷാമി
അതസ്തേ കഥിതം മയാ ॥ **5.3.30** ॥ 301

ലങ്കായാ വചനം ശ്രുത്വാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
യത്നവാൻ സ ഹരിശ്രേഷ്ഠഃ
സ്ഥിതഃ ശൈല ഇവാപരഃ ॥ **5.3.31** ॥ 302

സ താം സ്ത്രീരൂപവിക്യതാം
ദൃഷ്ട്വാ വാനരപുംഗവഃ।
ആബഭാഷേഽഥ മേധാവീ
സത്ത്വവാൻ പ്ലവഗർഷഭഃ ॥ **5.3.32** ॥ 303

ദ്രക്ഷ്യാമി നഗരീം ലങ്കാം
സാട്ടപ്രാകാരതോരണാം।
ഇത്യർഥമിഹ സമ്പ്രാപ്തഃ
പരം കൗതൂഹലം ഹി മേ ॥ **5.3.33** ॥ 304

വനാൻയുപവനാനീഹ
ലങ്കായാഃ കാനനാനി ച।
സർവതോ ഗൃഹമുഖ്യാനി
ദ്രഷ്ടുമാഗമനം ഹി മേ ॥ **5.3.34** ॥ 305

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
ലങ്കാ സാ കാമരൂപിണീ।
ഭൂയ ഏവ പുനർവാക്യം
ബഭാഷേ പരുഷാക്ഷരം ॥ **5.3.35** ॥ 306

മാമനിർജിത്യ ദുർബുദ്ധേ
രാക്ഷസേശ്വരപാലിതാം।
ന ശക്യം ഹ്യദ്യ തേ ദ്രഷ്ടും
പുരീയം വാനരാധമ ॥ **5.3.36** ॥ 307

തതഃ സ ഹരിശാർദൂല -
സ്താമുവാച നിശാചരീം।
ദൃഷ്ട്വാ പുരീമിമാം ഭദ്രേ
പുനർയാസ്യേ യഥാഗതം ॥ **5.3.37** ॥ 308

തതഃ കൃത്വാ മഹാനാദം
സാ വൈ ലങ്കാ ഭയങ്കരം।
തലേന വാനരശ്രേഷ്ഠം
താഡയാമാസ വേഗിതാ ॥ **5.3.38** ॥ 309

തതഃ സ ഹരിശാർദൂലോ
ലങ്കയാ താഡിതോ ഭൃശം।
നനാദ സുമഹാനാദം
വീർയവാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.3.39** ॥ 310

തതഃ സംവർതയാമാസ
വാമഹസ്തസ്യ സോഽംഗുലീഃ।
മുഷ്ടിനാഭിജഘാനൈനാം
ഹനുമാൻ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ ॥ **5.3.40** ॥ 311

സ്ത്രീ ചേതി മൻയമാനേന
നാതിക്രോധഃ സ്വയം കൃതഃ।
സാ തു തേന പ്രഹാരേണ
വിഹ്വലാംഗീ നിശാചരീ।
പപാത സഹസാ ഭൂമൗ
വികൃതാനനദർശനാ ॥ **5.3.41** ॥ 312

തതസ്തു ഹനുമാൻ വീര -
സ്താം ദൃഷ്ട്വാ വിനിപാതിതാം।
കൃപാം ചകാര തേജസ്വീ
മൻയമാനഃ സ്ത്രിയം ച താം ॥ **5.3.42** ॥ 313

തതോ വൈ ഭൃശമുദ്വിഗ്നാ
ലങ്കാ സാ ഗദ്ഗദാക്ഷരം।
ഉവാചാഗർവിതം വാക്യം
ഹനുമന്തം പ്ലവംഗമം ॥ **5.3.43** ॥ 314

പ്രസീദ സുമഹാബാഹോ
ത്രായസ്വ ഹരിസത്തമ।
സമയേ സൗമ്യ തിഷ്ഠന്തി
സത്ത്വവന്തോ മഹാബലാഃ ॥ **5.3.44** ॥ 315

അഹം തു നഗരീ ലങ്കാ
സ്വയമേവ പ്ലവംഗമ।
നിർജിതാഹം ത്വയാ വീര
വിക്രമേണ മഹാബല ॥ **5.3.45** ॥ 316

ഇദം ച തഥ്യം ശൃണു മേ
ബ്രുവന്ത്യാ വൈ ഹരീശ്വര।

സ്വയം സ്വയംഭുവാ ദത്തം
വരദാനം യഥാ മമ ॥ **5.3.46** ॥ 317

യദാ ത്വാം വാനരഃ കശ്ചിദ്
വിക്രമാദ് വശമാനയേത് ।
തദാ ത്വയാ ഹി വിജ്ഞേയം
രക്ഷസാം ഭയമാഗതം ॥ **5.3.47** ॥ 318

സ ഹി മേ സമയഃ സൗമ്യ
പ്രാപ്തോഽദ്യ തവ ദർശനാത് ।
സ്വയംഭൂവിഹിതഃ സത്യോ
ന തസ്യാസ്തി വ്യതിക്രമഃ ॥ **5.3.48** ॥ 319

സീതാനിമിത്തം രാജ്ഞസ്തു
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ ।
രക്ഷസാം ചൈവ സർവേഷാം
വിനാശഃ സമുപാഗതഃ ॥ **5.3.49** ॥ 320

തത് പ്രവിശ്യ ഹരിശ്രേഷ്ഠ
പുരീം രാവണപാലിതാം ।
വിധത്സ്വ സർവകാർയാണി
യാനി യാനീഹ വാംഛസി ॥ **5.3.50** ॥ 321

പ്രവിശ്യ ശാപോപഹതാം ഹരീശ്വര
പുരീം ശുഭാം രാക്ഷസമുഖ്യപാലിതാം ।
യദൃച്ഛയാ ത്വം ജനകാത്മജാം സതീം
വിമാർഗ സർവത്ര ഗതോ യഥാസുഖം ॥ **5.3.51** ॥ 322

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർഥഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതോ ലങ്കായാം രാവണസ്യാന്തഃപുരേ ച പ്രവേശഃ

സ നിർജിത്യ പുരീം ലങ്കാം
ശ്രേഷ്ഠാം താം കാമരൂപിണീം ।
വിക്രമേണ മഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ കപിസത്തമഃ ॥ **5.4.1** ॥ 323

അദ്വാരേണ മഹാവീർയഃ
പ്രാകാരമവപുപ്ലുവേ ।
നിശി ലങ്കാം മഹാസത്ത്വോ
വിവേശ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.4.2** ॥ 324

പ്രവിശ്യ നഗരീം ലങ്കാം
കപിരാജഹിതങ്കരഃ ।
ചക്രേ‍ഽഥ പാദം സവ്യം ച
ശത്രൂണാം സ തു മൂർധനി ॥ **5.4.3** ॥ 325

പ്രവിഷ്ടഃ സത്ത്വസമ്പന്നോ
നിശായാം മാരുതാത്മജഃ ।
സ മഹാപഥമാസ്ഥായ
മുക്തപുഷ്പവിരാജിതം ॥ **5.4.4** ॥ 326

തതസ്തു താം പുരീം ലങ്കാം
രമ്യാമഭിയയൗ കപിഃ।
ഹസിതോത്കൃഷ്ടനിനദൈ -
സ്തൂര്യഘോഷപുരസ്കൃതൈഃ ॥ **5.4.5** ॥ 327

വജ്രാങ്കുശനികാശൈശ്ച
വജ്രജാലവിഭൂഷിതൈഃ।
ഗൃഹമേധൈഃ പുരീ രമ്യാ
ബഭാസേ ദ്യൗരിവാംബുദൈഃ ॥ **5.4.6** ॥ 328

പ്രജജ്വാല തദാ ലങ്കാ
രക്ഷോഗണഗൃഹൈഃ ശുഭൈഃ।
സിതാഭ്രസദൃശൈശ്ചിത്രൈഃ
പദ്മസ്വസ്തികസംസ്ഥിതൈഃ ॥ **5.4.7** ॥ 329

വർധമാനഗൃഹൈശ്ചാപി
സർവതഃ സുവിഭൂഷിതൈഃ।
താം ചിത്രമാൽയാഭരണാം
കപിരാജഹിതങ്കരഃ ॥ **5.4.8** ॥ 330

രാഘവാർഥേ ചരൻ ശ്രീമാൻ
ദദർശ ച നനന്ദ ച।
ഭവനാദ് ഭവനം ഗച്ഛൻ
ദദർശ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.4.9** ॥ 331

വിവിധാകൃതിരൂപാണി
ഭവനാനി തതസ്തതഃ।
ശുശ്രാവ രുചിരം ഗീതം
ത്രിസ്ഥാനസ്വരഭൂഷിതം ॥ **5.4.10** ॥ 332

സ്ത്രീണാം മദനവിദ്ധാനാം
ദിവി ചാപ്സരസാമിവ।
ശുശ്രാവ കാഞ്ചീനിനദം
നൂപുരാണാം ച നിഃസ്വനം ॥ **5.4.11** ॥ 333

സോപാനനിനദാംശ്ചാപി
ഭവനേഷു മഹാത്മനാം।
ആസ്ഫോടിതനിനാദാംശ്ച
ക്ഷ്വേഡിതാംശ്ച തതസ്തതഃ ॥ **5.4.12** ॥ 334

ശുശ്രാവ ജപതാം തത്ര
മന്ത്രാൻ രക്ഷോഗൃഹേഷു വൈ।
സ്വാധ്യായനിരതാംശ്ചൈവ
യാതുധാനാൻ ദദർശ സഃ ॥ **5.4.13** ॥ 335

രാവണസ്തവസംയുക്താൻ
ഗർജതോ രാക്ഷസാനപി।
രാജമാർഗം സമാവൃത്യ
സ്ഥിതം രക്ഷോഗണം മഹത് ॥ **5.4.14** ॥ 336

ദദർശ മധ്യമേ ഗുൽമേ
രാക്ഷസസ്യ ചരാൻ ബഹൂൻ।
ദീക്ഷിതാൻ ജടിലാൻ മുണ്ഡാൻ
ഗോജിനാംബരവാസസഃ ॥ **5.4.15** ॥ 337

ദർഭമുഷ്ടിപ്രഹരണാ -
നഗ്നികുണ്ഡായുധാംസ്തഥാ।
കൂടമുദ്ഗരപാണീംശ്ച
ദണ്ഡായുധധരാനപി ॥ **5.4.16** ॥ 338

ഏകാക്ഷാനേകവർണാംശ്ച
ലംബോദരപയോധരാൻ।
കരാലാൻ ഭുഗ്നവക്ത്രാംശ്ച
വികടാൻ വാമനാംസ്തഥാ ॥ **5.4.17** ॥ 339

ധൻവിനഃ ഖഡ്ഗിനശ്ചൈവ
ശതഘ്നീമുസലായുധാൻ।
പരിഘോത്തമഹസ്താംശ്ച
വിചിത്രകവചോജ്ജ്വലാൻ ॥ **5.4.18** ॥ 340

നാതിസ്ഥൂലാൻ നാതികൃശാൻ
നാതിദീർഘാതിഹ്രസ്വകാൻ।
നാതിഗൗരാൻ നാതികൃഷ്ണാ -
ന്നാതികുബ്ജാന്ന വാമനാൻ ॥ **5.4.19** ॥ 341

വിരൂപാൻ ബഹുരൂപാംശ്ച
സുരൂപാംശ്ച സുവർചസഃ।
ധ്വജിനഃ പതാകിനശ്ചൈവ
ദദർശ വിവിധായുധാൻ ॥ **5.4.20** ॥ 342

ശക്തിവൃക്ഷായുധാംശ്ചൈവ
പട്ടിശാശനിധാരിണഃ।
ക്ഷേപണീപാശഹസ്താംശ്ച
ദദർശ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.4.21** ॥ 343

സ്ത്രഗ്വിണസ്ത്വനുലിപ്താംശ്ച
വരാഭരണഭൂഷിതാൻ।
നാനാവേഷസമായുക്താൻ
യഥാസ്വൈരചരാൻ ബഹൂൻ ॥ **5.4.22** ॥ 344

തീക്ഷ്ണശൂലധരാംശ്ചൈവ
വജ്രിണശ്ച മഹാബലാൻ।
ശതസാഹസ്രമവ്യഗ്ര -
മാരക്ഷം മധ്യമം കപിഃ ॥ **5.4.23** ॥ 345

രക്ഷോഽധിപതിനിർദിഷ്ടം
ദദർശാന്തഃ പുരാഗ്രതഃ।
സ തദാ തദ് ഗൃഹം ദൃഷ്ട്വാ
മഹാഹാടകതോരണം ॥ **5.4.24** ॥ 346

രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ വിഖ്യാത -
മദ്രിമൂർധ്നി പ്രതിഷ്ഠിതം।
പുണ്ഡരീകാവതംസാഭിഃ
പരിഖാഭിഃ സമാവൃതം ॥ **5.4.25** ॥ 347

പ്രാകാരാവൃതമത്യന്തം
ദദർശ സ മഹാകപിഃ।
ത്രിവിഷ്ടപനിഭം ദിവ്യം
ദിവ്യനാദവിനാദിതം ॥ **5.4.26** ॥ 348

വാജിഹ്രേഷിതസംഘുഷ്ടം
നാദിതം ഭൂഷണൈസ്തഥാ।
രഥൈർയാനൈർവിമാനൈശ്ച
തഥാ ഹയഗജൈഃ ശുഭൈഃ ॥ **5.4.27** ॥ 349

വാരണൈശ്ച ചതുർദന്തൈഃ
ശ്വേതാഭ്രനിചയോപമൈഃ।
ഭൂഷിതൈ രുചിരദ്വാരം
മത്തൈശ്ച മൃഗപക്ഷിഭിഃ ॥ **5.4.28** ॥ 350

രക്ഷിതം സുമഹാവീർയൈ -
ർയാതുധാനൈഃ സഹസ്രശഃ।
രാക്ഷസാധിപതേർഗുപ്ത -
മാവിവേശ ഗൃഹം കപിഃ ॥ **5.4.29** ॥ 351

സ ഹേമജാംബൂനദചക്രവാലം
മഹാർഹമുക്താമണിഭൂഷിതാന്തം।
പരാർധ്യകാലാഗുരുചന്ദനാർഹം
സ രാവണാന്തഃപുരമാവിവേശ ॥ **5.4.30** ॥ 352

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുർഥഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചമഃ സർഗഃ ॥

രാവണാന്തഃപുരേ പ്രതിഗൃഹം സീതായാ അൻവേഷണം കുർവതോ ഹനുമതസ്താമദൃഷ്ട്വാ ദുഃഖം

തതഃ സ മധ്യംഗതമംശുമന്തം
ജ്യോത്സ്നാവിതാനം മുഹുരുദ്വമന്തം।
ദദർശ ധീമാൻ ഭുവി ഭാനുമന്തം
ഗോഷ്ഠേ വൃഷം മത്തമിവ ഭ്രമന്തം ॥ **5.5.1** ॥ 353

ലോകസ്യ പാപാനി വിനാശയന്തം
മഹോദധിം ചാപി സമേധയന്തം।
ഭൂതാനി സർവാണി വിരാജയന്തം
ദദർശ ശീതാംശുമഥാഭിയാന്തം ॥ **5.5.2** ॥ 354

യാ ഭാതി ലക്ഷ്മീർഭുവി മന്ദരസ്ഥാ
യഥാ പ്രദോഷേഷു ച സാഗരസ്ഥാ।
തഥൈവ തോയേഷു ച പുഷ്കരസ്ഥാ
രരാജ സാ ചാരുനിശാകരസ്ഥാ ॥ **5.5.3** ॥ 355

ഹംസോ യഥാ രാജതപഞ്ജരസ്ഥഃ
സിംഹോ യഥാ മന്ദരകന്ദരസ്ഥഃ।
വീരോ യഥാ ഗർവിതകുഞ്ജരസ്ഥ -
ശ്ചന്ദ്രോഽപി ബഭ്രാജ തഥാംബരസ്ഥഃ ॥ **5.5.4** ॥ 356

സ്ഥിതഃ ककുദ്മാനിവ തീക്ഷ്ണശൃംഗോ
മഹാചലഃ ശ്വേത ഇവോർധ്വശൃംഗഃ।
ഹസ്തീവ ജാംബൂനദബദ്ധശൃംഗോ
വിഭാതി ചന്ദ്രഃ പരിപൂർണശൃംഗഃ ॥ **5.5.5** ॥ 357

വിനഷ്ടശീതാംബുതുഷാരപങ്കോ
മഹാഗ്രഹഗ്രാഹവിനഷ്ടപങ്കഃ।
പ്രകാശലക്ഷ്മ്യാശ്രയനിർമലാങ്കോ
രരാജ ചന്ദ്രോ ഭഗവാൻ ശശാങ്കഃ ॥ **5.5.6** ॥ 358

ശിലാതലം പ്രാപ്യ യഥാ മൃഗേന്ദ്രോ
മഹാരണം പ്രാപ്യ യഥാ ഗജേന്ദ്രഃ।
രാജ്യം സമാസാദ്യ യഥാ നരേന്ദ്ര -
സ്തഥാ പ്രകാശോ വിരരാജ ചന്ദ്രഃ ॥ **5.5.7** ॥ 359

പ്രകാശചന്ദ്രോദയനഷ്ടദോഷഃ
പ്രവൃദ്ധരക്ഷഃ പിശിതാശദോഷഃ।
രാമാഭിരാമേരിതചിത്തദോഷഃ
സ്വർഗപ്രകാശോ ഭഗവാൻ പ്രദോഷഃ ॥ **5.5.8** ॥ 360

തന്ത്രീസ്വരാഃ കർണസുഖാഃ പ്രവൃത്താഃ
സ്വപന്തി നാര്യഃ പതിഭിഃ സുവൃത്താഃ।
നക്തഞ്ചരാശ്ചാപി തഥാ പ്രവൃത്താ
വിഹർതുമത്യദ്ഭുതരൗദ്രവൃത്താഃ ॥ **5.5.9** ॥ 361

മത്തപ്രമത്താനി സമാകുലാനി
രഥാശ്വഭദ്രാസനസങ്കുലാനി।
വീരശ്രിയാ ചാപി സമാകുലാനി
ദദർശ ധീമാൻ സ കപിഃ കുലാനി ॥ **5.5.10** ॥ 362

പരസ്പരം ചാധികമാക്ഷിപന്തി
ഭുജാംശ്ച പീനാനധിവിക്ഷിപന്തി।
മത്തപ്രലാപാനധിവിക്ഷിപന്തി
മത്താനി ചാൻയോൻയമധിക്ഷിപന്തി ॥ **5.5.11** ॥ 363

രക്ഷാംസി വക്ഷാംസി ച വിക്ഷിപന്തി
ഗാത്രാണി കാന്താസു ച വിക്ഷിപന്തി।
രൂപാണി ചിത്രാണി ച വിക്ഷിപന്തി
ദൃഢാനി ചാപാനി ച വിക്ഷിപന്തി ॥ **5.5.12** ॥ 364

ദദർശ കാന്താശ്ച സമാലഭന്ത്യ -
സ്തഥാപരാസ്തത്ര പുനഃ സ്വപന്ത്യഃ।
സുരൂപവക്ത്രാശ്ച തഥാ ഹസന്ത്യഃ
ക്രുദ്ധാഃ പരാശ്ചാപി വിനിഃശ്വസന്ത്യഃ ॥ **5.5.13** ॥ 365

മഹാഗജൈശ്ചാപി തഥാ നദദ്ഭിഃ
സുപൂജിതൈശ്ചാപി തഥാ സുസദ്ഭിഃ।
രരാജ വീരൈശ്ച വിനിഃശ്വസദ്ഭിഃ
ഹ്രദാ ഭുജംഗൈരിവ നിഃശ്വസദ്ഭിഃ ॥ **5.5.14** ॥ 366

ബുദ്ധിപ്രധാനാൻ രുചിരാഭിധാനാൻ
സംശ്രദ്ധധാനാൻ ജഗതഃ പ്രധാനാൻ।
നാനാവിധാനാൻ രുചിരാഭിധാനാൻ
ദദർശ തസ്യാം പുരി യാതുധാനാൻ ॥ **5.5.15** ॥ 367

നനന്ദ ദൃഷ്ട്വാ സ ച താൻ സുരൂപാൻ
നാനാഗുണാനാത്മഗുണാനുരൂപാൻ।
വിദ്യോതമാനാൻ സ ച താൻ സുരൂപാൻ
ദദർശ കാംശ്ചിച്ച പുനർവിരൂപാൻ ॥ **5.5.16** ॥ 368

തതോ വരാർഹാഃ സുവിശുദ്ധഭാവാ -
സ്തേഷാം സ്ത്രിയസ്തത്ര മഹാനുഭാവാഃ।
പ്രിയേഷു പാനേഷു ച സക്തഭാവാ
ദദർശ താരാ ഇവ സുസ്വഭാവാഃ ॥ **5.5.17** ॥ 369

സ്ത്രിയോ ജ്വലന്തീസ്ത്രപയോപഗൂഢാ
നിശീഥകാലേ രമണോപഗൂഢാഃ।
ദദർശ കാശ്ചിത് പ്രമദോപഗൂഢാ
യഥാ വിഹംഗാ വിഹഗോപഗൂഢാഃ ॥ **5.5.18** ॥ 370

അൻയാഃ പുനർഹർമ്യതലോപവിഷ്ടാ -
സ്തത്ര പ്രിയാങ്കേഷു സുഖോപവിഷ്ടാഃ।
ഭർതുഃ പരാ ധർമപരാ നിവിഷ്ടാ
ദദർശ ധീമാൻ മദനോപവിഷ്ടാഃ ॥ **5.5.19** ॥ 371

അപ്രാവൃതാഃ കാഞ്ചനരാജിവർണാഃ
കാശ്ചിത്പരാർധ്യാസ്തപനീയവർണാഃ।
പുനശ്ച കാശ്ചിച്ഛശലക്ഷ്മവർണാഃ
കാന്തപ്രഹീണാ രുചിരാംഗവർണാഃ ॥ **5.5.20** ॥ 372

തതഃ പ്രിയാൻ പ്രാപ്യ മനോഽഭിരാമാഃ
സുപ്രീതിയുക്താഃ സുമനോഽഭിരാമാഃ।
ഗൃഹേഷു ഹൃഷ്ടാഃ പരമാഭിരാമാ
ഹരിപ്രവീരഃ സ ദദർശ രാമാഃ ॥ **5.5.21** ॥ 373

ചന്ദ്രപ്രകാശാശ്ച ഹി വക്ത്രമാലാ
വക്രാഃ സുപക്ഷ്മാശ്ച സുനേത്രമാലാഃ।
വിഭൂഷണാനാം ച ദദർശ മാലാഃ
ശതഹ്രദാനാമിവ ചാരുമാലാഃ ॥ **5.5.22** ॥ 374

ന ത്വേവ സീതാം പരമാഭിജാതാം
പഥി സ്ഥിതേ രാജകുലേ പ്രജാതാം।
ലതാം പ്രഫുൽലാമിവ സാധുജാതാം
ദദർശ തൻവീം മനസാഭിജാതാം ॥ **5.5.23** ॥ 375

സനാതനേ വർത്മനി സന്നിവിഷ്ടാം
രാമേക്ഷണീം താം മദനാഭിവിഷ്ടാം।
ഭർതുർമനഃ ശ്രീമദനുപ്രവിഷ്ടാം
സ്ത്രീഭ്യഃ പരാഭ്യശ്ച സദാ വിശിഷ്ടാം ॥ **5.5.24** ॥ 376

ഉഷ്ണാർദിതാം സാനുസൃതാസ്രകംഠീം
പുരാ വരാർഹോത്തമനിഷ്ക്കകംഠീം।
സുജാതപക്ഷ്മാമഭിരക്തകംഠീം
വനേ പ്രനൃത്താമിവ നീലകംഠീം ॥ **5.5.25** ॥ 377

അവ്യക്തരേഖാമിവ ചന്ദ്രരേഖാം
പാംസുപ്രദിഗ്ധാമിവ ഹേമരേഖാം।
ക്ഷതപ്രരൂഢാമിവ വർണരേഖാം
വായുപ്രഭുഗ്നാമിവ മേഘരേഖാം ॥ **5.5.26** ॥ 378

സീതാമപശ്യൻ മനുജേശ്വരസ്യ
രാമസ്യ പത്നീം വദതാം വരസ്യ।
ബഭൂവ ദുഃഖോപഹതശ്ചിരസ്യ
പ്ലവംഗമോ മന്ദ ഇവാചിരസ്യ ॥ **5.5.27** ॥ 379

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ രാവണസ്യാൻയേഷാം ച രക്ഷസാം ഗൃഹേഷു സീതായാ അനുസന്ധാനം

സ നികാമം വിമാനേഷു
വിചരൻ കാമരൂപധൃക് ।
വിചചാര കപിർലങ്കാം
ലാഘവേന സമൻവിതഃ ॥ **5.6.1** ॥ 380

ആസസാദ ച ലക്ഷ്മീവാൻ
രാക്ഷസേന്ദ്രനിവേശനം ।
പ്രാകാരേണാർകവർണേന
ഭാസ്വരേണാഭിസംവൃതം ॥ **5.6.2** ॥ 381

രക്ഷിതം രാക്ഷസൈർഭീമൈഃ
സിംഹൈരിവ മഹദ് വനം ।
സമീക്ഷമാണോ ഭവനം
ചകാശേ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.6.3** ॥ 382

രൂപ്യകോപഹിതൈശ്ചിത്രൈ -
സ്തോരണൈർഹേമഭൂഷണൈഃ ।
വിചിത്രാഭിശ്ച കക്ഷ്യാഭി -
ർദ്വാരൈശ്ച രുചിരൈർവൃതം ॥ **5.6.4** ॥ 383

ഗജാസ്ഥിതൈർമഹാമാത്രൈഃ
ശൂരൈശ്ച വിഗതശ്രമൈഃ।
ഉപസ്ഥിതമസംഹാർയൈ -
ർഹയൈഃ സ്യന്ദനയായിഭിഃ ॥ **5.6.5** ॥ 384

സിംഹവ്യാഘ്രതനുത്രാണൈ -
ർദാന്തകാഞ്ചനരാജതീഃ।
ഘോഷവദ്ഭിർവിചിത്രൈശ്ച
സദാ വിചരിതം രഥൈഃ ॥ **5.6.6** ॥ 385

ബഹുരത്നസമാകീർണം
പരാർധ്യാസനഭൂഷിതം।
മഹാരഥസമാവാപം
മഹാരഥമഹാസനം ॥ **5.6.7** ॥ 386

ദൃശ്യൈശ്ച പരമോദാരൈ -
സ്തൈസ്തൈശ്ച മൃഗപക്ഷിഭിഃ।
വിവിധൈർബഹുസാഹസ്രൈഃ
പരിപൂർണം സമന്തതഃ ॥ **5.6.8** ॥ 387

വിനീതൈരന്തപാലൈശ്ച
രക്ഷോഭിശ്ച സുരക്ഷിതം।
മുഖ്യാഭിശ്ച വരസ്ത്രീഭിഃ
പരിപൂർണം സമന്തതഃ ॥ **5.6.9** ॥ 388

മുദിതപ്രമദാരത്നം
രാക്ഷസേന്ദ്രനിവേശനം।
വരാഭരണസംഹ്രാദൈഃ
സമുദ്രസ്വനനിഃസ്വനം ॥ **5.6.10** ॥ 389

തദ് രാജഗുണസമ്പന്നം
മുഖ്യൈശ്ച വരചന്ദനൈഃ।
മഹാജനസമാകീർണം
സിംഹൈരിവ മഹദ് വനം ॥ **5.6.11** ॥ 390

ഭേരീമൃദംഗാഭിരുതം
ശംഖഘോഷവിനാദിതം।
നിത്യാർചിതം പർവസുതം
പൂജിതം രാക്ഷസൈഃ സദാ ॥ **5.6.12** ॥ 391

സമുദ്രമിവ ഗംഭീരം
സമുദ്രസമനിഃസ്വനം।
മഹാത്മനോ മഹദ് വേശ്മ
മഹാരത്നപരിച്ഛദം ॥ **5.6.13** ॥ 392

മഹാരത്നസമാകീർണം
ദദർശ സ മഹാകപിഃ।
വിരാജമാനം വപുഷാ
ഗജാശ്വരഥസങ്കുലം ॥ **5.6.14** ॥ 393

ലങ്കാഭരണമിത്യേവ
സോഽമന്യത മഹാകപിഃ।
ചചാര ഹനുമാംസ്തത്ര
രാവണസ്യ സമീപതഃ ॥ **5.6.15** ॥ 394

ഗൃഹാദ് ഗൃഹം രാക്ഷസാനാ -
മുദ്യാനാനി ച സർവശഃ।
വീക്ഷമാണോഽപ്യസന്ത്രസ്തഃ
പ്രാസാദാംശ്ച ചചാര സഃ ॥ **5.6.16** ॥ 395

അവപ്ലുത്യ മഹാവേഗഃ
പ്രഹസ്തസ്യ നിവേശനം।
തതോഽന്യത് പുപ്ലുവേ വേശ്മ
മഹാപാർശ്വസ്യ വീര്യവാൻ ॥ **5.6.17** ॥ 396

അഥ മേഘപ്രതീകാശം
കുംഭകർണനിവേശനം।
വിഭീഷണസ്യ ച തഥാ
പുപ്ലുവേ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.6.18** ॥ 397

മഹോദരസ്യ ച തഥാ
വിരൂപാക്ഷസ്യ ചൈവ ഹി।
വിദ്യുജ്ജിഹ്വസ്യ ഭവനം
വിദ്യുൻമാലേസ്തഥൈവ ച ॥ **5.6.19** ॥ 398

വജ്രദംഷ്ട്രസ്യ ച തഥാ
പുപ്ലുവേ സ മഹാകപിഃ।
ശുകസ്യ ച മഹാവേഗഃ
സാരണസ്യ ച ധീമതഃ ॥ **5.6.20** ॥ 399

തഥാ ചേന്ദ്രജിതോ വേശ്മ
ജഗാമ ഹരിയൂഥപഃ।
ജംബുമാലേഃ സുമാലേശ്ച
ജഗാമ ഹരിസത്തമഃ ॥ **5.6.21** ॥ 400

രശ്മികേതോശ്ച ഭവനം
സൂര്യശത്രോസ്തഥൈവ ച।
വജ്രകായസ്യ ച തഥാ
പുപ്ലുവേ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.6.22** ॥ 401

ധൂമ്രാക്ഷസ്യാഥ സമ്പാതേ -
ർഭവനം മാരുതാത്മജഃ।
വിദ്യുദ്രൂപസ്യ ഭീമസ്യ
ഘനസ്യ വിഘനസ്യ ച ॥ **5.6.23** ॥ 402

ശുകനാഭസ്യ ചക്രസ്യ
ശഠസ്യ കപടസ്യ ച।
ഹ്രസ്വകർണസ്യ ദംഷ്ട്രസ്യ
ലോമശസ്യ ച രക്ഷസഃ ॥ **5.6.24** ॥ 403

യുദ്ധോൻമത്തസ്യ മത്തസ്യ
ധ്വജഗ്രീവസ്യ സാദിനഃ।
വിദ്യുജ്ജിഹ്വദ്വിജിഹ്വാനാം
തഥാ ഹസ്തിമുഖസ്യ ച ॥ **5.6.25** ॥ 404

കരാലസ്യ പിശാചസ്യ
ശോണിതാക്ഷസ്യ ചൈവ ഹി।
പ്ലവമാനഃ ക്രമേണൈവ
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.6.26** ॥ 405

തേഷു തേഷു മഹാർഹേഷു
ഭവനേഷു മഹായശാഃ।
തേഷാമൃദ്ധിമതാമൃദ്ധിം
ദദർശ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.6.27** ॥ 406

സർവേഷാം സമതിക്രമ്യ
ഭവനാനി സമന്തതഃ।
ആസസാദാഥ ലക്ഷ്മീവാൻ
രാക്ഷസേന്ദ്രനിവേശനം ॥ **5.6.28** ॥ 407

രാവണസ്യോപശായിൻയോ
ദദർശ ഹരിസത്തമഃ।
വിചരൻ ഹരിശാർദൂലോ
രാക്ഷസീർവികൃതേക്ഷണാഃ ॥ **5.6.29** ॥ 408

ശൂലമുദ്ഗരഹസ്താംശ്ച
ശക്തിതോമരധാരിണഃ।
ദദർശ വിവിധാൻ ഗുൽമാം -
സ്തസ്യ രക്ഷഃപതേർഗൃഹേ ॥ **5.6.30** ॥ 409

രാക്ഷസാംശ്ച മഹാകായാൻ
നാനാപ്രഹരണോദ്യതാൻ।
രക്തൻ ശ്വേതാൻ സിതാംശ്ചാപി
ഹരീംശ്ചാപി മഹാജവാൻ ॥ **5.6.31** ॥ 410

കുലീനാൻ രൂപസമ്പന്നാൻ
ഗജാൻ പരഗജാരുജാൻ।
ശിക്ഷിതാൻ ഗജശിക്ഷായാ -
മൈരാവതസമാൻ യുധി ॥ **5.6.32** ॥ 411

നിഹന്തൃൻ പരസൈന്യാനാം
ഗൃഹേ തസ്മിൻ ദദർശ സഃ।
ക്ഷരതശ്ച യഥാ മേഘാൻ
സ്രവതശ്ച യഥാ ഗിരീൻ ॥ **5.6.33** ॥ 412

മേഘസ്തനിതനിർഘോഷാൻ
ദുർധർഷാൻ സമരേ പരൈഃ।
സഹസ്രം വാഹിനീസ്തത്ര
ജാംബൂനദപരിഷ്കൃതാഃ ॥ **5.6.34** ॥ 413

ഹേമജാലൈരവിച്ഛിന്നാ -
സ്തരുണാദിത്യസന്നിഭാഃ।
ദദർശ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
രാവണസ്യ നിവേശനേ ॥ **5.6.35** ॥ 414

ശിബികാ വിവിധാകാരാഃ
സ കപിർമാരുതാത്മജഃ।
ലതാഗൃഹാണി ചിത്രാണി
ചിത്രശാലാ ഗൃഹാണി ച ॥ **5.6.36** ॥ 415

ക്രീഡാഗൃഹാണി ചാന്യാനി
ദാരുപർവതകാനി ച।
കാമസ്യ ഗൃഹകം രമ്യം
ദിവാഗൃഹകമേവ ച ॥ **5.6.37** ॥ 416

ദദർശ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
രാവണസ്യ നിവേശനേ।
സ മന്ദരസമപ്രഖ്യം
മയൂരസ്ഥാനസങ്കുലം ॥ **5.6.38** ॥ 417

ധ്വജയഷ്ടിഭിരാകീർണം
ദദർശ ഭവനോത്തമം।
അനന്തരത്നനിചയം
നിധിജാലം സമന്തതഃ।
ധീരനിഷ്ഠിതകർമാംഗം
ഗൃഹം ഭൂതപതേരിവ ॥ **5.6.39** ॥ 418

അർചിർഭിശ്ചാപി രത്നാനാം
തേജസാ രാവണസ്യ ച।

വിരരാജ ച തദ് വേശ്മ
രശ്മിവാനിവ രശ്മിഭിഃ ॥ **5.6.40** ॥ 419

ജാംബൂനദമയാൻയേവ
ശയനാൻയാസനാനി ച ।
ഭാജനാനി ച ശുഭ്രാണി
ദദർശ ഹരിയൂഥപഃ ॥ **5.6.41** ॥ 420

മധ്വാസവകൃതക്ലേദം
മണിഭാജനസങ്കുലം ।
മനോരമമസംബാധം
കുബേരഭവനം യഥാ ॥ **5.6.42** ॥ 421

നൂപുരാണാം ച ഘോഷേണ
കാഞ്ചീനാം നിഃസ്വനേന ച ।
മൃദംഗതലനിർഘോഷൈ -
ർഘോഷവദ്ഭിർവിനാദിതം ॥ **5.6.43** ॥ 422

പ്രാസാദസംഘാതയുതം
സ്ത്രീരത്നശതസങ്കുലം ।
സുവ്യൂഢകക്ഷ്യം ഹനുമാൻ
പ്രവിവേശ മഹാഗൃഹം ॥ **5.6.44** ॥ 423

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തമഃ സർഗഃ ॥

രാവണഭവനസ്യ പുഷ്പകവിമാനസ്യ ച വർണനം

സ വേശ്മജാലം ബലവാൻ ദദർശ
വ്യാസക്തവൈദൂര്യസുവർണജാലം।
യഥാ മഹത്പ്രാവൃഷി മേഘജാലം
വിദ്യുത്പിനദ്ധം സവിഹംഗജാലം ॥ **5.7.1** ॥ 424

നിവേശനാനാം വിവിധാശ്ച ശാലാഃ
പ്രധാനശംഖായുധചാപശാലാഃ।
മനോഹരാശ്ചാപി പുനർവിശാലാ
ദദർശ വേശ്മാദ്രിഷു ചന്ദ്രശാലാഃ ॥ **5.7.2** ॥ 425

ഗൃഹാണി നാനാവസുരാജിതാനി
ദേവാസുരൈശ്ചാപി സുപൂജിതാനി।
സർവൈശ്ച ദോഷൈഃ പരിവർജിതാനി
കപിർദദർശ സ്വബലാർജിതാനി ॥ **5.7.3** ॥ 426

താനി പ്രയത്നാഭിസമാഹിതാനി
മയേന സാക്ഷാദിവ നിർമിതാനി।
മഹീതലേ സർവഗുണോത്തരാണി
ദദർശ ലങ്കാധിപതേർഗൃഹാണി ॥ **5.7.4** ॥ 427

തതോ ദദർശോച്ഛ്രിതമേഘരൂപം
മനോഹരം കാഞ്ചനചാരുരൂപം।
രക്ഷോഽധിപസ്യാത്മബലാനുരൂപം
ഗൃഹോത്തമം ഹ്യപ്രതിരൂപരൂപം ॥ **5.7.5** ॥ 428

മഹീതലേ സ്വർഗമിവ പ്രകീർണം
ശ്രിയാ ജ്വലന്തം ബഹുരത്നകീർണം।
നാനാതരൂണാം കുസുമാവകീർണം
ഗിരേരിവാഗ്രം രജസാവകീർണം ॥ **5.7.6** ॥ 429

നാരീപ്രവേകൈരിവ ദീപ്യമാനം
തഡിദ്ഭിരംഭോധരമർച്യമാനം।
ഹംസപ്രവേകൈരിവ വാഹ്യമാനം
ശ്രിയാ യുതം ഖേ സുകൃതം വിമാനം ॥ **5.7.7** ॥ 430

യഥാ നഗാഗ്രം ബഹുധാതുചിത്രം
യഥാ നഭശ്ച ഗ്രഹചന്ദ്രചിത്രം।
ദദർശ യുക്തീകൃതചാരുമേഘ -
ചിത്രം വിമാനം ബഹുരത്നചിത്രം ॥ **5.7.8** ॥ 431

മഹീ കൃതാ പർവതരാജിപൂർണാ
ശൈലാഃ കൃതാ വൃക്ഷവിതാനപൂർണാഃ।
വൃക്ഷാഃ കൃതാഃ പുഷ്പവിതാനപൂർണാഃ
പുഷ്പം കൃതം കേസരപത്രപൂർണം ॥ **5.7.9** ॥ 432

കൃതാനി വേശ്മാനി ച പാണ്ഡുരാണി
തഥാ സുപുഷ്പാൺയപി പുഷ്കരാണി।
പുനശ്ച പദ്മാനി സകേസരാണി
വനാനി ചിത്രാണി സരോവരാണി ॥ **5.7.10** ॥ 433

പുഷ്പാഹ്വയം നാമ വിരാജമാനം
രത്നപ്രഭാഭിശ്ച വിഘൂർണമാനം।
വേശ്മോത്തമാനാമപി ചോച്ചമാനം
മഹാകപിസ്തത്ര മഹാവിമാനം ॥ **5.7.11** ॥ 434

കൃതാശ്ച വൈദൂർയമയാ വിഹംഗാ
രൂപ്യപ്രവാലൈശ്ച തഥാ വിഹംഗാഃ।
ചിത്രാശ്ച നാനാവസുഭിർഭുജംഗാ
ജാത്യാനുരൂപാസ്തുരഗാഃ ശുഭാംഗാഃ ॥ **5.7.12** ॥ 435

പ്രവാലജാംബൂനദപുഷ്പപക്ഷാഃ
സലീലമാവർജിതജിഹ്മപക്ഷാഃ।
കാമസ്യ സാക്ഷാദിവ ഭാന്തി പക്ഷാഃ
കൃതാ വിഹംഗാഃ സുമുഖാഃ സുപക്ഷാഃ ॥ **5.7.13** ॥ 436

നിയുജ്യമാനാശ്ച ഗജാഃ സുഹസ്താഃ
സകേസരാശ്ചോത്പലപത്രഹസ്താഃ।
ബഭൂവ ദേവീ ച കൃതാസുഹസ്താ
ലക്ഷ്മീസ്തഥാ പദ്മിനി പദ്മഹസ്താ ॥ **5.7.14** ॥ 437

ഇതീവ തദ് ഗൃഹമഭിഗമ്യ ശോഭനം
സവിസ്മയോ നഗമിവ ചാരുകന്ദരം।
പുനശ്ച തത്പരമസുഗന്ധിസുന്ദരം
ഹിമാത്യയേ നഗമിവ ചാരുകന്ദരം ॥ **5.7.15** ॥ 438

തതഃ സ താം കപിരഭിപത്യ പൂജിതാം
ചരൻ പുരീം ദശമുഖബാഹുപാലിതാം।
അദൃശ്യ താം ജനകസുതാം സുപൂജിതാം
സുദുഃഖിതാം പതിഗുണവേഗനിർജിതാം ॥ **5.7.16** ॥ 439

തതസ്തദാ ബഹുവിധഭാവിതാത്മനഃ
കൃതാത്മനോ ജനകസുതാം സുവർത്മനഃ।
അപശ്യതോഽഭവദതിദുഃഖിതം മനഃ
സചക്ഷുഷഃ പ്രവിചരതോ മഹാത്മനഃ ॥ **5.7.17** ॥ 440

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ പുനഃ പുഷ്പകസ്യ ദർശനം

സ തസ്യ മധ്യേ ഭവനസ്യ സംസ്ഥിതോ
മഹദ്വിമാനം മണിരത്നചിത്രിതം।
പ്രതപ്തജാംബൂനദജാലകൃത്രിമം
ദദർശ ധീമാൻ പവനാത്മജഃ കപിഃ ॥ **5.8.1** ॥ 441

തദപ്രമേയപ്രതികാരകൃത്രിമം
കൃതം സ്വയം സാധ്വിതി വിശ്വകർമണാ।
ദിവം ഗതേ വായുപഥേ പ്രതിഷ്ഠിതം
വ്യരാജതാദിത്യപഥസ്യ ലക്ഷ്മ തത് ॥ **5.8.2** ॥ 442

ന തത്ര കിഞ്ചിന്ന കൃതം പ്രയത്നതോ
ന തത്ര കിഞ്ചിന്ന മഹാർഘരത്നവത്।
ന തേ വിശേഷാ നിയതാഃ സുരേഷ്വപി
ന തത്ര കിഞ്ചിന്ന മഹാവിശേഷവത് ॥ **5.8.3** ॥ 443

തപഃ സമാധാനപരാക്രമാർജിതം
മനഃസമാധാനവിചാരചാരിണം।
അനേകസംസ്ഥാനവിശേഷനിർമിതം
തതസ്തതസ്തുൽയവിശേഷനിർമിതം ॥ **5.8.4** ॥ 444

മനഃ സമാധായ തു ശീഘ്രഗാമിനം
ദുരാസദം മാരുതതുൽയഗാമിനം।
മഹാത്മനാം പുൺയകൃതാം മഹർദ്ധിനാം
യശസ്വിനാമഗ്ര്യ മുദാമിവാലയം ॥ **5.8.5** ॥ 445

വിശേഷമാലംബ്യ വിശേഷസംസ്ഥിതം
വിചിത്രകൂടം ബഹുകൂടമണ്ഡിതം।
മനോഽഭിരാമം ശരദിന്ദുനിർമലം
വിചിത്രകൂടം ശിഖരം ഗിരേർയഥാ ॥ **5.8.6** ॥ 446

വഹന്തി യത്കുണ്ഡലശോഭിതാനനാ
മഹാശനാ വ്യോമചരാ നിശാചരാഃ।
വിവൃത്തവിധ്വസ്തവിശാലലോചനാ
മഹാജവാ ഭൂതഗണാഃ സഹസ്രശഃ ॥ **5.8.7** ॥ 447

വസന്തപുഷ്പോത്കരചാരുദർശനം
വസന്തമാസാദപി ചാരുദർശനം।
സ പുഷ്പകം തത്ര വിമാനമുത്തമം
ദദർശ തദ് വാനരവീരസത്തമഃ ॥ **5.8.8** ॥ 448

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ നവമഃ സർഗഃ ॥

രാവണസ്യ ഭവനം പുഷ്പകവിമാനം സുന്ദരനിവേശനം ചാവലോക്യ ഹനുമതാ തത്ര സുപ്താനാം സഹസ്രശഃ സുന്ദരീണാം സമവലോകനം

തസ്യാലയവരിഷ്ഠസ്യ
മധ്യേ വിമലമായതം।
ദദർശ ഭവനശ്രേഷ്ഠം
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.9.1** ॥ 449

അർധയോജനവിസ്തീർണ -
മായതം യോജനം മഹത്।
ഭവനം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ബഹുപ്രാസാദസങ്കുലം ॥ **5.9.2** ॥ 450

മാർഗമാണസ്തു വൈദേഹീം
സീതാമായതലോചനാം।
സർവതഃ പരിചക്രാമ
ഹനൂമാനരിസൂദനഃ ॥ **5.9.3** ॥ 451

ഉത്തമം രാക്ഷസാവാസം
ഹനുമാനവലോകയൻ।
ആസസാദാഥ ലക്ഷ്മീവാൻ
രാക്ഷസേന്ദ്രനിവേശനം ॥ **5.9.4** ॥ 452

ചതുർവിഷാണൈർദ്വിരദൈ -
സ്ത്രിവിഷാണൈസ്തഥൈവ ച ।
പരിക്ഷിപ്തമസംബാധം
രക്ഷ്യമാണമുദായുധൈഃ ॥ **5.9.5** ॥ 453

രാക്ഷസീഭിശ്ച പത്നീഭീ
രാവണസ്യ നിവേശനം ।
ആഹൃതാഭിശ്ച വിക്രമ്യ
രാജകൻയാഭിരാവൃതം ॥ **5.9.6** ॥ 454

തന്നക്രമകരാകീർണം
തിമിംഗിലഝഷാകുലം ।
വായുവേഗസമാധൂതം
പന്നഗൈരിവ സാഗരം ॥ **5.9.7** ॥ 455

യാ ഹി വൈശ്രവണേ ലക്ഷ്മീ -
ർയാ ചന്ദ്രേ ഹരിവാഹനേ ।
സാ രാവണഗൃഹേ രമ്യാ
നിത്യമേവാനപായിനീ ॥ **5.9.8** ॥ 456

യാ ച രാജ്ഞഃ കുബേരസ്യ
യമസ്യ വരുണസ്യ ച ।
താദൃശീ തദ്വിശിഷ്ടാ വാ
ഋദ്ധീ രക്ഷോഗൃഹേഷ്വിഹ ॥ **5.9.9** ॥ 457

തസ്യ ഹർമ്യസ്യ മധ്യസ്ഥ -
വേശ്മ ചാൻയത് സുനിർമിതം ।
ബഹുനിർയൂഹസംയുക്തം
ദദർശ പവനാത്മജഃ ॥ **5.9.10** ॥ 458

ബ്രഹ്മണോഽർഥേ കൃതം ദിവ്യം
ദിവി യദ് വിശ്വകർമണാ।
വിമാനം പുഷ്പകം നാമ
സർവരത്നവിഭൂഷിതം ॥ **5.9.11** ॥ 459

പരേണ തപസാ ലേഭേ
യത് കുബേരഃ പിതാമഹാത്।
കുബേരമോജസാ ജിത്വാ
ലേഭേ തദ് രാക്ഷസേശ്വരഃ ॥ **5.9.12** ॥ 460

ഈഹാമൃഗസമായുക്തൈഃ
കാർതസ്വരഹിരൺമയൈഃ।
സുകൃതൈരാചിതം സ്തംഭൈഃ
പ്രദീപ്തമിവ ച ശ്രിയാ ॥ **5.9.13** ॥ 461

മേരുമന്ദരസങ്കാശൈ -
രുൽലിഖദ്ഭിരിവാംബരം।
കൂടാഗാരൈഃ ശുഭാഗാരൈഃ
സർവതഃ സമലങ്കൃതം ॥ **5.9.14** ॥ 462

ജ്വലനാർകപ്രതീകാശൈഃ
സുകൃതം വിശ്വകർമണാ।
ഹേമസോപാനയുക്തം ച
ചാരുപ്രവരവേദികം ॥ **5.9.15** ॥ 463

ജാലവാതായനൈർയുക്തം
കാഞ്ചനൈഃ സ്ഫാടികൈരപി।
ഇന്ദ്രനീലമഹാനീല -
മണിപ്രവരവേദികം ॥ **5.9.16** ॥ 464

വിദ്രുമേണ വിചിത്രേണ
മണിഭിശ്ച മഹാധനൈഃ।
നിസ്തുലാഭിശ്ച മുക്തൗഭി -
സ്തലേനാഭിവിരാജിതം ॥ **5.9.17** ॥ 465

ചന്ദനേന ച രക്തേന
തപനീയനിഭേന ച।
സുപുണ്യഗന്ധിനാ യുക്ത -
മാദിത്യതരുണോപമം ॥ **5.9.18** ॥ 466

കൂടാഗാരൈർവരാകാരൈ -
ർവിവിധൈഃ സമലങ്കൃതം।
വിമാനം പുഷ്പകം ദിവ്യ -
മാരുരോഹ മഹാകപിഃ।
തത്രസ്ഥഃ സർവതോ ഗന്ധം
പാനഭക്ഷ്യാന്നസംഭവം ॥ **5.9.19** ॥ 467

ദിവ്യം സമ്മൂർച്ഛിതം ജിഘ്രൻ
രൂപവന്തമിവാനിലം।
സ ഗന്ധസ്തം മഹാസത്ത്വം
ബന്ധുർബന്ധുമിവോത്തമം ॥ **5.9.20** ॥ 468

ഇത ഏഹീത്യുവാചേവ
തത്ര യത്ര സ രാവണഃ।
തതസ്താം പ്രസ്ഥിതഃ ശാലാം
ദദർശ മഹതീം ശിവാം ॥ **5.9.21** ॥ 469

രാവണസ്യ മഹാകാന്താം
കാന്താമിവ വരസ്ത്രിയം।

മണിസോപാനവികൃതാം
ഹേമജാലവിരാജിതാം ॥ **5.9.22** ॥ 470

സ്ഫാടികൈരാവൃതതലാം
ദന്താന്തരിതരൂപികാം ।
മുക്താവജ്രപ്രവാലൈശ്ച
രൂപ്യചാമീകരൈരപി ॥ **5.9.23** ॥ 471

വിഭൂഷിതാം മണിസ്തംഭൈഃ
സുബഹുസ്തംഭഭൂഷിതാം ।
സമൈരൃജുഭിരത്യുച്ചൈഃ
സമന്താത് സുവിഭൂഷിതൈഃ ॥ **5.9.24** ॥ 472

സ്തംഭൈഃ പക്ഷൈരിവാത്യുച്ചൈ -
ർദിവം സമ്പ്രസ്ഥിതാമിവ ।
മഹത്യാ കുഥയാഽഽസ്തീർണാം
പൃഥിവീലക്ഷണാങ്കയാ ॥ **5.9.25** ॥ 473

പൃഥിവീമിവ വിസ്തീർണാം
സരാഷ്ട്രഗൃഹശാലിനീം ।
നാദിതാം മത്തവിഹഗൈ -
ർദിവ്യഗന്ധാധിവാസിതാം ॥ **5.9.26** ॥ 474

പരാർധ്യാസ്തരണോപേതാം
രക്ഷോഽധിപനിഷേവിതാം ।
ധൂമ്രാമഗുരുധൂപേന
വിമലാം ഹംസപാണ്ഡുരാം ॥ **5.9.27** ॥ 475

പത്രപുഷ്പോപഹാരേണ
കൽമാഷീമിവ സുപ്രഭാം ।

മനസോ മോദജനനീം
വർണസ്യാപി പ്രസാധിനീം ॥ **5.9.28** ॥ 476

താം ശോകനാശിനീം ദിവ്യാം
ശ്രിയഃ സഞ്ജനനീമിവ ।
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥൈസ്തു
പഞ്ച പഞ്ചഭിരുത്തമൈഃ ॥ **5.9.29** ॥ 477

തർപയാമാസ മാതേവ
തദാ രാവണപാലിതാ ।
സ്വർഗോഽയം ദേവലോകോഽയ -
മിന്ദ്രസ്യാപി പുരീ ഭവേത് ।
സിദ്ധിർവേയം പരാ ഹി സ്യാ -
ദിത്യമൻയത മാരുതിഃ ॥ **5.9.30** ॥ 478

പ്രധ്യായത ഇവാപശ്യത്
പ്രദീപാംസ്തത്ര കാഞ്ചനാൻ ।
ധൂർതാനിവ മഹാധൂർതൈ -
ർദേവനേന പരാജിതാൻ ॥ **5.9.31** ॥ 479

ദീപാനാം ച പ്രകാശേന
തേജസാ രാവണസ്യ ച ।
അർചിർഭിർഭൂഷണാനാം ച
പ്രദീപ്തേത്യഭ്യമൻയത ॥ **5.9.32** ॥ 480

തതോഽപശ്യത് കുഥാസീനം
നാനാവർണാംബരസ്രജം ।
സഹസ്രം വരനാരീണാം
നാനാവേഷവിഭൂഷിതം ॥ **5.9.33** ॥ 481

പരിവൃത്ത്യോർധരാത്രേ തു
പാനനിദ്രാവശം ഗതം।
ക്രീഡിത്വോപരതം രാത്രൗ
പ്രസുപ്തം ബലവത് തദാ ॥ **5.9.34** ॥ 482

തത് പ്രസുപ്തം വിരുരുചേ
നിഃശബ്ദാന്തരഭൂഷിതം।
നിഃശബ്ദഹംസഭ്രമരം
യഥാ പദ്മവനം മഹത് ॥ **5.9.35** ॥ 483

താസാം സംവൃതദാന്താനി
മീലിതാക്ഷീണി മാരുതിഃ।
അപശ്യത് പദ്മഗന്ധീനി
വദനാനി സുയോഷിതാം ॥ **5.9.36** ॥ 484

പ്രബുദ്ധാനീവ പദ്മാനി
താസാം ഭൂത്വാ ക്ഷപാക്ഷയേ।
പുനഃ സംവൃതപത്രാണി
രാത്രാവിവ ബഭുസ്തദാ ॥ **5.9.37** ॥ 485

ഇമാനി മുഖപദ്മാനി
നിയതം മത്തഷട്പദാഃ।
അംബുജാനീവ ഫുൽലാനി
പ്രാർഥയന്തി പുനഃ പുനഃ ॥ **5.9.38** ॥ 486

ഇതി വാമൻയത ശ്രീമാ -
നുപപത്ത്യാ മഹാകപിഃ।
മേനേ ഹി ഗുണതസ്താനി
സമാനി സലിലോദ്ഭവൈഃ ॥ **5.9.39** ॥ 487

സാ തസ്യ ശുശുഭേ ശാലാ
താഭിഃ സ്ത്രീഭിർവിരാജിതാ।
ശരദീവ പ്രസന്നാ ദ്യൗ -
സ്താരാഭിരഭിശോഭിതാ ॥ **5.9.40** ॥ 488

സ ച താഭിഃ പരിവൃതഃ
ശുശുഭേ രാക്ഷസാധിപഃ।
യഥാ ഹ്യുഡുപതിഃ ശ്രീമാം -
സ്താരാഭിരിവ സംവൃതഃ ॥ **5.9.41** ॥ 489

യാശ്ചൃവന്ത്യോംബരാത് താരാഃ
പുൺയശേഷസമാവൃതാഃ।
ഇമാസ്താഃ സംഗതാഃ കൃത്സ്നാ
ഇതി മേനേ ഹരിസ്തദാ ॥ **5.9.42** ॥ 490

താരാണാമിവ സുവ്യക്തം
മഹതീനാം ശുഭാർചിഷാം।
പ്രഭാവർണപ്രസാദാശ്ച
വിരേജുസ്തത്ര യോഷിതാം ॥ **5.9.43** ॥ 491

വ്യാവൃത്തകചപീനസ്ര -
ക്പ്രകീർണവരഭൂഷണാഃ।
പാനവ്യായാമകാലേഷു
നിദ്രോപഹതചേതസഃ ॥ **5.9.44** ॥ 492

വ്യാവൃത്തതിലകാഃ കാശ്ചിത്
കാശ്ചിദുദ്ഭ്രാന്തനൂപുരാഃ।
പാർശ്വേ ഗലിതഹാരാശ്ച
കാശ്ചിത് പരമയോഷിതഃ ॥ **5.9.45** ॥ 493

മുക്താഹാരവൃതാശ്ചാന്യാഃ
കാശ്ചിത് പ്രസ്രസ്തവാസസഃ।
വ്യാവിദ്ധരശനാദാമാഃ
കിശോര്യ ഇവ വാഹിതാഃ ॥ **5.9.46** ॥ 494

അകുണ്ഡലധരാശ്ചാന്യാ
വിച്ഛിന്നമൃദിതസ്രജഃ।
ഗജേന്ദ്രമൃദിതാഃ ഫുൽലാ
ലതാ ഇവ മഹാവനേ ॥ **5.9.47** ॥ 495

ചന്ദ്രാംശുകിരണാഭാശ്ച
ഹാരാഃ കാസാഞ്ചിദുദ്ഗതാഃ।
ഹംസാ ഇവ ബഭുഃ സുപ്താഃ
സ്തനമധ്യേഷു യോഷിതാം ॥ **5.9.48** ॥ 496

അപരാസാം ച വൈദൂര്യാഃ
കാദംബാ ഇവ പക്ഷിണഃ।
ഹേമസൂത്രാണി ചാന്യാസാം
ചക്രവാകാ ഇവാഭവൻ ॥ **5.9.49** ॥ 497

ഹംസകാരണ്ഡവോപേതാ -
ശ്ചക്രവാകോപശോഭിതാഃ।
ആപഗാ ഇവ താ രേജു -
ർജഘനൈഃ പുലിനൈരിവ ॥ **5.9.50** ॥ 498

കിങ്കിണീജാലസങ്കാശാ -
സ്താ ഹേമവിപുലാംബുജാഃ।
ഭാവഗ്രാഹാ യശസ്തീരാഃ
സുപ്താ നദ്യ ഇവാബഭുഃ ॥ **5.9.51** ॥ 499

മൃദുഷ്വംഗേഷു കാസാഞ്ചിത്
കുചാഗ്രേഷു ച സംസ്ഥിതാഃ।
ബഭൂവുർഭൂഷണാനീവ
ശുഭാ ഭൂഷണരാജയഃ ॥ **5.9.52** ॥ 500

അംശുകാന്താശ്ച കാസാഞ്ചി -
ൻമുഖമാരുതകമ്പിതാഃ।
ഉപർയുപരി വക്ത്രാണാം
വ്യാധൂയന്തേ പുനഃ പുനഃ ॥ **5.9.53** ॥ 501

താഃ പതാകാ ഇവോദ്ധൂതാഃ
പത്നീനാം രുചിരപ്രഭാഃ।
നാനാവർണസുവർണാനാം
വക്ത്രമൂലേഷു രേജിരേ ॥ **5.9.54** ॥ 502

വവൽഗുശ്ചാത്ര കാസാഞ്ചിത്
കുണ്ഡലാനി ശുഭാർചിഷാം।
മുഖമാരുതസങ്കമ്പൈ -
ർമന്ദം മന്ദം ച യോഷിതാം ॥ **5.9.55** ॥ 503

ശർകരാസവഗന്ധഃ സ
പ്രകൃത്യാ സുരഭിഃ സുഖഃ।
താസാം വദനനിഃശ്വാസഃ
സിഷേവേ രാവണം തദാ ॥ **5.9.56** ॥ 504

രാവണാനനശങ്കാശ്ച
കാശ്ചിദ് രാവണയോഷിതഃ।
മുഖാനി ച സപത്നീനാ -
മുപാജിഘ്രൻ പുനഃ പുനഃ ॥ **5.9.57** ॥ 505

അത്യർഥം സക്തമനസോ
രാവണേ താ വരസ്ത്രിയഃ।
അസ്വതന്ത്രാഃ സപത്നീനാം
പ്രിയമേവാചരംസ്തദാ ॥ **5.9.58** ॥ 506

ബാഹൂനുപനിധായാന്യാഃ
പാരിഹാർയവിഭൂഷിതാൻ।
അംശുകാനി ച രമ്യാണി
പ്രമദാസ്തത്ര ശിശ്യിരേ ॥ **5.9.59** ॥ 507

അന്യാ വക്ഷസി ചാന്യസ്യാ -
സ്തസ്യാഃ കാചിത് പുനർഭുജം।
അപരാ ത്വങ്കമന്യസ്യാ -
സ്തസ്യാശ്ചാപ്യപരാ കുചൗ ॥ **5.9.60** ॥ 508

ഊരുപാർശ്വകടീപൃഷ്ഠ -
മന്യോന്യസ്യ സമാശ്രിതാഃ।
പരസ്പരനിവിഷ്ടാംഗ്യോ
മദസ്നേഹവശാനുഗാഃ ॥ **5.9.61** ॥ 509

അന്യോന്യസ്യാംഗസംസ്പർശാത്
പ്രീയമാണാഃ സുമധ്യമാഃ।
ഏകീകൃതഭുജാഃ സർവാഃ
സുഷുപുസ്തത്ര യോഷിതഃ ॥ **5.9.62** ॥ 510

അന്യോന്യഭുജസൂത്രേണ
സ്ത്രീമാലാ ഗ്രഥിതാ ഹി സാ।
മാലേവ ഗ്രഥിതാ സൂത്രേ
ശുശുഭേ മത്തഷട്പദാ ॥ **5.9.63** ॥ 511

ലതാനാം മാധവേ മാസി
ഫുൽലാനാം വായുസേവനാത് ।
അൻയോൻയമാലാഗ്രഥിതം
സംസക്തകുസുമോച്ചയം ॥ **5.9.64** ॥ 512

പ്രതിവേഷ്ടിതസുസ്കന്ധ -
മൻയോൻയഭ്രമരാകുലം ।
ആസീദ് വനമിവോദ്ധൂതം
സ്ത്രീവനം രാവണസ്യ തത് ॥ **5.9.65** ॥ 513

ഉചിതേഷ്വപി സുവ്യക്തം
ന താസാം യോഷിതാം തദാ ।
വിവേകഃ ശക്യ ആധാതും
ഭൂഷണാംഗാംബരസ്രജാം ॥ **5.9.66** ॥ 514

രാവണേ സുഖസംവിഷ്ടേ
താഃ സ്ത്രിയോ വിവിധപ്രഭാഃ ।
ജ്വലന്തഃ കാഞ്ചനാ ദീപാഃ
പ്രേക്ഷന്തോ നിമിഷാ ഇവ ॥ **5.9.67** ॥ 515

രാജർഷിവിപ്രദൈത്യാനാം
ഗന്ധർവാണാം ച യോഷിതഃ ।
രക്ഷസാം ചാഭവൻ കൻയാ -
സ്തസ്യ കാമവശംഗതാഃ ॥ **5.9.68** ॥ 516

യുദ്ധകാമേന താഃ സർവാ
രാവണേന ഹൃതാഃ സ്ത്രിയഃ ।
സമദാ മദനേനൈവ
മോഹിതാഃ കാശ്ചിദാഗതാഃ ॥ **5.9.69** ॥ 517

ന തത്ര കാശ്ചിത് പ്രമദാഃ പ്രസഹ്യ
വീർയോപപന്നേന ഗുണേന ലബ്ധാഃ।
ന ചാന്യകാമാപി ന ചാന്യപൂർവാ
വിനാ വരാർഹാം ജനകാത്മജാം തു ॥ **5.9.70** ॥ 518

ന ചാകുലീനാ ന ച ഹീനരൂപാ
നാദക്ഷിണാ നാനുപചാരയുക്തൗ।
ഭാർയാഭവത് തസ്യ ന ഹീനസത്ത്വാ
ന ചാപി കാന്തസ്യ ന കാമനീയാ ॥ **5.9.71** ॥ 519

ബഭൂവ ബുദ്ധിസ്തു ഹരീശ്വരസ്യ
യദീദൃശീ രാഘവധർമപത്നീ।
ഇമാ മഹാരാക്ഷസരാജഭാർയാഃ
സുജാതമസ്യേതി ഹി സാധുബുദ്ധേഃ ॥ **5.9.72** ॥ 520

പുനശ്ച സോഽചിന്തയദാത്തരൂപോ
ധ്രുവം വിശിഷ്ടാ ഗുണതോ ഹി സീതാ।
അഥായമസ്യാം കൃതവാൻ മഹാത്മാ
ലങ്കേശ്വരഃ കഷ്ടമനാർയകർമ ॥ **5.9.73** ॥ 521

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ നവമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദശമഃ സർഗഃ ॥

അന്തഃപുരേ സുപ്തം രാവണം പ്രഗാഢനിദ്രാനിമഗ്നാസ്തസ്യ സ്ത്രിയശ്ച ദൃഷ്ട്വാ മന്ദോദരീം സീതാം മത്വാ ഹനുമതോ ഹർഷഃ

തത്ര ദിവ്യോപമം മുഖ്യം
സ്ഫാടികം രത്നഭൂഷിതം।
അവേക്ഷമാണോ ഹനുമാൻ
ദദർശ ശയനാസനം ॥ **5.10.1** ॥ 522

ദാന്തകാഞ്ചനചിത്രാംഗൈ -
ർവൈദൂർയൈശ്ച വരാസനൈഃ।
മഹാർഹാസ്തരണോപേതൈ -
രുപപന്നം മഹാധനൈഃ ॥ **5.10.2** ॥ 523

തസ്യ ചൈകതമേ ദേശേ
ദിവ്യമാലോപശോഭിതം।
ദദർശ പാണ്ഡുരം ഛത്രം
താരാധിപതിസന്നിഭം ॥ **5.10.3** ॥ 524

ജാതരൂപപരിക്ഷിപ്തം
ചിത്രഭാനോഃ സമപ്രഭം।
അശോകമാലാവിതതം
ദദർശ പരമാസനം ॥ **5.10.4** ॥ 525

വാലവ്യജനഹസ്താഭി -
ർവീജ്യമാനം സമന്തതഃ।
ഗണ്ഡൈശ്ച വിവിധൈർജുഷ്ടം
വരധൂപേന ധൂപിതം ॥ **5.10.5** ॥ 526

പരമാസ്തരണാസ്തീർണ -
മാവികാജിനസംവൃതം।
ദാമഭിർവരമാല്യാനാം
സമന്താദുപശോഭിതം ॥ **5.10.6** ॥ 527

തസ്മിൻ ജീമൂതസങ്കാശം
പ്രദീപ്തോജ്ജ്വലകുണ്ഡലം।
ലോഹിതാക്ഷം മഹാബാഹും
മഹാരജതവാസസം ॥ **5.10.7** ॥ 528

ലോഹിതേനാനുലിപ്താംഗം
ചന്ദനേന സുഗന്ധിനാ।
സന്ധ്യാരക്തമിവാകാശേ
തോയദം സതഡിദ്ഗുണം ॥ **5.10.8** ॥ 529

വൃതമാഭരണൈർദിവ്യൈഃ
സുരൂപം കാമരൂപിണം।
സവൃക്ഷവനഗുൽമാഢ്യം
പ്രസുപ്തമിവ മന്ദരം ॥ **5.10.9** ॥ 530

ക്രീഡിത്വോപരതം രാത്രൗ
വരാഭരണഭൂഷിതം।
പ്രിയം രാക്ഷസകന്യാനാം
രാക്ഷസാനാം സുഖാവഹം ॥ **5.10.10** ॥ 531

പീത്വാപ്യുപരതം ചാപി
ദദർശ സ മഹാകപിഃ।
ഭാസ്വരേ ശയനേ വീരം
പ്രസുപ്തം രാക്ഷസാധിപം ॥ **5.10.11** ॥ 532

നിഃശ്വസന്തം യഥാ നാഗം
രാവണം വാനരോത്തമഃ।
ആസാദ്യ പരമോദ്വിഗ്നഃ
സോപാസർപത് സുഭീതവത് ॥ **5.10.12** ॥ 533

അഥാരോഹണമാസാദ്യ
വേദികാന്തരമാശ്രിതഃ।
ക്ഷീബം രാക്ഷസശാർദൂലം
പ്രേക്ഷതേ സ്മ മഹാകപിഃ ॥ **5.10.13** ॥ 534

ശുശുഭേ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
സ്വപതഃ ശയനം ശുഭം।
ഗന്ധഹസ്തിനി സംവിഷ്ടേ
യഥാ പ്രസ്രവണം മഹത് ॥ **5.10.14** ॥ 535

കാഞ്ചനാംഗദസന്നദ്ധൗ
ദദർശ സ മഹാത്മനഃ।
വിക്ഷിപ്തൗ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ഭുജാവിന്ദ്രധ്വജോപമൗ ॥ **5.10.15** ॥ 536

ഐരാവതവിഷാണാഗ്രൈ -
രാപീഡനകൃതവ്രണൗ।
വജ്രോൽലിഖിതപീനാംസൗ
വിഷ്ണുചക്രപരിക്ഷതൗ ॥ **5.10.16** ॥ 537

പീനൗ സമസുജാതാംസൗ
സംഗതൗ ബലസംയുതൗ ।
സുലക്ഷണനഖാംഗുഷ്ഠൗ
സ്വംഗുലീയകലക്ഷിതൗ ॥ **5.10.17** ॥ 538

സംഹതൗ പരിഘാകാരൗ
വൃത്തൗ കരികരോപമൗ ।
വിക്ഷിപ്തൗ ശയനേ ശുഭ്രേ
പഞ്ചശീർഷാവിവോരഗൗ ॥ **5.10.18** ॥ 539

ശശക്ഷതജകൽപേന
സുശീതേന സുഗന്ധിനാ ।
ചന്ദനേന പരാർധ്യേന
സ്വനുലിപ്തൗ സ്വലങ്കൃതൗ ॥ **5.10.19** ॥ 540

ഉത്തമസ്ത്രീവിമൃദിതൗ
ഗന്ധോത്തമനിഷേവിതൗ ।
യക്ഷപന്നഗഗന്ധർവ -
ദേവദാനവരാവിണൗ ॥ **5.10.20** ॥ 541

ദദർശ സ കപിസ്തസ്യ
ബാഹൂ ശയനസംസ്ഥിതൗ ।
മന്ദരസ്യാന്തരേ സുപ്തൗ
മഹാഹീ രുഷിതാവിവ ॥ **5.10.21** ॥ 542

താഭ്യാം സ പരിപൂർണാഭ്യാ -
മുഭാഭ്യാം രാക്ഷസേശ്വരഃ ।
ശുശുഭേഽചലസങ്കാശഃ
ശൃംഗാഭ്യാമിവ മന്ദരഃ ॥ **5.10.22** ॥ 543

ചൂതപുന്നാഗസുരഭി -
ർബകുലോത്തമസംയുതഃ।
മൃഷ്ടാന്നരസസംയുക്തഃ
പാനഗന്ധപുരഃ സരഃ ॥ **5.10.23** ॥ 544

തസ്യ രാക്ഷസരാജസ്യ
നിശ്ചക്രാമ മഹാമുഖാത്।
ശയാനസ്യ വിനിഃശ്വാസഃ
പൂരയന്നിവ തദ് ഗൃഹം ॥ **5.10.24** ॥ 545

മുക്തമണിവിചിത്രേണ
കാഞ്ചനേന വിരാജിതാ।
മുകുടേനാപവൃത്തേന
കുണ്ഡലോജ്ജ്വലിതാനനം ॥ **5.10.25** ॥ 546

രക്തചന്ദനദിഗ്ധേന
തഥാ ഹാരേണ ശോഭിനാ।
പീനായതവിശാലേന
വക്ഷസാഭിവിരാജിതാ ॥ **5.10.26** ॥ 547

പാണ്ഡുരേണാപവിദ്ധേന
ക്ഷൗമേണ ക്ഷതജേക്ഷണം।
മഹാർഹേണ സുസംവീതം
പീതേനോത്തരവാസസാ ॥ **5.10.27** ॥ 548

മാഷരാശിപ്രതീകാശം
നിഃശ്വസന്തം ഭുജംഗവത്।
ഗാംഗേ മഹതി തോയാന്തേ
പ്രസുപ്തമിവ കുഞ്ജരം ॥ **5.10.28** ॥ 549

ചതുർഭിഃ കാഞ്ചനൈർദീപൈ -
ർദീപ്യമാനം ചതുർദിശം।
പ്രകാശീകൃതസർവാംഗം
മേഘം വിദ്യുദ്ഗണൈരിവ ॥ **5.10.29** ॥ 550

പാദമൂലഗതാശ്ചാപി
ദദർശ സുമഹാത്മനഃ।
പത്നീഃ സ പ്രിയഭാർയസ്യ
തസ്യ രക്ഷഃപതേർഗൃഹേ ॥ **5.10.30** ॥ 551

ശശിപ്രകാശവദനാ
വരകുണ്ഡലഭൂഷണാഃ।
അമ്ലാനമാൽയാഭരണാ
ദദർശ ഹരിയൂഥപഃ ॥ **5.10.31** ॥ 552

നൃത്യവാദിത്രകുശലാ
രാക്ഷസേന്ദ്രഭുജാങ്കഗാഃ।
വരാഭരണധാരിൺയോ
നിഷണ്ണാ ദദൃശേ കപിഃ ॥ **5.10.32** ॥ 553

വജ്രവൈദൂര്യഗർഭാണി
ശ്രവണാന്തേഷു യോഷിതാം।
ദദർശ താപനീയാനി
കുണ്ഡലാൻയംഗദാനി ച ॥ **5.10.33** ॥ 554

താസാം ചന്ദ്രോപമൈർവക്ത്രൈഃ
ശുഭൈർലലിതകുണ്ഡലൈഃ।
വിരരാജ വിമാനം ത -
ന്നഭസ്താരാഗണൈരിവ ॥ **5.10.34** ॥ 555

മദവ്യായാമഖിന്നാസ്താ
രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ യോഷിതഃ।
തേഷു തേഷ്വവകാശേഷു
പ്രസുപ്താസ്തനുമധ്യമാഃ ॥ **5.10.35** ॥ 556

അംഗഹാരൈസ്തഥൈവാൻയാ
കോമലൈർനൃത്യശാലിനീ।
വിൻയസ്തശുഭസർവാംഗീ
പ്രസുപ്താ വരവർണിനീ ॥ **5.10.36** ॥ 557

കാചിദ് വീണാം പരിഷ്വജ്യ
പ്രസുപ്താ സമ്പ്രകാശതേ।
മഹാനദീപ്രകീർണേവ
നലിനീ പോതമാശ്രിതാ ॥ **5.10.37** ॥ 558

അൻയാ കക്ഷഗതേനൈവ
മഡ്ഡുകേനാസിതേക്ഷണാ।
പ്രസുപ്താ ഭാമിനീ ഭാതി
ബാലപുത്രേവ വത്സലാ ॥ **5.10.38** ॥ 559

പടഹം ചാരുസർവാംഗീ
ൻയസ്യ ശേതേ ശുഭസ്തനീ।
ചിരസ്യ രമണം ലബ്ധ്വാ
പരിഷ്വജ്യേവ കാമിനീ ॥ **5.10.39** ॥ 560

കാചിദ് വീണാം പരിഷ്വജ്യ
സുപ്താ കമലലോചനാ।
വരം പ്രിയതമം ഗൃഹ്യ
സകാമേവ ഹി കാമിനീ ॥ **5.10.40** ॥ 561

വിപഞ്ചീം പരിഗൃഹ്യാൻയാ
നിയതാ നൃത്യശാലിനീ।
നിദ്രാവശമനുപ്രാപ്താ
സഹകാന്തേവ ഭാമിനീ ॥ **5.10.41** ॥ 562

അൻയാ കനകസങ്കാശൈ -
ർമൃദുപീനൈർമനോരമൈഃ।
മൃദംഗം പരിവിദ്ധ്യാംഗൈഃ
പ്രസുപ്താ മത്തലോചനാ ॥ **5.10.42** ॥ 563

ഭുജപാശാന്തരസ്ഥേന
കക്ഷഗേന കൃശോദരീ।
പണവേന സഹാനിന്ദ്യാ
സുപ്താ മദകൃതശ്രമാ ॥ **5.10.43** ॥ 564

ഡിണ്ഡിമം പരിഗൃഹ്യാൻയാ
തഥൈവാസക്തഡിണ്ഡിമാ।
പ്രസുപ്താ തരുണം വത്സ -
മുപഗുഹ്യേവ ഭാമിനീ ॥ **5.10.44** ॥ 565

കാചിദാഡംബരം നാരീ
ഭുജസംഭോഗപീഡിതം।
കൃത്വാ കമലപത്രാക്ഷീ
പ്രസുപ്താ മദമോഹിതാ ॥ **5.10.45** ॥ 566

കലശീമപവിദ്ധ്യാൻയാ
പ്രസുപ്താ ഭാതി ഭാമിനീ।
വസന്തേ പുഷ്പശബലാ
മാലേവ പരിമാർജിതാ ॥ **5.10.46** ॥ 567

പാണിഭ്യാം ച കുചൗ കാചിത്
സുവർണകലശോപമൗ।
ഉപഗുഹ്യാബലാ സുപ്താ
നിദ്രാബലപരാജിതാ ॥ **5.10.47** ॥ 568

അൻയാ കമലപത്രാക്ഷീ
പൂർണേന്ദുസദൃശാനനാ।
അൻയാമാലിംഗ്യ സുശ്രോണീം
പ്രസുപ്താ മദവിഹ്വലാ ॥ **5.10.48** ॥ 569

ആതോദ്യാനി വിചിത്രാണി
പരിഷ്വജ്യ വരസ്ത്രിയഃ।
നിപീഡ്യ ച കുചൈഃ സുപ്താഃ
കാമിൻയഃ കാമുകാനിവ ॥ **5.10.49** ॥ 570

താസാമേകാന്തവിൻയസ്തേ
ശയാനാം ശയനേ ശുഭേ।
ദദർശ രൂപസമ്പന്നാ -
മഥ താം സ കപിഃ സ്ത്രിയം ॥ **5.10.50** ॥ 571

മുക്തമണിസമായുക്തൈ -
ർഭൂഷണൈഃ സുവിഭൂഷിതാം।
വിഭൂഷയന്തീമിവ ച
സ്വശ്രിയാ ഭവനോത്തമം ॥ **5.10.51** ॥ 572

ഗൗരീം കനകവർണാഭാ -
മിഷ്ടാമന്തഃ പുരേശ്വരീം।
കപിർമന്ദോദരീം തത്ര
ശയാനാം ചാരുരൂപിണീം ॥ **5.10.52** ॥ 573

സ താം ദൃഷ്ട്വാ മഹാബാഹു -
ർഭൂഷിതാം മാരുതാത്മജഃ।
തർകയാമാസ സീതേതി
രൂപയൗവനസമ്പദാ।
ഹർഷേണ മഹതാ യുക്തോ
നനന്ദ ഹരിയൂഥപഃ॥ **5.10.53** ॥ 574

ആസ്ഫോടയാമാസ ചുചുംബ പുച്ഛം
നനന്ദ ചിക്രീഡ ജഗൗ ജഗാമ।
സ്തംഭാനരോഹന്നിപപാത ഭൂമൗ
നിദർശയൻ സ്വാം പ്രകൃതിം കപീനാം॥ **5.10.54** ॥ 575

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദശമഃ സർഗഃ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകാദശഃ സർഗഃ ॥

നാസൗ സീതേതി നിശ്ചിത്യ ഹനുമതാ പുനരന്തഃപുരേ പാനഭൂമൗ ച സീതായാ അനുസന്ധാനം തൻമനസി ധർമലോപാശങ്കാ തസ്യാഃ സ്വതോ നിവാരണം ച

അവധൂയ ച താം ബുദ്ധിം
ബഭൂവാവസ്ഥിതസ്തദാ ।
ജഗാമ ചാപരാം ചിന്താം
സീതാം പ്രതി മഹാകപിഃ ॥ **5.11.1** ॥ 576

ന രാമേണ വിയുക്താ സാ
സ്വപ്തുമർഹതി ഭാമിനീ ।
ന ഭോക്തും നാപ്യലങ്കർതും
ന പാനമുപസേവിതും ॥ **5.11.2** ॥ 577

നാൻയം നരമുപസ്ഥാതും
സുരാണാമപി ചേശ്വരം ।
ന ഹി രാമസമഃ കശ്ചിദ്
വിദ്യതേ ത്രിദശേഷ്വപി ॥ **5.11.3** ॥ 578

അൻയേയമിതി നിശ്ചിത്യ
ഭൂയസ്തത്ര ചചാര സഃ ।
പാനഭൂമൗ ഹരിശ്രേഷ്ഠഃ
സീതാസന്ദർശനോത്സുകഃ ॥ **5.11.4** ॥ 579

ക്രീഡിതേനാപരാഃ ക്ലാന്താ
ഗീതേന ച തഥാപരാഃ।
നൃത്യേന ചാപരാഃ ക്ലാന്താഃ
പാനവിപ്രഹതാസ്തഥാ ॥ **5.11.5** ॥ 580

മുരജേഷു മൃദംഗേഷു
ചേലികാസു ച സംസ്ഥിതാഃ।
തഥാഽഽസ്തരണമുഖ്യേഷു
സംവിഷ്ടാശ്ചാപരാഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **5.11.6** ॥ 581

അംഗനാനാം സഹസ്രേണ
ഭൂഷിതേന വിഭൂഷണൈഃ।
രൂപസംലാപശീലേന
യുക്തഗീതാർഥഭാഷിണാ ॥ **5.11.7** ॥ 582

ദേശകാലാഭിയുക്തേന
യുക്തവാക്യാഭിധായിനാ।
രതാധികേന സംയുക്താം
ദദർശ ഹരിയൂഥപഃ ॥ **5.11.8** ॥ 583

അൻയത്രാപി വരസ്ത്രീണാം
രൂപസംലാപശായിനാം।
സഹസ്രം യുവതീനാം തു
പ്രസുപ്തം സ ദദർശ ഹ ॥ **5.11.9** ॥ 584

ദേശകാലാഭിയുക്തം തു
യുക്താവാക്യാഭിധായി തത്।
രതാവിരതസംസുപ്തം
ദദർശ ഹരിയൂഥപഃ ॥ **5.11.10** ॥ 585

താസാം മധ്യേ മഹാബാഹുഃ
ശുശുഭേ രാക്ഷസേശ്വരഃ।
ഗോഷ്ഠേ മഹതി മുഖ്യാനാം
ഗവാം മധ്യേ യഥാ വൃഷഃ ॥ **5.11.11** ॥ 586

സ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ ശുശുഭേ
താഭിഃ പരിവൃതഃ സ്വയം।
കരേണുഭിർയഥാരണ്യേ
പരികീർണോ മഹാദ്വിപഃ ॥ **5.11.12** ॥ 587

സർവകാമൈരുപേതാം ച
പാനഭൂമിം മഹാത്മനഃ।
ദദർശ കപിശാർദൂല -
സ്തസ്യ രക്ഷഃപതേർഗൃഹേ ॥ **5.11.13** ॥ 588

മൃഗാണാം മഹിഷാണാം ച
വരാഹാണാം ച ഭാഗശഃ।
തത്ര ന്യസ്താനി മാംസാനി
പാനഭൂമൗ ദദർശ സഃ ॥ **5.11.14** ॥ 589

രൗക്മേഷു ച വിശാലേഷു
ഭാജനേഷ്വപ്യഭക്ഷിതാൻ।
ദദർശ കപിശാർദൂലോ
മയൂരാൻ കുക്കുടാംസ്തഥാ ॥ **5.11.15** ॥ 590

വരാഹവാധ്രീണസകാൻ
ദധിസൗവർചലായുതാൻ।
ശൽയാൻ മൃഗമയൂരാംശ്ച
ഹനുമാനൻവവൈക്ഷത ॥ **5.11.16** ॥ 591

കൃകലാൻ വിവിധാംശ്ഛാഗാ -
ംഛശകാനർധഭക്ഷിതാൻ।
മഹിഷാനേകശൽയാംശ്ച
മേഷാംശ്ച കൃതനിഷ്ഠിതാൻ ॥ **5.11.17** ॥ 592

ലേഹ്യാനുച്ചാവചാൻ പേയാൻ
ഭോജ്യാൻയുച്ചാവചാനി ച।
തഥാമ്ലലവണോത്തംസൈ -
ർവിവിധൈ രാഗഖാണ്ഡവൈഃ ॥ **5.11.18** ॥ 593

മഹാനൂപുരകേയൂരൈ -
രപവിദ്ധൈർമഹാധനൈഃ।
പാനഭാജനവിക്ഷിപ്തൈഃ
ഫലൈശ്ച വിവിധൈരപി ॥ **5.11.19** ॥ 594

കൃതപുഷ്പോപഹാരാ ഭൂ -
രധികാം പുഷ്യതി ശ്രിയം।
തത്ര തത്ര ച വിൻയസ്തൈഃ
സുശ്ലിഷ്ടശയനാസനൈഃ ॥ **5.11.20** ॥ 595

പാനഭൂമിർവിനാ വഹ്നിം
പ്രദീപ്തേവോപലക്ഷ്യതേ।
ബഹുപ്രകാരൈർവിവിധൈ -
ർവരസംസ്കാരസംസ്കൃതൈഃ ॥ **5.11.21** ॥ 596

മാംസൈഃ കുശലസംയുക്തൈഃ
പാനഭൂമിഗതൈഃ പൃഥക്।
ദിവ്യാഃ പ്രസന്നാ വിവിധാഃ
സുരാഃ കൃതസുരാ അപി ॥ **5.11.22** ॥ 597

ശർകരാസവമാധ്വീകാഃ
പുഷ്പാസവഫലാസവാഃ।
വാസചൂർണൈശ്ച വിവിധൈ -
ർമൃഷ്ടാസ്തൈസ്തൈഃ പൃഥക് പൃഥക് ॥ **5.11.23** ॥ 598

സന്തതാ ശുശുഭേ ഭൂമി -
ർമാൽയൈശ്ച ബഹുസംസ്ഥിതൈഃ।
ഹിരൺമയൈശ്ച കലശൈ -
ർഭാജനൈഃ സ്ഫാടികൈരപി ॥ **5.11.24** ॥ 599

ജാംബൂനദമയൈശ്ചാൻയൈഃ
കരകൈരഭിസംവൃതാ।
രാജതേഷു ച കുംഭേഷു
ജാംബൂനദമയേഷു ച ॥ **5.11.25** ॥ 600

പാനശ്രേഷ്ഠാം തഥാ ഭൂമിം
കപിസ്തത്ര ദദർശ സഃ।
സോഽപശ്യച്ഛാതകുംഭാനി
സീധോർമണിമയാനി ച ॥ **5.11.26** ॥ 601

താനി താനി ച പൂർണാനി
ഭാജനാനി മഹാകപിഃ।
ക്വചിദർധാവശേഷാണി
ക്വചിത് പീതാൻയശേഷതഃ ॥ **5.11.27** ॥ 602

ക്വചിന്നൈവ പ്രപീതാനി
പാനാനി സ ദദർശ ഹ।
ക്വചിദ് ഭക്ഷ്യാംശ്ച വിവിധാൻ
ക്വചിത് പാനാനി ഭാഗശഃ ॥ **5.11.28** ॥ 603

ക്വചിദർധാവശേഷാണി
പശ്യൻ വൈ വിചചാര ഹ।
ശയനാൻയത്ര നാരീണാം
ശൂൻയാനി ബഹുധാ പുനഃ।
പരസ്പരം സമാശ്ലിഷ്യ
കാശ്ചിത് സുപ്താവരാംഗനാഃ ॥ **5.11.29** ॥ 604

കാചിച്ച വസ്ത്രമൻയസ്യാ
അപഹൃത്യോപഗുഹ്യ ച।
ഉപഗമ്യാബലാ സുപ്താ
നിദ്രാബലപരാജിതാ ॥ **5.11.30** ॥ 605

താസാമുച്ഛ്വാസവാതേന
വസ്ത്രം മാൽയം ച ഗാത്രജം।
നാത്യർഥം സ്പന്ദതേ ചിത്രം
പ്രാപ്യ മന്ദമിവാനിലം ॥ **5.11.31** ॥ 606

ചന്ദനസ്യ ച ശീതസ്യ
സീധോർമധുരസസ്യ ച।
വിവിധസ്യ ച മാൽയസ്യ
പുഷ്പസ്യ വിവിധസ്യ ച ॥ **5.11.32** ॥ 607

ബഹുധാ മാരുതസ്തസ്യ
ഗന്ധം വിവിധമുദ്വഹൻ।
സ്നാനാനാം ചന്ദനാനാം ച
ധൂപാനാം ചൈവ മൂർഛിതഃ ॥ **5.11.33** ॥ 608

പ്രവവൗ സുരഭിർഗന്ധോ
വിമാനേ പുഷ്പകേ തദാ।

ശ്യാമാവദാതാസ്തത്രാൻയാഃ
കാശ്ചിത് കൃഷ്ണാ വരാംഗനാഃ ॥ **5.11.34** ॥ 609

കാശ്ചിത് കാഞ്ചനവർണാംഗ്യഃ
പ്രമദാ രാക്ഷസാലയേ।
താസാം നിദ്രാവശത്വാച്ച
മദനേന വിമൂർഛിതം ॥ **5.11.35** ॥ 610

പദ്മിനീനാം പ്രസുപ്താനാം
രൂപമാസീദ് യഥൈവ ഹി।
ഏവം സർവമശേഷേണ
രാവണാന്തഃ പുരം കപിഃ।
ദദർശ സ മഹാതേജാ
ന ദദർശ ച ജാനകീം ॥ **5.11.36** ॥ 611

നിരീക്ഷമാണശ്ച തത -
സ്താഃ സ്ത്രിയഃ സ മഹാകപിഃ।
ജഗാമ മഹതീം ശങ്കാം
ധർമസാധ്വസശങ്കിതഃ ॥ **5.11.37** ॥ 612

പരദാരാവരോധസ്യ
പ്രസുപ്തസ്യ നിരീക്ഷണം।
ഇദം ഖലു മമാത്യർഥം
ധർമലോപം കരിഷ്യതി ॥ **5.11.38** ॥ 613

ന ഹി മേ പരദാരാണാം
ദൃഷ്ടിർവിഷയവർതിനീ।
അയം ചാത്ര മയാ ദൃഷ്ടഃ
പരദാരപരിഗ്രഹഃ ॥ **5.11.39** ॥ 614

തസ്യ പ്രാദുരഭൂച്ചിന്താ
പുനരൻയാ മനസ്വിനഃ।
നിശ്ചിതൈകാന്തചിത്തസ്യ
കാർയനിശ്ചയദർശിനീ ॥ **5.11.40** ॥ 615

കാമം ദൃഷ്ടാ മയാ സർവാ
വിശ്വസ്താ രാവണസ്ത്രിയഃ।
ന തു മേ മനസാ കിഞ്ചിദ്
വൈകൃത്യമുപപദ്യതേ ॥ **5.11.41** ॥ 616

മനോ ഹി ഹേതുഃ സർവേഷാ -
മിന്ദ്രിയാണാം പ്രവർതനേ।
ശുഭാശുഭാസ്വവസ്ഥാസു
തച്ച മേ സുവ്യവസ്ഥിതം ॥ **5.11.42** ॥ 617

നാൻയത്ര ഹി മയാ ശക്യാ
വൈദേഹീ പരിമാർഗിതും।
സ്ത്രിയോ ഹി സ്ത്രീഷു ദൃശ്യന്തേ
സദാ സമ്പരിമാർഗണേ ॥ **5.11.43** ॥ 618

യസ്യ സത്ത്വസ്യ യാ യോനി -
സ്തസ്യാം തത് പരിമാർഗതേ।
ന ശക്യം പ്രമദാ നഷ്ടാ
മൃഗീഷു പരിമാർഗിതും ॥ **5.11.44** ॥ 619

തദിദം മാർഗിതം താവ -
ച്ഛുദ്ധേന മനസാ മയാ।
രാവണാന്തഃപുരം സർവം
ദൃശ്യതേ ന ച ജാനകീ ॥ **5.11.45** ॥ 620

ദേവഗന്ധർവകൻയാശ്ച
നാഗകൻയാശ്ച വീർയവാൻ।
അവേക്ഷമാണോ ഹനുമാൻ
നൈവാപശ്യത ജാനകീം ॥ **5.11.46** ॥ 621

താമപശ്യൻ കപിസ്തത്ര
പശ്യഞ്ശ്ചാൻയാ വരസ്ത്രിയഃ।
അപക്രമ്യ തദാ വീരഃ
പ്രസ്ഥാതുമുപചക്രമേ ॥ **5.11.47** ॥ 622

സ ഭൂയഃ സർവതഃ ശ്രീമാൻ
മാരുതിർയത്നമാശ്രിതഃ।
ആപാനഭൂമിമുത്സൃജ്യ
താം വിചേതും പ്രചക്രമേ ॥ **5.11.48** ॥ 623

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

സീതാമരണാശങ്കയാ ഹനുമതഃ ശൈഥിൽയം
പുനരുത്സാഹമവലംബ്യ സ്ഥാനാന്തരേഷു തേന തസ്യാ
അൻവേഷണം കുത്രാപി താമനവാപ്യ തസ്യ പുനശ്ചിന്താ ച

സ തസ്യ മധ്യേ ഭവനസ്യ സംസ്ഥിതോ
ലതാഗൃഹാംശ്ചിത്രഗൃഹാൻ നിശാഗൃഹാൻ।
ജഗാമ സീതാം പ്രതിദർശനോത്സുകോ
ന ചൈവ താം പശ്യതി ചാരുദർശനാം ॥ **5.12.1** ॥ 624

സ ചിന്തയാമാസ തതോ മഹാകപിഃ
പ്രിയാമപശ്യൻ രഘുനന്ദനസ്യ താം।
ധ്രുവം ന സീതാ ധ്രിയതേ യഥാ ന മേ
വിചിൻവതോ ദർശനമേതി മൈഥിലീ ॥ **5.12.2** ॥ 625

സാ രാക്ഷസാനാം പ്രവരേണ ജാനകീ
സ്വശീലസംരക്ഷണതത്പരാ സതീ।
അനേന നൂനം പ്രതി ദുഷ്ടകർമണാ
ഹതാ ഭവേദാർയപഥേ പരേ സ്ഥിതാ ॥ **5.12.3** ॥ 626

വിരൂപരൂപാ വികൃതാ വിവർചസോ
മഹാനനാ ദീർഘവിരൂപദർശനാഃ।
സമീക്ഷ്യ താ രാക്ഷസരാജയോഷിതോ
ഭയാദ് വിനഷ്ടാ ജനകേശ്വരാത്മജാ ॥ **5.12.4** ॥ 627

സീതാമദൃഷ്ട്വാ ഹ്യനവാപ്യ പൗരുഷം
വിഹൃത്യ കാലം സഹ വാനരൈശ്ചിരം।
ന മേഽസ്തി സുഗ്രീവസമീപഗാ ഗതിഃ
സുതീക്ഷ്ണദണ്ഡോ ബലവാംശ്ച വാനരഃ ॥ **5.12.5** ॥ 628

ദൃഷ്ടമന്തഃപുരം സർവം
ദൃഷ്ടാ രാവണയോഷിതഃ।
ന സീതാ ദൃശ്യതേ സാധ്വീ
വൃഥാ ജാതോ മമ ശ്രമഃ ॥ **5.12.6** ॥ 629

കിം നു മാം വാനരാഃ സർവേ
ഗതം വക്ഷ്യന്തി സംഗതാഃ।
ഗത്വാ തത്ര ത്വയാ വീര
കിം കൃതം തദ് വദസ്വ നഃ ॥ **5.12.7** ॥ 630

അദൃഷ്ട്വാ കിം പ്രവക്ഷ്യാമി
താമഹം ജനകാത്മജാം।
ധ്രുവം പ്രായമുപാസിഷ്യേ
കാലസ്യ വ്യതിവർതനേ ॥ **5.12.8** ॥ 631

കിം വാ വക്ഷ്യതി വൃദ്ധശ്ച
ജാംബവാനംഗദശ്ച സഃ।
ഗതം പാരം സമുദ്രസ്യ
വാനരാശ്ച സമാഗതാഃ ॥ **5.12.9** ॥ 632

അനിർവേദഃ ശ്രിയോ മൂല -
മനിർവേദഃ പരം സുഖം।
ഭൂയസ്തത്ര വിചേഷ്യാമി
ന യത്ര വിചയഃ കൃതഃ ॥ **5.12.10** ॥ 633

അനിർവേദോ ഹി സതതം
സർവാർഥേഷു പ്രവർതകഃ।
കരോതി സഫലം ജന്തോഃ
കർമ യച്ച കരോതി സഃ॥ **5.12.11** ॥ 634

തസ്മാദനിർവേദകരം
യത്നം ചേഷ്ടേഽഹമുത്തമം।
അദൃഷ്ടാംശ്ച വിചേഷ്യാമി
ദേശാൻ രാവണപാലിതാൻ॥ **5.12.12** ॥ 635

ആപാനശാലാ വിചിതാ -
സ്തഥാ പുഷ്പഗൃഹാണി ച।
ചിത്രശാലാശ്ച വിചിതാ
ഭൂയഃ ക്രീഡാഗൃഹാണി ച॥ **5.12.13** ॥ 636

നിഷ്കുടാന്തരരഥ്യാശ്ച
വിമാനാനി ച സർവശഃ।
ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഭൂയോഽപി
വിചേതുമുപചക്രമേ॥ **5.12.14** ॥ 637

ഭൂമീഗൃഹാംശ്ചൈത്യഗൃഹാൻ
ഗൃഹാതിഗൃഹകാനപി।
ഉത്പതൻ നിപതംശ്ചാപി
തിഷ്ഠൻ ഗച്ഛൻ പുനഃ ക്വചിത്॥ **5.12.15** ॥ 638

അപവൃണ്വംശ്ച ദ്വാരാണി
കപാടാൻയവഘട്ടയൻ।
പ്രവിശൻ നിഷ്പതംശ്ചാപി
പ്രപതന്നുത്പതന്നിവ॥ **5.12.16** ॥ 639

സർവമപ്യവകാശം സ
വിചചാര മഹാകപിഃ।
ചതുരംഗുലമാത്രോഽപി
നാവകാശഃ സ വിദ്യതേ।
രാവണാന്തഃപുരേ തസ്മിൻ
യം കപിർന ജഗാമ സഃ ॥ **5.12.17** ॥ 640

പ്രാകാരാന്തരവീഥ്യശ്ച
വേദികാശ്ചൈത്യസംശ്രയാഃ।
ശ്വഭ്രാശ്ച പുഷ്കരിണ്യശ്ച
സർവം തേനാവലോകിതം ॥ **5.12.18** ॥ 641

രാക്ഷസ്യോ വിവിധാകാരാ
വിരൂപാ വികൃതാസ്തഥാ।
ദൃഷ്ടാ ഹനുമതാ തത്ര
ന തു സാ ജനകാത്മജാ ॥ **5.12.19** ॥ 642

രൂപേണാപ്രതിമാ ലോകേ
പരാ വിദ്യാധരസ്ത്രിയഃ।
ദൃഷ്ടാ ഹനുമതാ തത്ര
ന തു രാഘവനന്ദിനീ ॥ **5.12.20** ॥ 643

നാഗകന്യാ വരാരോഹാഃ
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാഃ।
ദൃഷ്ടാ ഹനുമതാ തത്ര
ന തു സാ ജനകാത്മജാ ॥ **5.12.21** ॥ 644

പ്രമഥ്യ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
നാഗകന്യാ ബലാദ്ധൃതാഃ।

ദൃഷ്ടാ ഹനുമതാ തത്ര
ന സാ ജനകനന്ദിനീ ॥ **5.12.22** ॥ 645

സോഽപശ്യംസ്താം മഹാബാഹുഃ
പശ്യംശ്ചാന്യാ വരസ്ത്രിയഃ।
വിഷസാദ മഹാബാഹു -
ർഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.12.23** ॥ 646

ഉദ്യോഗം വാനരേന്ദ്രാണാം
പ്ലവനം സാഗരസ്യ ച।
വ്യർഥം വീക്ഷ്യാനിലസുത -
ശ്ചിന്താം പുനരുപാഗതഃ ॥ **5.12.24** ॥ 647

അവതീർയ വിമാനാച്ച
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ചിന്താമുപജഗാമാഥ
ശോകോപഹതചേതനഃ ॥ **5.12.25** ॥ 648

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ॥

സീതാവിനാശാശങ്കയാ ഹനുമതശ്ചിന്താ സീതാനുപലബ്ധിസൂചനാദനർഥം സംഭാവ്യ ഹനുമതോഽപരാവർതനായ നിശ്ചയഃ പുനരൻവേഷണവിചാരശ്ച അശോകവാടികായാമനുസന്ധാനവിഷയേ വിവിധം പർയാലോചനം ച

വിമാനാത് തു സ സങ്ക്രമ്യ
പ്രാകാരം ഹരിയൂഥപഃ।
ഹനൂമാൻ വേഗവാനാസീദ്
യഥാ വിദ്യുദ് ഘനാന്തരേ ॥ **5.13.1** ॥ 649

സമ്പരിക്രമ്യ ഹനുമാൻ
രാവണസ്യ നിവേശനാൻ।
അദൃഷ്ട്വാ ജാനകീം സീതാ -
മബ്രവീദ് വചനം കപിഃ ॥ **5.13.2** ॥ 650

ഭൂയിഷ്ഠം ലോലിതാ ലങ്കാ
രാമസ്യ ചരതാ പ്രിയം।
ന ഹി പശ്യാമി വൈദേഹീം
സീതാം സർവാംഗശോഭനാം ॥ **5.13.3** ॥ 651

പൽവലാനി തടാകാനി
സരാംസി സരിതസ്തഥാ।
നദ്യോഽനൂപവനാന്താശ്ച
ദുർഗാശ്ച ധരണീധരാഃ ॥ **5.13.4** ॥ 652

ലോലിതാ വസുധാ സർവാ
ന ച പശ്യാമി ജാനകീം।
ഇഹ സമ്പാതിനാ സീതാ
രാവണസ്യ നിവേശനേ।
ആഖ്യാതാ ഗൃധ്രരാജേന
ന ച സാ ദൃശ്യതേ ന കിം ॥ **5.13.5** ॥ 653

കിം നു സീതാഥ വൈദേഹീ
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ।
ഉപതിഷ്ഠേത വിവശാ
രാവണേന ഹൃതാ ബലാത് ॥ **5.13.6** ॥ 654

ക്ഷിപ്രമുത്പതതോ മൻയേ
സീതാമാദായ രക്ഷസഃ।
ബിഭ്യതോ രാമബാണാനാ -
മന്തരാ പതിതാ ഭവേത് ॥ **5.13.7** ॥ 655

അഥവാ ഹ്രിയമാണായാഃ
പഥി സിദ്ധനിഷേവിതേ।
മൻയേ പതിതമാർയായാ
ഹൃദയം പ്രേക്ഷ്യ സാഗരം ॥ **5.13.8** ॥ 656

രാവണസ്യോരുവേഗേന
ഭുജാഭ്യാം പീഡിതേന ച।

തയാ മൻയേ വിശാലാക്ഷ്യാ
ത്യക്തം ജീവിതമാർയയാ ॥ **5.13.9** ॥ 657

ഉപർയുപരി സാ നൂനം
സാഗരം ക്രമതസ്തദാ ।
വിചേഷ്ടമാനാ പതിതാ
സമുദ്രേ ജനകാത്മജാ ॥ **5.13.10** ॥ 658

ആഹോ ക്ഷുദ്രേണ ചാനേന
രക്ഷന്തീ ശീലമാത്മനഃ ।
അബന്ധുർഭക്ഷിതാ സീതാ
രാവണേന തപസ്വിനീ ॥ **5.13.11** ॥ 659

അഥവാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
പത്നീഭിരസിതേക്ഷണാ ।
അദുഷ്ടാ ദുഷ്ടഭാവാഭി -
ർഭക്ഷിതാ സാ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.12** ॥ 660

സമ്പൂർണചന്ദ്രപ്രതിമം
പദ്മപത്രനിഭേക്ഷണം ।
രാമസ്യ ധ്യായതീ വക്ത്രം
പഞ്ചത്വം കൃപണാ ഗതാ ॥ **5.13.13** ॥ 661

ഹാ രാമ ലക്ഷ്മണേത്യേവം
ഹായോധ്യേ ചേതി മൈഥിലീ ।
വിലപ്യ ബഹു വൈദേഹീ
ൻയസ്തദേഹാ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.14** ॥ 662

അഥവാ നിഹിതാ മൻയേ
രാവണസ്യ നിവേശനേ ।

ഭൃശം ലാലപ്യതേ ബാലാ
പഞ്ജരസ്ഥേവ സാരികാ ॥ **5.13.15** ॥ 663

ജനകസ്യ കുലേ ജാതാ
രാമപത്നീ സുമധ്യമാ ।
കഥമുത്പലപത്രാക്ഷീ
രാവണസ്യ വശം വ്രജേത് ॥ **5.13.16** ॥ 664

വിനഷ്ടാ വാ പ്രണഷ്ടാ വാ
മൃതാ വാ ജനകാത്മജാ ।
രാമസ്യ പ്രിയഭാർയസ്യ
ന നിവേദയിതും ക്ഷമം ॥ **5.13.17** ॥ 665

നിവേദ്യമാനേ ദോഷഃ സ്യാദ്
ദോഷഃ സ്യാദനിവേദനേ ।
കഥം നു ഖലു കർതവ്യം
വിഷമം പ്രതിഭാതി മേ ॥ **5.13.18** ॥ 666

അസ്മിന്നേവംഗതേ കാർയേ
പ്രാപ്തകാലം ക്ഷമം ച കിം ।
ഭവേദിതി മതിം ഭൂയോ
ഹനുമാൻ പ്രവിചാരയൻ ॥ **5.13.19** ॥ 667

യദി സീതാമദൃഷ്ട്വാഹം
വാനരേന്ദ്രപുരീമിതഃ ।
ഗമിഷ്യാമി തതഃ കോ മേ
പുരുഷാർഥോ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.20** ॥ 668

മമേദം ലംഘനം വ്യർഥം
സാഗരസ്യ ഭവിഷ്യതി ।

പ്രവേശശ്ചൈവ ലങ്കായാം
രാക്ഷസാനാം ച ദർശനം ॥ **5.13.21** ॥ 669

കിം വാ വക്ഷ്യതി സുഗ്രീവോ
ഹരയോ വാപി സംഗതാഃ।
കിഷ്കിന്ധാമനുസമ്പ്രാപ്തം
തൗ വാ ദശരഥാത്മജൗ ॥ **5.13.22** ॥ 670

ഗത്വാ തു യദി കാകുത്സ്ഥം
വക്ഷ്യാമി പരുഷം വചഃ।
ന ദൃഷ്ടേതി മയാ സീതാ
തതസ്ത്യക്ഷ്യതി ജീവിതം ॥ **5.13.23** ॥ 671

പരുഷം ദാരുണം തീക്ഷ്ണം
ക്രൂരമിന്ദ്രിയതാപനം।
സീതാനിമിത്തം ദുർവാക്യം
ശ്രുത്വാ സ ന ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.24** ॥ 672

തം തു കൃച്ഛ്രഗതം ദൃഷ്ട്വാ
പഞ്ചത്വഗതമാനസം।
ഭൃശാനുരക്തമേധാവീ
ന ഭവിഷ്യതി ലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.13.25** ॥ 673

വിനഷ്ടൗ ഭ്രാതരൗ ശ്രുത്വാ
ഭരതോഽപി മരിഷ്യതി।
ഭരതം ച മൃതം ദൃഷ്ട്വാ
ശത്രുഘ്നോ ന ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.26** ॥ 674

പുത്രാൻ മൃതാൻ സമീക്ഷ്യാഥ
ന ഭവിഷ്യന്തി മാതരഃ।

കൗസൽയാ ച സുമിത്രാ ച
കൈകേയീ ച ന സംശയഃ ॥ **5.13.27** ॥ 675

കൃതജ്ഞഃ സത്യസന്ധശ്ച
സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗാധിപഃ।
രാമം തഥാ ഗതം ദൃഷ്ട്വാ
തതസ്ത്യക്ഷ്യതി ജീവിതം ॥ **5.13.28** ॥ 676

ദുർമനാ വ്യഥിതാ ദീനാ
നിരാനന്ദാ തപസ്വിനീ।
പീഡിതാ ഭർതൃശോകേന
രുമാ ത്യക്ഷ്യതി ജീവിതം ॥ **5.13.29** ॥ 677

വാലിജേന തു ദുഃഖേന
പീഡിതാ ശോകകർശിതാ।
പഞ്ചത്വമാഗതാ രാജ്ഞീ
താരാപി ന ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.30** ॥ 678

മാതാപിത്രോർവിനാശേന
സുഗ്രീവവ്യസനേന ച।
കുമാരോഽപ്യംഗദസ്തസ്മാദ്
വിജഹിഷ്യതി ജീവിതം ॥ **5.13.31** ॥ 679

ഭർതൃജേന തു ദുഃഖേന
അഭിഭൂതാ വനൗകസഃ।
ശിരാംസ്യഭിഹനിഷ്യന്തി
തലൈർമുഷ്ടിഭിരേവ ച ॥ **5.13.32** ॥ 680

സാന്ത്വേനാനുപ്രദാനേന
മാനേന ച യശസ്വിനാ।

ലാലിതാഃ കപിനാഥേന
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യന്തി വാനരാഃ ॥ **5.13.33** ॥ 681

ന വനേഷു ന ശൈലേഷു
ന നിരോധേഷു വാ പുനഃ ।
ക്രീഡാമനുഭവിഷ്യന്തി
സമേത്യ കപികുഞ്ജരാഃ ॥ **5.13.34** ॥ 682

സപുത്രദാരാഃ സാമാത്യാ
ഭർതൃവ്യസനപീഡിതാഃ ।
ശൈലാഗ്രേഭ്യഃ പതിഷ്യന്തി
സമേഷു വിഷമേഷു ച ॥ **5.13.35** ॥ 683

വിഷമുദ്ബന്ധനം വാപി
പ്രവേശം ജ്വലനസ്യ വാ ।
ഉപവാസമഥോ ശസ്ത്രം
പ്രചരിഷ്യന്തി വാനരാഃ ॥ **5.13.36** ॥ 684

ഘോരമാരോദനം മൻയേ
ഗതേ മയി ഭവിഷ്യതി ।
ഇക്ഷ്വാകുകുലനാശശ്ച
നാശശ്ചൈവ വനൗകസാം ॥ **5.13.37** ॥ 685

സോഽഹം നൈവ ഗമിഷ്യാമി
കിഷ്കിന്ധാം നഗരീമിതഃ ।
നഹി ശക്ഷ്യാമ്യഹം ദ്രഷ്ടും
സുഗ്രീവം മൈഥിലീം വിനാ ॥ **5.13.38** ॥ 686

മയ്യഗച്ഛതി ചേഹസ്ഥേ
ധർമാത്മാനൗ മഹാരഥൗ ।

ആശയാ തൗ ധരിഷ്യേതേ
വാനരാശ്ച തരസ്വിനഃ ॥ **5.13.39** ॥ 687

ഹസ്താദാനോ മുഖാദാനോ
നിയതോ വൃക്ഷമൂലികഃ।
വാനപ്രസ്ഥോ ഭവിഷ്യാമി
ഹ്യദൃഷ്ട്വാ ജനകാത്മജാം ॥ **5.13.40** ॥ 688

സാഗരാനൂപജേ ദേശേ
ബഹുമൂലഫലോദകേ।
ചിതിം കൃത്വാ പ്രവേക്ഷ്യാമി
സമിദ്ധമരണീസുതം ॥ **5.13.41** ॥ 689

ഉപവിഷ്ടസ്യ വാ സമ്യഗ്
ലിംഗിനം സാധയിഷ്യതഃ।
ശരീരം ഭക്ഷയിഷ്യന്തി
വായസാഃ ശ്വാപദാനി ച ॥ **5.13.42** ॥ 690

ഇദമപ്യൃഷിഭിർദൃഷ്ടം
നിർയാണമിതി മേ മതിഃ।
സമ്യഗാപഃ പ്രവേക്ഷ്യാമി
ന ചേത് പശ്യാമി ജാനകീം ॥ **5.13.43** ॥ 691

സുജാതമൂലാ സുഭഗാ
കീർതിമാലാ യശസ്വിനീ।
പ്രഭഗ്നാ ചിരരാത്രായ
മമ സീതാമപശ്യതഃ ॥ **5.13.44** ॥ 692

താപസോ വാ ഭവിഷ്യാമി
നിയതോ വൃക്ഷമൂലികഃ।

നേതഃ പ്രതിഗമിഷ്യാമി
താമദൃഷ്ട്വാസിതേക്ഷണാം ॥ **5.13.45** ॥ 693

യദി തു പ്രതിഗച്ഛാമി
സീതാമനധിഗമ്യ താം ।
അംഗദഃ സഹിതഃ സർവൈ -
ർവാനരൈർന ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.46** ॥ 694

വിനാശേ ബഹവോ ദോഷാ
ജീവൻ പ്രാപ്നോതി ഭദ്രകം ।
തസ്മാത് പ്രാണാൻ ധരിഷ്യാമി
ധ്രുവോ ജീവതി സംഗമഃ ॥ **5.13.47** ॥ 695

ഏവം ബഹുവിധം ദുഃഖം
മനസാ ധാരയൻ ബഹു ।
നാധ്യഗച്ഛത് തദാ പാരം
ശോകസ്യ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.13.48** ॥ 696

തതോ വിക്രമമാസാദ്യ
ധൈർയവാൻ കപികുഞ്ജരഃ ।
രാവണം വാ വധിഷ്യാമി
ദശഗ്രീവം മഹാബലം ।
കാമമസ്തു ഹൃതാ സീതാ
പ്രത്യാചീർണം ഭവിഷ്യതി ॥ **5.13.49** ॥ 697

അഥവൈനം സമുത്ക്ഷിപ്യ
ഉപർയുപരി സാഗരം ।
രാമായോപഹരിഷ്യാമി
പശും പശുപതേരിവ ॥ **5.13.50** ॥ 698

ഇതി ചിന്താസമാപന്നഃ
സീതാമനധിഗമ്യ താം।
ധ്യാനശോകപരീതാത്മാ
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.13.51** ॥ 699

യാവത് സീതാം ന പശ്യാമി
രാമപത്നീം യശസ്വിനീം।
താവദേതാം പുരീം ലങ്കാം
വിചിനോമി പുനഃ പുനഃ ॥ **5.13.52** ॥ 700

സമ്പാതിവചനാച്ചാപി
രാമം യദ്യാനയാമ്യഹം।
അപശ്യൻ രാഘവോ ഭാർയാം
നിർദഹേത് സർവവാനരാൻ ॥ **5.13.53** ॥ 701

ഇഹൈവ നിയതാഹാരോ
വത്സ്യാമി നിയതേന്ദ്രിയഃ।
ന മത്കൃതേ വിനശ്യേയുഃ
സർവേ തേ നരവാനരാഃ ॥ **5.13.54** ॥ 702

അശോകവനികാ ചാപി
മഹതീയം മഹാദ്രുമാ।
ഇമാമധിഗമിഷ്യാമി
നഹീയം വിചിതാ മയാ ॥ **5.13.55** ॥ 703

വസൂൻ രുദ്രാംസ്തഥാഽഽദിത്യാ -
നശ്വിനൗ മരുതോഽപി ച।
നമസ്കൃത്വാ ഗമിഷ്യാമി
രക്ഷസാം ശോകവർധനഃ ॥ **5.13.56** ॥ 704

ജിത്വാ തു രാക്ഷസാൻ ദേവീ -
മിക്ഷ്വാകുകുലനന്ദിനീം ।
സമ്പ്രദാസ്യാമി രാമായ
സിദ്ധീമിവ തപസ്വിനേ ॥ **5.13.57** ॥ 705

സ മുഹൂർതമിവ ധ്യാത്വാ
ചിന്താവിഗ്രഥിതേന്ദ്രിയഃ ।
ഉദതിഷ്ഠൻ മഹാബാഹു -
ർഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.13.58** ॥ 706

നമോഽസ്തു രാമായ സലക്ഷ്മണായ
ദേവ്യൈ ച തസ്യൈ ജനകാത്മജായൈ ।
നമോഽസ്തു രുദ്രേന്ദ്രയമാനിലേഭ്യോ
നമോഽസ്തു ചന്ദ്രാഗ്നിമരുദ്ഗണേഭ്യഃ ॥ **5.13.59** ॥ 707

സ തേഭ്യസ്തു നമസ്കൃത്വാ
സുഗ്രീവായ ച മാരുതിഃ ।
ദിശഃ സർവാഃ സമാലോക്യ
സോഽശോകവനികാം പ്രതി ॥ **5.13.60** ॥ 708

സ ഗത്വാ മനസാ പൂർവ -
മശോകവനികാം ശുഭാം ।
ഉത്തരം ചിന്തയാമാസ
വാനരോ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.13.61** ॥ 709

ധ്രുവം തു രക്ഷോബഹുലാ
ഭവിഷ്യതി വനാകുലാ ।
അശോകവനികാ പുൺയാ
സർവസംസ്കാരസംസ്കൃതാ ॥ **5.13.62** ॥ 710

രക്ഷിണശ്ചാത്ര വിഹിതാ
നൂനം രക്ഷന്തി പാദപാൻ।
ഭഗവാനപി വിശ്വാത്മാ
നാതിക്ഷോഭം പ്രവായതി ॥ **5.13.63** ॥ 711

സങ്ക്ഷിപ്തോഽയം മയാഽഽത്മാ ച
രാമാർഥേ രാവണസ്യ ച।
സിദ്ധിം ദിശന്തു മേ സർവേ
ദേവാഃ സർഷിഗണാസ്ത്വിഹ ॥ **5.13.64** ॥ 712

ബ്രഹ്മാ സ്വയംഭൂർഭഗവാൻ
ദേവാശ്ചൈവ തപസ്വിനഃ।
സിദ്ധിമഗ്നിശ്ച വായുശ്ച
പുരുഹൂതശ്ച വജ്രഭൃത് ॥ **5.13.65** ॥ 713

വരുണഃ പാശഹസ്തശ്ച
സോമാദിത്യൗ തഥൈവ ച।
അശ്വിനൗ ച മഹാത്മാനൗ
മരുതഃ സർവ ഏവ ച ॥ **5.13.66** ॥ 714

സിദ്ധിം സർവാണി ഭൂതാനി
ഭൂതാനാം ചൈവ യഃ പ്രഭുഃ।
ദാസ്യന്തി മമ യേ ചാൻയേ -
ഽപ്യദൃഷ്ടാഃ പഥി ഗോചരാഃ ॥ **5.13.67** ॥ 715

തദുന്നസം പാണ്ഡുരദന്തമവ്രണം
ശുചിസ്മിതം പദ്മപലാശലോചനം।
ദ്രക്ഷ്യേ തദാർയാവദനം കദാൻവഹം
പ്രസന്നതാരാധിപതുൽയവർചസം ॥ **5.13.68** ॥ 716

ക്ഷുദ്രേണ ഹീനേന നൃശംസമൂർതിനാ
സുദാരുണാലങ്കൃതവേഷധാരിണാ ।
ബലാഭിഭൂതാ ഹ്യബലാ തപസ്വിനീ
കഥം നു മേ ദൃഷ്ടിപഥേഽദ്യ സാ ഭവേത് ॥ **5.13.69** ॥ 717

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

അശോകവനികായാം പ്രവിശ്യ തസ്യാഃ ശോഭായാ ദർശനമേകസ്മിന്നശോകേ പ്രച്ഛന്നീഭൂതേന ഹനുമതാ തത ഏവ തസ്യാ അനുസന്ധാനം

സ മുഹൂർതമിവ ധ്യാത്വാ
മനസാ ചാധിഗമ്യ താം ।
അവപ്ലുതോ മഹാതേജാഃ
പ്രാകാരം തസ്യ വേശ്മനഃ ॥ **5.14.1** ॥ 718

സ തു സംഹൃഷ്ടസർവാംഗഃ
പ്രാകാരസ്ഥോ മഹാകപിഃ ।
പുഷ്പിതാഗ്രാൻ വസന്താദൗ
ദദർശ വിവിധാൻ ദ്രുമാൻ ॥ **5.14.2** ॥ 719

സാലാനശോകാൻ ഭവ്യാംശ്ച
ചമ്പകാംശ്ച സുപുഷ്പിതാൻ ।
ഉദ്ദാലകാൻ നാഗവൃക്ഷാം -
ശ്ചൂതാൻ കപിമുഖാനപി ॥ **5.14.3** ॥ 720

തഥാഽഽമ്രവണസമ്പന്നാൻ
ലതാശതസമൻവിതാൻ ।
ജ്യാമുക്ത ഇവ നാരാചഃ
പുപ്ലുവേ വൃക്ഷവാടികാം ॥ **5.14.4** ॥ 721

സ പ്രവിശ്യ വിചിത്രാം താം
വിഹഗൈരഭിനാദിതാം।
രാജതൈഃ കാഞ്ചനൈശ്ചൈവ
പാദപൈഃ സർവതോ വൃതാം ॥ **5.14.5** ॥ 722

വിഹഗൈർമൃഗസംഘൈശ്ച
വിചിത്രാം ചിത്രകാനനാം।
ഉദിതാദിത്യസങ്കാശാം
ദദർശ ഹനുമാൻ ബലീ ॥ **5.14.6** ॥ 723

വൃതാം നാനാവിധൈർവൃക്ഷൈഃ
പുഷ്പോപഗഫലോപഗൈഃ।
കോകിലൈർഭൃംഗരാജൈശ്ച
മത്തൈർനിത്യനിഷേവിതാം ॥ **5.14.7** ॥ 724

പ്രഹൃഷ്ടമനുജാം കാലേ
മൃഗപക്ഷിമദാകുലാം।
മത്തബർഹിണസംഘുഷ്ടാം
നാനാദ്വിജഗണായുതാം ॥ **5.14.8** ॥ 725

മാർഗമാണോ വരാരോഹാം
രാജപുത്രീമനിന്ദിതാം।
സുഖപ്രസുപ്താൻ വിഹഗാൻ
ബോധയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.14.9** ॥ 726

ഉത്പതദ്ഭിർദ്വിജഗണൈഃ
പക്ഷൈർവാതൈഃ സമാഹതാഃ।
അനേകവർണാ വിവിധാ
മുമുചുഃ പുഷ്പവൃഷ്ടയഃ ॥ **5.14.10** ॥ 727

പുഷ്പാവകീർണഃ ശുശുഭേ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
അശോകവനികാമധ്യേ
യഥാ പുഷ്പമയോ ഗിരിഃ ॥ **5.14.11** ॥ 728

ദിശഃ സർവാഭിധാവന്തം
വൃക്ഷഖണ്ഡഗതം കപിം।
ദൃഷ്ട്വാ സർവാണി ഭൂതാനി
വസന്ത ഇതി മേനിരേ ॥ **5.14.12** ॥ 729

വൃക്ഷേഭ്യഃ പതിതൈഃ പുഷ്പൈ -
രവകീർണാഃ പൃഥഗ്വിധൈഃ।
രരാജ വസുധാ തത്ര
പ്രമദേവ വിഭൂഷിതാ ॥ **5.14.13** ॥ 730

തരസ്വിനാ തേ തരവ -
സ്തരസാ ബഹു കമ്പിതാഃ।
കുസുമാനി വിചിത്രാണി
സസൃജുഃ കപിനാ തദാ ॥ **5.14.14** ॥ 731

നിർധൂതപത്രശിഖരാഃ
ശീർണപുഷ്പഫലദ്രുമാഃ।
നിക്ഷിപ്തവസ്ത്രാഭരണാ
ധൂർതാ ഇവ പരാജിതാഃ ॥ **5.14.15** ॥ 732

ഹനൂമതാ വേഗവതാ
കമ്പിതാസ്തേ നഗോത്തമാഃ।
പുഷ്പപത്രഫലാൻയാശു
മുമുചുഃ ഫലശാലിനഃ ॥ **5.14.16** ॥ 733

വിഹംഗസംഘൈർഹീനാസ്തേ
സ്കന്ധമാത്രാശ്രയാ ദ്രുമാഃ।
ബഭൂവുരഗമാഃ സർവേ
മാരുതേന വിനിർധുതാഃ ॥ **5.14.17** ॥ 734

വിധൂതകേശീ യുവതി -
ർയഥാ മൃദിതവർണകാ।
നിപീതശുഭദന്തോഷ്ഠീ
നഖൈർദന്തൈശ്ച വിക്ഷതാ ॥ **5.14.18** ॥ 735

തഥാ ലാംഗൂലഹസ്തൈസ്തു
ചരണാഭ്യാം ച മർദിതാ।
തഥൈവാശോകവനികാ
പ്രഭഗ്നവനപാദപാ ॥ **5.14.19** ॥ 736

മഹാലതാനാം ദാമാനി
വ്യധമത് തരസാ കപിഃ।
യഥാ പ്രാവൃഷി വേഗേന
മേഘജാലാനി മാരുതഃ ॥ **5.14.20** ॥ 737

സ തത്ര മണിഭൂമീശ്ച
രാജതീശ്ച മനോരമാഃ।
തഥാ കാഞ്ചനഭൂമീശ്ച
വിചരൻ ദദൃശേ കപിഃ ॥ **5.14.21** ॥ 738

വാപീശ്ച വിവിധാകാരാഃ
പൂർണാഃ പരമവാരിണാ।
മഹാർഹൈർമണിസോപാനൈ -
രുപപന്നാസ്തതസ്തതഃ ॥ **5.14.22** ॥ 739

മുക്തപ്രവാലസികതാഃ
സ്ഫാടികാന്തരകുട്ടിമാഃ।
കാഞ്ചനൈസ്തരുഭിശ്ചിത്രൈ -
സ്തീരജൈരുപശോഭിതാഃ ॥ **5.14.23** ॥ 740

ബുദ്ധപദ്മോത്പലവനാ -
ശ്ചക്രവാകോപശോഭിതാഃ।
നത്യൂഹരുതസംഘുഷ്ടാ
ഹംസസാരസനാദിതാഃ ॥ **5.14.24** ॥ 741

ദീർഘാഭിർദ്രുമയുക്താഭിഃ
സരിദ്ഭിശ്ച സമന്തതഃ।
അമൃതോപമതോയാഭിഃ
ശിവാഭിരുപസംസ്കൃതാഃ ॥ **5.14.25** ॥ 742

ലതാശതൈരവതതാഃ
സന്താനകുസുമാവൃതാഃ।
നാനാഗുൽമാവൃതവനാഃ
കരവീരകൃതാന്തരാഃ ॥ **5.14.26** ॥ 743

തതോഽംബുധരസങ്കാശം
പ്രവൃദ്ധശിഖരം ഗിരിം।
വിചിത്രകൂടം കൂടൈശ്ച
സർവതഃ പരിവാരിതം ॥ **5.14.27** ॥ 744

ശിലാഗൃഹൈരവതതം
നാനാവൃക്ഷസമാവൃതം।
ദദർശ കപിശാർദൂലോ
രമ്യം ജഗതി പർവതം ॥ **5.14.28** ॥ 745

ദദർശ ച നഗാത് തസ്മാ -
ന്നദീം നിപതിതാം കപിഃ।
അങ്കാദിവ സമുത്പത്യ
പ്രിയസ്യ പതിതാം പ്രിയാം ॥ **5.14.29** ॥ 746

ജലേ നിപതിതാഗ്രൈശ്ച
പാദപൈരുപശോഭിതാം।
വാർയമാണാമിവ ക്രുദ്ധാം
പ്രമദാം പ്രിയബന്ധുഭിഃ ॥ **5.14.30** ॥ 747

പുനരാവൃത്തതോയാം ച
ദദർശ സ മഹാകപിഃ।
പ്രസന്നാമിവ കാന്തസ്യ
കാന്താം പുനരുപസ്ഥിതാം ॥ **5.14.31** ॥ 748

തസ്യാദൂരാത് സ പദ്മിൻയോ
നാനാദ്വിജഗണായുതാഃ।
ദദർശ കപിശാർദൂലോ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.14.32** ॥ 749

കൃത്രിമാം ദീർഘികാം ചാപി
പൂർണാം ശീതേന വാരിണാ।
മണിപ്രവരസോപാനാം
മുക്തസികതശോഭിതാം ॥ **5.14.33** ॥ 750

വിവിധൈർമൃഗസംഘൈശ്ച
വിചിത്രാം ചിത്രകാനനാം।
പ്രാസാദൈഃ സുമഹദ്ഭിശ്ച
നിർമിതൈർവിശ്വകർമണാ ॥ **5.14.34** ॥ 751

കാനനൈഃ കൃത്രിമൈശ്ചാപി
സർവതഃ സമലങ്കൃതാം।
യേ കേചിത് പാദപാസ്തത്ര
പുഷ്പോപഗഫലോപഗാഃ ॥ **5.14.35** ॥ 752

സച്ഛത്രാഃ സവിതർദീകാഃ
സർവേ സൗവർണവേദികാഃ।
ലതാപ്രതാനൈർബഹുഭിഃ
പർണൈശ്ച ബഹുഭിർവൃതാം ॥ **5.14.36** ॥ 753

കാഞ്ചനീം ശിംശപാമേകാം
ദദർശ സ മഹാകപിഃ।
വൃതാം ഹേമമയീഭിസ്തു
വേദികാഭിഃ സമന്തതഃ ॥ **5.14.37** ॥ 754

സോഽപശ്യദ് ഭൂമിഭാഗാംശ്ച
നഗപ്രസ്രവണാനി ച।
സുവർണവൃക്ഷാനപരാൻ
ദദർശ ശിഖിസന്നിഭാൻ ॥ **5.14.38** ॥ 755

തേഷാം ദ്രുമാണാം പ്രഭയാ
മേരോരിവ മഹാകപിഃ।
അമൻയത തദാ വീരഃ
കാഞ്ചനോഽസ്മീതി സർവതഃ ॥ **5.14.39** ॥ 756

താൻ കാഞ്ചനാൻ വൃക്ഷഗണാൻ
മാരുതേന പ്രകമ്പിതാൻ।
കിങ്കിണീശതനിർഘോഷാൻ
ദൃഷ്ട്വാ വിസ്മയമാഗമത് ॥ **5.14.40** ॥ 757

സുപുഷ്പിതാഗ്രാൻ രുചിരാം -
സ്തരുണാങ്കുരപല്ലവാൻ।
താമാരുഹ്യ മഹാവേഗഃ
ശിംശപാം പർണസംവൃതാം ॥ **5.14.41** ॥ 758

ഇതോ ദ്രക്ഷ്യാമി വൈദേഹീം
രാമദർശനലാലസാം।
ഇതശ്ചേതശ്ച ദുഃഖാർതാം
സമ്പതന്തീം യദൃച്ഛയാ ॥ **5.14.42** ॥ 759

അശോകവനികാ ചേയം
ദൃഢം രമ്യാ ദുരാത്മനഃ।
ചന്ദനൈശ്ചമ്പകൈശ്ചാപി
ബകുലൈശ്ച വിഭൂഷിതാ ॥ **5.14.43** ॥ 760

ഇയം ച നലിനീ രമ്യാ
ദ്വിജസംഘനിഷേവിതാ।
ഇമാം സാ രാജമഹിഷീ
നൂനമേഷ്യതി ജാനകീ ॥ **5.14.44** ॥ 761

സാ രാമാ രാജമഹിഷീ
രാഘവസ്യ പ്രിയാ സതീ।
വനസഞ്ചാരകുശലാ
ധ്രുവമേഷ്യതി ജാനകീ ॥ **5.14.45** ॥ 762

അഥവാ മൃഗശാവാക്ഷീ
വനസ്യാസ്യ വിചക്ഷണാ।
വനമേഷ്യതി സാദ്യേഹ
രാമചിന്താസുകർശിതാ ॥ **5.14.46** ॥ 763

രാമശോകാഭിസന്തപ്താ
സാ ദേവീ വാമലോചനാ।
വനവാസരതാ നിത്യ -
മേഷ്യതേ വനചാരിണീ ॥ **5.14.47** ॥ 764

വനേചരാണാം സതതം
നൂനം സ്പൃഹയതേ പുരാ।
രാമസ്യ ദയിതാ ചാര്യാ
ജനകസ്യ സുതാ സതീ ॥ **5.14.48** ॥ 765

സന്ധ്യാകാലമനാഃ ശ്യാമാ
ധ്രുവമേഷ്യതി ജാനകീ।
നദീം ചേമാം ശുഭജലാം
സന്ധ്യാർഥേ വരവർണിനീ ॥ **5.14.49** ॥ 766

തസ്യാശ്ചാപ്യനുരൂപേയ -
മശോകവനികാ ശുഭാ।
ശുഭായാഃ പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ
പത്നീ രാമസ്യ സമ്മതാ ॥ **5.14.50** ॥ 767

യദി ജീവതി സാ ദേവീ താരാധിപനിഭാനനാ।
ആഗമിഷ്യതി സാവശ്യമിമാം ശീതജലാം നദീം ॥ **5.14.51** ॥ 768

ഏവം തു മത്വാ ഹനുമാൻ മഹാത്മാ
പ്രതീക്ഷമാണോ മനുജേന്ദ്രപത്നീം।
അവേക്ഷമാണശ്ച ദദർശ സർവം
സുപുഷ്പിതേ പർണഘനേ നിലീനഃ ॥ **5.14.52** ॥ 769

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ॥

വനസുഷമാമവലോകയതാ ഹനുമതാ
ചൈത്യപ്രാസാദസന്നിധൗ ദയനീയാം സീതാമാലോക്യേയമേവ
സേതി തർകണം തസ്യ പ്രസന്നതാ ച

സ വീക്ഷമാണസ്തത്രസ്ഥോ
മാർഗമാണശ്ച മൈഥിലീം ।
അവേക്ഷമാണശ്ച മഹീം
സർവാം താമൻവവൈക്ഷത ॥ **5.15.1** ॥ 770

സന്താനകലതാഭിശ്ച
പാദപൈരുപശോഭിതാം ।
ദിവ്യഗന്ധരസോപേതാം
സർവതഃ സമലങ്കൃതാം ॥ **5.15.2** ॥ 771

താം സ നന്ദനസങ്കാശാം
മൃഗപക്ഷിഭിരാവൃതാം ।
ഹർമ്യപ്രാസാദസംബാധാം
കോകിലാകുലനിഃ സ്വനാം ॥ **5.15.3** ॥ 772

കാഞ്ചനോത്പലപദ്മാഭി -
ർവാപീഭിരുപശോഭിതാം ।
ബഹ്വാസനകുഥോപേതാം
ബഹുഭൂമിഗൃഹായുതാം ॥ **5.15.4** ॥ 773

സർവർതുകുസുമൈ രമ്യൈഃ
ഫലവദ്ഭിശ്ച പാദപൈഃ।
പുഷ്പിതാനാമശോകാനാം
ശ്രിയാ സൂര്യോദയപ്രഭാം ॥ **5.15.5** ॥ 774

പ്രദീപ്താമിവ തത്രസ്ഥാ
മാരുതിഃ സമുദൈക്ഷത।
നിഷ്പത്രശാഖാം വിഹഗൈഃ
ക്രിയമാണാമിവാസകൃത് ॥ **5.15.6** ॥ 775

വിനിഷ്പതദ്ഭിഃ ശതശ -
ശ്ചിത്രൈഃ പുഷ്പാവതംസകൈഃ।
സമൂലപുഷ്പരചിതൈ -
രശോകൈഃ ശോകനാശനൈഃ ॥ **5.15.7** ॥ 776

പുഷ്പഭാരാതിഭാരൈശ്ച
സ്പൃശദ്ഭിരിവ മേദിനീം।
കർണികാരൈഃ കുസുമിതൈഃ
കിംശുകൈശ്ച സുപുഷ്പിതൈഃ ॥ **5.15.8** ॥ 777

സ ദേശഃ പ്രഭയാ തേഷാം
പ്രദീപ്ത ഇവ സർവതഃ।
പുന്നാഗാഃ സപ്തപർണാശ്ച
ചമ്പകോദ്ദാലകാസ്തഥാ ॥ **5.15.9** ॥ 778

വിവൃദ്ധമൂലാ ബഹവഃ
ശോഭന്തേ സ്മ സുപുഷ്പിതാഃ।
ശാതകുംഭനിഭാഃ കേചിത്
കേചിദഗ്നിശിഖപ്രഭാഃ ॥ **5.15.10** ॥ 779

നീലാഞ്ജനനിഭാഃ കേചിത്
തത്രാശോകാഃ സഹസ്രശഃ।
നന്ദനം വിബുധോദ്യാനം
ചിത്രം ചൈത്രരഥം യഥാ ॥ **5.15.11** ॥ 780

അതിവൃത്തമിവാചിന്ത്യം
ദിവ്യം രമ്യശ്രിയായുതം।
ദ്വിതീയമിവ ചാകാശം
പുഷ്പജ്യോതിർഗണായുതം ॥ **5.15.12** ॥ 781

പുഷ്പരത്നശതൈശ്ചിത്രം
പഞ്ചമം സാഗരം യഥാ।
സർവർതുപുഷ്പൈർനിചിതം
പാദപൈർമധുഗന്ധിഭിഃ ॥ **5.15.13** ॥ 782

നാനാനിനാദൈരുദ്യാനം
രമ്യം മൃഗഗണദ്വിജൈഃ।
അനേകഗന്ധപ്രവഹം
പുണ്യഗന്ധം മനോഹരം ॥ **5.15.14** ॥ 783

ശൈലേന്ദ്രമിവ ഗന്ധാഢ്യം
ദ്വിതീയം ഗന്ധമാദനം।
അശോകവനികായാം തു
തസ്യാം വാനരപുംഗവഃ ॥ **5.15.15** ॥ 784

സ ദദർശാവിദൂരസ്ഥം
ചൈത്യപ്രാസാദമൂർജിതം।
മധ്യേ സ്തംഭസഹസ്രേണ
സ്ഥിതം കൈലാസപാണ്ഡുരം ॥ **5.15.16** ॥ 785

പ്രവാലകൃതസോപാനം
തപ്തകാഞ്ചനവേദികം।
മുഷ്ണന്തമിവ ചക്ഷൂംഷി
ദ്യോതമാനമിവ ശ്രിയാ ॥ **5.15.17** ॥ 786

നിർമലം പ്രാംശുഭാവത്വാ -
ദുൽലിഖന്തമിവാംബരം।
തതോ മലിനസംവീതാം
രാക്ഷസീഭിഃ സമാവൃതാം ॥ **5.15.18** ॥ 787

ഉപവാസകൃശാം ദീനാം
നിഃശ്വസന്തീം പുനഃ പുനഃ।
ദദർശ ശുക്ലപക്ഷാദൗ
ചന്ദ്രരേഖാമിവാമലാം ॥ **5.15.19** ॥ 788

മന്ദപ്രഖ്യായമാനേന
രൂപേണ രുചിരപ്രഭാം।
പിനദ്ധാം ധൂമജാലേന
ശിഖാമിവ വിഭാവസോഃ ॥ **5.15.20** ॥ 789

പീതേനൈകേന സംവീതാം
ക്ലിഷ്ടേനോത്തമവാസസാ।
സപങ്കാമനലങ്കാരാം
വിപദ്മാമിവ പദ്മിനീം ॥ **5.15.21** ॥ 790

പീഡിതാം ദുഃഖസന്തപ്താം
പരിക്ഷീണാം തപസ്വിനീം।
ഗ്രഹേണാംഗാരകേണേവ
പീഡിതാമിവ രോഹിണീം ॥ **5.15.22** ॥ 791

അശ്രുപൂർണമുഖീം ദീനാം
കൃശാമനശനേന ച ।
ശോകധ്യാനപരാം ദീനാം
നിത്യം ദുഃഖപരായണാം ॥ **5.15.23** ॥ 792

പ്രിയം ജനമപശ്യന്തീം
പശ്യന്തീം രാക്ഷസീഗണം ।
സ്വഗണേന മൃഗീം ഹീനാം
ശ്വഗണേനാവൃതാമിവ ॥ **5.15.24** ॥ 793

നീലനാഗാഭയാ വേണ്യാ
ജഘനം ഗതയൈകയാ ।
നീലയാ നീരദാപായേ
വനരാജ്യാ മഹീമിവ ॥ **5.15.25** ॥ 794

സുഖാർഹാം ദുഃഖസന്തപ്താം
വ്യസനാനാമകോവിദാം ।
താം വിലോക്യ വിശാലാക്ഷീ -
മധികം മലിനാം കൃശാം ॥ **5.15.26** ॥ 795

തർകയാമാസ സീതേതി
കാരണൈരുപപാദിഭിഃ ।
ഹ്രിയമാണാ തദാ തേന
രക്ഷസാ കാമരൂപിണാ ॥ **5.15.27** ॥ 796

യഥാരൂപാ ഹി ദൃഷ്ടാ സാ
തഥാരൂപേയമംഗനാ ।
പൂർണചന്ദ്രാനനാം സുഭ്രൂം
ചാരുവൃത്തപയോധരാം ॥ **5.15.28** ॥ 797

കുർവതീം പ്രഭയാ ദേവീം
സർവാ വിതിമിരാ ദിശഃ।
താം നീലകംഠീം ബിംബോഷ്ഠീം
സുമധ്യാം സുപ്രതിഷ്ഠിതാം ॥ **5.15.29** ॥ 798

സീതാം പദ്മപലാശാക്ഷീം
മൻമഥസ്യ രതിം യഥാ।
ഇഷ്ടാം സർവസ്യ ജഗതഃ
പൂർണചന്ദ്രപ്രഭാമിവ ॥ **5.15.30** ॥ 799

ഭൂമൗ സുതനുമാസീനാം
നിയതാമിവ താപസീം।
നിഃശ്വാസബഹുലാം ഭീരും
ഭുജഗേന്ദ്രവധൂമിവ ॥ **5.15.31** ॥ 800

ശോകജാലേന മഹതാ
വിതതേന ന രാജതീം।
സംസക്തം ധൂമജാലേന
ശിഖാമിവ വിഭാവസോഃ ॥ **5.15.32** ॥ 801

താം സ്മൃതീമിവ സന്ദിഗ്ധാ -
മൃദ്ധിം നിപതിതാമിവ।
വിഹതാമിവ ച ശ്രദ്ധാ -
മാശാം പ്രതിഹതാമിവ ॥ **5.15.33** ॥ 802

സോപസർഗാം യഥാ സിദ്ധിം
ബുദ്ധിം സകലുഷാമിവ।
അഭൂതേനാപവാദേന
കീർതിം നിപതിതാമിവ ॥ **5.15.34** ॥ 803

രാമോപരോധവ്യഥിതാം
രക്ഷോഗണനിപീഡിതാം।
അബലാം മൃഗശാവാക്ഷീം
വീക്ഷമാണാം തതസ്തതഃ ॥ **5.15.35** ॥ 804

ബാഷ്പാംബുപരിപൂർണേന
കൃഷ്ണവക്രാക്ഷിപക്ഷ്മണാ।
വദനേനാപ്രസന്നേന
നിഃശ്വസന്തീം പുനഃ പുനഃ ॥ **5.15.36** ॥ 805

മലപങ്കധരാം ദീനാം
മണ്ഡനാർഹാമമണ്ഡിതാം।
പ്രഭാം നക്ഷത്രരാജസ്യ
കാലമേഘൈരിവാവൃതാം ॥ **5.15.37** ॥ 806

തസ്യ സന്ദിദിഹേ ബുദ്ധി -
സ്തഥാ സീതാം നിരീക്ഷ്യ ച।
ആമ്നായാനാമയോഗേന
വിദ്യാം പ്രശിഥിലാമിവ ॥ **5.15.38** ॥ 807

ദുഃഖേന ബുബുധേ സീതാം
ഹനുമാനനലങ്കൃതാം।
സംസ്കാരേണ യഥാ ഹീനാം
വാചമർഥാന്തരം ഗതാം ॥ **5.15.39** ॥ 808

താം സമീക്ഷ്യ വിശാലാക്ഷീം
രാജപുത്രീമനിന്ദിതാം।
തർകയാമാസ സീതേതി
കാരണൈരുപപാദയൻ ॥ **5.15.40** ॥ 809

വൈദേഹ്യാ യാനി ചാംഗേഷു
തദാ രാമോഽൻവകീർതയത്।
താൻയാഭരണജാലാനി
ഗാത്രശോഭീൻയലക്ഷയത് ॥ **5.15.41** ॥ 810

സുകൃതൗ കർണവേഷ്ടൗ ച
ശ്വദംഷ്ട്രൗ ച സുസംസ്ഥിതൗ।
മണിവിദ്രുമചിത്രാണി
ഹസ്തേഷ്വാഭരണാനി ച ॥ **5.15.42** ॥ 811

ശ്യാമാനി ചിരയുക്തത്വാത്
തഥാ സംസ്ഥാനവന്തി ച।
താൻയേവൈതാനി മൻയേഽഹം
യാനി രാമോഽൻവകീർതയത് ॥ **5.15.43** ॥ 812

തത്ര യാൻയവഹീനാനി
താൻയഹം നോപലക്ഷയേ।
യാൻയസ്യാ നാവഹീനാനി
താനീമാനി ന സംശയഃ ॥ **5.15.44** ॥ 813

പീതം കനകപട്ടാഭം
സ്രസ്തം തദ്വസനം ശുഭം।
ഉത്തരീയം നഗാസക്തം
തദാ ദൃഷ്ടം പ്ലവംഗമൈഃ ॥ **5.15.45** ॥ 814

ഭൂഷണാനി ച മുഖ്യാനി
ദൃഷ്ടാനി ധരണീതലേ।
അനയൈവാപവിദ്ധാനി
സ്വനവന്തി മഹാന്തി ച ॥ **5.15.46** ॥ 815

ഇദം ചിരഗൃഹീതത്വാദ്
വസനം ക്ലിഷ്ടവത്തരം।
തഥാപ്യനൂനം തദ്വർണം
തഥാ ശ്രീമദ്യഥേതരത് ॥ **5.15.47** ॥ 816

ഇയം കനകവർണാംഗീ
രാമസ്യ മഹിഷീ പ്രിയാ।
പ്രണഷ്ടാപി സതീ യസ്യ
മനസോ ന പ്രണശ്യതി ॥ **5.15.48** ॥ 817

ഇയം സാ യത്കൃതേ രാമ -
ശ്ചതുർഭിരിഹ തപ്യതേ।
കാരുണ്യേനാനൃശംസ്യേന
ശോകേന മദനേന ച ॥ **5.15.49** ॥ 818

സ്ത്രീ പ്രണഷ്ടേതി കാരുണ്യാ -
ദാശ്രിതേത്യാനൃശംസ്യതഃ।
പത്നീ നഷ്ടേതി ശോകേന
പ്രിയേതി മദനേന ച ॥ **5.15.50** ॥ 819

അസ്യാ ദേവ്യാ യഥാരൂപ -
മംഗപ്രത്യംഗസൗഷ്ഠവം।
രാമസ്യ ച യഥാരൂപം
തസ്യേയമസിതേക്ഷണാ ॥ **5.15.51** ॥ 820

അസ്യാ ദേവ്യാ മനസ്തസ്മിം -
സ്തസ്യ ചാസ്യാം പ്രതിഷ്ഠിതം।
തേനേയം സ ച ധർമാത്മാ
മുഹൂർതമപി ജീവതി ॥ **5.15.52** ॥ 821

ദുഷ്കരം കൃതവാൻ രാമോ
ഹീനോ യദനയാ പ്രഭുഃ।
ധാരയത്യാത്മനോ ദേഹം
ന ശോകേനാവസീദതി ॥ **5.15.53** ॥ 822

ഏവം സീതാം തഥാ ദൃഷ്ട്വാ
ഹൃഷ്ടഃ പവനസംഭവഃ।
ജഗാമ മനസാ രാമം
പ്രശശംസ ച തം പ്രഭും ॥ **5.15.54** ॥ 823

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാഃ ശീലം സൗന്ദർയം ച മനസാ പ്രശസ്യ താം ദുഃഖമഗ്നാം നിരീക്ഷ്യ തദർഥം ഹനുമതോഽപി ശോകഃ

പ്രശസ്യ തു പ്രശസ്തവ്യാം
സീതാം താം ഹരിപുംഗവഃ ।
ഗുണാഭിരാമം രാമം ച
പുനശ്ചിന്താപരോഽഭവത് ॥ **5.16.1** ॥ 824

സ മുഹൂർതമിവ ധ്യാത്വാ
ബാഷ്പപര്യാകുലേക്ഷണഃ ।
സീതാമാശ്രിത്യ തേജസ്വീ
ഹനൂമാൻ വിലലാപ ഹ ॥ **5.16.2** ॥ 825

മാൻയാ ഗുരുവിനീതസ്യ
ലക്ഷ്മണസ്യ ഗുരുപ്രിയാ ।
യദി സീതാ ഹി ദുഃഖാർതാ
കാലോ ഹി ദുരതിക്രമഃ ॥ **5.16.3** ॥ 826

രാമസ്യ വ്യവസായജ്ഞാ
ലക്ഷ്മണസ്യ ച ധീമതഃ ।
നാത്യർഥം ക്ഷുഭ്യതേ ദേവീ
ഗംഗേവ ജലദാഗമേ ॥ **5.16.4** ॥ 827

തുൽയശീലവയോവൃത്താം
തുൽയാഭിജനലക്ഷണാം।
രാഘവോഽർഹതി വൈദേഹീം
തം ചേയമസിതേക്ഷണാ ॥ **5.16.5** ॥ 828

താം ദൃഷ്ട്വാ നവഹേമാഭാം
ലോകകാന്താമിവ ശ്രിയം।
ജഗാമ മനസാ രാമം
വചനം ചേദമബ്രവീത് ॥ **5.16.6** ॥ 829

അസ്യാ ഹേതോർവിശാലാക്ഷ്യാ
ഹതോ വാലീ മഹാബലഃ।
രാവണപ്രതിമോ വീർയേ
കബന്ധശ്ച നിപാതിതഃ ॥ **5.16.7** ॥ 830

വിരാധശ്ച ഹതഃ സംഖ്യേ
രാക്ഷസോ ഭീമവിക്രമഃ।
വനേ രാമേണ വിക്രമ്യ
മഹേന്ദ്രേണേവ ശംബരഃ ॥ **5.16.8** ॥ 831

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം।
നിഹതാനി ജനസ്ഥാനേ
ശരൈരഗ്നിശിഖോപമൈഃ ॥ **5.16.9** ॥ 832

ഖരശ്ച നിഹതഃ സംഖ്യേ
ത്രിശിരാശ്ച നിപാതിതഃ।
ദൂഷണശ്ച മഹാതേജാ
രാമേണ വിദിതാത്മനാ ॥ **5.16.10** ॥ 833

ഐശ്വർയം വാനരാണാം ച
ദുർലഭം വാലിപാലിതം।
അസ്യാ നിമിത്തേ സുഗ്രീവഃ
പ്രാപ്തവാൻ ലോകവിശ്രുതഃ॥ **5.16.11**॥ 834

സാഗരശ്ച മയാഽഽക്രാന്തഃ
ശ്രീമാൻ നദനദീപതിഃ।
അസ്യാ ഹേതോർവിശാലാക്ഷ്യാഃ
പുരീ ചേയം നിരീക്ഷിതാ॥ **5.16.12**॥ 835

യദി രാമഃ സമുദ്രാന്താം
മേദിനീം പരിവർതയേത്।
അസ്യാഃ കൃതേ ജഗച്ചാപി
യുക്തമിത്യേവ മേ മതിഃ॥ **5.16.13**॥ 836

രാജ്യം വാ ത്രിഷു ലോകേഷു
സീതാ വാ ജനകാത്മജാ।
ത്രൈലോക്യരാജ്യം സകലം
സീതായാ നാപ്നുയാത് കലാം॥ **5.16.14**॥ 837

ഇയം സാ ധർമശീലസ്യ
ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ।
സുതാ മൈഥിലരാജസ്യ
സീതാ ഭർതൃദൃഢവ്രതാ॥ **5.16.15**॥ 838

ഉത്ഥിതാ മേദിനീം ഭിത്ത്വാ
ക്ഷേത്രേ ഹലമുഖക്ഷതേ।
പദ്മരേണുനിഭൈഃ കീർണാ
ശുഭൈഃ കേദാരപാംസുഭിഃ॥ **5.16.16**॥ 839

വിക്രാന്തസ്യാര്യശീലസ്യ
സംയുഗേഷ്വനിവർതിനഃ।
സ്നുഷാ ദശരഥസ്യൈഷാ
ജ്യേഷ്ഠാ രാജ്ഞോ യശസ്വിനീ ॥ **5.16.17** ॥ 840

ധർമജ്ഞസ്യ കൃതജ്ഞസ്യ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
ഇയം സാ ദയിതാ ഭാര്യാ
രാക്ഷസീവശമാഗതാ ॥ **5.16.18** ॥ 841

സർവാൻ ഭോഗാൻ പരിത്യജ്യ
ഭർതൃസ്നേഹബലാത് കൃതാ।
അചിന്തയിത്വാ കഷ്ടാനി
പ്രവിഷ്ടാ നിർജനം വനം ॥ **5.16.19** ॥ 842

സന്തുഷ്ടാ ഫലമൂലേന
ഭർതൃശുശ്രൂഷണാപരാ।
യാ പരാം ഭജതേ പ്രീതിം
വന്യേഽപി ഭവനേ യഥാ ॥ **5.16.20** ॥ 843

സേയം കനകവർണാംഗീ
നിത്യം സുസ്മിതഭാഷിണീ।
സഹതേ യാതനാമേതാ -
മനർഥാനാമഭാഗിനീ ॥ **5.16.21** ॥ 844

ഇമാം തു ശീലസമ്പന്നാം
ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി രാഘവഃ।
രാവണേന പ്രമഥിതാം
പ്രപാമിവ പിപാസിതഃ ॥ **5.16.22** ॥ 845

അസ്യാ നൂനം പുനർലാഭാദ്
രാഘവഃ പ്രീതിമേഷ്യതി ।
രാജാ രാജ്യപരിഭ്രഷ്ടഃ
പുനഃ പ്രാപ്യേവ മേദിനീം ॥ **5.16.23** ॥ 846

കാമഭോഗൈഃ പരിത്യക്താ
ഹീനാ ബന്ധുജനേന ച ।
ധാരയത്യാത്മനോ ദേഹം
തത്സമാഗമകാങ്ക്ഷിണീ ॥ **5.16.24** ॥ 847

നൈഷാ പശ്യതി രാക്ഷസ്യോ
നേമാൻ പുഷ്പഫലദ്രുമാൻ ।
ഏകസ്ഥഹൃദയാ നൂനം
രാമമേവാനുപശ്യതി ॥ **5.16.25** ॥ 848

ഭർതാ നാമ പരം നാര്യാഃ
ശോഭനം ഭൂഷണാദപി ।
ഏഷാ ഹി രഹിതാ തേന
ശോഭനാർഹാ ന ശോഭതേ ॥ **5.16.26** ॥ 849

ദുഷ്കരം കുരുതേ രാമോ
ഹീനോ യദനയാ പ്രഭുഃ ।
ധാരയത്യാത്മനോ ദേഹം
ന ദുഃഖേനാവസീദതി ॥ **5.16.27** ॥ 850

ഇമാമസിതകേശാന്താം
ശതപത്രനിഭേക്ഷണാം ।
സുഖാർഹാം ദുഃഖിതാം ജ്ഞാത്വാ
മമാപി വ്യഥിതം മനഃ ॥ **5.16.28** ॥ 851

ക്ഷിതിക്ഷമാ പുഷ്കരസന്നിഭാക്ഷീ
യാ രക്ഷിതാ രാഘവലക്ഷ്മണാഭ്യാം।
സാ രാക്ഷസീഭിർവികൃതേക്ഷണാഭിഃ
സംരക്ഷ്യതേ സമ്പ്രതി വൃക്ഷമൂലേ ॥ **5.16.29** ॥ 852

ഹിമഹതനലിനീവ നഷ്ടശോഭാ
വ്യസനപരമ്പരയാ നിപീഡ്യമാനാ।
സഹചരരഹിതേവ ചക്രവാകീ
ജനകസുതാ കൃപണാം ദശാം പ്രപന്നാ ॥ **5.16.30** ॥ 853

അസ്യാ ഹി പുഷ്പാവനതാഗ്രശാഖാഃ
ശോകം ദൃഢം വൈ ജനയന്ത്യശോകാഃ।
ഹിമവ്യപായേന ച ശീതരശ്മി -
രഭ്യുത്ഥിതോ നൈകസഹസ്രരശ്മിഃ ॥ **5.16.31** ॥ 854

ഇത്യേവമർഥം കപിരൻവവേക്ഷ്യ
സീതേയമിത്യേവ തു ജാതബുദ്ധിഃ।
സംശ്രിത്യ തസ്മിൻ നിഷസാദ വൃക്ഷേ
ബലീ ഹരീണാമൃഷഭസ്തരസ്വീ ॥ **5.16.32** ॥ 855

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തദശഃ സർഗഃ ॥

ഭീഷണരാക്ഷസീഭിർവൃതായാഃ സീതായാ ദർശനേന ഹനുമതോ ഹർഷഃ

തതഃ കുമുദഖണ്ഡാഭോ
നിർമലം നിർമലോദയഃ।
പ്രജഗാമ നഭശ്ചന്ദ്രോ
ഹംസോ നീലമിവോദകം ॥ **5.17.1** ॥ 856

സാചിവ്യമിവ കുർവൻ സ
പ്രഭയാ നിർമലപ്രഭഃ।
ചന്ദ്രമാ രശ്മിഭിഃ ശീതൈഃ
സിഷേവേ പവനാത്മജം ॥ **5.17.2** ॥ 857

സ ദദർശ തതഃ സീതാം
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാം।
ശോകഭാരൈരിവ ന്യസ്താം
ഭാരൈർനാവമിവാംഭസി ॥ **5.17.3** ॥ 858

ദിദൃക്ഷമാണോ വൈദേഹീം
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
സ ദദർശാവിദൂരസ്ഥാ
രാക്ഷസീർഘോരദർശനാഃ ॥ **5.17.4** ॥ 859

ഏകാക്ഷീമേകകർണാം ച
കർണപ്രാവരണാം തഥാ।
അകർണാം ശങ്കുകർണാം ച
മസ്തകോച്ഛ്വാസനാസികാം ॥ **5.17.5** ॥ 860

അതികായോത്തമാംഗീം ച
തനുദീർഘശിരോധരാം।
ധ്വസ്തകേശീം തഥാകേശീം
കേശകംബലധാരിണീം ॥ **5.17.6** ॥ 861

ലംബകർണലലാടാം ച
ലംബോദരപയോധരാം।
ലംബോഷ്ഠീം ചിബുകോഷ്ഠീം ച
ലംബാസ്യാം ലംബജാനുകാം ॥ **5.17.7** ॥ 862

ഹ്രസ്വാം ദീർഘാം ച കുബ്ജാം ച
വികടാം വാമനാം തഥാ।
കരാലാം ഭുഗ്നവക്ത്രാം ച
പിംഗാക്ഷീം വികൃതാനനാം ॥ **5.17.8** ॥ 863

വികൃതാഃ പിംഗലാഃ കാലീഃ
ക്രോധനാഃ കലഹപ്രിയാഃ।
കാലായസമഹാശൂല -
കൂടമുദ്ഗരധാരിണീഃ ॥ **5.17.9** ॥ 864

വരാഹമൃഗശാർദൂല -
മഹിഷാജശിവാമുഖാഃ।
ഗജോഷ്ട്രഹയപാദാശ്ച
നിഖാതശിരസോപരാഃ ॥ **5.17.10** ॥ 865

ഏകഹസ്തൈകപാദാശ്ച
ഖരകർണ്യശ്വകർണികാഃ।
ഗോകർണീർഹസ്തികർണീശ്ച
ഹരികർണീസ്തഥാപരാഃ ॥ **5.17.11** ॥ 866

അതിനാസാശ്ച കാശ്ചിച്ച
തിർയങ്നാസാ അനാസികാഃ।
ഗജസന്നിഭനാസാശ്ച
ലലാടോച്ഛ്വാസനാസികാഃ ॥ **5.17.12** ॥ 867

ഹസ്തിപാദാ മഹാപാദാ
ഗോപാദാഃ പാദചൂലികാഃ।
അതിമാത്രശിരോഗ്രീവാ
അതിമാത്രകുചോദരീഃ ॥ **5.17.13** ॥ 868

അതിമാത്രാസ്യനേത്രാശ്ച
ദീർഘജിഹ്വാനനാസ്തഥാ।
അജാമുഖീർഹസ്തിമുഖീ -
ർഗോമുഖീഃ സൂകരീമുഖീഃ ॥ **5.17.14** ॥ 869

ഹയോഷ്ട്രഖരവക്ത്രാശ്ച
രാക്ഷസീർഘോരദർശനാഃ।
ശൂലമുദ്ഗരഹസ്താശ്ച
ക്രോധനാഃ കലഹപ്രിയാഃ ॥ **5.17.15** ॥ 870

കരാലാ ധൂമ്രകേശിൻയോ
രാക്ഷസീർവികൃതാനനാഃ।
പിബന്തി സതതം പാനം
സുരാമാംസസദാപ്രിയാഃ ॥ **5.17.16** ॥ 871

മാംസശോണിതദിഗ്ധാംഗീ -
ർമാംസശോണിതഭോജനാഃ।
താ ദദർശ കപിശ്രേഷ്ഠോ
രോമഹർഷണദർശനാഃ॥ **5.17.17**॥ 872

സ്കന്ധവന്തമുപാസീനാഃ
പരിവാര്യ വനസ്പതിം।
തസ്യാധസ്താച്ച താം ദേവീം
രാജപുത്രീമനിന്ദിതാം॥ **5.17.18**॥ 873

ലക്ഷയാമാസ ലക്ഷ്മീവാൻ
ഹനൂമാഞ്ജനകാത്മജാം।
നിഷ്പ്രഭാം ശോകസന്തപ്താം
മലസങ്കുലമൂർധജാം॥ **5.17.19**॥ 874

ക്ഷീണപുണ്യാം ച്യുതാം ഭൂമൗ
താരാം നിപതിതാമിവ।
ചാരിത്രവ്യപദേശാഢ്യാം
ഭർതൃദർശനദുർഗതാം॥ **5.17.20**॥ 875

ഭൂഷണൈരുത്തമൈർഹീനാം
ഭർതൃവാത്സല്യഭൂഷിതാം।
രാക്ഷസാധിപസംരുദ്ധാം
ബന്ധുഭിശ്ച വിനാകൃതാം॥ **5.17.21**॥ 876

വിയൂഥാം സിംഹസംരുദ്ധാം
ബദ്ധാം ഗജവധൂമിവ।
ചന്ദ്രരേഖാം പയോദാന്തേ
ശാരദാഭ്രൈരിവാവൃതാം॥ **5.17.22**॥ 877

ക്ലിഷ്ടരൂപാമസംസ്പർശാ -
ദയുക്തമിവ വൽലകീം।
സ താം ഭർതൃഹിതേ യുക്താ -
മയുക്താം രക്ഷസാം വശേ ॥ **5.17.23** ॥ 878

അശോകവനികാമധ്യേ
ശോകസാഗരമാപ്ലുതാം।
താഭിഃ പരിവൃതാം തത്ര
സഗ്രഹാമിവ രോഹിണീം ॥ **5.17.24** ॥ 879

ദദർശ ഹനുമാംസ്തത്ര
ലതാമകുസുമാമിവ।
സാ മലേന ച ദിഗ്ധാംഗീ
വപുഷാ ചാപ്യലങ്കൃതാ।
മൃണാലീ പങ്കദിഗ്ധേവ
വിഭാതി ച ന ഭാതി ച ॥ **5.17.25** ॥ 880

മലിനേന തു വസ്ത്രേണ
പരിക്ലിഷ്ടേന ഭാമിനീം।
സംവൃതാം മൃഗശാവാക്ഷീം
ദദർശ ഹനുമാൻ കപിഃ ॥ **5.17.26** ॥ 881

താം ദേവീം ദീനവദനാ -
മദീനാം ഭർതൃതേജസാ।
രക്ഷിതാം സ്വേന ശീലേന
സീതാമസിതലോചനാം ॥ **5.17.27** ॥ 882

താം ദൃഷ്ട്വാ ഹനുമാൻ സീതാം
മൃഗശാവനിഭേക്ഷണാം।

മൃഗകന്യാമിവ ത്രസ്താം
വീക്ഷമാണാം സമന്തതഃ ॥ **5.17.28** ॥ 883

ദഹന്തീമിവ നിഃശ്വാസൈ -
ർവൃക്ഷാൻ പല്ലവധാരിണഃ ।
സംഘാതമിവ ശോകാനാം
ദുഃഖസ്യോർമിമിവോത്ഥിതാം ॥ **5.17.29** ॥ 884

താം ക്ഷമാം സുവിഭക്തോംഗീം
വിനാഭരണശോഭിനീം ।
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
മാരുതിഃ പ്രേക്ഷ്യ മൈഥിലീം ॥ **5.17.30** ॥ 885

ഹർഷജാനി ച സോഽശ്രൂണി
താം ദൃഷ്ട്വാ മദിരേക്ഷണാം ।
മുമോച ഹനുമാംസ്തത്ര
നമശ്ചക്രേ ച രാഘവം ॥ **5.17.31** ॥ 886

നമസ്കൃത്വാഥ രാമായ
ലക്ഷ്മണായ ച വീർയവാൻ ।
സീതാദർശനസംഹൃഷ്ടോ
ഹനുമാൻ സംവൃതോഽഭവത് ॥ **5.17.32** ॥ 887

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

സ്വകീയസ്ത്രീഭിഃ പരിവൃതസ്യ രാവണസ്യാശോകവനികായാമാഗമനം ഹനുമതാ തസ്യ ദർശനം ച

തഥാ വിപ്രേക്ഷ്യമാണസ്യ
വനം പുഷ്പിതപാദപം ।
വിചിൻവതശ്ച വൈദേഹീം
കിഞ്ചിച്ഛേഷാ നിശാഭവത് ॥ **5.18.1** ॥ 888

ഷഡംഗവേദവിദുഷാം
ക്രതുപ്രവരയാജിനാം ।
ശുശ്രാവ ബ്രഹ്മഘോഷാൻ സ
വിരാത്രേ ബ്രഹ്മരക്ഷസാം ॥ **5.18.2** ॥ 889

അഥ മംഗലവാദിത്രൈഃ
ശബ്ദൈഃ ശ്രോത്രമനോഹരൈഃ ।
പ്രാബോധ്യത മഹാബാഹു -
ർദശഗ്രീവോ മഹാബലഃ ॥ **5.18.3** ॥ 890

വിബുധ്യ തു മഹാഭാഗോ
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ ।
സ്രസ്തമാൽയാംബരധരോ
വൈദേഹീമൻവചിന്തയത് ॥ **5.18.4** ॥ 891

ഭൃശം നിയുക്തസ്തസ്യാം ച
മദനേന മദോത്കടഃ।
ന തു തം രാക്ഷസഃ കാമം
ശശാകാത്മനി ഗൂഹിതും ॥ **5.18.5** ॥ 892

സ സർവാഭരണൈർയുക്തോ
ബിഭ്രച്ഛ്രിയമനുത്തമാം।
താം നഗൈർവിവിധൈർജുഷ്ടാം
സർവപുഷ്പഫലോപഗൈഃ ॥ **5.18.6** ॥ 893

വൃതാം പുഷ്കരിണീഭിശ്ച
നാനാപുഷ്പോപശോഭിതാം।
സദാ മത്തൈശ്ച വിഹഗൈ -
ർവിചിത്രാം പരമാദ്ഭുതൈഃ ॥ **5.18.7** ॥ 894

ഈഹാമൃഗൈശ്ച വിവിധൈ -
ർവൃതാം ദൃഷ്ടിമനോഹരൈഃ।
വീഥീഃ സമ്പ്രേക്ഷമാണശ്ച
മണികാഞ്ചനതോരണാം ॥ **5.18.8** ॥ 895

നാനാമൃഗഗണാകീർണാം
ഫലൈഃ പ്രപതിതൈർവൃതാം।
അശോകവനികാമേവ
പ്രാവിശത് സന്തതദ്രുമാം ॥ **5.18.9** ॥ 896

അംഗനാഃ ശതമാത്രം തു
തം വ്രജന്തമനുവ്രജൻ।
മഹേന്ദ്രമിവ പൗലസ്ത്യം
ദേവഗന്ധർവയോഷിതഃ ॥ **5.18.10** ॥ 897

ദീപികാഃ കാഞ്ചനീഃ കാശ്ചി -
ജ്ജഗൃഹുസ്തത്ര യോഷിതഃ।
വാലവ്യജനഹസ്താശ്ച
താലവൃന്താനി ചാപരാഃ ॥ **5.18.11** ॥ 898

കാഞ്ചനൈശ്ചൈവ ഭൃംഗാരൈ -
ർജഹ്രുഃ സലിലമഗ്രതഃ।
മണ്ഡലാഗ്രാ ബൃസീശ്ചൈവ
ഗൃഹ്യാൻയാഃ പൃഷ്ഠതോ യയുഃ ॥ **5.18.12** ॥ 899

കാചിദ് രത്നമയീം പാത്രീം
പൂർണാം പാനസ്യ ഭ്രാജതീം।
ദക്ഷിണാ ദക്ഷിണേനൈവ
തദാ ജഗ്രാഹ പാണിനാ ॥ **5.18.13** ॥ 900

രാജഹംസപ്രതീകാശം
ഛത്രം പൂർണശശിപ്രഭം।
സൗവർണദണ്ഡമപരാ
ഗൃഹീത്വാ പൃഷ്ഠതോ യയൗ ॥ **5.18.14** ॥ 901

നിദ്രാമദപരീതാക്ഷ്യോ
രാവണസ്യോത്തമസ്ത്രിയഃ।
അനുജഗ്മുഃ പതിം വീരം
ഘനം വിദ്യുൽലതാ ഇവ ॥ **5.18.15** ॥ 902

വ്യാവിദ്ധഹാരകേയൂരാഃ
സമാമൃദിതവർണകാഃ।
സമാഗലിതകേശാന്താഃ
സസ്വേദവദനാസ്തഥാ ॥ **5.18.16** ॥ 903

ഘൂർണന്ത്യോ മദശേഷേണ
നിദ്രയാ ച ശുഭാനനാഃ।
സ്വേദക്ലിഷ്ടാംഗകുസുമാഃ
സമാൽയാകുലമൂർധജാഃ ॥ **5.18.17** ॥ 904

പ്രയാന്തം നൈരൃതപതിം
നാർയോ മദിരലോചനാഃ।
ബഹുമാനാച്ച കാമാച്ച
പ്രിയഭാർയാസ്തമൻവയുഃ ॥ **5.18.18** ॥ 905

സ ച കാമപരാധീനഃ
പതിസ്താസാം മഹാബലഃ।
സീതാസക്തമനാ മന്ദോ
മന്ദാഞ്ചിതഗതിർബഭൗ ॥ **5.18.19** ॥ 906

തതഃ കാഞ്ചീനിനാദം ച
നൂപുരാണാം ച നിഃസ്വനം।
ശുശ്രാവ പരമസ്ത്രീണാം
കപിർമാരുതനന്ദനഃ ॥ **5.18.20** ॥ 907

തം ചാപ്രതിമകർമാണ -
മചിന്ത്യബലപൗരുഷം।
ദ്വാരദേശമനുപ്രാപ്തം
ദദർശ ഹനുമാൻ കപിഃ ॥ **5.18.21** ॥ 908

ദീപികാഭിരനേകാഭിഃ
സമന്താദവഭാസിതം।
ഗന്ധതൈലാവസിക്താഭി -
ർധ്രിയമാണാഭിരഗ്രതഃ ॥ **5.18.22** ॥ 909

കാമദർപമദൈർയുക്തം
ജിഹ്മതാമ്രായതേക്ഷണം।
സമക്ഷമിവ കന്ദർപ -
മപവിദ്ധശരാസനം ॥ **5.18.23** ॥ 910

മഥിതാമൃതഫേനാഭ -
മരജോവസ്ത്രമുത്തമം।
സപുഷ്പമവകർഷന്തം
വിമുക്തം സക്തമംഗദേ ॥ **5.18.24** ॥ 911

തം പത്രവിടപേ ലീനഃ
പത്രപുഷ്പശതാവൃതഃ।
സമീപമുപസങ്ക്രാന്തം
വിജ്ഞാതുമുപചക്രമേ ॥ **5.18.25** ॥ 912

അവേക്ഷമാണസ്തു തദാ
ദദർശ കപികുഞ്ജരഃ।
രൂപയൗവനസമ്പന്നാ
രാവണസ്യ വരസ്ത്രിയഃ ॥ **5.18.26** ॥ 913

താഭിഃ പരിവൃതോ രാജാ
സുരൂപാഭിർമഹായശാഃ।
തൻമൃഗദ്വിജസംഘുഷ്ടം
പ്രവിഷ്ടഃ പ്രമദാവനം ॥ **5.18.27** ॥ 914

ക്ഷീബോ വിചിത്രാഭരണഃ
ശങ്കുകർണോ മഹാബലഃ।
തേന വിശ്രവസഃ പുത്രഃ
സ ദൃഷ്ടോ രാക്ഷസാധിപഃ ॥ **5.18.28** ॥ 915

വൃതഃ പരമനാരീഭി -
സ്താരാഭിരിവ ചന്ദ്രമാഃ।
തം ദദർശ മഹാതേജാ -
സ്തേജോവന്തം മഹാകപിഃ ॥ **5.18.29** ॥ 916

രാവണോഽയം മഹാബാഹു -
രിതി സഞ്ചിന്ത്യ വാനരഃ।
സോഽയമേവ പുരാ ശേതേ
പുരമധ്യേ ഗൃഹോത്തമേ।
അവപ്ലുതോ മഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.18.30** ॥ 917

സ തഥാപ്യുഗ്രതേജാഃ സ
നിർധൂതസ്തസ്യ തേജസാ।
പത്രേ ഗുഹ്യാന്തരേ സക്തോ
മതിമാൻ സംവൃതോഽഭവത് ॥ **5.18.31** ॥ 918

സ താമസിതകേശാന്താം
സുശ്രോണീം സംഹതസ്തനീം।
ദിദൃക്ഷുരസിതാപാംഗീ -
മുപാവർതത രാവണഃ ॥ **5.18.32** ॥ 919

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണം ദൃഷ്ട്വാ ദുഃഖഭയചിന്താസു മഗ്നായാഃ സീതായാ അവസ്ഥാ

തസ്മിന്നേവ തതഃ കാലേ
രാജപുത്രീ ത്വനിന്ദിതാ ।
രൂപയൗവനസമ്പന്നം
ഭൂഷണോത്തമഭൂഷിതം ॥ **5.19.1** ॥ 920

തതോ ദൃഷ്ട്വൈവ വൈദേഹീ
രാവണം രാക്ഷസാധിപം ।
പ്രാവേപത വരാരോഹാ
പ്രവാതേ കദലീ യഥാ ॥ **5.19.2** ॥ 921

ഊരുഭ്യാമുദരം ഛാദ്യ
ബാഹുഭ്യാം ച പയോധരൗ ।
ഉപവിഷ്ടാ വിശാലാക്ഷീ
രുദതീ വരവർണിനീ ॥ **5.19.3** ॥ 922

ദശഗ്രീവസ്തു വൈദേഹീം
രക്ഷിതാം രാക്ഷസീഗണൈഃ ।
ദദർശ ദീനാം ദുഃഖാർതാം
നാവം സന്നാമിവാർണവേ ॥ **5.19.4** ॥ 923

അസംവൃതായാമാസീനാം
ധരണ്യാം സംശിതവ്രതാം।
ഛിന്നാം പ്രപതിതാം ഭൂമൗ
ശാഖാമിവ വനസ്പതേഃ ॥ **5.19.5** ॥ 924

മലമണ്ഡനദിഗ്ധാംഗീം
മണ്ഡനാർഹാമമണ്ഡനാം।
മൃണാലീ പങ്കദിഗ്ധേവ
വിഭാതി ന വിഭാതി ച ॥ **5.19.6** ॥ 925

സമീപം രാജസിംഹസ്യ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
സങ്കൽപഹയസംയുക്തൈ -
ർയാന്തീമിവ മനോരഥൈഃ ॥ **5.19.7** ॥ 926

ശുഷ്യന്തീം രുദതീമേകാം
ധ്യാനശോകപരായണാം।
ദുഃഖസ്യാന്തമപശ്യന്തീം
രാമാം രാമമനുവ്രതാം ॥ **5.19.8** ॥ 927

ചേഷ്ടമാനാമഥാവിഷ്ടാം
പന്നഗേന്ദ്രവധൂമിവ।
ധൂപ്യമാനാം ഗ്രഹേണേവ
രോഹിണീം ധൂമകേതുനാ ॥ **5.19.9** ॥ 928

വൃത്തശീലേ കുലേ ജാതാ -
മാചാരവതി ധാർമികേ।
പുനഃസംസ്കാരമാപന്നാം
ജാതാമിവ ച ദുഷ്കുലേ ॥ **5.19.10** ॥ 929

സന്നാമിവ മഹാകീർതിം
    ശ്രദ്ധാമിവ വിമാനിതാം।
പ്രജ്ഞാമിവ പരിക്ഷീണാ -
    മാശാം പ്രതിഹതാമിവ ॥ **5.19.11** ॥ 930

ആയതീമിവ വിധ്വസ്താ -
    മാജ്ഞാം പ്രതിഹതാമിവ।
ദീപ്താമിവ ദിശം കാലേ
    പൂജാമപഹതാമിവ ॥ **5.19.12** ॥ 931

പൗർണമാസീമിവ നിശാം
    തമോഗ്രസ്തേന്ദുമണ്ഡലാം।
പദ്മിനീമിവ വിധ്വസ്താം
    ഹതശൂരാം ചമൂമിവ ॥ **5.19.13** ॥ 932

പ്രഭാമിവ തമോധ്വസ്താ -
    മുപക്ഷീണാമിവാപഗാം।
വേദീമിവ പരാമൃഷ്ടാം
    ശാന്താമഗ്നിശിഖാമിവ ॥ **5.19.14** ॥ 933

ഉത്കൃഷ്ടപർണകമലാം
    വിത്രാസിതവിഹംഗമാം।
ഹസ്തിഹസ്തപരാമൃഷ്ടാ -
    മാകുലാമിവ പദ്മിനീം ॥ **5.19.15** ॥ 934

പതിശോകാതുരാം ശുഷ്കാം
    നദീം വിസ്രാവിതാമിവ।
പരയാ മൃജയാ ഹീനാം
    കൃഷ്ണപക്ഷേ നിശാമിവ ॥ **5.19.16** ॥ 935

സുകുമാരീം സുജാതാംഗീം
രത്നഗർഭഗൃഹോചിതാം।
തപ്യമാനാമിവോഷ്ണേന
മൃണാലീമചിരോദ്ധൃതാം ॥ **5.19.17** ॥ 936

ഗൃഹീതാമാലിതാം സ്തംഭേ
യൂഥപേന വിനാകൃതാം।
നിഃശ്വസന്തീം സുദുഃഖാർതാം
ഗജരാജവധൂമിവ ॥ **5.19.18** ॥ 937

ഏകയാ ദീർഘയാ വേണ്യാ
ശോഭമാനാമയത്നതഃ।
നീലയാ നീരദാപായേ
വനരാജ്യാ മഹീമിവ ॥ **5.19.19** ॥ 938

ഉപവാസേന ശോകേന
ധ്യാനേന ച ഭയേന ച।
പരിക്ഷീണാം കൃശാം ദീനാ -
മൽപാഹാരാം തപോധനാം ॥ **5.19.20** ॥ 939

ആയാചമാനാം ദുഃഖാർതാം
പ്രാഞ്ജലിം ദേവതാമിവ।
ഭാവേന രഘുമുഖ്യസ്യ
ദശഗ്രീവപരാഭവം ॥ **5.19.21** ॥ 940

സമീക്ഷമാണാം രുദതീമനിന്ദിതാം
സുപക്ഷ്മതാമ്രായതശുക്ലലോചനാം।
അനുവ്രതാം രാമമതീവ മൈഥിലീം
പ്രലോഭയാമാസ വധായ രാവണഃ ॥ **5.19.22** ॥ 941

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ വിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണകർതൃകം സീതായാഃ പ്രലോഭനം

സ താം പരിവൃതാം ദീനാം
നിരാനന്ദാം തപസ്വിനീം ।
സാകാരൈർമധുരൈർവാക്യൈ -
ർന്യദർശയത രാവണഃ ॥ **5.20.1** ॥ 942

മാം ദൃഷ്ട്വാ നാഗനാസോരു
ഗൂഹമാനാ സ്തനോദരം ।
അദർശനമിവാത്മാനം
ഭയാന്നേതും ത്വമിച്ഛസി ॥ **5.20.2** ॥ 943

കാമയേ ത്വാം വിശാലാക്ഷി
ബഹു മന്യസ്വ മാം പ്രിയേ ।
സർവാംഗഗുണസമ്പന്നേ
സർവലോകമനോഹരേ ॥ **5.20.3** ॥ 944

നേഹ കിഞ്ചിൻമനുഷ്യാ വാ
രാക്ഷസാഃ കാമരൂപിണഃ ।
വ്യപസർപതു തേ സീതേ
ഭയം മത്തഃ സമുത്ഥിതം ॥ **5.20.4** ॥ 945

സ്വധർമോ രക്ഷസാം ഭീരു
സർവദൈവ ന സംശയഃ।
ഗമനം വാ പരസ്ത്രീണാം
ഹരണം സമ്പ്രമഥ്യ വാ ॥ **5.20.5** ॥ 946

ഏവം ചൈവമകാമാം ത്വാം
ന ച സ്പ്രക്ഷ്യാമി മൈഥിലി।
കാമം കാമഃ ശരീരേ മേ
യഥാകാമം പ്രവർതതാം ॥ **5.20.6** ॥ 947

ദേവി നേഹ ഭയം കാർയം
മയി വിശ്വസിഹി പ്രിയേ।
പ്രണയസ്വ ച തത്ത്വേന
മൈവം ഭൂഃ ശോകലാലസാ ॥ **5.20.7** ॥ 948

ഏകവേണീ അധഃശയ്യാ
ധ്യാനം മലിനമംബരം।
അസ്ഥാന്യേപ്യുപവാസശ്ച
നൈതാൻയൗപയികാനി തേ ॥ **5.20.8** ॥ 949

വിചിത്രാണി ച മാൽയാനി
ചന്ദനാൻയഗുരൂണി ച।
വിവിധാനി ച വാസാംസി
ദിവ്യാൻയാഭരണാനി ച ॥ **5.20.9** ॥ 950

മഹാർഹാണി ച പാനാനി
ശയനാൻയാസനാനി ച।
ഗീതം നൃത്യം ച വാദ്യം ച
ലഭ മാം പ്രാപ്യ മൈഥിലി ॥ **5.20.10** ॥ 951

സ്ത്രീരത്നമസി മൈവം ഭൂഃ
കുരു ഗാത്രേഷു ഭൂഷണം।
മാം പ്രാപ്യ ഹി കഥം വാ സ്യാ -
സ്ത്വമനർഹാ സുവിഗ്രഹേ ॥ **5.20.11** ॥ 952

ഇദം തേ ചാരു സഞ്ജാതം
യൗവനം ഹ്യതിവർതതേ।
യദതീതം പുനർനൈതി
സ്രോതഃ സ്രോതസ്വിനാമിവ ॥ **5.20.12** ॥ 953

ത്വാം കൃത്വോപരതോ മൻയേ
രൂപകർതാ സ വിശ്വകൃത്।
നഹി രൂപോപമാ ഹ്യന്യാ
തവാസ്തി ശുഭദർശനേ ॥ **5.20.13** ॥ 954

ത്വാം സമാസാദ്യ വൈദേഹി
രൂപയൗവനശാലിനീം।
കഃ പുനർനാതിവർതേത
സാക്ഷാദപി പിതാമഹഃ ॥ **5.20.14** ॥ 955

യദ് യത് പശ്യാമി തേ ഗാത്രം
ശീതാംശുസദൃശാനനേ।
തസ്മിംസ്തസ്മിൻ പൃഥുശ്രോണി
ചക്ഷുർമമ നിബധ്യതേ ॥ **5.20.15** ॥ 956

ഭവ മൈഥിലി ഭാർയാ മേ
മോഹമേതം വിസർജയ।
ബഹ്വീനാമുത്തമസ്ത്രീണാം
മമാഗ്രമഹിഷീ ഭവ ॥ **5.20.16** ॥ 957

ലോകേഭ്യോ യാനി രത്നാനി
സമ്പ്രമഥ്യാഹൃതാനി മേ।
താനി തേ ഭീരു സർവാണി
രാജ്യം ചൈവ ദദാമി തേ ॥ **5.20.17** ॥ 958

വിജിത്യ പൃഥിവീം സർവാം
നാനാനഗരമാലിനീം।
ജനകായ പ്രദാസ്യാമി
തവ ഹേതോർവിലാസിനി ॥ **5.20.18** ॥ 959

നേഹ പശ്യാമി ലോകേഽന്യം
യോ മേ പ്രതിബലോ ഭവേത്।
പശ്യ മേ സുമഹദ്വീര്യ -
മപ്രതിദ്വന്ദ്വമാഹവേ ॥ **5.20.19** ॥ 960

അസകൃത് സംയുഗേ ഭഗ്നാ
മയാ വിമൃദിതധ്വജാഃ।
അശക്താഃ പ്രത്യനീകേഷു
സ്ഥാതും മമ സുരാസുരാഃ ॥ **5.20.20** ॥ 961

ഇച്ഛ മാം ക്രിയതാമദ്യ
പ്രതികർമ തവോത്തമം।
സുപ്രഭാണ്യവസജ്ജന്താം
തവാംഗേ ഭൂഷണാനി ഹി ॥ **5.20.21** ॥ 962

സാധു പശ്യാമി തേ രൂപം
സുയുക്തം പ്രതികർമണാ।
പ്രതികർമാഭിസംയുക്താ
ദാക്ഷിണ്യേന വരാനനേ ॥ **5.20.22** ॥ 963

ഭുങ്ക്ഷ്വ ഭോഗാൻ യഥാകാമം
പിബ ഭീരു രമസ്വ ച ।
യഥേഷ്ടം ച പ്രയച്ഛ ത്വം
പൃഥിവീം വാ ധനാനി ച ॥ **5.20.23** ॥ 964

ലലസ്വ മയി വിസ്രബ്ധാ
ധൃഷ്ടമാജ്ഞാപയസ്വ ച ।
മത്പ്രസാദാൽലലന്ത്യാശ്ച
ലലതാം ബാന്ധവസ്തവ ॥ **5.20.24** ॥ 965

ഋദ്ധിം മമാനുപശ്യ ത്വം
ശ്രിയം ഭദ്രേ യശസ്വിനി ।
കിം കരിഷ്യസി രാമേണ
സുഭഗേ ചീരവാസിനാ ॥ **5.20.25** ॥ 966

നിക്ഷിപ്തവിജയോ രാമോ
ഗതശ്രീർവനഗോചരഃ ।
വ്രതീ സ്ഥണ്ഡിലശായീ ച
ശങ്കേ ജീവതി വാ ന വാ ॥ **5.20.26** ॥ 967

നഹി വൈദേഹി രാമസ്ത്വാം
ദ്രഷ്ടും വാപ്യുപലഭ്യതേ ।
പുരോബലാകൈരസിതൈ -
ർമേഘൈരിജ്യോത്സ്നാമിവാവൃതാം ॥ **5.20.27** ॥ 968

ന ചാപി മമ ഹസ്താത് ത്വാം
പ്രാപ്തുമർഹതി രാഘവഃ ।
ഹിരൺയകശിപുഃ കീർതി -
മിന്ദ്രഹസ്തഗതാമിവ ॥ **5.20.28** ॥ 969

ചാരുസ്മിതേ ചാരുദതി
ചാരുനേത്രേ വിലാസിനി।
മനോ ഹരസി മേ ഭീരു
സുപർണഃ പന്നഗം യഥാ ॥ **5.20.29** ॥ 970

ക്ലിഷ്ടകൗശേയവസനാം
തൻവീമപ്യനലങ്കൃതാം।
ത്വാം ദൃഷ്ട്വാ സ്വേഷു ദാരേഷു
രതിം നോപലഭാമ്യഹം ॥ **5.20.30** ॥ 971

അന്തഃപുരനിവാസിൻയഃ
സ്ത്രിയഃ സർവഗുണാൻവിതാഃ।
യാവത്യോ മമ സർവാസാ -
മൈശ്വർയം കുരു ജാനകി ॥ **5.20.31** ॥ 972

മമ ഹ്യസിതകേശാന്തേ
ത്രൈലോക്യപ്രവരസ്ത്രിയഃ।
താസ്ത്വാം പരിചരിഷ്യന്തി
ശ്രിയമപ്സരസോ യഥാ ॥ **5.20.32** ॥ 973

യാനി വൈശ്രവണേ സുഭ്രു
രത്നാനി ച ധനാനി ച।
താനി ലോകാംശ്ച സുശ്രോണി
മയാ ഭുങ്ക്ഷ്വ യഥാസുഖം ॥ **5.20.33** ॥ 974

ന രാമസ്തപസാ ദേവി
ന ബലേന ന വിക്രമൈഃ।
ന ധനേന മയാ തുൽയ -
സ്തേജസാ യശസാപി വാ ॥ **5.20.34** ॥ 975

പിബ വിഹര രമസ്വ ഭുങ്ക്ഷ്വ ഭോഗാൻ
ധനനിചയം പ്രദിശാമി മേദിനീം ച।
മയി ലല ലലനേ യഥാസുഖം ത്വം
ത്വയി ച സമേത്യ ലലന്തു ബാന്ധവാസ്തേ ॥ **5.20.35** ॥ 976

കുസുമിതതരുജാലസന്തതാനി
ഭ്രമരയുതാനി സമുദ്രതീരജാനി।
കനകവിമലഹാരഭൂഷിതാംഗീ
വിഹര മയാ സഹ ഭീരു കാനനാനി ॥ **5.20.36** ॥ 977

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതാകർതൃകം രാവണസ്യ പ്രബോധനം ശ്രീരാമേണ സഹ തുലനായാം തസ്യ തുച്ഛതായാഃ പ്രതിപാദനം

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
സീതാ രൗദ്രസ്യ രക്ഷസഃ।
ആർതാ ദീനസ്വരാ ദീനം
പ്രത്യുവാച തതഃ ശനൈഃ ॥ **5.21.1** ॥ 978

ദുഃഖാർതാ രുദതീ സീതാ
വേപമാനാ തപസ്വിനീ।
ചിന്തയന്തീ വരാരോഹാ
പതിമേവ പതിവ്രതാ ॥ **5.21.2** ॥ 979

തൃണമന്തരതഃ കൃത്വാ
പ്രത്യുവാച ശുചിസ്മിതാ।
നിവർതയ മനോ മത്തഃ
സ്വജനേ പ്രീയതാം മനഃ ॥ **5.21.3** ॥ 980

ന മാം പ്രാർഥയിതും യുക്ത -
സ്ത്വം സിദ്ധിമിവ പാപകൃത്।
അകാർയം ന മയാ കാർയ -
മേകപത്ന്യാ വിഗർഹിതം ॥ **5.21.4** ॥ 981

കുലം സമ്പ്രാപ്തയാ പുൺയം
കുലേ മഹതി ജാതയാ।
ഏവമുക്ത്വാ തു വൈദേഹീ
രാവണം തം യശസ്വിനീ ॥ **5.21.5** ॥ 982

രാവണം പൃഷ്ഠതഃ കൃത്വാ
ഭൂയോ വചനമബ്രവീത്।
നാഹമൗപയികീ ഭാർയാ
പരഭാർയാ സതീ തവ ॥ **5.21.6** ॥ 983

സാധു ധർമമവേക്ഷസ്വ
സാധു സാധുവ്രതം ചര।
യഥാ തവ തഥാൻയേഷാം
രക്ഷ്യാ ദാരാ നിശാചര ॥ **5.21.7** ॥ 984

ആത്മാനമുപമാം കൃത്വാ
സ്വേഷു ദാരേഷു രമ്യതാം।
അതുഷ്ടം സ്വേഷു ദാരേഷു
ചപലം ചപലേന്ദ്രിയം।
നയന്തി നിക്യതിപ്രജ്ഞം
പരദാരാഃ പരാഭവം ॥ **5.21.8** ॥ 985

ഇഹ സന്തോ ന വാ സന്തി
സതോ വാ നാനുവർതസേ।
യഥാ ഹി വിപരീതാ തേ
ബുദ്ധിരാചാരവർജിതാ ॥ **5.21.9** ॥ 986

വചോ മിഥ്യാപ്രണീതാത്മാ
പഥ്യമുക്തം വിചക്ഷണൈഃ।

രാക്ഷസാനാമഭാവായ
    ത്വം വാ ന പ്രതിപദ്യസേ ॥ **5.21.10** ॥ 987

അകൃതാത്മാനമാസാദ്യ
    രാജാനമനയേ രതം ।
സമൃദ്ധാനി വിനശ്യന്തി
    രാഷ്ട്രാണി നഗരാണി ച ॥ **5.21.11** ॥ 988

തഥൈവ ത്വാം സമാസാദ്യ
    ലങ്കാ രത്നൗഘസങ്കുലാ ।
അപരാധാത് തവൈകസ്യ
    നചിരാദ് വിനശിഷ്യതി ॥ **5.21.12** ॥ 989

സ്വകൃതൈർഹന്യമാനസ്യ
    രാവണാദീർഘദർശിനഃ ।
അഭിനന്ദന്തി ഭൂതാനി
    വിനാശേ പാപകർമണഃ ॥ **5.21.13** ॥ 990

ഏവം ത്വാം പാപകർമാണം
    വക്ഷ്യന്തി നികൃതാ ജനാഃ ।
ദിഷ്ട്യൈതദ് വ്യസനം പ്രാപ്തോ
    രൗദ്ര ഇത്യേവ ഹർഷിതാഃ ॥ **5.21.14** ॥ 991

ശക്യാ ലോഭയിതും നാഹ -
    മൈശ്വർയേണ ധനേന വാ ।
അനന്യാ രാഘവേണാഹം
    ഭാസ്കരേണ യഥാ പ്രഭാ ॥ **5.21.15** ॥ 992

ഉപധായ ഭുജം തസ്യ
    ലോകനാഥസ്യ സത്കൃതം ।

കഥം നാമോപധാസ്യാമി
ഭുജമന്യസ്യ കസ്യചിത് ॥ **5.21.16** ॥ 993

അഹമൗപയികീ ഭാര്യാ
തസ്യൈവ ച ധരാപതേഃ ।
വ്രതസ്നാതസ്യ വിദ്യേവ
വിപ്രസ്യ വിദിതാത്മനഃ ॥ **5.21.17** ॥ 994

സാധു രാവണ രാമേണ
മാം സമാനയ ദുഃഖിതാം ।
വനേ വാസിതയാ സാർധം
കരേണ്വേവ ഗജാധിപം ॥ **5.21.18** ॥ 995

മിത്രമൗപയികം കർതും
രാമഃ സ്ഥാനം പരീപ്സതാ ।
ബന്ധം ചാനിച്ഛതാ ഘോരം
ത്വയാസൗ പുരുഷർഷഭഃ ॥ **5.21.19** ॥ 996

വിദിതഃ സർവധർമജ്ഞഃ
ശരണാഗതവത്സലഃ ।
തേന മൈത്രീ ഭവതു തേ
യദി ജീവിതുമിച്ഛസി ॥ **5.21.20** ॥ 997

പ്രസാദയസ്വ ത്വം ചൈനം
ശരണാഗതവത്സലം ।
മാം ചാസ്മൈ പ്രയതോ ഭൂത്വാ
നിർയാതയിതുമർഹസി ॥ **5.21.21** ॥ 998

ഏവം ഹി തേ ഭവേത് സ്വസ്തി
സമ്പ്രദായ രഘൂത്തമേ ।

അൻയഥാ ത്വം ഹി കുർവാണഃ
പരാം പ്രാപ്സ്യസി ചാപദം ॥ **5.21.22** ॥ 999

വർജയേദ് വജ്രമുത്സൃഷ്ടം
വർജയേദന്തകശ്ചിരം ।
ത്വദ്വിധം ന തു സങ്ക്രുദ്ധോ
ലോകനാഥഃ സ രാഘവഃ ॥ **5.21.23** ॥ 1000

രാമസ്യ ധനുഷഃ ശബ്ദം
ശ്രോഷ്യസി ത്വം മഹാസ്വനം ।
ശതക്രതുവിസൃഷ്ടസ്യ
നിർഘോഷമശനേരിവ ॥ **5.21.24** ॥ 1001

ഇഹ ശീഘ്രം സുപർവാണോ
ജ്വലിതാസ്യാ ഇവോരഗാഃ ।
ഇഷവോ നിപതിഷ്യന്തി
രാമലക്ഷ്മണലക്ഷിതാഃ ॥ **5.21.25** ॥ 1002

രക്ഷാംസി നിഹനിഷ്യന്തഃ
പുർയാമസ്യാം ന സംശയഃ ।
അസമ്പാതം കരിഷ്യന്തി
പതന്തഃ കങ്കവാസസഃ ॥ **5.21.26** ॥ 1003

രാക്ഷസേന്ദ്രമഹാസർപാൻ
സ രാമഗരുഡോ മഹാൻ ।
ഉദ്ധരിഷ്യതി വേഗേന
വൈനതേയ ഇവോരഗാൻ ॥ **5.21.27** ॥ 1004

അപനേഷ്യതി മാം ഭർതാ
ത്വത്തഃ ശീഘ്രമരിന്ദമഃ ।

അസുരേഭ്യഃ ശ്രിയം ദീപ്താം
വിഷ്ണുസ്ത്രിഭിരിവ ക്രമൈഃ ॥ **5.21.28** ॥ 1005

ജനസ്ഥാനേ ഹതസ്ഥാനേ
നിഹതേ രക്ഷസാം ബലേ ।
അശക്തേന ത്വയാ രക്ഷഃ
കൃതമേതദസാധു വൈ ॥ **5.21.29** ॥ 1006

ആശ്രമം തത്തയോഃ ശൂന്യം
പ്രവിശ്യ നരസിംഹയോഃ ।
ഗോചരം ഗതയോർഭ്രാത്രോ -
രപനീതാ ത്വയാധമ ॥ **5.21.30** ॥ 1007

നഹി ഗന്ധമുപാഘ്രായ
രാമലക്ഷ്മണയോസ്ത്വയാ ।
ശക്യം സന്ദർശനേ സ്ഥാതും
ശുനാ ശാർദൂലയോരിവ ॥ **5.21.31** ॥ 1008

തസ്യ തേ വിഗ്രഹേ താഭ്യാം
യുഗഗ്രഹണമസ്ഥിരം ।
വൃത്രസ്യേവേന്ദ്രബാഹുഭ്യാം
ബാഹോരേകസ്യ വിഗ്രഹേ ॥ **5.21.32** ॥ 1009

ക്ഷിപ്രം തവ സ നാഥോ മേ
രാമഃ സൗമിത്രിണാ സഹ ।
തോയമൽപമിവാദിത്യഃ
പ്രാണാനാദാസ്യതേ ശരൈഃ ॥ **5.21.33** ॥ 1010

ഗിരിം കുബേരസ്യ ഗതോഽഥവാഽഽലയം
സഭാം ഗതോ വാ വരുണസ്യ രാജ്ഞഃ ।

അസംശയം ദാശരഥേർവിമോക്ഷ്യസേ
മഹാദ്രുമഃ കാലഹതോഽശനേരിവ ॥ **5.21.34** ॥ 1011

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന തസ്യാഃ കൃതേ മാസദ്വയാവധേഃ പ്രദാനം സീതാകർതൃകം തസ്യ ഭർത്സനം രാവണസ്യ താം നിർഭർത്സ്യ രാക്ഷസീനാം നിയന്ത്രണേ സംസ്ഥാപ്യ സ്ത്രീഭിഃ സഹ സ്വഭവനേ ഗമനം

സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
പരുഷം രാക്ഷസേശ്വരഃ।
പ്രത്യുവാച തതഃ സീതാം
വിപ്രിയം പ്രിയദർശനാം ॥ **5.22.1** ॥ 1012

യഥാ യഥാ സാന്ത്വയിതാ
വശ്യഃ സ്ത്രീണാം തഥാ തഥാ।
യഥാ യഥാ പ്രിയം വക്തൃ
പരിഭൂതസ്തഥാ തഥാ ॥ **5.22.2** ॥ 1013

സന്നിയച്ഛതി മേ ക്രോധം
ത്വയി കാമഃ സമുത്ഥിതഃ।
ദ്രവതോ മാർഗമാസാദ്യ
ഹയാനിവ സുസാരഥിഃ ॥ **5.22.3** ॥ 1014

വാമഃ കാമോ മനുഷ്യാണാം
യസ്മിൻ കില നിബധ്യതേ।

ജനേ തസ്മിംസ്ത്വനുക്രോശഃ
സ്നേഹശ്ച കില ജായതേ ॥ **5.22.4** ॥ 1015

ഏതസ്മാത് കാരണാന്ന ത്വാം
ഘാതയാമി വരാനനേ ।
വധാർഹാമവമാനാർഹാം
മിഥ്യാ പ്രവ്രജനേ രതാം ॥ **5.22.5** ॥ 1016

പരുഷാണി ഹി വാക്യാനി
യാനി യാനി ബ്രവീഷി മാം ।
തേഷു തേഷു വധോ യുക്ത -
സ്തവ മൈഥിലി ദാരുണഃ ॥ **5.22.6** ॥ 1017

ഏവമുക്ത്വാ തു വൈദേഹീം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ।
ക്രോധസംരംഭസംയുക്തഃ
സീതാമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.22.7** ॥ 1018

ദ്വൗ മാസൗ രക്ഷിതവ്യൗ മേ
യോഽവധിസ്തേ മയാ കൃതഃ ।
തതഃ ശയനമാരോഹ
മമ ത്വം വരവർണിനി ॥ **5.22.8** ॥ 1019

ദ്വാഭ്യാമൂർധ്വം തു മാസാഭ്യാം
ഭർതാരം മാമനിച്ഛതീം ।
മമ ത്വാം പ്രാതരാശാർഥേ
സൂദാശ്ഛേത്സ്യന്തി ഖണ്ഡശഃ ॥ **5.22.9** ॥ 1020

താം ഭർത്സ്യമാനാം സമ്പ്രേക്ഷ്യ
രാക്ഷസേന്ദ്രേണ ജാനകീം ।

ദേവഗന്ധർവകന്യാസ്താ
വിഷേദുർവികൃതേക്ഷണാഃ ॥ **5.22.10** ॥ 1021

ഓഷ്ഠപ്രകാരൈരപരാ
നേത്രൈർവക്ത്രൈസ്തഥാപരാഃ।
സീതാമാശ്വാസയാമാസു -
സ്തർജിതാം തേന രക്ഷസാ ॥ **5.22.11** ॥ 1022

താഭിരാശ്വാസിതാ സീതാ
രാവണം രാക്ഷസാധിപം।
ഉവാചാത്മഹിതം വാക്യം
വൃത്തശൗടീർയഗർവിതം ॥ **5.22.12** ॥ 1023

നൂനം ന തേ ജനഃ കശ്ചി -
ദസ്മിന്നിഃശ്രേയസി സ്ഥിതഃ।
നിവാരയതി യോ ന ത്വാം
കർമണോഽസ്മാദ് വിഗർഹിതാത് ॥ **5.22.13** ॥ 1024

മാം ഹി ധർമാത്മനഃ പത്നീം
ശചീമിവ ശചീപതേഃ।
ത്വദന്യസ്ത്രിഷു ലോകേഷു
പ്രാർഥയേന്മനസാപി കഃ ॥ **5.22.14** ॥ 1025

രാക്ഷസാധമ രാമസ്യ
ഭാർയാമമിതതേജസഃ।
ഉക്തവാനസി യത് പാപം
ക്വ ഗതസ്തസ്യ മോക്ഷ്യസേ ॥ **5.22.15** ॥ 1026

യഥാ ദൃപ്തശ്ച മാതംഗഃ
ശശശ്ച സഹിതൗ വനേ।

തഥാ ദ്വിരദവദ് രാമ -
സ്ത്വം നീചഃ ശശവത് സ്മൃതഃ ॥ **5.22.16** ॥ 1027

സ ത്വമിക്ഷ്വാകുനാഥം വൈ
ക്ഷിപന്നിഹ ന ലജ്ജസേ।
ചക്ഷുഷോ വിഷയേ തസ്യ
ന യാവദുപഗച്ഛസി ॥ **5.22.17** ॥ 1028

ഇമേ തേ നയനേ ക്രൂരേ
വികൃതേ കൃഷ്ണപിംഗലേ।
ക്ഷിതൗ ന പതിതേ കസ്മാ -
ൻമാമനാര്യ നിരീക്ഷതഃ ॥ **5.22.18** ॥ 1029

തസ്യ ധർമാത്മനഃ പത്നീ
സ്നുഷാ ദശരഥസ്യ ച।
കഥം വ്യാഹരതോ മാം തേ
ന ജിഹ്വാ പാപ ശീർയതി ॥ **5.22.19** ॥ 1030

അസന്ദേശാത്തു രാമസ്യ
തപസശ്ചാനുപാലനാത്।
ന ത്വാം കുർമി ദശഗ്രീവ
ഭസ്മ ഭസ്മാർഹതേജസാ ॥ **5.22.20** ॥ 1031

നാപഹർതുമഹം ശക്യാ
തസ്യ രാമസ്യ ധീമതഃ।
വിധിസ്തവ വധാർഥായ
വിഹിതോ നാത്ര സംശയഃ ॥ **5.22.21** ॥ 1032

ശൂരേണ ധനദഭ്രാത്രാ
ബലൈഃ സമുദിതേന ച।

അപോഹ്യ രാമം കസ്മാച്ചിദ്
ദാരചൗർയം ത്വയാ കൃതം ॥ **5.22.22** ॥ 1033

സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ।
വിവൃത്യ നയനേ ക്രൂരേ
ജാനകീമൻവവൈക്ഷത ॥ **5.22.23** ॥ 1034

നീലജീമൂതസങ്കാശോ
മഹാഭുജശിരോധരഃ ।
സിംഹസത്ത്വഗതിഃ ശ്രീമാൻ
ദീപ്തജിഹ്വാഗ്രലോചനഃ ॥ **5.22.24** ॥ 1035

ചലാഗ്രമുകുടപ്രാംശു -
ശ്ചിത്രമാൽയാനുലേപനഃ ।
രക്തമാൽയാംബരധര -
സ്തപ്താംഗദവിഭൂഷണഃ ॥ **5.22.25** ॥ 1036

ശ്രോണീസൂത്രേണ മഹതാ
മേചകേന സുസംവൃതഃ ।
അമൃതോത്പാദനേ നദ്ധോ
ഭുജംഗേനേവ മന്ദരഃ ॥ **5.22.26** ॥ 1037

താഭ്യാം സ പരിപൂർണാഭ്യാം
ഭുജാഭ്യാം രാക്ഷസേശ്വരഃ ।
ശുശുഭേഽചലസങ്കാശഃ
ശൃംഗാഭ്യാമിവ മന്ദരഃ ॥ **5.22.27** ॥ 1038

തരുണാദിത്യവർണാഭ്യാം
കുണ്ഡലാഭ്യാം വിഭൂഷിതഃ ।

രക്തപല്ലവപുഷ്പാഭ്യാ -
മശോകാഭ്യാമിവാചലഃ ॥ **5.22.28** ॥ 1039

സ കൽപവൃക്ഷപ്രതിമോ
വസന്ത ഇവ മൂർതിമാൻ।
ശ്മശാനചൈത്യപ്രതിമോ
ഭൂഷിതോഽപി ഭയങ്കരഃ ॥ **5.22.29** ॥ 1040

അവേക്ഷമാണോ വൈദേഹീം
കോപസംരക്തലോചനഃ।
ഉവാച രാവണഃ സീതാം
ഭുജംഗ ഇവ നിഃശ്വസൻ ॥ **5.22.30** ॥ 1041

അനയേനാഭിസമ്പന്ന -
മർഥഹീനമനുവ്രതേ।
നാശയാമ്യഹമദ്യ ത്വാം
സൂർയഃ സന്ധ്യാമിവൗജസാ ॥ **5.22.31** ॥ 1042

ഇത്യുക്ത്വാ മൈഥിലീം രാജാ
രാവണഃ ശത്രുരാവണഃ।
സന്ദദർശ തതഃ സർവാ
രാക്ഷസീർഘോരദർശനാഃ ॥ **5.22.32** ॥ 1043

ഏകാക്ഷീമേകകർണാം ച
കർണപ്രാവരണാം തഥാ।
ഗോകർണീം ഹസ്തികർണീം ച
ലംബകർണീമകർണികാം ॥ **5.22.33** ॥ 1044

ഹസ്തിപദ്യശ്വപദ്യൗ ച
ഗോപദീം പാദചൂലികാം।

ഏകാക്ഷീമേകപാദീം ച
പൃഥുപാദീമപാദികാം ॥ **5.22.34** ॥ 1045

അതിമാത്രശിരോഗ്രീവാ -
മതിമാത്രകുചോദരീം ।
അതിമാത്രാസ്യനേത്രാം ച
ദീർഘജിഹ്വാനഖാമപി ॥ **5.22.35** ॥ 1046

അനാസികാം സിംഹമുഖീം
ഗോമുഖീം സൂകരീമുഖീം ।
യഥാ മദ്വശഗാ സീതാ
ക്ഷിപ്രം ഭവതി ജാനകീ ॥ **5.22.36** ॥ 1047

തഥാ കുരുത രാക്ഷസ്യഃ
സർവാഃ ക്ഷിപ്രം സമേത്യ വാ ।
പ്രതിലോമാനുലോമൈശ്ച
സാമദാനാദിഭേദനൈഃ ॥ **5.22.37** ॥ 1048

ആവർജയത വൈദേഹീം
ദണ്ഡസ്യോദ്യമനേന ച ।
ഇതി പ്രതിസമാദിശ്യ
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പുനഃ പുനഃ ॥ **5.22.38** ॥ 1049

കാമമന്യുപരീതാത്മാ
ജാനകീം പ്രതി ഗർജത ।
ഉപഗമ്യ തതഃ ക്ഷിപ്രം
രാക്ഷസീ ധാന്യമാലിനീ ॥ **5.22.39** ॥ 1050

പരിഷ്വജ്യ ദശഗ്രീവ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ।

മയാ ക്രീഡ മഹാരാജ
സീതയാ കിം തവാനയാ ॥ **5.22.40** ॥ 1051

വിവർണയാ കൃപണയാ
മാനുഷ്യാ രാക്ഷസേശ്വര ।
നൂനമസ്യാം മഹാരാജ
ന ദേവാ ഭോഗസത്തമാൻ ॥ **5.22.41** ॥ 1052

വിദധത്യമരശ്രേഷ്ഠാ -
സ്തവ ബാഹുബലാർജിതാൻ ।
അകാമാം കാമയാനസ്യ
ശരീരമുപതപ്യതേ ॥ **5.22.42** ॥ 1053

ഇച്ഛതീം കാമയാനസ്യ
പ്രീതിർഭവതി ശോഭനാ ।
ഏവമുക്തസ്തു രാക്ഷസ്യാ
സമുത്ക്ഷിപ്തസ്തതോ ബലീ ।
പ്രഹസൻ മേഘസങ്കാശോ
രാക്ഷസഃ സ ൻയവർതത ॥ **5.22.43** ॥ 1054

പ്രസ്ഥിതഃ സ ദശഗ്രീവഃ
കമ്പയന്നിവ മേദിനീം ।
ജ്വലദ്ഭാസ്കരസങ്കാശം
പ്രവിവേശ നിവേശനം ॥ **5.22.44** ॥ 1055

ദേവഗന്ധർവകൻയാശ്ച
നാഗകൻയാശ്ച താസ്തതഃ ।
പരിവാർയ ദശഗ്രീവം
പ്രവിശുസ്താ ഗൃഹോത്തമം ॥ **5.22.45** ॥ 1056

സ മൈഥിലീം ധർമപരാമവസ്ഥിതാം
പ്രവേപമാനാം പരിഭർത്സ്യ രാവണഃ।
വിഹായ സീതാം മദനേന മോഹിതഃ
സ്വമേവ വേശ്മ പ്രവിവേശ രാവണഃ ॥ **5.22.46** ॥ 1057

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ॥

രാക്ഷസീഭിഃ സീതായാഃ പ്രബോധനം

ഇത്യുക്ത്വാ മൈഥിലീം രാജാ
രാവണഃ ശത്രുരാവണഃ।
സന്ദിശ്യ ച തതഃ സർവാ
രാക്ഷസീർനിർജഗാമ ഹ ॥ **5.23.1** ॥ 1058

നിഷ്ക്രാന്തേ രാക്ഷസേന്ദ്രേ തു
പുനരന്തഃപുരം ഗതേ।
രാക്ഷസ്യോ ഭീമരൂപാസ്താഃ
സീതാം സമഭിദുദ്രുവുഃ ॥ **5.23.2** ॥ 1059

തതഃ സീതാമുപാഗമ്യ
രാക്ഷസ്യഃ ക്രോധമൂർഛിതാഃ।
പരം പരുഷയാ വാചാ
വൈദേഹീമിദമബ്രുവൻ ॥ **5.23.3** ॥ 1060

പൗലസ്ത്യസ്യ വരിഷ്ഠസ്യ
രാവണസ്യ മഹാത്മനഃ।
ദശഗ്രീവസ്യ ഭാർയാത്വം
സീതേ ന ബഹു മൻയസേ ॥ **5.23.4** ॥ 1061

തതസ്ത്വേകജടാ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത്।
ആമന്തര്യ ക്രോധതാമ്രാക്ഷീ
സീതാം കരതലോദരീം ॥ **5.23.5** ॥ 1062

പ്രജാപതീനാം ഷണ്ണാം തു
ചതുർത്ഥോ്യം പ്രജാപതിഃ।
മാനസോ ബ്രഹ്മണഃ പുത്രഃ
പുലസ്ത്യ ഇതി വിശ്രുതഃ ॥ **5.23.6** ॥ 1063

പുലസ്ത്യസ്യ തു തേജസ്വീ
മഹർഷിർമാനസഃ സുതഃ।
നാമ്നാ സ വിശ്രവാ നാമ
പ്രജാപതിസമപ്രഭഃ ॥ **5.23.7** ॥ 1064

തസ്യ പുത്രോ വിശാലാക്ഷി
രാവണഃ ശത്രുരാവണഃ।
തസ്യ ത്വം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ഭാർയാ ഭവിതുമർഹസി ॥ **5.23.8** ॥ 1065

മയോക്തം ചാരുസർവാംഗി
വാക്യം കിം നാനുമൻയസേ।
തതോ ഹരിജടാ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.23.9** ॥ 1066

വിവൃത്യ നയനേ കോപാ -
ൻമാർജാരസദൃശേക്ഷണാ।
യേന ദേവാസ്ത്രയസ്ത്രിംശദ്
ദേവരാജശ്ച നിർജിതഃ ॥ **5.23.10** ॥ 1067

തസ്യ ത്വം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ഭാർയാ ഭവിതുമർഹസി।
വീർയോത്സിക്തസ്യ ശൂരസ്യ
സംഗ്രാമേഷ്വനിവർതിനഃ।
ബലിനോ വീർയയുക്തസ്യ
ഭാർയാ ത്വം കിം ന ലിപ്സസേ ॥ **5.23.11** ॥ 1068

പ്രിയാം ബഹുമതാം ഭാർയാം
ത്യക്ത്വാ രാജാ മഹാബലഃ।
സർവാസാം ച മഹാഭാഗാം
ത്വാമുപൈഷ്യതി രാവണഃ ॥ **5.23.12** ॥ 1069

സമൃദ്ധം സ്ത്രീസഹസ്രേണ
നാനാരത്നോപശോഭിതം।
അന്തഃപുരം തദുത്സൃജ്യ
ത്വാമുപൈഷ്യതി രാവണഃ ॥ **5.23.13** ॥ 1070

അൻയാ തു വികടാ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത്।
അസകൃദ് ഭീമവീർയേണ
നാഗാ ഗന്ധർവദാനവാഃ।
നിർജിതാഃ സമരേ യേന
സ തേ പാർശ്വമുപാഗതഃ ॥ **5.23.14** ॥ 1071

തസ്യ സർവസമൃദ്ധസ്യ
രാവണസ്യ മഹാത്മനഃ।
കിമർഥം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ഭാർയാത്വം നേച്ഛസേഽധമേ ॥ **5.23.15** ॥ 1072

തതസ്താം ദുർമുഖീ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത്।
യസ്യ സൂർയോ ന തപതി
ഭീതോ യസ്യ സ മാരുതഃ।
ന വാതി സ്മായതാപാംഗി
കിം ത്വം തസ്യ ന തിഷ്ഠസേ ॥ **5.23.16** ॥ 1073

പുഷ്പവൃഷ്ടിം ച തരവോ
മുമുചുർയസ്യ വൈ ഭയാത്।
ശൈലാഃ സുസ്രുവുഃ പാനീയം
ജലദാശ്ച യദേച്ഛതി ॥ **5.23.17** ॥ 1074

തസ്യ നൈരൃതരാജസ്യ
രാജരാജസ്യ ഭാമിനി।
കിം ത്വം ന കുരുഷേ ബുദ്ധിം
ഭാർയാർഥേ രാവണസ്യ ഹി ॥ **5.23.18** ॥ 1075

സാധു തേ തത്ത്വതോ ദേവി
കഥിതം സാധു ഭാമിനി।
ഗൃഹാണ സുസ്മിതേ വാക്യ -
മന്യഥാ ന ഭവിഷ്യസി ॥ **5.23.19** ॥ 1076

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ രാക്ഷസീനാം വചസോഽനംഗീകരണം രാക്ഷസീകർതൃകം തസ്യാ ഭർത്സനം ച

തതഃ സീതാം സമസ്താസ്താ
രാക്ഷസ്യോ വികൃതാനനാഃ।
പരുഷം പരുഷാനർഹാ -
മൂചുസ്തദ്വാക്യമപ്രിയം ॥ **5.24.1** ॥ 1077

കിം ത്വമന്തഃപുരേ സീതേ
സർവഭൂതമനോരമേ।
മഹാർഹശയനോപേതേ
ന വാസമനുമന്യസേ ॥ **5.24.2** ॥ 1078

മാനുഷീ മാനുഷസ്യൈവ
ഭാർയാത്വം ബഹു മന്യസേ।
പ്രത്യാഹര മനോ രാമാ -
ന്നൈവം ജാതു ഭവിഷ്യതി ॥ **5.24.3** ॥ 1079

ത്രൈലോക്യവസുഭോക്തൃതാരം
രാവണം രാക്ഷസേശ്വരം।
ഭർതാരമുപസംഗമ്യ
വിഹരസ്വ യഥാസുഖം ॥ **5.24.4** ॥ 1080

മാനുഷീ മാനുഷം തം തു
രാമമിച്ഛസി ശോഭനേ।
രാജ്യാദ് ഭ്രഷ്ടമസിദ്ധാർഥം
വിക്ലവന്തമനിന്ദിതേ ॥ **5.24.5** ॥ 1081

രാക്ഷസീനാം വചഃ ശ്രുത്വാ
സീതാ പദ്മനിഭേക്ഷണാ।
നേത്രാഭ്യാമശ്രുപൂർണാഭ്യാ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **5.24.6** ॥ 1082

യദിദം ലോകവിദ്വിഷ്ട -
മുദാഹരത സംഗതാഃ।
നൈതൻമനസി വാക്യം മേ
കിൽബിഷം പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ **5.24.7** ॥ 1083

ന മാനുഷീ രാക്ഷസസ്യ
ഭാർയാ ഭവിതുമർഹതി।
കാമം ഖാദത മാം സർവാ
ന കരിഷ്യാമി വോ വചഃ ॥ **5.24.8** ॥ 1084

ദീനോ വാ രാജ്യഹീനോ വാ
യോ മേ ഭർതാ സ മേ ഗുരുഃ।
തം നിത്യമനുരക്താസ്മി
യഥാ സൂർയം സുവർചലാ ॥ **5.24.9** ॥ 1085

യഥാ ശചീ മഹാഭാഗാ
ശക്രം സമുപതിഷ്ഠതി।
അരുന്ധതീ വസിഷ്ഠം ച
രോഹിണീ ശശിനം യഥാ ॥ **5.24.10** ॥ 1086

ലോപാമുദ്രാ യഥാഗസ്ത്യം
സുകൻയാ ച്യവനം യഥാ।
സാവിത്രീ സത്യവന്തം ച
കപിലം ശ്രീമതീ യഥാ ॥ **5.24.11** ॥ 1087

സൗദാസം മദയന്തീവ
കേശിനീ സഗരം യഥാ।
നൈഷധം ദമയന്തീവ
ഭൈമീ പതിമനുവ്രതാ ॥ **5.24.12** ॥ 1088

തഥാഹമിക്ഷ്വാകുവരം
രാമം പതിമനുവ്രതാ।
സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസ്യഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതാഃ।
ഭർത്സയന്തി സ്മ പരുഷൈ -
ർവാക്യൈ രാവണചോദിതാഃ ॥ **5.24.13** ॥ 1089

അവലീനഃ സ നിർവാക്യോ
ഹനുമാൻ ശിംശപാദ്രുമേ।
സീതാം സന്തർജയന്തീസ്താ
രാക്ഷസീരശൃണോത് കപിഃ ॥ **5.24.14** ॥ 1090

താമഭിക്രമ്യ സംരബ്ധാ
വേപമാനാം സമന്തതഃ।
ഭൃശം സംലിലിഹുർദീപ്താൻ
പ്രലംബാൻ ദശനച്ഛദാൻ ॥ **5.24.15** ॥ 1091

ഊചുശ്ച പരമക്രുദ്ധാഃ
പ്രഗൃഹ്യാശു പരശ്വധാൻ।

നേയമർഹതി ഭർതാരം
രാവണം രാക്ഷസാധിപം ॥ **5.24.16** ॥ 1092

സാ ഭർത്സ്യമാനാ ഭീമാഭീ
രാക്ഷസീഭിർവരാംഗനാ ।
സാ ബാഷ്പമപമാർജന്തീ
ശിംശപാം താമുപാഗമത് ॥ **5.24.17** ॥ 1093

തതസ്താം ശിംശപാം സീതാ
രാക്ഷസീഭിഃ സമാവൃതാ ।
അഭിഗമ്യ വിശാലാക്ഷീ
തസ്ഥൗ ശോകപരിപ്ലുതാ ॥ **5.24.18** ॥ 1094

താം കൃശാം ദീനവദനാം
മലിനാംബരവാസിനീം ।
ഭർത്സയാഞ്ചക്രിരേ ഭീമാ
രാക്ഷസ്യസ്താഃ സമന്തതഃ ॥ **5.24.19** ॥ 1095

തതസ്തു വിനതാ നാമ
രാക്ഷസീ ഭീമദർശനാ ।
അബ്രവീത് കുപിതാകാരാ
കരാലാ നിർണതോദരീ ॥ **5.24.20** ॥ 1096

സീതേ പർയാപ്തമേതാവദ്
ഭർതുഃ സ്നേഹഃ പ്രദർശിതഃ ।
സർവത്രാതികൃതം ഭദ്രേ
വ്യസനായോപകൽപതേ ॥ **5.24.21** ॥ 1097

പരിതുഷ്ടാസ്മി ഭദ്രം തേ
മാനുഷസ്തേ കൃതോ വിധിഃ ।

മമാപി തു വചഃ പഥ്യം
ബ്രുവന്ത്യാഃ കുരു മൈഥിലി ॥ **5.24.22** ॥ 1098

രാവണം ഭജ ഭർതാരം
ഭർതാരം സർവരക്ഷസാം ।
വിക്രാന്തമാപതന്തം ച
സുരേശമിവ വാസവം ॥ **5.24.23** ॥ 1099

ദക്ഷിണം ത്യാഗശീലം ച
സർവസ്യ പ്രിയവാദിനം ।
മാനുഷം കൃപണം രാമം
ത്യക്ത്വാ രാവണമാശ്രയ ॥ **5.24.24** ॥ 1100

ദിവ്യാംഗരാഗാ വൈദേഹി
ദിവ്യാഭരണഭൂഷിതാ ।
അദ്യപ്രഭൃതി ലോകാനാം
സർവേഷാമീശ്വരീ ഭവ ॥ **5.24.25** ॥ 1101

അഗ്നേഃ സ്വാഹാ യഥാ ദേവീ
ശചീ വേന്ദ്രസ്യ ശോഭനേ ।
കിം തേ രാമേണ വൈദേഹി
കൃപണേന ഗതായുഷാ ॥ **5.24.26** ॥ 1102

ഏതദുക്തം ച മേ വാക്യം
യദി ത്വം ന കരിഷ്യസി ।
അസ്മിൻ മുഹൂർതേ സർവാസ്ത്വാം
ഭക്ഷയിഷ്യാമഹേ വയം ॥ **5.24.27** ॥ 1103

അൻയാ തു വികടാ നാമ
ലംബമാനപയോധരാ ।

അബ്രവീത് കുപിതാ സീതാം
മുഷ്ടിമുദ്യമ്യ തർജതീ ॥ **5.24.28** ॥ 1104

ബഹൂൻയപ്രതിരൂപാണി
വചനാനി സുദുർമതേ ।
അനുക്രോശാൻമൃദുത്വാച്ച
സോഢാനി തവ മൈഥിലി ॥ **5.24.29** ॥ 1105

ന ച നഃ കുരുഷേ വാക്യം
ഹിതം കാലപുരസ്കൃതം ।
ആനീതാസി സമുദ്രസ്യ
പാരമൻയൈർദുരാസദം ॥ **5.24.30** ॥ 1106

രാവണാന്തഃപുരേ ഘോരേ
പ്രവിഷ്ടാ ചാസി മൈഥിലി ।
രാവണസ്യ ഗൃഹേ രുദ്ധാ
അസ്മാഭിസ്ത്വഭിരക്ഷിതാ ॥ **5.24.31** ॥ 1107

ന ത്വാം ശക്തഃ പരിത്രാതു -
മപി സാക്ഷാത് പുരന്ദരഃ ।
കുരുഷ്വ ഹിതവാദിൻയാ
വചനം മമ മൈഥിലി ॥ **5.24.32** ॥ 1108

അലമശ്രുനിപാതേന
ത്യജ ശോകമനർഥകം ।
ഭജ പ്രീതിം പ്രഹർഷം ച
ത്യജന്തീ നിത്യദൈൻയതാം ॥ **5.24.33** ॥ 1109

സീതേ രാക്ഷസരാജേന
പരിക്രീഡ യഥാസുഖം ।

ജാനീമഹേ യഥാ ഭീരു
സ്ത്രീണാം യൗവനമധ്രുവം ॥ **5.24.34** ॥ 1110

യാവന്ന തേ വ്യതിക്രാമേത്
താവത് സുഖമവാപ്നുഹി ।
ഉദ്യാനാനി ച രമ്യാണി
പർവതോപവനാനി ച ॥ **5.24.35** ॥ 1111

സഹ രാക്ഷസരാജ്ഞേന
ചര ത്വം മദിരേക്ഷണേ ।
സ്ത്രീസഹസ്രാണി തേ ദേവി
വശേ സ്ഥാസ്യന്തി സുന്ദരി ॥ **5.24.36** ॥ 1112

രാവണം ഭജ ഭർതാരം
ഭർതാരം സർവരക്ഷസാം ।
ഉത്പാട്യ വാ തേ ഹൃദയം
ഭക്ഷയിഷ്യാമി മൈഥിലി ॥ **5.24.37** ॥ 1113

യദി മേ വ്യാഹൃതം വാക്യം
ന യഥാവത് കരിഷ്യസി ।
തതശ്ചണ്ഡോദരീ നാമ
രാക്ഷസീ ക്രൂരദർശനാ ॥ **5.24.38** ॥ 1114

ഭ്രാമയന്തീ മഹച്ഛൂല -
മിദം വചനമബ്രവീത് ।
ഇമാം ഹരിണശാവാക്ഷീം
ത്രാസോത്കമ്പപയോധരാം ॥ **5.24.39** ॥ 1115

രാവണേന ഹൃതാം ദൃഷ്ട്വാ
ദൗർഹൃദോ മേ മഹാനയം ।

യകൃത്പ്ലീഹം മഹത് ക്രോഡം
ഹൃദയം ച സബന്ധനം ॥ **5.24.40** ॥ 1116

ഗാത്രാൺയപി തഥാ ശീർഷം
ഖാദേയമിതി മേ മതിഃ।
തതസ്തു പ്രഘസാ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.24.41** ॥ 1117

കംഠമസ്യാ നൃശംസായാഃ
പീഡയാമഃ കിമാസ്യതേ।
നിവേദ്യതാം തതോ രാജ്ഞേ
മാനുഷീ സാ മൃതേതി ഹ ॥ **5.24.42** ॥ 1118

നാത്ര കശ്ചന സന്ദേഹഃ
ഖാദതേതി സ വക്ഷ്യതി।
തതസ്ത്വജാമുഖീ നാമ
രാക്ഷസീവാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.24.43** ॥ 1119

വിശസ്യേമാം തതഃ സർവാൻ
സമാൻ കുരുത പിണ്ഡകാൻ।
വിഭജാമ തതഃ സർവാ
വിവാദോ മേ ന രോചതേ ॥ **5.24.44** ॥ 1120

പേയമാനീയതാം ക്ഷിപ്രം
മാൽയം ച വിവിധം ബഹു।
തതഃ ശൂർപണഖാ നാമ
രാക്ഷസീ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.24.45** ॥ 1121

അജാമുഖ്യാ യദുക്തം വൈ
തദേവ മമ രോചതേ।

സുരാ ചാനീയതാം ക്ഷിപ്രം
സർവശോകവിനാശിനീ ॥ **5.24.46** ॥ 1122

മാനുഷം മാംസമാസ്വാദ്യ
നൃത്യാമോഽഥ നികുംഭിലാം ।
ഏവം നിർഭർത്സ്യമാനാ സാ
സീതാ സുരസുതോപമാ ।
രാക്ഷസീഭിർവിരൂപാഭി -
ർധൈർയമുത്സൃജ്യ രോദിതി ॥ **5.24.47** ॥ 1123

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ॥

രാക്ഷസീവചോഽനംഗീകൃത്യ ശോകസംതപ്തായാഃ സീതായാ വിലാപഃ

അഥ താസാം വദന്തീനാം
പരുഷം ദാരുണം ബഹു।
രാക്ഷസീനാമസൗമ്യാനാം
രുരോദ ജനകാത്മജാ ॥ **5.25.1** ॥ 1124

ഏവമുക്താ തു വൈദേഹീ
രാക്ഷസീഭിർമനസ്വിനീ।
ഉവാച പരമത്രസ്താ
ബാഷ്പഗദ്ഗദയാ ഗിരാ ॥ **5.25.2** ॥ 1125

ന മാനുഷീ രാക്ഷസസ്യ
ഭാർയാ ഭവിതുമർഹതി।
കാമം ഖാദത മാം സർവാ
ന കരിഷ്യാമി വോ വചഃ ॥ **5.25.3** ॥ 1126

സാ രാക്ഷസീമധ്യഗതാ
സീതാ സുരസുതോപമാ।
ന ശർമ ലേഭേ ശോകാർതാ
രാവണേനേവ ഭർത്സിതാ ॥ **5.25.4** ॥ 1127

വേപതേ സ്മാധികം സീതാ
വിശന്തീവാംഗമാത്മനഃ।
വനേ യൂഥപരിഭ്രഷ്ടാ
മൃഗീ കോകൈരിവാർദിതാ ॥ **5.25.5** ॥ 1128

സാ ത്വശോകസ്യ വിപുലാം
ശാഖാമാലംബ്യ പുഷ്പിതാം।
ചിന്തയാമാസ ശോകേന
ഭർതാരം ഭഗ്നമാനസാ ॥ **5.25.6** ॥ 1129

സാ സ്നാപയന്തീ വിപുലൗ
സ്തനൗ നേത്രജലസ്രവൈഃ।
ചിന്തയന്തീ ന ശോകസ്യ
തദാന്തമധിഗച്ഛതി ॥ **5.25.7** ॥ 1130

സാ വേപമാനാ പതിതാ
പ്രവാതേ കദലീ യഥാ।
രാക്ഷസീനാം ഭയത്രസ്താ
വിവർണവദനാഭവത് ॥ **5.25.8** ॥ 1131

തസ്യാഃ സാ ദീർഘബഹുലാ
വേപന്ത്യാഃ സീതയാ തദാ।
ദദൃശേ കമ്പിതാ വേണീ
വ്യാലീവ പരിസർപതീ ॥ **5.25.9** ॥ 1132

സാ നിഃശ്വസന്തീ ശോകാർതാ
കോപോപഹതചേതനാ।
ആർതാ വ്യസൃജദശ്രൂണി
മൈഥിലീ വിലലാപ ച ॥ **5.25.10** ॥ 1133

ഹാ രാമേതി ച ദുഃഖാർതാ
ഹാ പുനർലക്ഷ്മണേതി ച।
ഹാ ശ്വശ്രൂർമമ കൗസൽയേ
ഹാ സുമിത്രേതി ഭാമിനീ ॥ **5.25.11** ॥ 1134

ലോകപ്രവാദഃ സത്യോഽയം
പണ്ഡിതൈഃ സമുദാഹൃതഃ।
അകാലേ ദുർലഭോ മൃത്യുഃ
സ്ത്രിയാ വാ പുരുഷസ്യ വാ ॥ **5.25.12** ॥ 1135

യത്രാഹമാഭിഃ ക്രൂരാഭീ
രാക്ഷസീഭിരിഹാർദിതാ।
ജീവാമി ഹീനാ രാമേണ
മുഹൂർതമപി ദുഃഖിതാ ॥ **5.25.13** ॥ 1136

ഏഷാൽപപുൺയാ കൃപണാ
വിനശിഷ്യാമ്യനാഥവത്।
സമുദ്രമധ്യേ നൗഃ പൂർണാ
വായുവേഗൈരിവാഹതാ ॥ **5.25.14** ॥ 1137

ഭർതാരം തമപശ്യന്തീ
രാക്ഷസീവശമാഗതാ।
സീദാമി ഖലു ശോകേന
കൂലം തോയഹതം യഥാ ॥ **5.25.15** ॥ 1138

തം പദ്മദലപത്രാക്ഷം
സിംഹവിക്രാന്തഗാമിനം।
ധൻയാഃ പശ്യന്തി മേ നാഥം
കൃതജ്ഞം പ്രിയവാദിനം ॥ **5.25.16** ॥ 1139

സർവഥാ തേന ഹീനായാ
രാമേണ വിദിതാത്മനാ।
തീക്ഷ്ണം വിഷമിവാസ്വാദ്യ
ദുർലഭം മമ ജീവനം ॥ **5.25.17** ॥ 1140

കീദൃശം തു മഹാപാപം
മയാ ദേഹാന്തരേ കൃതം।
തേനേദം പ്രാപ്യതേ ഘോരം
മഹാദുഃഖം സുദാരുണം ॥ **5.25.18** ॥ 1141

ജീവിതം ത്യക്തുമിച്ഛാമി
ശോകേന മഹതാ വൃതാ।
രാക്ഷസീഭിശ്ച രക്ഷന്ത്യാ
രാമോ നാസാദ്യതേ മയാ ॥ **5.25.19** ॥ 1142

ധിഗസ്തു ഖലു മാനുഷ്യം
ധിഗസ്തു പരവശ്യതാം।
ന ശക്യം യത് പരിത്യക്തു -
മാത്മച്ഛന്ദേന ജീവിതം ॥ **5.25.20** ॥ 1143

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാഃ കരുണോ വിലാപഃ സ്വപ്രാണപരിത്യാഗനിശ്ചയശ്ച

പ്രസക്താശ്രുമുഖീ ത്വേവം
ബ്രുവതീ ജനകാത്മജാ ।
അധോഗതമുഖീ ബാലാ
വിലപ്തുമുപചക്രമേ ॥ **5.26.1** ॥ 1144

ഉൻമത്തേവ പ്രമത്തേവ
ഭ്രാന്തചിത്തേവ ശോചതീ ।
ഉപാവൃത്താ കിശോരീവ
വിചേഷ്ടന്തീ മഹീതലേ ॥ **5.26.2** ॥ 1145

രാഘവസ്യ പ്രമത്തസ്യ
രക്ഷസാ കാമരൂപിണാ ।
രാവണേന പ്രമഥ്യാഹ -
മാനീതാ ക്രോശതീ ബലാത് ॥ **5.26.3** ॥ 1146

രാക്ഷസീവശമാപന്നാ
ഭർത്സ്യമാനാ ച ദാരുണം ।
ചിന്തയന്തീ സുദുഃഖാർതാ
നാഹം ജീവിതുമുത്സഹേ ॥ **5.26.4** ॥ 1147

നഹി മേ ജീവിതേനാർഥോ
നൈവാർഥൈർന ച ഭൂഷണൈഃ।
വസന്ത്യാ രാക്ഷസീമധ്യേ
വിനാ രാമം മഹാരഥം ॥ **5.26.5** ॥ 1148

അശ്മസാരമിദം നൂന -
മഥവാപ്യജരാമരം।
ഹൃദയം മമ യേനേദം
ന ദുഃഖേന വിശീർയതേ ॥ **5.26.6** ॥ 1149

ധിങ്മാമനാർയാമസതീം
യാഹം തേന വിനാ കൃതാ।
മുഹൂർതമപി ജീവാമി
ജീവിതം പാപജീവികാ ॥ **5.26.7** ॥ 1150

ചരണേനാപി സവ്യേന
ന സ്പൃശേയം നിശാചരം।
രാവണം കിം പുനരഹം
കാമയേയം വിഗർഹിതം ॥ **5.26.8** ॥ 1151

പ്രത്യാഖ്യാനം ന ജാനാതി
നാത്മാനം നാത്മനഃ കുലം।
യോ നൃശംസസ്വഭാവേന
മാം പ്രാർഥയിതുമിച്ഛതി ॥ **5.26.9** ॥ 1152

ഛിന്നാ ഭിന്നാ പ്രഭിന്നാ വാ
ദീപ്താ വാഗ്നൗ പ്രദീപിതാ।
രാവണം നോപതിഷ്ഠേയം
കിം പ്രലാപേന വശ്ചിരം ॥ **5.26.10** ॥ 1153

ഖ്യാതഃ പ്രാജ്ഞഃ കൃതജ്ഞശ്ച
സാനുക്രോശശ്ച രാഘവഃ।
സദ്വൃത്തോ നിരനുക്രോശഃ
ശങ്കേ മദ്ഭാഗ്യസങ്ക്ഷയാത് ॥ **5.26.11** ॥ 1154

രാക്ഷസാനാം ജനസ്ഥാനേ
സഹസ്രാണി ചതുർദശ।
ഏകേനൈവ നിരസ്താനി
സ മാം കിം നാഭിപദ്യതേ ॥ **5.26.12** ॥ 1155

നിരുദ്ധാ രാവണേനാഹ -
മൽപവീർയേണ രക്ഷസാ।
സമർഥഃ ഖലു മേ ഭർതാ
രാവണം ഹന്തുമാഹവേ ॥ **5.26.13** ॥ 1156

വിരാധോ ദണ്ഡകാരണ്യേ
യേന രാക്ഷസപുംഗവഃ।
രണേ രാമേണ നിഹതഃ
സ മാം കിം നാഭിപദ്യതേ ॥ **5.26.14** ॥ 1157

കാമം മധ്യേ സമുദ്രസ്യ
ലങ്കേയം ദുഷ്പ്രധർഷണാ।
ന തു രാഘവബാണാനാം
ഗതിരോധോ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.26.15** ॥ 1158

കിം നു തത് കാരണം യേന
രാമോ ദൃഢപരാക്രമഃ।
രക്ഷസാപഹൃതാം ഭാർയാ -
മിഷ്ടാം യോ നാഭിപദ്യതേ ॥ **5.26.16** ॥ 1159

ഇഹസ്ഥാം മാം ന ജാനീതേ
ശങ്കേ ലക്ഷ്മണപൂർവജഃ।
ജാനന്നപി സ തേജസ്വീ
ധർഷണാം മർഷയിഷ്യതി ॥ **5.26.17** ॥ 1160

ഹൃതേതി മാം യോഽധിഗത്യ
രാഘവായ നിവേദയേത്।
ഗൃധ്രരാജോഽപി സ രണേ
രാവണേന നിപാതിതഃ ॥ **5.26.18** ॥ 1161

കൃതം കർമ മഹത് തേന
മാം തഥാഭ്യവപദ്യതാ।
തിഷ്ഠതാ രാവണവധേ
വൃദ്ധേനാപി ജടായുഷാ ॥ **5.26.19** ॥ 1162

യദി മാമിഹ ജാനീയാദ്
വർതമാനാം ഹി രാഘവഃ।
അദ്യ ബാണൈരഭിക്രുദ്ധഃ
കുർയാൽലോകമരാക്ഷസം ॥ **5.26.20** ॥ 1163

നിർദഹേച്ച പുരീം ലങ്കാം
നിർദഹേച്ച മഹോദധിം।
രാവണസ്യ ച നീചസ്യ
കീർതിം നാമ ച നാശയേത് ॥ **5.26.21** ॥ 1164

തതോ നിഹതനാഥാനാം
രാക്ഷസീനാം ഗൃഹേ ഗൃഹേ।
യഥാഹമേവം രുദതീ
തഥാ ഭൂയോ ന സംശയഃ ॥ **5.26.22** ॥ 1165

അൻവിഷ്യ രക്ഷസാം ലങ്കാം
കുർയാദ് രാമഃ സലക്ഷ്മണഃ।
നഹി താഭ്യാം രിപുർദൃഷ്ടോ
മുഹൂർതമപി ജീവതി ॥ **5.26.23** ॥ 1166

ചിതാധൂമാകുലപഥാ
ഗൃധ്രമണ്ഡലമണ്ഡിതാ।
അചിരേണൈവ കാലേന
ശ്മശാനസദൃശീ ഭവേത് ॥ **5.26.24** ॥ 1167

അചിരേണൈവ കാലേന
പ്രാപ്സ്യാമ്യേനം മനോരഥം।
ദുഷ്പ്രസ്ഥാനോഽയമാഭാതി
സർവേഷാം വോ വിപർയയഃ ॥ **5.26.25** ॥ 1168

യാദൃശാനി തു ദൃശ്യന്തേ
ലങ്കായാമശുഭാനി തു।
അചിരേണൈവ കാലേന
ഭവിഷ്യതി ഹതപ്രഭാ ॥ **5.26.26** ॥ 1169

നൂനം ലങ്കാ ഹതേ പാപേ
രാവണേ രാക്ഷസാധിപേ।
ശോഷമേഷ്യതി ദുർധർഷാ
പ്രമദാ വിധവാ യഥാ ॥ **5.26.27** ॥ 1170

പുൺയോത്സവസമൃദ്ധാ ച
നഷ്ടഭർത്രീ സരാക്ഷസാ।
ഭവിഷ്യതി പുരീ ലങ്കാ
നഷ്ടഭർത്രീ യഥാംഗനാ ॥ **5.26.28** ॥ 1171

നൂനം രാക്ഷസകന്യാനാം
രുദതീനാം ഗൃഹേ ഗൃഹേ।
ശ്രോഷ്യാമി നചിരാദേവ
ദുഃഖാർതാനാമിഹ ധ്വനിം ॥ **5.26.29** ॥ 1172

സാന്ധകാരാ ഹതദ്യോതാ
ഹതരാക്ഷസപുംഗവാ।
ഭവിഷ്യതി പുരീ ലങ്കാ
നിർദഗ്ധാ രാമസായകൈഃ ॥ **5.26.30** ॥ 1173

യദി നാമ സ ശൂരോ മാം
രാമോ രക്തന്തലോചനഃ।
ജാനീയാദ് വർതമാനാം യാം
രാക്ഷസസ്യ നിവേശനേ ॥ **5.26.31** ॥ 1174

അനേന തു നൃശംസേന
രാവണേനാധമേന മേ।
സമയോ യസ്തു നിർദിഷ്ട -
സ്തസ്യ കാലോഽയമാഗതഃ ॥ **5.26.32** ॥ 1175

സ ച മേ വിഹിതോ മൃത്യു -
രസ്മിൻ ദുഷ്ടേന വർതതേ।
അകാർയം യേ ന ജാനന്തി
നൈരൃതാഃ പാപകാരിണഃ ॥ **5.26.33** ॥ 1176

അധർമാത് തു മഹോത്പാതോ
ഭവിഷ്യതി ഹി സാമ്പ്രതം।
നൈതേ ധർമം വിജാനന്തി
രാക്ഷസാഃ പിശിതാശനാഃ ॥ **5.26.34** ॥ 1177

ധ്രുവം മാം പ്രാതരാശാർഥം
രാക്ഷസഃ കൽപയിഷ്യതി।
സാഹം കഥം കരിഷ്യാമി
തം വിനാ പ്രിയദർശനം ॥ **5.26.35** ॥ 1178

രാമം രക്തന്തനയന -
മപശ്യന്തീ സുദുഃഖിതാ।
ക്ഷിപ്രം വൈവസ്വതം ദേവം
പശ്യേയം പതിനാ വിനാ ॥ **5.26.36** ॥ 1179

നാജാനാജ്ജീവതീം രാമഃ
സ മാം ഭരതപൂർവജഃ।
ജാനന്തൗ തൗ ന കുർയാതാം
നോർവ്യാം ഹി പരിമാർഗണം ॥ **5.26.37** ॥ 1180

നൂനം മമൈവ ശോകേന
സ വീരോ ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ।
ദേവലോകമിതോ യാത -
സ്ത്യക്ത്വാ ദേഹം മഹീതലേ ॥ **5.26.38** ॥ 1181

ധന്യാ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ।
മമ പശ്യന്തി യേ വീരം
രാമം രാജീവലോചനം ॥ **5.26.39** ॥ 1182

അഥവാ നഹി തസ്യാർഥോ
ധർമകാമസ്യ ധീമതഃ।
മയാ രാമസ്യ രാജർഷേ -
ർഭാർയയാ പരമാത്മനഃ ॥ **5.26.40** ॥ 1183

ദൃശ്യമാനേ ഭവേത് പ്രീതിഃ
സൗഹൃദം നാസ്ത്യദൃശ്യതഃ।
നാശയന്തി കൃതഘ്നാസ്തു
ന രാമോ നാശയിഷ്യതി ॥ **5.26.41** ॥ 1184

കിം വാ മയ്യഗുണാഃ കേചിത്
കിം വാ ഭാഗ്യക്ഷയോ ഹി മേ।
യാ ഹി സീതാ വരാർഹേണ
ഹീനാ രാമേണ ഭാമിനീ ॥ **5.26.42** ॥ 1185

ശ്രേയോ മേ ജീവിതാൻമർതും
വിഹീനായാ മഹാത്മനാ।
രാമാദക്ലിഷ്ടചാരിത്രാ -
ച്ഛൂരാച്ഛത്രുനിബർഹണാത് ॥ **5.26.43** ॥ 1186

അഥവാ ൻയസ്തശസ്ത്രൗ തൗ
വനേ മൂലഫലാശനൗ।
ഭ്രാതരൗ ഹി നരശ്രേഷ്ഠൗ
ചരന്തൗ വനഗോചരൗ ॥ **5.26.44** ॥ 1187

അഥവാ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
രാവണേന ദുരാത്മനാ।
ഛദ്മനാ ഘാതിതൗ ശൂരൗ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **5.26.45** ॥ 1188

സാഹമേവംവിധേ കാലേ
മർതുമിച്ഛാമി സർവതഃ।
ന ച മേ വിഹിതോ മൃത്യു -
രസ്മിൻ ദുഃഖേഽതിവർതതി ॥ **5.26.46** ॥ 1189

ധന്യാഃ ഖലു മഹാത്മാനോ
മുനയഃ സത്യസമ്മതാഃ।
ജിതാത്മാനോ മഹാഭാഗാ
യേഷാം ന സ്തഃ പ്രിയാപ്രിയേ ॥ **5.26.47** ॥ 1190

പ്രിയാന്ന സംഭവേദ് ദുഃഖ -
മപ്രിയാദധികം ഭവേത്।
താഭ്യാം ഹി തേ വിയുജ്യന്തേ
നമസ്തേഷാം മഹാത്മനാം ॥ **5.26.48** ॥ 1191

സാഹം ത്യക്താ പ്രിയേണൈവ
രാമേണ വിദിതാത്മനാ।
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യാമി പാപസ്യ
രാവണസ്യ ഗതാ വശം ॥ **5.26.49** ॥ 1192

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ॥

ത്രിജടായാഃ സ്വപ്നസ്തത്ര രക്ഷസാം വിനാശസ്യ ശ്രീരാഘവവിജയസ്യ ച സൂചനം

ഇത്യുക്താഃ സീതയാ ഘോരം
രാക്ഷസ്യഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതാഃ ।
കാശ്ചിജ്ജഗ്മുസ്തദാഖ്യാതും
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **5.27.1** ॥ 1193

തതഃ സീതാമുപാഗമ്യ
രാക്ഷസ്യോ ഭീമദർശനാഃ ।
പുനഃ പരുഷമേകാർഥ -
മനർഥാർഥമഥാബ്രുവൻ ॥ **5.27.2** ॥ 1194

അദ്യേദാനീം തവാനാർയേ
സീതേ പാപവിനിശ്ചയേ ।
രാക്ഷസ്യോ ഭക്ഷയിഷ്യന്തി
മാംസമേതദ് യഥാസുഖം ॥ **5.27.3** ॥ 1195

സീതാം താഭിരനാർയാഭി -
ർദൃഷ്ട്വാ സന്തർജിതാം തദാ ।
രാക്ഷസീ ത്രിജടാ വൃദ്ധാ
പ്രബുദ്ധാ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.27.4** ॥ 1196

ആത്മാനം ഖാദതാനാർയാ
ന സീതാം ഭക്ഷയിഷ്യഥ।
ജനകസ്യ സുതാമിഷ്ടാം
സ്നുഷാം ദശരഥസ്യ ച ॥ **5.27.5** ॥ 1197

സ്വപ്നോ ഹ്യദ്യ മയാ ദൃഷ്ടോ
ദാരുണോ രോമഹർഷണഃ।
രാക്ഷസാനാമഭാവായ
ഭർതുരസ്യാ ഭവായ ച ॥ **5.27.6** ॥ 1198

ഏവമുക്താസ്ത്രിജടയാ
രാക്ഷസ്യഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതാഃ।
സർവാ ഏവാബ്രുവൻ ഭീതാ -
സ്ത്രിജടാം താമിദം വചഃ ॥ **5.27.7** ॥ 1199

കഥയസ്വ ത്വയാ ദൃഷ്ടഃ
സ്വപ്നോഽയം കീദൃശോ നിശി।
താസാം ശ്രുത്വാ തു വചനം
രാക്ഷസീനാം മുഖോദ്ഗതം ॥ **5.27.8** ॥ 1200

ഉവാച വചനം കാലേ
ത്രിജടാ സ്വപ്നസംശ്രിതം।
ഗജദന്തമയീം ദിവ്യാം
ശിബികാമന്തരിക്ഷഗാം ॥ **5.27.9** ॥ 1201

യുക്താം വാജിസഹസ്രേണ
സ്വയമാസ്ഥായ രാഘവഃ।
ശുക്ലമാൽയാംബരധരോ
ലക്ഷ്മണേന സമാഗതഃ ॥ **5.27.10** ॥ 1202

സ്വപ്നേ ചാദ്യ മയാ ദൃഷ്ടാ
സീതാ ശുക്ലാംബരാവൃതാ।
സാഗരേണ പരിക്ഷിപ്തം
ശ്വേതപർവതമാസ്ഥിതാ ॥ **5.27.11** ॥ 1203

രാമേണ സംഗതാ സീതാ
ഭാസ്കരേണ പ്രഭാ യഥാ।
രാഘവശ്ച പുനർദൃഷ്ട -
ശ്ചതുർദന്തം മഹാഗജം ॥ **5.27.12** ॥ 1204

ആരൂഢഃ ശൈലസങ്കാശം
ചകാസ സഹലക്ഷ്മണഃ।
തതസ്തു സൂര്യസങ്കാശൗ
ദീപ്യമാനൗ സ്വതേജസാ ॥ **5.27.13** ॥ 1205

ശുക്ലമാൽയാംബരധരൗ
ജാനകീം പർയുപസ്ഥിതൗ।
തതസ്തസ്യ നഗസ്യാഗ്രേ
ഹ്യാകാശസ്ഥസ്യ ദന്തിനഃ ॥ **5.27.14** ॥ 1206

ഭർത്രാ പരിഗൃഹീതസ്യ
ജാനകീ സ്കന്ധമാശ്രിതാ।
ഭർതുരങ്കാത് സമുത്പത്യ
തതഃ കമലലോചനാ ॥ **5.27.15** ॥ 1207

ചന്ദ്രസൂര്യൗ മയാ ദൃഷ്ടാ
പാണിഭ്യാം പരിമാർജതീ।
തതസ്താഭ്യാം കുമാരാഭ്യാ -
മാസ്ഥിതഃ സ ഗജോത്തമഃ।

സീതയാ ച വിശാലാക്ഷ്യാ
ലങ്കായാ ഉപരി സ്ഥിതഃ ॥ **5.27.16** ॥ 1208

പാണ്ഡുരർഷഭയുക്തേന
രഥേനാഷ്ടയുജാ സ്വയം ।
ഇഹോപയാതഃ കാകുത്സ്ഥഃ
സീതയാ സഹ ഭാർയയാ ॥ **5.27.17** ॥ 1209

ശുക്ലമാൽയാംബരധരോ
ലക്ഷ്മണേന സഹാഗതഃ ।
തതോഽന്യത്ര മയാ ദൃഷ്ടോ
രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ ॥ **5.27.18** ॥ 1210

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
സീതയാ സഹ വീർയവാൻ ।
ആരുഹ്യ പുഷ്പകം ദിവ്യം
വിമാനം സൂർയസന്നിഭം ॥ **5.27.19** ॥ 1211

ഉത്തരാം ദിശമാലോച്യ
പ്രസ്ഥിതഃ പുരുഷോത്തമഃ ।
ഏവം സ്വപ്നേ മയാ ദൃഷ്ടോ
രാമോ വിഷ്ണുപരാക്രമഃ ॥ **5.27.20** ॥ 1212

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
സീതയാ സഹ ഭാർയയാ ।
ന ഹി രാമോ മഹാതേജാഃ
ശക്യോ ജേതും സുരാസുരൈഃ ॥ **5.27.21** ॥ 1213

രാക്ഷസൈർവാപി ചാന്യൈർവാ
സ്വർഗഃ പാപജനൈരിവ ।

രാവണശ്ച മയാ ദൃഷ്ടോ
മുണ്ഡസ്തൈലസമുക്ഷിതഃ ॥ **5.27.22** ॥ 1214

രക്തവാസാഃ പിബൻമത്തഃ
കരവീരകൃതസ്രജഃ ।
വിമാനാത് പുഷ്പകാദദ്യ
രാവണഃ പതിതഃ ക്ഷിതൗ ॥ **5.27.23** ॥ 1215

കൃഷ്യമാണഃ സ്ത്രിയാ മുണ്ഡോ
ദൃഷ്ടഃ കൃഷ്ണാംബരഃ പുനഃ ।
രഥേന ഖരയുക്തേന
രക്തമാല്യാനുലേപനഃ ॥ **5.27.24** ॥ 1216

പിബംസ്തൈലം ഹസൻ നൃത്യൻ
ഭ്രാന്തചിത്താകുലേന്ദ്രിയഃ ।
ഗർദഭേന യയൗ ശീഘ്രം
ദക്ഷിണാം ദിശമാസ്ഥിതഃ ॥ **5.27.25** ॥ 1217

പുനരേവ മയാ ദൃഷ്ടോ
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ ।
പതിതോഽവാക്ശിരാ ഭൂമൗ
ഗർദഭാദ് ഭയമോഹിതഃ ॥ **5.27.26** ॥ 1218

സഹസോത്ഥായ സംഭ്രാന്തോ
ഭയാർതോ മദവിഹ്വലഃ ।
ഉൻമത്തരൂപോ ദിഗ്വാസാ
ദുർവാക്യം പ്രലപൻ ബഹു ॥ **5.27.27** ॥ 1219

ദുർഗന്ധം ദുഃസഹം ഘോരം
തിമിരം നരകോപമം ।

മലപങ്കം പ്രവിശ്യാശു
മഗ്നസ്തത്ര സ രാവണഃ ॥ **5.27.28** ॥ 1220

പ്രസ്ഥിതോ ദക്ഷിണാമാശാം
പ്രവിഷ്ടോഽകർദമം ഹ്രദം ।
കംഠേ ബദ്ധ്വാ ദശഗ്രീവം
പ്രമദാ രക്തവാസിനീ ॥ **5.27.29** ॥ 1221

കാലീ കർദമലിപ്താംഗീ
ദിശം യാമ്യാം പ്രകർഷതി ।
ഏവം തത്ര മയാ ദൃഷ്ടഃ
കുംഭകർണോ മഹാബലഃ ॥ **5.27.30** ॥ 1222

രാവണസ്യ സുതാഃ സർവേ
മുണ്ഡാസ്തൈലസമുക്ഷിതാഃ ।
വരാഹേണ ദശഗ്രീവഃ
ശിശുമാരേണ ചേന്ദ്രജിത് ॥ **5.27.31** ॥ 1223

ഉഷ്ട്രേണ കുംഭകർണശ്ച
പ്രയാതോ ദക്ഷിണാം ദിശം ।
ഏകസ്തത്ര മയാ ദൃഷ്ടഃ
ശ്വേതച്ഛത്രോ വിഭീഷണഃ ॥ **5.27.32** ॥ 1224

ശുക്ലമാല്യാംബരധരഃ
ശുക്ലഗന്ധാനുലേപനഃ ।
ശംഖദുന്ദുഭിനിർഘോഷൈ -
ർനൃത്തഗീതൈരലങ്കൃതഃ ॥ **5.27.33** ॥ 1225

ആരുഹ്യ ശൈലസങ്കാശം
മേഘസ്തനിതനിഃസ്വനം ।

ചതുർദന്തം ഗജം ദിവ്യ -
മാസ്തേ തത്ര വിഭീഷണഃ ॥ **5.27.34** ॥ 1226

ചതുർഭിഃ സചിവൈഃ സാർധം
വൈഹായസമുപസ്ഥിതഃ ॥ **5.27.35** ॥ 1227

സമാജശ്ച മഹാൻ വൃത്തോ
ഗീതവാദിത്രനിഃസ്വനഃ ।
പിബതാം രക്തമാൽയാനാം
രക്ഷസാം രക്തവാസസാം ॥ **5.27.36** ॥ 1228

ലങ്കാ ചേയം പുരീ രമ്യാ
സവാജിരഥകുഞ്ജരാ ।
സാഗരേ പതിതാ ദൃഷ്ടാ
ഭഗ്നഗോപുരതോരണാ ॥ **5.27.37** ॥ 1229

ലങ്കാ ദൃഷ്ടാ മയാ സ്വപ്നേ
രാവണേനാഭിരക്ഷിതാ ।
ദഗ്ധാ രാമസ്യ ദൂതേന
വാനരേണ തരസ്വിനാ ॥ **5.27.38** ॥ 1230

പീത്വാ തൈലം പ്രമത്താശ്ച
പ്രഹസന്ത്യോ മഹാസ്വനാഃ ।
ലങ്കായാം ഭസ്മരൂക്ഷായാം
സർവാ രാക്ഷസയോഷിതഃ ॥ **5.27.39** ॥ 1231

കുംഭകർണാദയശ്ചേമേ
സർവേ രാക്ഷസപുംഗവാഃ ।
രക്തം നിവസനം ഗൃഹ്യ
പ്രവിഷ്ടാ ഗോമയഹ്രദം ॥ **5.27.40** ॥ 1232

അപഗച്ഛത പശ്യധ്വം
സീതാമാപ്നോതി രാഘവഃ।
ഘാതയേത് പരമാമർഷീ
യുഷ്മാൻ സാർധം ഹി രാക്ഷസൈഃ ॥ **5.27.41** ॥ 1233

പ്രിയാം ബഹുമതാം ഭാർയാം
വനവാസമനുവ്രതാം।
ഭർത്സിതാം തർജിതാം വാപി
നാനുമംസ്യതി രാഘവഃ ॥ **5.27.42** ॥ 1234

തദലം ക്രൂരവാക്യൈശ്ച
സാന്ത്വമേവാഭിധീയതാം।
അഭിയാചാമ വൈദേഹീ -
മേതദ്ധി മമ രോചതേ ॥ **5.27.43** ॥ 1235

യസ്യാ ഹ്യേവംവിധഃ സ്വപ്നോ
ദുഃഖിതായാഃ പ്രദൃശ്യതേ।
സാ ദുഃഖൈർബഹുഭിർമുക്താ
പ്രിയം പ്രാപ്നോത്യനുത്തമം ॥ **5.27.44** ॥ 1236

ഭർത്സിതാമപി യാചധ്വം
രാക്ഷസ്യഃ കിം വിവക്ഷയാ।
രാഘവാദ്ധി ഭയം ഘോരം
രാക്ഷസാനാമുപസ്ഥിതം ॥ **5.27.45** ॥ 1237

പ്രണിപാതപ്രസന്നാ ഹി
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ।
അലമേഷാ പരിത്രാതും
രാക്ഷസ്യോ മഹതോ ഭയാത് ॥ **5.27.46** ॥ 1238

അപി ചാസ്യാ വിശാലാക്ഷ്യാ
ന കിഞ്ചിദുപലക്ഷയേ।
വിരൂപമപി ചാംഗേഷു
സുസൂക്ഷ്മമപി ലക്ഷണം ॥ **5.27.47** ॥ 1239

ഛായാവൈഗുണ്യമാത്രം തു
ശങ്കേ ദുഃഖമുപസ്ഥിതം।
അദുഃഖാർഹാമിമാം ദേവീം
വൈഹായസമുപസ്ഥിതാം ॥ **5.27.48** ॥ 1240

അർഥസിദ്ധിം തു വൈദേഹ്യാഃ
പശ്യാമ്യഹമുപസ്ഥിതാം।
രാക്ഷസേന്ദ്രവിനാശം ച
വിജയം രാഘവസ്യ ച ॥ **5.27.49** ॥ 1241

നിമിത്തഭൂതമേതത് തു
ശ്രോതുമസ്യാ മഹത് പ്രിയം।
ദൃശ്യതേ ച സ്ഫുരച്ചക്ഷുഃ
പദ്മപത്രമിവായതം ॥ **5.27.50** ॥ 1242

ഈഷദ്ധി ഹൃഷിതോ വാസ്യാ
ദക്ഷിണായാ ഹ്യദക്ഷിണഃ।
അകസ്മാദേവ വൈദേഹ്യാ
ബാഹുരേകഃ പ്രകമ്പതേ ॥ **5.27.51** ॥ 1243

കരേണുഹസ്തപ്രതിമഃ
സവ്യശ്ചോരുരനുത്തമഃ।
വേപൻ കഥയതീവാസ്യാ
രാഘവം പുരതഃ സ്ഥിതം ॥ **5.27.52** ॥ 1244

പക്ഷീ ച ശാഖാനിലയം പ്രവിഷ്ടഃ
പുനഃ പുനശ്ചോത്തമസാന്ത്വവാദീ ।
സുസ്വാഗതം വാചമുദീരയാണഃ
പുനഃ പുനശ്ചോദയതീവ ഹൃഷ്ടഃ ॥ **5.27.53** ॥ 1245

തതഃ സാ ഹ്രീമതീ ബാലാ
ഭർതുർവിജയഹർഷിതാ ।
അവോചദ് യദി തത് തഥ്യം
ഭവേയം ശരണം ഹി വഃ ॥ **5.27.54** ॥ 1246

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ॥

വിലപന്ത്യാഃ സീതായാഃ പ്രാണപരിത്യാഗായോദ്യമഃ

സാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ വചോ നിശമ്യ
തദ് രാവണസ്യ പ്രിയമപ്രിയാർതാ ।
സീതാ വിതത്രാസ യഥാ വനാന്തേ
സിംഹാഭിപന്നാ ഗജരാജകൻയാ ॥ **5.28.1** ॥ 1247

സാ രാക്ഷസീമധ്യഗതാ ച ഭീരു -
ർവാഗ്ഭിർഭൃശം രാവണതർജിതാ ച ।
കാന്താരമധ്യേ വിജനേ വിസൃഷ്ടാ
ബാലേവ കൻയാ വിലലാപ സീതാ ॥ **5.28.2** ॥ 1248

സത്യം ബതേദം പ്രവദന്തി ലോകേ
നാകാലമൃത്യുർഭവതീതി സന്തഃ ।
യത്രാഹമേവം പരിഭർത്സ്യമാനാ
ജീവാമി യസ്മാത് ക്ഷണമപ്യപുൺയാ ॥ **5.28.3** ॥ 1249

സുഖാദ് വിഹീനം ബഹുദുഃഖപൂർണ -
മിദം തു നൂനം ഹൃദയം സ്ഥിരം മേ ।
വിദീർയതേ യന്ന സഹസ്രധാദ്യ
വജ്രാഹതം ശൃംഗമിവാചലസ്യ ॥ **5.28.4** ॥ 1250

നൈവാസ്തി നൂനം മമ ദോഷമത്ര
വധ്യാഹമസ്യാപ്രിയദർശനസ്യ।
ഭാവം ന ചാസ്യാഹമനുപ്രദാതു -
മലം ദ്വിജോ മന്ത്രമിവാദ്വിജായ ॥ **5.28.5** ॥ 1251

തസ്മിന്നനാഗച്ഛതി ലോകനാഥേ
ഗർഭസ്ഥജന്തോരിവ ശൽയകൃന്തഃ।
നൂനം മമാംഗാൻയചിരാദനാർയഃ
ശസ്ത്രൈഃ ശിതൈശ്ഛേത്സ്യതി രാക്ഷസേന്ദ്രഃ ॥ **5.28.6** ॥ 1252

ദുഃഖം ബതേദം നനു ദുഃഖിതായാ
മാസൗ ചിരായാഭിഗമിഷ്യതോ ദ്വൗ।
ബദ്ധസ്യ വധ്യസ്യ യഥാ നിശാന്തേ
രാജോപരോധാദിവ തസ്കരസ്യ ॥ **5.28.7** ॥ 1253

ഹാ രാമ ഹാ ലക്ഷ്മണ ഹാ സുമിത്രേ
ഹാ രാമമാതഃ സഹ മേ ജനൻയഃ।
ഏഷാ വിപദ്യാമ്യഹമൽപഭാഗ്യാ
മഹാർണവേ നൗരിവ മൂഢവാതാ ॥ **5.28.8** ॥ 1254

തരസ്വിനൗ ധാരയതാ മൃഗസ്യ
സത്ത്വേന രൂപം മനുജേന്ദ്രപുത്രൗ।
നൂനം വിശസ്തൗ മമ കാരണാത് തൗ
സിംഹർഷഭൗ ദ്വാവിവ വൈദ്യുതേന ॥ **5.28.9** ॥ 1255

നൂനം സ കാലോ മൃഗരൂപധാരീ
മാമൽപഭാഗ്യാം ലുലുഭേ തദാനീം।
യത്രാർയപുത്രൗ വിസസർജ മൂഢാ
രാമാനുജം ലക്ഷ്മണപൂർവജം ച ॥ **5.28.10** ॥ 1256

ഹാ രാമ സത്യവ്രത ദീർഘബാഹോ
ഹാ പൂർണചന്ദ്രപ്രതിമാനവക്ത്ര ।
ഹാ ജീവലോകസ്യ ഹിതഃ പ്രിയശ്ച
വധ്യാം ന മാം വേത്സി ഹി രാക്ഷസാനാം ॥ **5.28.11** ॥ 1257

അനൻയദേവത്വമിയം ക്ഷമാ ച
ഭൂമൗ ച ശയ്യാ നിയമശ്ച ധർമേ ।
പതിവ്രതാത്വം വിഫലം മമേദം
കൃതം കൃതഘ്നേഷ്വിവ മാനുഷാണാം ॥ **5.28.12** ॥ 1258

മോഘോ ഹി ധർമശ്ചരിതോ മയാഽയം
തഥൈകപത്നീത്വമിദം നിരർഥം ।
യാ ത്വാം ന പശ്യാമി കൃശാ വിവർണാ
ഹീനാ ത്വയാ സംഗമനേ നിരാശാ ॥ **5.28.13** ॥ 1259

പിതുർനിദേശം നിയമേന കൃത്വാ
വനാന്നിവൃത്തശ്ചരിതവ്രതശ്ച ।
സ്ത്രീഭിസ്തു മൻയേ വിപുലേക്ഷണാഭിഃ
സംരംസ്യസേ വീതഭയഃ കൃതാർഥഃ ॥ **5.28.14** ॥ 1260

അഹം തു രാമ ത്വയി ജാതകാമാ
ചിരം വിനാശായ നിബദ്ധഭാവാ ।
മോഘം ചരിത്വാഥ തപോ വ്രതം ച
ത്യക്ഷ്യാമി ധിഗ്ജീവിതമൽപഭാഗ്യാം ॥ **5.28.15** ॥ 1261

സഞ്ജീവിതം ക്ഷിപ്രമഹം ത്യജേയം
വിഷേണ ശസ്ത്രേണ ശിതേന വാപി ।
വിഷസ്യ ദാതാ ന തു മേഽസ്തി കശ്ചി -
ച്ഛസ്ത്രസ്യ വാ വേശ്മനി രാക്ഷസസ്യ ॥ **5.28.16** ॥ 1262

ശോകാഭിതപ്താ ബഹുധാ വിചിന്ത്യ
സീതാഥ വേണീഗ്രഥനം ഗൃഹീത്വാ।
ഉദ്ബദ്ധ്യ വേൺയുദ്ഗ്രഥനേന ശീഘ്ര -
മഹം ഗമിഷ്യാമി യമസ്യ മൂലം ॥ **5.28.17** ॥ 1263

ഉപസ്ഥിതാ സാ മൃദുസർവഗാത്രീ
ശാഖാം ഗൃഹീത്വാ ച നഗസ്യ തസ്യ।
തസ്യാസ്തു രാമം പരിചിന്തയന്ത്യാ
രാമാനുജം സ്വം ച കുലം ശുഭാംഗ്യാഃ ॥ **5.28.18** ॥ 1264

തസ്യാ വിശോകാനി തദാ ബഹൂനി
ധൈർയാർജിതാനി പ്രവരാണി ലോകേ।
പ്രാദുർനിമിത്താനി തദാ ബഭൂവുഃ
പുരാപി സിദ്ധാൻയുപലക്ഷിതാനി ॥ **5.28.19** ॥ 1265

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാഃ ശുഭശകുനാനി

തഥാഗതാം താം വ്യഥിതാമനിന്ദിതാം
വ്യതീതഹർഷാം പരിദീനമാനസാം।
ശുഭാം നിമിത്താനി ശുഭാനി ഭേജിരേ
നരം ശ്രിയാ ജുഷ്ടമിവോപസേവിനഃ ॥ **5.29.1** ॥ 1266

തസ്യാഃ ശുഭം വാമമരാലപക്ഷ്മ -
രാജ്യാവൃതം കൃഷ്ണവിശാലശുക്ലം।
പ്രാസ്പന്ദതൈകം നയനം സുകേശ്യാ
മീനാഹതം പദ്മമിവാഭിതാമ്രം ॥ **5.29.2** ॥ 1267

ഭുജശ്ച ചാർവഞ്ചിതവൃത്തപീനഃ
പരാർധ്യകാലാഗുരുചന്ദനാർഹഃ।
അനുത്തമേനാധ്യുഷിതഃ പ്രിയേണ
ചിരേണ വാമഃ സമവേപതാശു ॥ **5.29.3** ॥ 1268

ഗജേന്ദ്രഹസ്തപ്രതിമശ്ച പീന -
സ്തയോർദ്വയോഃ സംഹതയോസ്തു ജാതഃ।
പ്രസ്പന്ദമാനഃ പുനരൂരുരസ്യാ
രാമം പുരസ്താത് സ്ഥിതമാചചക്ഷേ ॥ **5.29.4** ॥ 1269

ശുഭം പുനർഹേമസമാനവർണ -
മീഷദ്രജോധ്വസ്തമിവാതുലാക്ഷ്യാഃ।
വാസഃ സ്ഥിതായാഃ ശിഖരാഗ്രദന്ത്യാഃ
കിഞ്ചിത് പരിസ്രംസത ചാരുഗാത്ര്യാഃ ॥ **5.29.5** ॥ 1270

ഏതൈർനിമിത്തൈരപരൈശ്ച സുഭ്രൂഃ
സഞ്ചോദിതാ പ്രാഗപി സാധുസിദ്ധൈഃ।
വാതാതപക്ലാന്തമിവ പ്രണഷ്ടം
വർഷേണ ബീജം പ്രതിസഞ്ജഹർഷ ॥ **5.29.6** ॥ 1271

തസ്യാഃ പുനർബിംബഫലോപമോഷ്ഠം
സ്വക്ഷിഭ്രുകേശാന്തമരാലപക്ഷ്മ।
വക്ത്രം ബഭാസേ സിതശുക്ലദംഷ്ട്രം
രാഹോർമുഖാച്ചന്ദ്ര ഇവ പ്രമുക്തഃ ॥ **5.29.7** ॥ 1272

സാ വീതശോകാ വ്യപനീതതന്ദ്രാ
ശാന്തജ്വരാ ഹർഷവിബുദ്ധസത്ത്വാ।
അശോഭതാർയാ വദനേന ശുക്ലേ
ശീതാംശുനാ രാത്രിരിവോദിതേന ॥ **5.29.8** ॥ 1273

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ സഹ കർതവ്യേ വാർതാലാപേ ഹനുമതോ വിചാരണാ

ഹനുമാനപി വിക്രാന്തഃ
സർവം ശുശ്രാവ തത്ത്വതഃ।
സീതായാസ്ത്രിജടായാശ്ച
രാക്ഷസീനാം ച തർജിതം ॥ **5.30.1** ॥ 1274

അവേക്ഷമാണസ്താം ദേവീം
ദേവതാമിവ നന്ദനേ।
തതോ ബഹുവിധാം ചിന്താം
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.30.2** ॥ 1275

യാം കപീനാം സഹസ്രാണി
സുബഹൂന്യയുതാനി ച।
ദിക്ഷു സർവാസു മാർഗന്തേ
സേയമാസാദിതാ മയാ ॥ **5.30.3** ॥ 1276

ചാരേണ തു സുയുക്തേന
ശത്രോഃ ശക്തിമവേക്ഷതാ।
ഗൂഢേന ചരതാ താവ -
ദവേക്ഷിതമിദം മയാ ॥ **5.30.4** ॥ 1277

രാക്ഷസാനാം വിശേഷശ്ച
പുരീ ചേയം നിരീക്ഷിതാ।
രാക്ഷസാധിപതേരസ്യ
പ്രഭാവോ രാവണസ്യ ച ॥ **5.30.5** ॥ 1278

യഥാ തസ്യാപ്രമേയസ്യ
സർവസത്ത്വദയാവതഃ।
സമാശ്വാസയിതും ഭാർയാം
പതിദർശനകാങ്ക്ഷിണീം ॥ **5.30.6** ॥ 1279

അഹമാശ്വാസയാമ്യേനാം
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാം।
അദൃഷ്ടദുഃഖാം ദുഃഖസ്യ
ന ഹ്യന്തമധിഗച്ഛതീം ॥ **5.30.7** ॥ 1280

യദി ഹ്യഹം സതീമേനാം
ശോകോപഹതചേതനാം।
അനാശ്വാസ്യ ഗമിഷ്യാമി
ദോഷവദ് ഗമനം ഭവേത് ॥ **5.30.8** ॥ 1281

ഗതേ ഹി മയി തത്രേയം
രാജപുത്രീ യശസ്വിനീ।
പരിത്രാണമപശ്യന്തീ
ജാനകീ ജീവിതം ത്യജേത് ॥ **5.30.9** ॥ 1282

യഥാ ച സ മഹാബാഹുഃ
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനഃ।
സമാശ്വാസയിതും ൻയായ്യഃ
സീതാദർശനലാലസഃ ॥ **5.30.10** ॥ 1283

നിശാചരീണാം പ്രത്യക്ഷ -
മക്ഷമം ചാഭിഭാഷിതം।
കഥം നു ഖലു കർതവ്യ -
മിദം കൃച്ഛ്രഗതോ ഹ്യഹം ॥ **5.30.11** ॥ 1284

അനേന രാത്രിശേഷേണ
യദി നാശ്വാസ്യതേ മയാ।
സർവഥാ നാസ്തി സന്ദേഹഃ
പരിത്യക്ഷ്യതി ജീവിതം ॥ **5.30.12** ॥ 1285

രാമസ്തു യദി പൃച്ഛേൻമാം
കിം മാം സീതാബ്രവീദ് വചഃ।
കിമഹം തം പ്രതിബ്രൂയാ -
മസംഭാഷ്യ സുമധ്യമാം ॥ **5.30.13** ॥ 1286

സീതാസന്ദേശരഹിതം
മാമിതസ്ത്വരയാ ഗതം।
നിർദഹേദപി കാകുത്സ്ഥഃ
ക്രോധതീവ്രേണ ചക്ഷുഷാ ॥ **5.30.14** ॥ 1287

യദി വോദ്യോജയിഷ്യാമി
ഭർതാരം രാമകാരണാത്।
വ്യർഥമാഗമനം തസ്യ
സസൈന്യസ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.30.15** ॥ 1288

അന്തരം ത്വഹമാസാദ്യ
രാക്ഷസീനാമവസ്ഥിതഃ।
ശനൈരാശ്വാസയാമ്യദ്യ
സന്താപബഹുലാമിമാം ॥ **5.30.16** ॥ 1289

അഹം ഹ്യതിതനുശ്ചൈവ
വാനരശ്ച വിശേഷതഃ।
വാചം ചോദാഹരിഷ്യാമി
മാനുഷീമിഹ സംസ്കൃതാം ॥ **5.30.17** ॥ 1290

യദി വാചം പ്രദാസ്യാമി
ദ്വിജാതിരിവ സംസ്കൃതാം।
രാവണം മൻയമാനാ മാം
സീതാ ഭീതാ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.30.18** ॥ 1291

അവശ്യമേവ വക്തവ്യം
മാനുഷം വാക്യമർഥവത്।
മയാ സാന്ത്വയിതും ശക്യാ
നാൻയഥേയമനിന്ദിതാ ॥ **5.30.19** ॥ 1292

സേയമാലോക്യ മേ രൂപം
ജാനകീ ഭാഷിതം തഥാ।
രക്ഷോഭിസ്ത്രാസിതാ പൂർവം
ഭൂയസ്ത്രാസമുപൈഷ്യതി ॥ **5.30.20** ॥ 1293

തതോ ജാതപരിത്രാസാ
ശബ്ദം കുർയാൻമനസ്വിനീ।
ജാനാനാ മാം വിശാലാക്ഷീ
രാവണം കാമരൂപിണം ॥ **5.30.21** ॥ 1294

സീതയാ ച കൃതേ ശബ്ദേ
സഹസാ രാക്ഷസീഗണഃ।
നാനാപ്രഹരണോ ഘോരഃ
സമേയാദന്തകോപമഃ ॥ **5.30.22** ॥ 1295

തതോ മാം സമ്പരിക്ഷിപ്യ
സർവതോ വികൃതാനനാഃ।
വധേ ച ഗ്രഹണേ ചൈവ
കുർയുർയത്നം മഹാബലാഃ ॥ **5.30.23** ॥ 1296

തം മാം ശാഖാഃ പ്രശാഖാശ്ച
സ്കന്ധാംശ്ചോത്തമശാഖിനാം।
ദൃഷ്ട്വാ ച പരിധാവന്തം
ഭവേയുഃ പരിശങ്കിതാഃ ॥ **5.30.24** ॥ 1297

മമ രൂപം ച സമ്പ്രേക്ഷ്യ
വനേ വിചരതോ മഹത്।
രാക്ഷസ്യോ ഭയവിത്രസ്താ
ഭവേയുർവികൃതസ്വരാഃ ॥ **5.30.25** ॥ 1298

തതഃ കുർയുഃ സമാഹ്വാനം
രാക്ഷസ്യോ രക്ഷസാമപി।
രാക്ഷസേന്ദ്രനിയുക്താനാം
രാക്ഷസേന്ദ്രനിവേശനേ ॥ **5.30.26** ॥ 1299

തേ ശൂലശരനിസ്ത്രിംശ -
വിവിധായുധപാണയഃ।
ആപതേയുർവിമർദ്യേഽസ്മിൻ
വേഗേനോദ്വേഗകാരണാത് ॥ **5.30.27** ॥ 1300

സംരുദ്ധസ്തൈസ്തു പരിതോ
വിധമേ രാക്ഷസം ബലം।
ശക്നുയാം ന തു സമ്പ്രാപ്തും
പരം പാരം മഹോദധേഃ ॥ **5.30.28** ॥ 1301

മാം വാ ഗൃഹ്ണീയുരാവൃത്യ
ബഹവഃ ശീഘ്രകാരിണഃ।
സ്യാദിയം ചാഗൃഹീതാർഥാ
മമ ച ഗ്രഹണം ഭവേത് ॥ **5.30.29** ॥ 1302

ഹിംസാഭിരുചയോ ഹിംസ്യു -
രിമാം വാ ജനകാത്മജാം।
വിപന്നം സ്യാത് തതഃ കാർയം
രാമസുഗ്രീവയോരിദം ॥ **5.30.30** ॥ 1303

ഉദ്ദേശേ നഷ്ടമാർഗ്യേസ്മിൻ
രാക്ഷസൈഃ പരിവാരിതേ।
സാഗരേണ പരിക്ഷിപ്തേ
ഗുപ്തേ വസതി ജാനകീ ॥ **5.30.31** ॥ 1304

വിശസ്തേ വാ ഗൃഹീതേ വാ
രക്ഷോഭിർമയി സംയുഗേ।
നാൻയം പശ്യാമി രാമസ്യ
സഹായം കാർയസാധനേ ॥ **5.30.32** ॥ 1305

വിമൃശംശ്ച ന പശ്യാമി
യോ ഹതേ മയി വാനരഃ।
ശതയോജനവിസ്തീർണം
ലംഘയേത മഹോദധിം ॥ **5.30.33** ॥ 1306

കാമം ഹന്തും സമർഥോസ്മി
സഹസ്രാണ്യപി രക്ഷസാം।
ന തു ശക്ഷ്യാമ്യഹം പ്രാപ്തും
പരം പാരം മഹോദധേഃ ॥ **5.30.34** ॥ 1307

അസത്യാനി ച യുദ്ധാനി
സംശയോ മേ ന രോചതേ।
കശ്ച നിഃസംശയം കാർയം
കുർയാത് പ്രാജ്ഞഃ സസംശയം ॥ **5.30.35** ॥ 1308

ഏഷ ദോഷോ മഹാൻ ഹി സ്യാ -
ൻമമ സീതാഭിഭാഷണേ।
പ്രാണത്യാഗശ്ച വൈദേഹ്യാ
ഭവേദനഭിഭാഷണേ ॥ **5.30.36** ॥ 1309

ഭൂതാശ്ചാർഥാ വിരുധ്യന്തി
ദേശകാലവിരോധിതാഃ।
വിക്ലവം ദൂതമാസാദ്യ
തമഃ സൂർയോദയേ യഥാ ॥ **5.30.37** ॥ 1310

അർഥാനർഥാന്തരേ ബുദ്ധി -
ർനിശ്ചിതാപി ന ശോഭതേ।
ഘാതയന്തി ഹി കാർയാണി
ദൂതാഃ പണ്ഡിതമാനിനഃ ॥ **5.30.38** ॥ 1311

ന വിനശ്യേത് കഥം കാർയം
വൈക്ലവ്യം ന കഥം മമ।
ലംഘനം ച സമുദ്രസ്യ
കഥം നു ന വൃഥാ ഭവേത് ॥ **5.30.39** ॥ 1312

കഥം നു ഖലു വാക്യം മേ
ശ്രുണുയാന്നോദ്വിജേത ച।
ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഹനുമാം -
ശ്ചകാര മതിമാൻ മതിം ॥ **5.30.40** ॥ 1313

രാമമക്ലിഷ്ടകർമാണം
സുബന്ധുമനുകീർതയൻ।
നൈനാമുദ്വേജയിഷ്യാമി
തദ്ബന്ധുഗതചേതനാം ॥ **5.30.41** ॥ 1314

ഇക്ഷ്വാകൂണാം വരിഷ്ഠസ്യ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
ശുഭാനി ധർമയുക്താനി
വചനാനി സമർപയൻ ॥ **5.30.42** ॥ 1315

ശ്രാവയിഷ്യാമി സർവാണി
മധുരാം പ്രബ്രുവൻ ഗിരം।
ശ്രദ്ധാസ്യതി യഥാ സീതാ
തഥാ സർവം സമാദധേ ॥ **5.30.43** ॥ 1316

ഇതി സ ബഹുവിധം മഹാപ്രഭാവോ
ജഗതിപതേഃ പ്രമദാമവേക്ഷമാണഃ।
മധുരമവിതഥം ജഗാദ വാക്യം
ദ്രുമവിടപാന്തരമാസ്ഥിതോ ഹനൂമാൻ ॥ **5.30.44** ॥ 1317

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ സീതാം ശ്രാവയിതും ശ്രീരാമകഥായാ വർണനം

ഏവം ബഹുവിധാം ചിന്താം
ചിന്തയിത്വാ മഹാമതിഃ ।
സംശ്രവേ മധുരം വാക്യം
വൈദേഹ്യാ വ്യാജഹാര ഹ ॥ **5.31.1** ॥ 1318

രാജാ ദശരഥോ നാമ
രഥകുഞ്ജരവാജിമാൻ ।
പുണ്യശീലോ മഹാകീർതി -
രിക്ഷ്വാകൂണാം മഹായശാഃ ॥ **5.31.2** ॥ 1319

രാജർഷീണാം ഗുണശ്രേഷ്ഠ -
സ്തപസാ ചർഷിഭിഃ സമഃ ।
ചക്രവർതികുലേ ജാതഃ
പുരന്ദരസമോ ബലേ ॥ **5.31.3** ॥ 1320

അഹിംസാരതിരക്ഷുദ്രോ
ഘൃണീ സത്യപരാക്രമഃ ।
മുഖ്യസ്യേക്ഷ്വാകുവംശസ്യ
ലക്ഷ്മീവാൻ ലക്ഷ്മിവർധനഃ ॥ **5.31.4** ॥ 1321

പാർഥിവവ്യഞ്ജനൈർയുക്തഃ
പൃഥുശ്രീഃ പാർഥിവർഷഭഃ।
പൃഥിവ്യാം ചതുരന്തായാം
വിശ്രുതഃ സുഖദഃ സുഖീ ॥ **5.31.5** ॥ 1322

തസ്യ പുത്രഃ പ്രിയോ ജ്യേഷ്ഠ -
സ്താരാധിപനിഭാനനഃ।
രാമോ നാമ വിശേഷജ്ഞഃ
ശ്രേഷ്ഠഃ സർവധനുഷ്മതാം ॥ **5.31.6** ॥ 1323

രക്ഷിതാ സ്വസ്യ വൃത്തസ്യ
സ്വജനസ്യാപി രക്ഷിതാ।
രക്ഷിതാ ജീവലോകസ്യ
ധർമസ്യ ച പരന്തപഃ ॥ **5.31.7** ॥ 1324

തസ്യ സത്യാഭിസന്ധസ്യ
വൃദ്ധസ്യ വചനാത് പിതുഃ।
സഭാർയഃ സഹ ച ഭ്രാത്രാ
വീരഃ പ്രവ്രജിതോ വനം ॥ **5.31.8** ॥ 1325

തേന തത്ര മഹാരണ്യേ
മൃഗയാം പരിധാവതാ।
രാക്ഷസാ നിഹതാഃ ശൂരാ
ബഹവഃ കാമരൂപിണഃ ॥ **5.31.9** ॥ 1326

ജനസ്ഥാനവധം ശ്രുത്വാ
നിഹതൗ ഖരദൂഷണൗ।
തതസ്ത്വമർഷാപഹൃതാ
ജാനകീ രാവണേന തു ॥ **5.31.10** ॥ 1327

വഞ്ചയിത്വാ വനേ രാമം
മൃഗരൂപേണ മായയാ।
സ മാർഗമാണസ്താം ദേവീം
രാമഃ സീതാമനിന്ദിതാം ॥ **5.31.11** ॥ 1328

ആസസാദ വനേ മിത്രം
സുഗ്രീവം നാമ വാനരം।
തതഃ സ വാലിനം ഹത്വാ
രാമഃ പരപുരഞ്ജയഃ ॥ **5.31.12** ॥ 1329

ആയച്ഛത് കപിരാജ്യം തു
സുഗ്രീവായ മഹാത്മനേ।
സുഗ്രീവേണാഭിസന്ദിഷ്ടാ
ഹരയഃ കാമരൂപിണഃ ॥ **5.31.13** ॥ 1330

ദിക്ഷു സർവാസു താം ദേവീം
വിചിൻവന്തഃ സഹസ്രശഃ।
അഹം സമ്പാതിവചനാ -
ച്ഛതയോജനമായതം ॥ **5.31.14** ॥ 1331

തസ്യാ ഹേതോർവിശാലാക്ഷ്യാഃ
സമുദ്രം വേഗവാൻ പ്ലുതഃ।
യഥാരൂപാം യഥാവർണാം
യഥാലക്ഷ്മവതീം ച താം ॥ **5.31.15** ॥ 1332

അശ്രൗഷം രാഘവസ്യാഹം
സേയമാസാദിതാ മയാ।
വിരരാമൈവമുക്ത്വാ സ
വാചം വാനരപുംഗവഃ ॥ **5.31.16** ॥ 1333

ജാനകീ ചാപി തച്ഛ്രുത്വാ
വിസ്മയം പരമം ഗതാ।
തതഃ സാ വക്രകേശാന്താ
സുകേശീ കേശസംവൃതം।
ഉന്നമ്യ വദനം ഭീരുഃ
ശിംശപാമൻവവൈക്ഷത ॥ **5.31.17** ॥ 1334

നിശമ്യ സീതാ വചനം കപേശ്ച
ദിശശ്ച സർവാഃ പ്രദിശശ്ച വീക്ഷ്യ।
സ്വയം പ്രഹർഷം പരമം ജഗാമ
സർവാത്മനാ രാമമനുസ്മരന്തീ ॥ **5.31.18** ॥ 1335

സാ തിർയഗൂർധ്വം ച തഥാ ഹ്യധസ്താ -
ന്നിരീക്ഷമാണാ തമചിന്ത്യബുദ്ധിം।
ദദർശ പിംഗാധിപതേരമാത്യം
വാതാത്മജം സൂർയമിവോദയസ്ഥം ॥ **5.31.19** ॥ 1336

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാ വിതർകഃ

തതഃ ശാഖാന്തരേ ലീനം
ദൃഷ്ട്വാ ചലിതമാനസാ ।
വേഷ്ടിതാർജുനവസ്ത്രം തം
വിദ്യുത്സംഘാതപിംഗലം ॥ **5.32.1** ॥ 1337

സാ ദദർശ കപിം തത്ര
പ്രശ്രിതം പ്രിയവാദിനം ।
ഫുൽലാശോകോത്കരാഭാസം
തപ്തചാമീകരേക്ഷണം ॥ **5.32.2** ॥ 1338

സാഥ ദൃഷ്ട്വാ ഹരിശ്രേഷ്ഠം
വിനീതവദവസ്ഥിതം ।
മൈഥിലീ ചിന്തയാമാസ
വിസ്മയം പരമം ഗതാ ॥ **5.32.3** ॥ 1339

അഹോ ഭീമമിദം സത്ത്വം
വാനരസ്യ ദുരാസദം ।
ദുർനിരീക്ഷ്യമിദം മത്വാ
പുനരേവ മുമോഹ സാ ॥ **5.32.4** ॥ 1340

വിലലാപ ഭൃശം സീതാ
കരുണം ഭയമോഹിതാ।
രാമരാമേതി ദുഃഖാർതാ
ലക്ഷ്മണേതി ച ഭാമിനീ ॥ **5.32.5** ॥ 1341

രുരോദ സഹസാ സീതാ
മന്ദമന്ദസ്വരാ സതീ।
സാഥ ദൃഷ്ട്വാ ഹരിവരം
വിനീതവദുപാഗതം।
മൈഥിലീ ചിന്തയാമാസ
സ്വപ്നോഽയമിതി ഭാമിനീ ॥ **5.32.6** ॥ 1342

സാ വീക്ഷമാണാ പൃഥുഭുഗ്നവക്ത്രം
ശാഖാമൃഗേന്ദ്രസ്യ യഥോക്തകാരം।
ദദർശ പിംഗപ്രവരം മഹാർഹം
വാതാത്മജം ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠം ॥ **5.32.7** ॥ 1343

സാ തം സമീക്ഷ്യൈവ ഭൃശം വിപന്നാ
ഗതാസുകൽപേവ ബഭൂവ സീതാ।
ചിരേണ സംജ്ഞാം പ്രതിലഭ്യ ചൈവം
വിചിന്തയാമാസ വിശാലനേത്രാ ॥ **5.32.8** ॥ 1344

സ്വപ്നോ മയായം വികൃതോഽദ്യ ദൃഷ്ടഃ
ശാഖാമൃഗഃ ശാസ്ത്രഗണൈർനിഷിദ്ധഃ।
സ്വസ്ത്യസ്തു രാമായ സലക്ഷ്മണായ
തഥാ പിതുർമേ ജനകസ്യ രാജ്ഞഃ ॥ **5.32.9** ॥ 1345

സ്വപ്നോ ഹി നായം നഹി മേഽസ്തി നിദ്രാ
ശോകേന ദുഃഖേന ച പീഡിതായാഃ।

സുഖം ഹി മേ നാസ്തി യതോ വിഹീനാ
തേനേന്ദുപൂർണപ്രതിമാനനേന ॥ **5.32.10** ॥ 1346

രാമേതി രാമേതി സദൈവ ബുദ്ധ്യാ
വിചിന്ത്യ വാചാ ബ്രുവതീ തമേവ ।
തസ്യാനുരൂപം ച കഥാം തദർഥാ -
മേവം പ്രപശ്യാമി തഥാ ശൃണോമി ॥ **5.32.11** ॥ 1347

അഹം ഹി തസ്യാദ്യ മനോഭവേന
സമ്പീഡിതാ തദ്ഗതസർവഭാവാ ।
വിചിന്തയന്തീ സതതം തമേവ
തഥൈവ പശ്യാമി തഥാ ശൃണോമി ॥ **5.32.12** ॥ 1348

മനോരഥഃ സ്യാദിതി ചിന്തയാമി
തഥാപി ബുദ്ധ്യാപി വിതർകയാമി ।
കിം കാരണം തസ്യ ഹി നാസ്തി രൂപം
സുവ്യക്തരൂപശ്ച വദത്യയം മാം ॥ **5.32.13** ॥ 1349

നമോഽസ്തു വാചസ്പതയേ സവജ്രിണേ
സ്വയംഭുവേ ചൈവ ഹുതാശനായ ച ।
അനേന ചോക്തം യദിദം മമാഗ്രതോ
വനൗകസാ തച്ച തഥാസ്തു നാന്യഥാ ॥ **5.32.14** ॥ 1350

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ആത്മാനം പരിചായയന്ത്യാ സീതയാ സ്വവനാഗമനാപഹരണയോർവൃത്താന്തസ്യ വർണനം

സോഽവതീർയ ദ്രുമാത് തസ്മാദ്
വിദ്രുമപ്രതിമാനനഃ।
വിനീതവേഷഃ കൃപണഃ
പ്രണിപത്യോപസൃത്യ ച ॥ **5.33.1** ॥ 1351

താമബ്രവീൻമഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ശിരസ്യഞ്ജലിമാധായ
സീതാം മധുരയാ ഗിരാ ॥ **5.33.2** ॥ 1352

കാ നു പദ്മപലാശാക്ഷി
ക്ലിഷ്ടകൗശേയവാസിനി।
ദ്രുമസ്യ ശാഖാമാലംബ്യ
തിഷ്ഠസി ത്വമനിന്ദിതേ ॥ **5.33.3** ॥ 1353

കിമർഥം തവ നേത്രാഭ്യാം
വാരി സ്രവതി ശോകജം।
പുണ്ഡരീകപലാശാഭ്യാം
വിപ്രകീർണമിവോദകം ॥ **5.33.4** ॥ 1354

സുരാണാമസുരാണാം ച
നാഗഗന്ധർവരക്ഷസാം।
യക്ഷാണാം കിന്നരാണാം ച
കാ ത്വം ഭവസി ശോഭനേ ॥ **5.33.5** ॥ 1355

കാ ത്വം ഭവസി രുദ്രാണാം
മരുതാം വാ വരാനനേ।
വസൂനാം വാ വരാരോഹേ
ദേവതാ പ്രതിഭാസി മേ ॥ **5.33.6** ॥ 1356

കിന്നു ചന്ദ്രമസാ ഹീനാ
പതിതാ വിബുധാലയാത്।
രോഹിണീ ജ്യോതിഷാം ശ്രേഷ്ഠാ
ശ്രേഷ്ഠാ സർവഗുണാധികാ ॥ **5.33.7** ॥ 1357

കോപാദ് വാ യദി വാ മോഹാദ്
ഭർതാരമസിതേക്ഷണേ।
വസിഷ്ഠം കോപയിത്വാ ത്വം
വാസി കൽയാണ്യരുന്ധതീ ॥ **5.33.8** ॥ 1358

കോ നു പുത്രഃ പിതാ ഭ്രാതാ
ഭർതാ വാ തേ സുമധ്യമേ।
അസ്മാൽലോകാദമും ലോകം
ഗതം ത്വമനുശോചസി ॥ **5.33.9** ॥ 1359

രോദനാദതിനിഃശ്വാസാദ്
ഭൂമിസംസ്പർശനാദപി।
ന ത്വാം ദേവീമഹം മൻയേ
രാജ്ഞഃ സഞ്ജ്ഞാവധാരണാത് ॥ **5.33.10** ॥ 1360

വ്യഞ്ജനാനി ഹി തേ യാനി
ലക്ഷണാനി ച ലക്ഷയേ।
മഹിഷീ ഭൂമിപാലസ്യ
രാജകൻയാ ച മേ മതാ ॥ **5.33.11** ॥ 1361

രാവണേന ജനസ്ഥാനാദ്
ബലാത് പ്രമഥിതാ യദി।
സീതാ ത്വമസി ഭദ്രം തേ
തൻമമാചക്ഷ്വ പൃച്ഛതഃ ॥ **5.33.12** ॥ 1362

യഥാ ഹി തവ വൈ ദൈൻയം
രൂപം ചാപ്യതിമാനുഷം।
തപസാ ചാൻവിതോ വേഷ -
സ്ത്വം രാമമഹിഷീ ധ്രുവം ॥ **5.33.13** ॥ 1363

സാ തസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
രാമകീർതനഹർഷിതാ।
ഉവാച വാക്യം വൈദേഹീ
ഹനൂമന്തം ദ്രുമാശ്രിതം ॥ **5.33.14** ॥ 1364

പൃഥിവ്യാം രാജസിംഹാനാം
മുഖ്യസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
സ്നുഷാ ദശരഥസ്യാഹം
ശത്രുസൈൻയപ്രണാശിനഃ ॥ **5.33.15** ॥ 1365

ദുഹിതാ ജനകസ്യാഹം
വൈദേഹസ്യ മഹാത്മനഃ।
സീതേതി നാമ്നാ ചോക്താഹം
ഭാർയാ രാമസ്യ ധീമതഃ ॥ **5.33.16** ॥ 1366

സമാ ദ്വാദശ തത്രാഹം
രാഘവസ്യ നിവേശനേ।
ഭുഞ്ജാനാ മാനുഷാൻ ഭോഗാൻ
സർവകാമസമൃദ്ധിനീ ॥ **5.33.17** ॥ 1367

തതസ്ത്രയോദശേ വർഷേ
രാജ്യേ ചേക്ഷ്വാകുനന്ദനം।
അഭിഷേചയിതും രാജാ
സോപാധ്യായഃ പ്രചക്രമേ ॥ **5.33.18** ॥ 1368

തസ്മിൻ സംഭ്രിയമാണേ തു
രാഘവസ്യാഭിഷേചനേ।
കൈകേയീ നാമ ഭർതാര -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **5.33.19** ॥ 1369

ന പിബേയം ന ഖാദേയം
പ്രത്യഹം മമ ഭോജനം।
ഏഷ മേ ജീവിതസ്യാന്തോ
രാമോ യദ്യഭിഷിച്യതേ ॥ **5.33.20** ॥ 1370

യത് തദുക്തം ത്വയാ വാക്യം
പ്രീത്യാ നൃപതിസത്തമ।
തച്ചേന്ന വിതഥം കാർയം
വനം ഗച്ഛതു രാഘവഃ ॥ **5.33.21** ॥ 1371

സ രാജാ സത്യവാഗ് ദേവ്യാ
വരദാനമനുസ്മരൻ।
മുമോഹ വചനം ശ്രുത്വാ
കൈകേയ്യാഃ ക്രൂരമപ്രിയം ॥ **5.33.22** ॥ 1372

തതസ്തം സ്ഥവിരോ രാജാ
സത്യധർമേ വ്യവസ്ഥിതഃ।
ജ്യേഷ്ഠം യശസ്വിനം പുത്രം
രുദൻ രാജ്യമയാചത ॥ **5.33.23** ॥ 1373

സ പിതുർവചനം ശ്രീമാ -
നഭിഷേകാത് പരം പ്രിയം।
മനസാ പൂർവമാസാദ്യ
വാചാ പ്രതിഗൃഹീതവാൻ ॥ **5.33.24** ॥ 1374

ദദ്യാന്ന പ്രതിഗൃഹ്ണീയാത്
സത്യം ബ്രൂയാന്ന ചാനൃതം।
അപി ജീവിതഹേതോർഹി
രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ ॥ **5.33.25** ॥ 1375

സ വിഹായോത്തരീയാണി
മഹാർഹാണി മഹായശാഃ।
വിസൃജ്യ മനസാ രാജ്യം
ജനൻയൈ മാം സമാദിശത് ॥ **5.33.26** ॥ 1376

സാഹം തസ്യാഗ്രതസ്തൂർണം
പ്രസ്ഥിതാ വനചാരിണീ।
നഹി മേ തേന ഹീനായാ
വാസഃ സ്വർഗേഽപി രോചതേ ॥ **5.33.27** ॥ 1377

പ്രാഗേവ തു മഹാഭാഗഃ
സൗമിത്രിർമിത്രനന്ദനഃ।
പൂർവജസ്യാനുയാത്രാർഥേ
കുശചീരൈരലങ്കൃതഃ ॥ **5.33.28** ॥ 1378

തേ വയം ഭർതുരാദേശം
ബഹുമാൻയ ദൃഢവ്രതാഃ।
പ്രവിഷ്ടാഃ സ്മ പുരാദൃഷ്ടം
വനം ഗംഭീരദർശനം ॥ **5.33.29** ॥ 1379

വസതോ ദണ്ഡകാരൺയേ
തസ്യാഹമമിതൗജസഃ।
രക്ഷസാഽപഹൃതാ ഭാർയാ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **5.33.30** ॥ 1380

ദ്വൗ മാസൗ തേന മേ കാലോ
ജീവിതാനുഗ്രഹഃ കൃതഃ।
ഊർധ്വം ദ്വാഭ്യാം തു മാസാഭ്യാം
തതസ്ത്യക്ഷ്യാമി ജീവിതം ॥ **5.33.31** ॥ 1381

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതി സീതായാഃ സന്ദേഹഃ സ്വത ഏവ തസ്യ സമാധാനം ച
സീതായാ ആദേശേന ഹനുമതാ ശ്രീരാമഗുണാനാം വർണനം

തസ്യാസ്തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
ഹനൂമാൻ ഹരിപുംഗവഃ।
ദുഃഖാദ് ദുഃഖാഭിഭൂതായാഃ
സാന്ത്വമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.34.1** ॥ 1382

അഹം രാമസ്യ സന്ദേശാദ്
ദേവി ദൂതസ്തവാഗതഃ।
വൈദേഹി കുശലീ രാമഃ
സ ത്വാം കൗശലമബ്രവീത് ॥ **5.34.2** ॥ 1383

യോ ബ്രാഹ്മമസ്ത്രം വേദാംശ്ച
വേദ വേദവിദാം വരഃ।
സ ത്വാം ദാശരഥീ രാമോ
ദേവി കൗശലമബ്രവീത് ॥ **5.34.3** ॥ 1384

ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാതേജാ
ഭർതുസ്ത്വേഽനുചരഃ പ്രിയഃ।
കൃതവാംശ്ചോകസന്തപ്തഃ
ശിരസാ ത്വേഽഭിവാദനം ॥ **5.34.4** ॥ 1385

സാ തയോഃ കുശലം ദേവീ
നിശമ്യ നരസിംഹയോഃ।
പ്രതിസംഹൃഷ്ടസർവാംഗീ
ഹനൂമന്തമഥാബ്രവീത് ॥ **5.34.5** ॥ 1386

കൽയാണീ ബത ഗാഥേയം
ലൗകികീ പ്രതിഭാതി മാ।
ഏതി ജീവന്തമാനന്ദോ
നരം വർഷശതാദപി ॥ **5.34.6** ॥ 1387

തയോഃ സമാഗമേ തസ്മിൻ
പ്രീതിരുത്പാദിതാദ്ഭുതാ।
പരസ്പരേണ ചാലാപം
വിശ്വസ്തൗ തൗ പ്രചക്രതുഃ ॥ **5.34.7** ॥ 1388

തസ്യാസ്തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
സീതായാഃ ശോകതപ്തായാഃ
സമീപമുപചക്രമേ ॥ **5.34.8** ॥ 1389

യഥാ യഥാ സമീപം സ
ഹനൂമാനുപസർപതി।
തഥാ തഥാ രാവണം സാ
തം സീതാ പരിശങ്കതേ ॥ **5.34.9** ॥ 1390

അഹോ ധിഗ് ധിക്കൃതമിദം
കഥിതം ഹി യദസ്യ മേ।
രൂപാന്തരമുപാഗമ്യ
സ ഏവായം ഹി രാവണഃ ॥ **5.34.10** ॥ 1391

താമശോകസ്യ ശാഖാം തു
വിമുക്ത്വാ ശോകകർശിതാ।
തസ്യാമേവാനവദ്യാംഗീ
ധരണ്യാം സമുപാവിശത് ॥ **5.34.11** ॥ 1392

അവന്ദത മഹാബാഹു -
സ്തതസ്താം ജനകാത്മജാം।
സാ ചൈനം ഭയസന്ത്രസ്താ
ഭൂയോ നൈനമുദൈക്ഷത ॥ **5.34.12** ॥ 1393

തം ദൃഷ്ട്വാ വന്ദമാനം ച
സീതാ ശശിനിഭാനനാ।
അബ്രവീദ് ദീർഘമുച്ഛ്വസ്യ
വാനരം മധുരസ്വരാ ॥ **5.34.13** ॥ 1394

മായാം പ്രവിഷ്ടോ മായാവീ
യദി ത്വം രാവണഃ സ്വയം।
ഉത്പാദയസി മേ ഭൂയഃ
സന്താപം തന്ന ശോഭനം ॥ **5.34.14** ॥ 1395

സ്വം പരിത്യജ്യ രൂപം യഃ
പരിവ്രാജകരൂപവാൻ।
ജനസ്ഥാനേ മയാ ദൃഷ്ട -
സ്ത്വം സ ഏവ ഹി രാവണഃ ॥ **5.34.15** ॥ 1396

ഉപവാസകൃശാം ദീനാം
കാമരൂപ നിശാചര।
സന്താപയസി മാം ഭൂയഃ
സന്താപം തന്ന ശോഭനം ॥ **5.34.16** ॥ 1397

അഥവാ നൈതദേവം ഹി
യൻമയാ പരിശങ്കിതം।
മനസോ ഹി മമ പ്രീതി -
രുത്പന്നാ തവ ദർശനാത് ॥ **5.34.17** ॥ 1398

യദി രാമസ്യ ദൂതസ്ത്വ -
മാഗതോ ഭദ്രമസ്തു തേ।
പൃച്ഛാമി ത്വാം ഹരിശ്രേഷ്ഠ
പ്രിയാ രാമകഥാ ഹി മേ ॥ **5.34.18** ॥ 1399

ഗുണാൻ രാമസ്യ കഥയ
പ്രിയസ്യ മമ വാനര।
ചിത്തം ഹരസി മേ സൗമ്യ
നദീകൂലം യഥാ രയഃ ॥ **5.34.19** ॥ 1400

അഹോ സ്വപ്നസ്യ സുഖതാ
യാഹമേവ ചിരാഹൃതാ।
പ്രേഷിതം നാമ പശ്യാമി
രാഘവേണ വനൗകസം ॥ **5.34.20** ॥ 1401

സ്വപ്നേഽപി യദ്യഹം വീരം
രാഘവം സഹലക്ഷ്മണം।
പശ്യേയം നാവസീദേയം
സ്വപ്നോഽപി മമ മത്സരീ ॥ **5.34.21** ॥ 1402

നാഹം സ്വപ്നമിമം മൻയേ
സ്വപ്നേ ദൃഷ്ട്വാ ഹി വാനരം।
ന ശക്യോഽഭ്യുദയഃ പ്രാപ്തും
പ്രാപ്തശ്ചാഭ്യുദയോ മമ ॥ **5.34.22** ॥ 1403

കിന്നു സ്യാച്ചിത്തമോഹോ ഽയം
ഭവേദ് വാതഗതിസ്ത്വിയം ।
ഉൻമാദജോ വികാരോ വാ
സ്യാദയം മൃഗതൃഷ്ണികാ ॥ **5.34.23** ॥ 1404

അഥവാ നായമുൻമാദോ
മോഹോ ഽപ്യുൻമാദലക്ഷണഃ ।
സംബുധ്യേ ചാഹമാത്മാന -
മിമം ചാപി വനൗകസം ॥ **5.34.24** ॥ 1405

ഇത്യേവം ബഹുധാ സീതാ
സമ്പ്രധാർയ ബലാബലം ।
രക്ഷസാം കാമരൂപത്വാ -
ൻമേനേ തം രാക്ഷസാധിപം ॥ **5.34.25** ॥ 1406

ഏതാം ബുദ്ധിം തദാ കൃത്വാ
സീതാ സാ തനുമധ്യമാ ।
ന പ്രതിവ്യാജഹാരാഥ
വാനരം ജനകാത്മജാ ॥ **5.34.26** ॥ 1407

സീതായാ നിശ്ചിതം ബുദ്ധ്വാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ।
ശ്രോത്രാനുകൂലൈർവചനൈ -
സ്തദാ താം സമ്പ്രഹർഷയൻ ॥ **5.34.27** ॥ 1408

ആദിത്യ ഇവ തേജസ്വീ
ലോകകാന്തഃ ശശീ യഥാ ।
രാജാ സർവസ്യ ലോകസ്യ
ദേവോ വൈശ്രവണോ യഥാ ॥ **5.34.28** ॥ 1409

വിക്രമേണോപപന്നശ്ച
യഥാ വിഷ്ണുർമഹായശാഃ।
സത്യവാദീ മധുരവാഗ്
ദേവോ വാചസ്പതിർയഥാ ॥ **5.34.29** ॥ 1410

രൂപവാൻ സുഭഗഃ ശ്രീമാൻ
കന്ദർപ ഇവ മൂർതിമാൻ।
സ്ഥാനക്രോധേ പ്രഹർതാ ച
ശ്രേഷ്ഠോ ലോകേ മഹാരഥഃ ॥ **5.34.30** ॥ 1411

ബാഹുച്ഛായാമവഷ്ടബ്ധോ
യസ്യ ലോകോ മഹാത്മനഃ।
അപക്രമ്യാശ്രമപദാ -
ൻമൃഗരൂപേണ രാഘവം ॥ **5.34.31** ॥ 1412

ശൂൻയേ യേനാപനീതാസി
തസ്യ ദ്രക്ഷ്യസി തത്ഫലം।
അചിരാദ് രാവണം സംഖ്യേ
യോ വധിഷ്യതി വീർയവാൻ ॥ **5.34.32** ॥ 1413

ക്രോധപ്രമുക്തൈരിഷുഭി -
ർജ്വലദ്ഭിരിവ പാവകൈഃ।
തേനാഹം പ്രേഷിതോ ദൂത -
സ്ത്വത്സകാശമിഹാഗതഃ ॥ **5.34.33** ॥ 1414

ത്വദ്വിയോഗേന ദുഃഖാർതഃ
സ ത്വാം കൗശലമബ്രവീത്।
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാതേജാഃ
സുമിത്രാനന്ദവർധനഃ ॥ **5.34.34** ॥ 1415

അഭിവാദ്യ മഹാബാഹുഃ
സ ത്വാം കൗശലമബ്രവീത്।
രാമസ്യ ച സഖാ ദേവി
സുഗ്രീവോ നാമ വാനരഃ ॥ **5.34.35** ॥ 1416

രാജാ വാനരമുഖ്യാനാം
സ ത്വാം കൗശലമബ്രവീത്।
നിത്യം സ്മരതി തേ രാമഃ
സസുഗ്രീവഃ സലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.34.36** ॥ 1417

ദിഷ്ട്യാ ജീവസി വൈദേഹി
രാക്ഷസീവശമാഗതാ।
നചിരാദ് ദ്രക്ഷ്യസേ രാമം
ലക്ഷ്മണം ച മഹാരഥം ॥ **5.34.37** ॥ 1418

മധ്യേ വാനരകോടീനാം
സുഗ്രീവം ചാമിതൗജസം।
അഹം സുഗ്രീവസചിവോ
ഹനൂമാൻ നാമ വാനരഃ ॥ **5.34.38** ॥ 1419

പ്രവിഷ്ടോ നഗരീം ലങ്കാം
ലംഘയിത്വാ മഹോദധിം।
കൃത്വാ മൂർധ്നി പദന്യാസം
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **5.34.39** ॥ 1420

ത്വാം ദ്രഷ്ടുമുപയാതോഽഹം
സമാശ്രിത്യ പരാക്രമം।
നാഹമസ്മി തഥാ ദേവി
യഥാ മാമവഗച്ഛസി।

വിശങ്കാ ത്യജ്യതാമേഷാ
ശ്രദ്ധത്സ്വ വദതോ മമ ॥ **5.34.40** ॥ 1421

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ പൃഷ്ടേന ഹനുമതാ ശ്രീരാമസ്യ ശാരീരികലക്ഷണാനാം ഗുണാനാം ച വർണനം നരവാനരമൈത്രീപ്രസംഗം ശ്രാവയിത്വാ സീതായാ മനസി സ്വകീയവിശ്വാസസ്യോത്പാദനം ച

താം തു രാമകഥാം ശ്രുത്വാ
വൈദേഹീ വാനരർഷഭാത് ।
ഉവാച വചനം സാന്ത്വ -
മിദം മധുരയാ ഗിരാ ॥ **5.35.1** ॥ 1422

ക്വ തേ രാമേണ സംസർഗഃ
കഥം ജാനാസി ലക്ഷ്മണം ।
വാനരാണാം നരാണാം ച
കഥമാസീത് സമാഗമഃ ॥ **5.35.2** ॥ 1423

യാനി രാമസ്യ ചിഹ്നാനി
ലക്ഷ്മണസ്യ ച വാനര ।
താനി ഭൂയഃ സമാചക്ഷ്വ
ന മാം ശോകഃ സമാവിശേത് ॥ **5.35.3** ॥ 1424

കീദൃശം തസ്യ സംസ്ഥാനം
രൂപം തസ്യ ച കീദൃശം ।
കഥമൂരൂ കഥം ബാഹൂ
ലക്ഷ്മണസ്യ ച ശംസ മേ ॥ **5.35.4** ॥ 1425

ഏവമുക്തസ്തു വൈദേഹ്യാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
തതോ രാമം യഥാതത്ത്വ -
മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ॥ **5.35.5** ॥ 1426

ജാനന്തീ ബത ദിഷ്ട്യാ മാം
വൈദേഹി പരിപൃച്ഛസി।
ഭർതുഃ കമലപത്രാക്ഷി
സംസ്ഥാനം ലക്ഷ്മണസ്യ ച ॥ **5.35.6** ॥ 1427

യാനി രാമസ്യ ചിഹ്നാനി
ലക്ഷ്മണസ്യ ച യാനി വൈ।
ലക്ഷിതാനി വിശാലാക്ഷി
വദതഃ ശൃണു താനി മേ ॥ **5.35.7** ॥ 1428

രാമഃ കമലപത്രാക്ഷഃ
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനഃ।
രൂപദാക്ഷിണ്യസമ്പന്നഃ
പ്രസൂതോ ജനകാത്മജേ ॥ **5.35.8** ॥ 1429

തേജസാഽഽദിത്യസങ്കാശഃ
ക്ഷമയാ പൃഥിവീസമഃ।
ബൃഹസ്പതിസമോ ബുദ്ധ്യാ
യശസാ വാസവോപമഃ ॥ **5.35.9** ॥ 1430

രക്ഷിതാ ജീവലോകസ്യ
സ്വജനസ്യ ച രക്ഷിതാ।
രക്ഷിതാ സ്വസ്യ വൃത്തസ്യ
ധർമസ്യ ച പരന്തപഃ ॥ **5.35.10** ॥ 1431

രാമോ ഭാമിനി ലോകസ്യ
ചാതുർവർണ്യസ്യ രക്ഷിതാ।
മർയാദാനാം ച ലോകസ്യ
കർതാ കാരയിതാ ച സഃ ॥ **5.35.11** ॥ 1432

അർചിഷ്മാനർചിതോഽത്യർഥം
ബ്രഹ്മചര്യവ്രതേ സ്ഥിതഃ।
സാധൂനാമുപകാരജ്ഞഃ
പ്രചാരജ്ഞശ്ച കർമണാം ॥ **5.35.12** ॥ 1433

രാജനീത്യാം വിനീതശ്ച
ബ്രാഹ്മണാനാമുപാസകഃ।
ജ്ഞാനവാൻ ശീലസമ്പന്നോ
വിനീതശ്ച പരന്തപഃ ॥ **5.35.13** ॥ 1434

യജുർവേദവിനീതശ്ച
വേദവിദ്ഭിഃ സുപൂജിതഃ।
ധനുർവേദേ ച വേദേ ച
വേദാംഗേഷു ച നിഷ്ഠിതഃ ॥ **5.35.14** ॥ 1435

വിപുലാംസോ മഹാബാഹുഃ
കംബുഗ്രീവഃ ശുഭാനനഃ।
ഗൂഢജത്രുഃ സുതാമ്രാക്ഷോ
രാമോ നാമ ജനൈഃ ശ്രുതഃ ॥ **5.35.15** ॥ 1436

ദുന്ദുഭിസ്വനനിർഘോഷഃ
സ്നിഗ്ധവർണഃ പ്രതാപവാൻ।
സമശ്ച സുവിഭക്തകാംഗോ
വർണം ശ്യാമം സമാശ്രിതഃ ॥ **5.35.16** ॥ 1437

ത്രിസ്ഥിരസ്ത്രിപ്രലംബശ്ച
ത്രിസമസ്ത്രിഷു ചോന്നതഃ।
ത്രിതാമ്രസ്ത്രിഷു ച സ്നിഗ്ധോ
ഗംഭീരസ്ത്രിഷു നിത്യശഃ ॥ **5.35.17** ॥ 1438

ത്രിവലീമാംസ്തർയവനത -
ശ്ചതുർവ്യംഗസ്ത്രിശീർഷവാൻ।
ചതുഷ്കലശ്ചതുർലേഖ -
ശ്ചതുഷ്കിഷ്കുശ്ചതുഃ സമഃ ॥ **5.35.18** ॥ 1439

ചതുർദശസമദ്വന്ദ്വ -
ശ്ചതുർദംഷ്ട്രശ്ചതുർഗതിഃ।
മഹോഷ്ഠഹനുനാസശ്ച
പഞ്ചസ്നിഗ്ധോഽഷ്ടവംശവാൻ ॥ **5.35.19** ॥ 1440

ദശപദ്മോ ദശബൃഹത്
ത്രിഭിർവ്യാപ്തോ ദ്വിശുക്ലവാൻ।
ഷഡുന്നതോ നവതനു -
സ്ത്രിഭിർവ്യാപ്നോതി രാഘവഃ ॥ **5.35.20** ॥ 1441

സത്യധർമരതഃ ശ്രീമാൻ
സംഗ്രഹാനുഗ്രഹേ രതഃ।
ദേശകാലവിഭാഗജ്ഞഃ
സർവലോകപ്രിയംവദഃ ॥ **5.35.21** ॥ 1442

ഭ്രാതാ ചാസ്യ ച വൈമാത്രഃ
സൗമിത്രിരമിതപ്രഭഃ।
അനുരാഗേണ രൂപേണ
ഗുണൈശ്ചാപി തഥാവിധഃ ॥ **5.35.22** ॥ 1443

സ സുവർണച്ഛവിഃ ശ്രീമാൻ
രാമഃ ശ്യാമോ മഹായശാഃ।
താവുഭൗ നരശാർദൂലൗ
ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സവൗ ॥ **5.35.23** ॥ 1444

വിചിൻവന്തൗ മഹീം കൃത്സ്നാ -
മസ്മാഭിഃ സഹ സംഗതൗ।
ത്വാമേവ മാർഗമാണൗ തൗ
വിചരന്തൗ വസുന്ധരാം ॥ **5.35.24** ॥ 1445

ദദർശതുർമൃഗപതിം
പൂർവജേനാവരോപിതം।
ഋഷ്യമൂകസ്യ മൂലേ തു
ബഹുപാദപസങ്കുലേ ॥ **5.35.25** ॥ 1446

ഭ്രാതുർഭയാർതമാസീനം
സുഗ്രീവം പ്രിയദർശനം।
വയം ച ഹരിരാജം തം
സുഗ്രീവം സത്യസംഗരം ॥ **5.35.26** ॥ 1447

പരിചർയാമഹേ രാജ്യാത്
പൂർവജേനാവരോപിതം।
തതസ്തൗ ചീരവസനൗ
ധനുഃപ്രവരപാണിനൗ ॥ **5.35.27** ॥ 1448

ഋഷ്യമൂകസ്യ ശൈലസ്യ
രമ്യം ദേശമുപാഗതൗ।
സ തൗ ദൃഷ്ട്വാ നരവ്യാഘ്രൗ
ധൻവിനൗ വാനരർഷഭഃ ॥ **5.35.28** ॥ 1449

അഭിപ്ലുതോ ഗിരേസ്തസ്യ
ശിഖരം ഭയമോഹിതഃ।
തതഃ സ ശിഖരേ തസ്മിൻ
വാനരേന്ദ്രോ വ്യവസ്ഥിതഃ ॥ **5.35.29** ॥ 1450

തയോഃ സമീപം മാമേവ
പ്രേഷയാമാസ സത്വരം।
താവഹം പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
സുഗ്രീവവചനാത് പ്രഭൂ ॥ **5.35.30** ॥ 1451

രൂപലക്ഷണസമ്പന്നൗ
കൃതാഞ്ജലിരുപസ്ഥിതഃ।
തൗ പരിജ്ഞാതതത്ത്വാർഥൗ
മയാ പ്രീതിസമൻവിതൗ ॥ **5.35.31** ॥ 1452

പൃഷ്ഠമാരോപ്യ തം ദേശം
പ്രാപിതൗ പുരുഷർഷഭൗ।
നിവേദിതൗ ച തത്ത്വേന
സുഗ്രീവായ മഹാത്മനേ ॥ **5.35.32** ॥ 1453

തയോരൻയോൻയസംഭാഷാദ്
ഭൃശം പ്രീതിരജായത।
തത്ര തൗ കീർതിസമ്പന്നൗ
ഹരീശ്വരനരേശ്വരൗ ॥ **5.35.33** ॥ 1454

പരസ്പരകൃതാശ്വാസൗ
കഥയാ പൂർവവൃത്തയാ।
തം തതഃ സാന്ത്വയാമാസ
സുഗ്രീവം ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ ॥ **5.35.34** ॥ 1455

സ്ത്രീഹേതോർവാലിനാ ഭ്രാത്രാ
നിരസ്തം പുരുതേജസാ।
തതസ്ത്വന്നാശജം ശോകം
രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമണഃ ॥ **5.35.35** ॥ 1456

ലക്ഷ്മണോ വാനരേന്ദ്രായ
സുഗ്രീവായ ന്യവേദയത്।
സ ശ്രുത്വാ വാനരേന്ദ്രസ്തു
ലക്ഷ്മണേനേരിതം വചഃ ॥ **5.35.36** ॥ 1457

തദാസീന്നിഷ്പ്രഭോഽത്യർഥം
ഗ്രഹഗ്രസ്ത ഇവാംശുമാൻ।
തതസ്ത്വദ്ഗാത്രശോഭീനി
രക്ഷസാ ഹ്രിയമാണയാ ॥ **5.35.37** ॥ 1458

യാൻയാഭരണജാലാനി
പാതിതാനി മഹീതലേ।
താനി സർവാണി രാമായ
ആനീയ ഹരിയൂഥപാഃ ॥ **5.35.38** ॥ 1459

സംഹൃഷ്ടാ ദർശയാമാസു -
ർഗതിം തു ന വിദുസ്തവ।
താനി രാമായ ദത്താനി
മയൈവോപഹൃതാനി ച ॥ **5.35.39** ॥ 1460

സ്വനവന്ത്യവകീർണാനി
തസ്മിൻ വിഹതചേതസി।
താൻയങ്കേ ദർശനീയാനി
കൃത്വാ ബഹുവിധം തദാ ॥ **5.35.40** ॥ 1461

തേന ദേവപ്രകാശേന
ദേവേന പരിദേവിതം।
പശ്യതസ്താനി രുദത -
സ്താമ്യതശ്ച പുനഃ പുനഃ ॥ **5.35.41** ॥ 1462

പ്രാദീപയദ് ദാശരഥേ -
സ്തദാ ശോകഹുതാശനം ॥ **5.35.42** ॥ 1463

ശായിതം ച ചിരം തേന
ദുഃഖാർതേന മഹാത്മനാ।
മയാപി വിവിധൈർവാക്യൈഃ
കൃച്ഛ്രാദുത്ഥാപിതഃ പുനഃ ॥ **5.35.43** ॥ 1464

താനി ദൃഷ്ട്വാ മഹാർഹാണി
ദർശയിത്വാ മുഹുർമുഹുഃ।
രാഘവഃ സഹസൗമിത്രിഃ
സുഗ്രീവേ സംന്യവേശയത് ॥ **5.35.44** ॥ 1465

സ തവാദർശനാദാർയേ
രാഘവഃ പരിതപ്യതേ।
മഹതാ ജ്വലതാ നിത്യ -
മഗ്നിനേവാഗ്നിപർവതഃ ॥ **5.35.45** ॥ 1466

ത്വത്കൃതേ തമനിദ്രാ ച
ശോകശ്ചിന്താ ച രാഘവം।
താപയന്തി മഹാത്മാന -
മഗ്ന്യഗാരമിവാഗ്നയഃ ॥ **5.35.46** ॥ 1467

തവാദർശനശോകേന
രാഘവഃ പരിചാൽയതേ।

മഹതാ ഭൂമികമ്പേന
മഹാനിവ ശിലോച്ചയഃ ॥ **5.35.47** ॥ 1468

കാനനാനി സുരമ്യാണി
നദീപ്രസ്രവണാനി ച ।
ചരൻ ന രതിമാപ്നോതി
ത്വാമപശ്യൻ നൃപാത്മജേ ॥ **5.35.48** ॥ 1469

സ ത്വാം മനുജശാർദൂലഃ
ക്ഷിപ്രം പ്രാപ്സ്യതി രാഘവഃ ।
സമിത്രബാന്ധവം ഹത്വാ
രാവണം ജനകാത്മജേ ॥ **5.35.49** ॥ 1470

സഹിതൗ രാമസുഗ്രീവാ -
വുഭാവകുരുതാം തദാ ।
സമയം വാലിനം ഹന്തും
തവ ചാൻവേഷണം പ്രതി ॥ **5.35.50** ॥ 1471

തതസ്താഭ്യാം കുമാരാഭ്യാം
വീരാഭ്യാം സ ഹരീശ്വരഃ ।
കിഷ്കിന്ധാം സമുപാഗമ്യ
വാലീ യുദ്ധേ നിപാതിതഃ ॥ **5.35.51** ॥ 1472

തതോ നിഹത്യ തരസാ
രാമോ വാലിനമാഹവേ ।
സർവർക്ഷഹരിസംഘാനാം
സുഗ്രീവമകരോത് പതിം ॥ **5.35.52** ॥ 1473

രാമസുഗ്രീവയോരൈക്യം
ദേവ്യേവം സമജായത ।

ഹനൂമന്തം ച മാം വിദ്ധി
തയോർദൂതമുപാഗതം ॥ **5.35.53** ॥ 1474

സ്വം രാജ്യം പ്രാപ്യ സുഗ്രീവഃ
സ്വാനാനീയ മഹാകപീൻ ।
ത്വദർഥം പ്രേഷയാമാസ
ദിശോ ദശ മഹാബലാൻ ॥ **5.35.54** ॥ 1475

ആദിഷ്ടാ വാനരേന്ദ്രേണ
സുഗ്രീവേണ മഹൗജസഃ ।
അദ്രിരാജപ്രതീകാശാഃ
സർവതഃ പ്രസ്ഥിതാ മഹീം ॥ **5.35.55** ॥ 1476

തതസ്തേ മാർഗമാണാ വൈ
സുഗ്രീവവചനാതുരാഃ ।
ചരന്തി വസുധാം കൃത്സ്നാം
വയമൻയേ ച വാനരാഃ ॥ **5.35.56** ॥ 1477

അംഗദോ നാമ ലക്ഷ്മീവാൻ
വാലിസൂനുർമഹാബലഃ ।
പ്രസ്ഥിതഃ കപിശാർദൂല -
സ്ത്രിഭാഗബലസംവൃതഃ ॥ **5.35.57** ॥ 1478

തേഷാം നോ വിപ്രണഷ്ടാനാം
വിന്ധ്യേ പർവതസത്തമേ ।
ഭൃശം ശോകപരീതാനാ -
മഹോരാത്രഗണാ ഗതാഃ ॥ **5.35.58** ॥ 1479

തേ വയം കാർയനൈരാശ്യാത്
കാലസ്യാതിക്രമേണ ച ।

ഭയാച്ച കപിരാജസ്യ
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്തുമുപസ്ഥിതാഃ ॥ **5.35.59** ॥ 1480

വിചിത്യ ഗിരിദുർഗാണി
നദീപ്രസ്രവണാനി ച ।
അനാസാദ്യ പദം ദേവ്യാഃ
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്തും വ്യവസ്ഥിതാഃ ॥ **5.35.60** ॥ 1481

തതസ്തസ്യ ഗിരേർമൂർധ്നി
വയം പ്രായമുപാസ്മഹേ ।
ദൃഷ്ട്വാ പ്രായോപവിഷ്ടാംശ്ച
സർവാൻ വാനരപുംഗവാൻ ॥ **5.35.61** ॥ 1482

ഭൃശം ശോകാർണവേ മഗ്നഃ
പർയദേവയദംഗദഃ ।
തവ നാശം ച വൈദേഹി
വാലിനശ്ച തഥാ വധം ॥ **5.35.62** ॥ 1483

പ്രായോപവേശമസ്മാകം
മരണം ച ജടായുഷഃ ।
തേഷാം നഃ സ്വാമിസന്ദേശാ -
ന്നിരാശാനാം മുമൂർഷതാം ॥ **5.35.63** ॥ 1484

കാർയഹേതോരിഹായാതഃ
ശകുനിർവീർയവാൻ മഹാൻ ।
ഗൃധ്രരാജസ്യ സോദർയഃ
സമ്പാതിർനാമ ഗൃധ്രരാട് ॥ **5.35.64** ॥ 1485

ശ്രുത്വാ ഭ്രാതൃവധം കോപാ -
ദിദം വചനമബ്രവീത് ।

യവീയാൻ കേന മേ ഭ്രാതാ
ഹതഃ ക്വ ച നിപാതിതഃ ॥ **5.35.65** ॥ 1486

ഏതദാഖ്യാതുമിച്ഛാമി
ഭവദ്ഭിർവാനരോത്തമാഃ ।
അംഗദോഽകഥയത് തസ്യ
ജനസ്ഥാനേ മഹദ്വധം ॥ **5.35.66** ॥ 1487

രക്ഷസാ ഭീമരൂപേണ
ത്വാമുദ്ദിശ്യ യഥാർഥതഃ ।
ജടായോസ്തു വധം ശ്രുത്വാ
ദുഃഖിതഃ സോഽരുണാത്മജഃ ॥ **5.35.67** ॥ 1488

ത്വാമാഹ സ വരാരോഹേ
വസന്തീം രാവണാലയേ ।
തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
സമ്പാതേഃ പ്രീതിവർധനം ॥ **5.35.68** ॥ 1489

അംഗദപ്രമുഖാഃ സർവേ
തതഃ പ്രസ്ഥാപിതാ വയം ।
വിന്ധ്യാദുത്ഥായ സമ്പ്രാപ്താഃ
സാഗരസ്യാന്തമുത്തമം ॥ **5.35.69** ॥ 1490

ത്വദ്ദർശനേ കൃതോത്സാഹാ
ഹൃഷ്ടാഃ പുഷ്ടാഃ പ്ലവംഗമാഃ ।
അംഗദപ്രമുഖാഃ സർവേ
വേലോപാന്തമുപാഗതാഃ ॥ **5.35.70** ॥ 1491

ചിന്താം ജഗ്മുഃ പുനർഭീമാം
ത്വദ്ദർശനസമുത്സുകാഃ ।

അഥാഹം ഹരിസൈന്യസ്യ
സാഗരം ദൃശ്യ സീദതഃ ॥ **5.35.71** ॥ 1492

വ്യവധൂയ ഭയം തീവ്രം
യോജനാനാം ശതം പ്ലുതഃ ।
ലങ്കാ ചാപി മയാ രാത്രൗ
പ്രവിഷ്ടാ രാക്ഷസാകുലാ ॥ **5.35.72** ॥ 1493

രാവണശ്ച മയാ ദൃഷ്ട -
സ്ത്വം ച ശോകനിപീഡിതാ ।
ഏതത് തേ സർവമാഖ്യാതം
യഥാവൃത്തമനിന്ദിതേ ॥ **5.35.73** ॥ 1494

അഭിഭാഷസ്വ മാം ദേവി
ദൂതോ ദാശരഥേരഹം ।
തൻമാം രാമകൃതോദ്യോഗം
ത്വന്നിമിത്തമിഹാഗതം ॥ **5.35.74** ॥ 1495

സുഗ്രീവസചിവം ദേവി
ബുധ്യസ്വ പവനാത്മജം ।
കുശലീ തവ കാകുത്സ്ഥഃ
സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ ॥ **5.35.75** ॥ 1496

ഗുരോരാരാധനേ യുക്തോ
ലക്ഷ്മണഃ ശുഭലക്ഷണഃ ।
തസ്യ വീർയവതോ ദേവി
ഭർതുസ്തവ ഹിതേ രതഃ ॥ **5.35.76** ॥ 1497

അഹമേകസ്തു സമ്പ്രാപ്തഃ
സുഗ്രീവവചനാദിഹ ।

മയേയമസഹായേന
ചരതാ കാമരൂപിണാ ॥ **5.35.77** ॥ 1498

ദക്ഷിണാ ദിഗനുക്രാന്താ
ത്വൻമാർഗവിചയൈഷിണാ ।
ദിഷ്ട്യാഹം ഹരിസൈന്യാനാം
ത്വന്നാശമനുശോചതാം ॥ **5.35.78** ॥ 1499

അപനേഷ്യാമി സന്താപം
തവാധിഗമശാസനാത് ।
ദിഷ്ട്യാ ഹി ന മമ വ്യർഥം
സാഗരസ്യേഹ ലംഘനം ॥ **5.35.79** ॥ 1500

പ്രാപ്സ്യാമ്യഹമിദം ദേവി
ത്വദ്ദർശനകൃതം യശഃ ।
രാഘവശ്ച മഹാവീർയഃ
ക്ഷിപ്രം ത്വാമഭിപത്സ്യതേ ॥ **5.35.80** ॥ 1501

സപുത്രബാന്ധവം ഹത്വാ
രാവണം രാക്ഷസാധിപം ।
മാൽയവാൻ നാമ വൈദേഹി
ഗിരീണാമുത്തമോ ഗിരിഃ ॥ **5.35.81** ॥ 1502

തതോ ഗച്ഛതി ഗോകർണം
പർവതം കേസരീ ഹരിഃ ।
സ ച ദേവർഷിഭിർദിഷ്ടഃ
പിതാ മമ മഹാകപിഃ ।
തീർഥേ നദീപതേഃ പുണ്യേ
ശംബസാദനമുദ്ധരൻ ॥ **5.35.82** ॥ 1503

യസ്യാഹം ഹരിണഃ ക്ഷേത്രേ
ജാതോ വാതേന മൈഥിലി।
ഹനൂമാനിതി വിഖ്യാതോ
ലോകേ സ്വേനൈവ കർമണാ ॥ **5.35.83** ॥ 1504

വിശ്വാസാർഥം തു വൈദേഹി
ഭർതുരുക്താ മയാ ഗുണാഃ।
അചിരാത് ത്വാമിതോ ദേവി
രാഘവോ നയിതാ ധ്രുവം ॥ **5.35.84** ॥ 1505

ഏവം വിശ്വാസിതാ സീതാ
ഹേതുഭിഃ ശോകകർശിതാ।
ഉപപന്നൈരഭിജ്ഞാനൈ -
ർദൂതം തമധിഗച്ഛതി ॥ **5.35.85** ॥ 1506

അതുലം ച ഗതാ ഹർഷം
പ്രഹർഷേണ തു ജാനകീ।
നേത്രാഭ്യാം വക്രപക്ഷ്മാഭ്യാം
മുമോചാനന്ദജം ജലം ॥ **5.35.86** ॥ 1507

ചാരു തദ് വദനം തസ്യാ -
സ്താമ്രശുക്ലായതേക്ഷണം।
അശോഭത വിശാലാക്ഷ്യാ
രാഹുമുക്ത ഇവോഡുരാട് ॥ **5.35.87** ॥ 1508

ഹനൂമന്തം കപിം വ്യക്തം
മൻയതേ നാൻയഥേതി സാ।
അഥോവാച ഹനൂമാംസ്താ -
മുത്തരം പ്രിയദർശനാം ॥ **5.35.88** ॥ 1509

ഏതത്തേ സർവമാഖ്യാതം
സമാശ്വസിഹി മൈഥിലി।
കിം കരോമി കഥം വാ തേ
രോചതേ പ്രതിയാമ്യഹം ॥ **5.35.89** ॥ 1510

ഹതേഽസുരേ സംയതി ശംബസാദനേ
കപിപ്രവീരേണ മഹർഷിചോദനാത്।
തതോഽസ്മി വായുപ്രഭവോ ഹി മൈഥിലി
പ്രഭാവതസ്തത്പ്രതിമശ്ച വാനരഃ ॥ **5.35.90** ॥ 1511

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ സീതായൈ മുദ്രികായാ അർപണം കദാ ശ്രീരാഘവോ മാമുദ്ധരിഷ്യതീതി സൗത്സുക്യം സീതായാഃ പ്രശ്നോ ഹനുമതാ ശ്രീരാമസ്യ സീതാവിഷയകമനുരാഗം വർണയിത്വാ സീതായാഃ സാന്ത്വനം ച

ഭൂയ ഏവ മഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ പവനാത്മജഃ।
അബ്രവീത് പ്രശ്രിതം വാക്യം
സീതാപ്രത്യയകാരണാത് ॥ **5.36.1** ॥ 1512

വാനരോഽഹം മഹാഭാഗേ
ദൂതോ രാമസ്യ ധീമതഃ।
രാമനാമാങ്കിതം ചേദം
പശ്യ ദേവ്യംഗുലീയകം ॥ **5.36.2** ॥ 1513

പ്രത്യയാർഥം തവാനീതം
തേന ദത്തം മഹാത്മനാ।
സമാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ
ക്ഷീണദുഃഖഫലാ ഹ്യസി ॥ **5.36.3** ॥ 1514

ഗൃഹീത്വാ പ്രേക്ഷമാണാ സാ
ഭർതുഃ കരവിഭൂഷിതം।

ഭർതാരമിവ സമ്പ്രാപ്തം
ജാനകീ മുദിതാഭവത് ॥ **5.36.4** ॥ 1515

ചാരു തദ് വദനം തസ്യാ -
സ്താമ്രശുക്ലായതേക്ഷണം ।
ബഭൂവ ഹർഷോദഗ്രം ച
രാഹുമുക്ത ഇവോഡുരാട് ॥ **5.36.5** ॥ 1516

തതഃ സാ ഹ്രീമതീ ബാലാ
ഭർതുഃ സന്ദേശഹർഷിതാ ।
പരിതുഷ്ടാ പ്രിയം കൃത്വാ
പ്രശശംസ മഹാകപിം ॥ **5.36.6** ॥ 1517

വിക്രാന്തസ്ത്വം സമർഥസ്ത്വം
പ്രാജ്ഞസ്ത്വം വാനരോത്തമ ।
യേനേദം രാക്ഷസപദം
ത്വയൈകേന പ്രധർഷിതം ॥ **5.36.7** ॥ 1518

ശതയോജനവിസ്തീർണഃ
സാഗരോ മകരാലയഃ ।
വിക്രമശ്ലാഘനീയേന
ക്രമതാ ഗോഷ്പദീകൃതഃ ॥ **5.36.8** ॥ 1519

ന ഹി ത്വാം പ്രാകൃതം മൻയേ
വാനരം വാനരർഷഭ ।
യസ്യ തേ നാസ്തി സന്ത്രാസോ
രാവണാദപി സംഭ്രമഃ ॥ **5.36.9** ॥ 1520

അർഹസേ ച കപിശ്രേഷ്ഠ
മയാ സമഭിഭാഷിതും ।

യദ്യസി പ്രേഷിതസ്തേന
രാമേണ വിദിതാത്മനാ ॥ **5.36.10** ॥ 1521

പ്രേഷയിഷ്യതി ദുർധർഷോ
രാമോ നഹ്യപരീക്ഷിതം।
പരാക്രമമവിജ്ഞായ
മത്സകാശം വിശേഷതഃ ॥ **5.36.11** ॥ 1522

ദിഷ്ട്യാ ച കുശലീ രാമോ
ധർമാത്മാ സത്യസംഗരഃ।
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാതേജാഃ
സുമിത്രാനന്ദവർധനഃ ॥ **5.36.12** ॥ 1523

കുശലീ യദി കാകുത്സ്ഥഃ
കിം ന സാഗരമേഖലാം।
മഹീം ദഹതി കോപേന
യുഗാന്താഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ ॥ **5.36.13** ॥ 1524

അഥവാ ശക്തിമന്തൗ തൗ
സുരാണാമപി നിഗ്രഹേ।
മമൈവ തു ന ദുഃഖാനാ -
മസ്തി മൻയേ വിപർയയഃ ॥ **5.36.14** ॥ 1525

കച്ചിന്ന വ്യഥതേ രാമഃ
കച്ചിന്ന പരിതപ്യതേ।
ഉത്തരാണി ച കാർയാണി
കുരുതേ പുരുഷോത്തമഃ ॥ **5.36.15** ॥ 1526

കച്ചിന്ന ദീനഃ സംഭ്രാന്തഃ
കാർയേഷു ച ന മുഹ്യതി।

കച്ചിത് പുരുഷകാർയാണി
കുരുതേ നൃപതേഃ സുതഃ ॥ **5.36.16** ॥ 1527

ദ്വിവിധം ത്രിവിധോപായ -
മുപായമപി സേവതേ ।
വിജിഗീഷുഃ സുഹൃത് കച്ചി -
ൻമിത്രേഷു ച പരന്തപഃ ॥ **5.36.17** ॥ 1528

കച്ചിൻമിത്രാണി ലഭതേ -
ഽമിത്രൈശ്ചാപ്യഭിഗമ്യതേ ।
കച്ചിത് കൽയാണമിത്രശ്ച
മിത്രൈശ്ചാപി പുരസ്കൃതഃ ॥ **5.36.18** ॥ 1529

കച്ചിദാശാസ്തി ദേവാനാം
പ്രസാദം പാർഥിവാത്മജഃ ।
കച്ചിത് പുരുഷകാരം ച
ദൈവം ച പ്രതിപദ്യതേ ॥ **5.36.19** ॥ 1530

കച്ചിന്ന വിഗതസ്നേഹോ
വിവാസാൻമയി രാഘവഃ ।
കച്ചിൻമാം വ്യസനാദസ്മാ -
ൻമോക്ഷയിഷ്യതി രാഘവഃ ॥ **5.36.20** ॥ 1531

സുഖാനാമുചിതോ നിത്യ -
മസുഖാനാമനൂചിതഃ ।
ദുഃഖമുത്തരമാസാദ്യ
കച്ചിദ് രാമോ ന സീദതി ॥ **5.36.21** ॥ 1532

കൗസൽയായാസ്തഥാ കച്ചിത്
സുമിത്രായാസ്തഥൈവ ച ।

അഭീക്ഷ്ണം ശ്രൂയതേ കച്ചിത്
കുശലം ഭരതസ്യ ച ॥ **5.36.22** ॥ 1533

മന്നിമിത്തേന മാനാർഹഃ
കച്ചിച്ലോകേന രാഘവഃ।
കച്ചിന്നാൻയമനാ രാമഃ
കച്ചിൻമാം താരയിഷ്യതി ॥ **5.36.23** ॥ 1534

കച്ചിദക്ഷൗഹിണീം ഭീമാം
ഭരതോ ഭ്രാതൃവത്സലഃ।
ധ്വജിനീം മന്ത്രിഭിർഗുപ്താം
പ്രേഷയിഷ്യതി മത്കൃതേ ॥ **5.36.24** ॥ 1535

വാനരാധിപതിഃ ശ്രീമാൻ
സുഗ്രീവഃ കച്ചിദേഷ്യതി।
മത്കൃതേ ഹരിഭിർവീരൈ -
ർവൃതോ ദന്തനഖായുധൈഃ ॥ **5.36.25** ॥ 1536

കച്ചിച്ച ലക്ഷ്മണഃ ശൂരഃ
സുമിത്രാനന്ദവർധനഃ।
അസ്ത്രവിച്ഛരജാലേന
രാക്ഷസാൻ വിധമിഷ്യതി ॥ **5.36.26** ॥ 1537

രൗദ്രേണ കച്ചിദസ്ത്രേണ
രാമേണ നിഹതം രണേ।
ദ്രക്ഷ്യാമ്യൽപേന കാലേന
രാവണം സസുഹൃജ്ജനം ॥ **5.36.27** ॥ 1538

കച്ചിന്ന തദ്ധേമസമാനവർണം
തസ്യാനനം പദ്മസമാനഗന്ധി।

മയാ വിനാ ശുഷ്യതി ശോകദീനം
ജലക്ഷയേ പദ്മമിവാതപേന ॥ **5.36.28** ॥ 1539

ധർമാപദേശാത് ത്യജതഃ സ്വരാജ്യം
മാം ചാപ്യരണ്യേ നയതഃ പദാതേഃ।
നാസീദ് യഥാ യസ്യ ന ഭീർന ശോകഃ
കച്ചിത് സ ധൈര്യം ഹൃദയേ കരോതി ॥ **5.36.29** ॥ 1540

ന ചാസ്യ മാതാ ന പിതാ ന ചാന്യഃ
സ്നേഹാദ് വിശിഷ്ടോഽസ്തി മയാ സമോ വാ।
താവദ്ധ്യഹം ദൂത ജിജീവിഷേയം
യാവത് പ്രവൃത്തിം ശൃണുയാം പ്രിയസ്യ ॥ **5.36.30** ॥ 1541

ഇതീവ ദേവീ വചനം മഹാർഥം
തം വാനരേന്ദ്രം മധുരാർഥമുക്ത്വാ।
ശ്രോതും പുനസ്തസ്യ വചോഽഭിരാമം
രാമാർഥയുക്തം വിരരാമ രാമാ ॥ **5.36.31** ॥ 1542

സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ।
ശിരസ്യഞ്ജലിമാധായ
വാക്യമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.36.32** ॥ 1543

ന ത്വാമിഹസ്ഥാം ജാനീതേ
രാമഃ കമലലോചനഃ।
തേന ത്വാം നാനയത്യാശു
ശചീമിവ പുരന്ദരഃ ॥ **5.36.33** ॥ 1544

ശ്രുത്വൈവ ച വചോ മഹ്യം
ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി രാഘവഃ।

ചമൂം പ്രകർഷൻ മഹതീം
ഹർയൃക്ഷഗണസംയുതാം ॥ **5.36.34** ॥ 1545

വിഷ്ടംഭയിത്വാ ബാണൗഘൈ -
രക്ഷോഭ്യം വരുണാലയം ।
കരിഷ്യതി പുരീം ലങ്കാം
കാകുത്സ്ഥഃ ശാന്തരാക്ഷസാം ॥ **5.36.35** ॥ 1546

തത്ര യദ്യന്തരാ മൃത്യു -
ർയദി ദേവാ മഹാസുരാഃ ।
സ്ഥാസ്യന്തി പഥി രാമസ്യ
സ താനപി വധിഷ്യതി ॥ **5.36.36** ॥ 1547

തവാദർശനജേനാർയേ
ശോകേന പരിപൂരിതഃ ।
ന ശർമ ലഭതേ രാമഃ
സിംഹാർദിത ഇവ ദ്വിപഃ ॥ **5.36.37** ॥ 1548

മന്ദരേണ ച തേ ദേവി
ശപേ മൂലഫലേന ച ।
മലയേന ച വിന്ധ്യേന
മേരുണാ ദർദുരേണ ച ॥ **5.36.38** ॥ 1549

യഥാ സുനയനം വൽഗു
ബിംബോഷ്ഠം ചാരുകുണ്ഡലം ।
മുഖം ദ്രക്ഷ്യസി രാമസ്യ
പൂർണചന്ദ്രമിവോദിതം ॥ **5.36.39** ॥ 1550

ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി വൈദേഹി
രാമം പ്രസ്രവണേ ഗിരൗ ।

ശതക്രതുമിവാസീനം
നാഗപൃഷ്ഠസ്യ മൂർധനി ॥ **5.36.40** ॥ 1551

ന മാംസം രാഘവോ ഭുങ്ക്തേ
ന ചൈവ മധു സേവതേ।
വൻയം സുവിഹിതം നിത്യം
ഭക്തമശ്നാതി പഞ്ചമം ॥ **5.36.41** ॥ 1552

നൈവ ദംശാൻ ന മശകാൻ
ന കീടാൻ ന സരീസൃപാൻ।
രാഘവോഽപനയേദ് ഗാത്രാത്
ത്വദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ ॥ **5.36.42** ॥ 1553

നിത്യം ധ്യാനപരോ രാമോ
നിത്യം ശോകപരായണഃ।
നാൻയച്ചിന്തയതേ കിഞ്ചിത്
സ തു കാമവശം ഗതഃ ॥ **5.36.43** ॥ 1554

അനിദ്രഃ സതതം രാമഃ
സുപ്തോഽപി ച നരോത്തമഃ।
സീതേതി മധുരാം വാണീം
വ്യാഹരൻ പ്രതിബുദ്ധ്യതേ ॥ **5.36.44** ॥ 1555

ദൃഷ്ട്വാ ഫലം വാ പുഷ്പം വാ
യച്ചാൻയത് സ്ത്രീമനോഹരം।
ബഹുശോ ഹാ പ്രിയേത്യേവം
ശ്വസംസ്ത്വാമഭിഭാഷതേ ॥ **5.36.45** ॥ 1556

സ ദേവി നിത്യം പരിതപ്യമാന -
സ്ത്വാമേവ സീതേത്യഭിഭാഷമാണഃ।

ധൃതവ്രതോ രാജസുതോ മഹാത്മാ
തവൈവ ലാഭായ കൃതപ്രയത്നഃ ॥ **5.36.46** ॥ 1557

സാ രാമസങ്കീർതനവീതശോകാ
രാമസ്യ ശോകേന സമാനശോകാ ।
ശരൻമുഖേനാംബുദശേഷചന്ദ്രാ
നിശേവ വൈദേഹസുതാ ബഭൂവ ॥ **5.36.47** ॥ 1558

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ ശീഘ്രമാനയനായ ഹനുമന്തം പ്രതി സീതായാ ആഗ്രഹോ ഹനുമതാഽഽത്മനാ സഹ ചലിതും സീതാം പ്രത്യനുനയഃ സീതയാ തസ്യാനംഗീകരണം ച

സാ സീതാ വചനം ശ്രുത്വാ
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാ ।
ഹനൂമന്തമുവാചേദം
ധർമാർഥസഹിതം വചഃ ॥ **5.37.1** ॥ 1559

അമൃതം വിഷസമ്പൃക്തം
ത്വയാ വാനര ഭാഷിതം ।
യച്ച നാൻയമനാ രാമോ
യച്ച ശോകപരായണഃ ॥ **5.37.2** ॥ 1560

ഐശ്വർയേ വാ സുവിസ്തീർണേ
വ്യസനേ വാ സുദാരുണേ ।
രജ്ജ്വേവ പുരുഷം ബദ്ധ്വാ
കൃതാന്തഃ പരികർഷതി ॥ **5.37.3** ॥ 1561

വിധിർനൂനമസംഹാർയഃ
പ്രാണിനാം പ്ലവഗോത്തമ ।
സൗമിത്രിം മാം ച രാമം ച
വ്യസനൈഃ പശ്യ മോഹിതാൻ ॥ **5.37.4** ॥ 1562

ശോകസ്യാസ്യ കഥം പാരം
രാഘവോഽധിഗമിഷ്യതി।
പ്ലവമാനഃ പരിക്രാന്തോ
ഹതനൗഃ സാഗരേ യഥാ ॥ **5.37.5** ॥ 1563

രാക്ഷസാനാം വധം കൃത്വാ
സൂദയിത്വാ ച രാവണം।
ലങ്കാമുൻമഥിതാം കൃത്വാ
കദാ ദ്രക്ഷ്യതി മാം പതിഃ ॥ **5.37.6** ॥ 1564

സ വാച്യഃ സന്ത്വരസ്വേതി
യാവദേവ ന പൂർയതേ।
അയം സംവത്സരഃ കാല -
സ്താവദ്ധി മമ ജീവിതം ॥ **5.37.7** ॥ 1565

വർതതേ ദശമോ മാസോ
ദ്വൗ തു ശേഷൗ പ്ലവംഗമ।
രാവണേന നൃശംസേന
സമയോ യഃ കൃതോ മമ ॥ **5.37.8** ॥ 1566

വിഭീഷണേന ച ഭ്രാത്രാ
മമ നിർയാതനം പ്രതി।
അനുനീതഃ പ്രയത്നേന
ന ച തത് കുരുതേ മതിം ॥ **5.37.9** ॥ 1567

മമ പ്രതിപ്രദാനം ഹി
രാവണസ്യ ന രോചതേ।
രാവണം മാർഗതേ സംഖ്യേ
മൃത്യുഃ കാലവശംഗതം ॥ **5.37.10** ॥ 1568

ജ്യേഷ്ഠാ കൻയാ കലാ നാമ
വിഭീഷണസുതാ കപേ।
തയാ മമൈതദാഖ്യാതം
മാത്രാ പ്രഹിതയാ സ്വയം ॥ **5.37.11** ॥ 1569

അവിന്ധ്യോ നാമ മേധാവീ
വിദ്വാൻ രാക്ഷസപുംഗവഃ।
ധൃതിമാൻ ശീലവാൻ വൃദ്ധോ
രാവണസ്യ സുസമ്മതഃ ॥ **5.37.12** ॥ 1570

രാമാത് ക്ഷയമനുപ്രാപ്തം
രക്ഷസാം പ്രത്യചോദയത്।
ന ച തസ്യ സ ദുഷ്ടാത്മാ
ശൃണോതി വചനം ഹിതം ॥ **5.37.13** ॥ 1571

ആശംസേയം ഹരിശ്രേഷ്ഠ
ക്ഷിപ്രം മാം പ്രാപ്സ്യതേ പതിഃ।
അന്തരാത്മാ ഹി മേ ശുദ്ധ -
സ്തസ്മിംശ്ച ബഹവോ ഗുണാഃ ॥ **5.37.14** ॥ 1572

ഉത്സാഹഃ പൗരുഷം സത്ത്വ -
മാനൃശംസ്യം കൃതജ്ഞതാ।
വിക്രമശ്ച പ്രഭാവശ്ച
സന്തി വാനര രാഘവേ ॥ **5.37.15** ॥ 1573

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രാക്ഷസാനാം ജഘാന യഃ।
ജനസ്ഥാനേ വിനാ ഭ്രാത്രാ
ശത്രുഃ കസ്തസ്യ നോദ്വിജേത് ॥ **5.37.16** ॥ 1574

ന സ ശക്യസ്തുലയിതും
വ്യസനൈഃ പുരുഷർഷഭഃ।
അഹം തസ്യാനുഭാവജ്ഞാ
ശക്രസ്യേവ പുലോമജാ ॥ **5.37.17** ॥ 1575

ശരജാലാംശുമാംഛൂരഃ
കപേ രാമദിവാകരഃ।
ശത്രുരക്ഷോമയം തോയ -
മുപശോഷം നയിഷ്യതി ॥ **5.37.18** ॥ 1576

ഇതി സഞ്ജൽപമാനാം താം
രാമാർഥേ ശോകകർശിതാം।
അശ്രുസമ്പൂർണവദനാ -
മുവാച ഹനുമാൻ കപിഃ ॥ **5.37.19** ॥ 1577

ശ്രുത്വൈവ ച വചോ മഹ്യം
ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി രാഘവഃ।
ചമൂം പ്രകർഷൻ മഹതീം
ഹർയൃക്ഷഗണസങ്കുലാം ॥ **5.37.20** ॥ 1578

അഥവാ മോചയിഷ്യാമി
ത്വാമദ്യൈവ സരാക്ഷസാത്।
അസ്മാദ് ദുഃഖാദുപാരോഹ
മമ പൃഷ്ഠമനിന്ദിതേ ॥ **5.37.21** ॥ 1579

ത്വാം തു പൃഷ്ഠഗതാം കൃത്വാ
സന്തരിഷ്യാമി സാഗരം।
ശക്തിരസ്തി ഹി മേ വോഢും
ലങ്കാമപി സരാവണാം ॥ **5.37.22** ॥ 1580

അഹം പ്രസ്രവണസ്ഥായ
രാഘവായാദ്യ മൈഥിലി।
പ്രാപയിഷ്യാമി ശക്രായ
ഹവ്യം ഹുതമിവാനലഃ ॥ **5.37.23** ॥ 1581

ദ്രക്ഷ്യസ്യദ്യൈവ വൈദേഹി
രാഘവം സഹലക്ഷ്മണം।
വ്യവസായസമായുക്തം
വിഷ്ണും ദൈത്യവധേ യഥാ ॥ **5.37.24** ॥ 1582

ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സാഹ -
മാശ്രമസ്ഥം മഹാബലം।
പുരന്ദരമിവാസീനം
നഗരാജസ്യ മൂർധനി ॥ **5.37.25** ॥ 1583

പൃഷ്ഠമാരോഹ മേ ദേവി
മാ വികാങ്ക്ഷസ്വ ശോഭനേ।
യോഗമൻവിച്ഛ രാമേണ
ശശാങ്കേനേവ രോഹിണീ ॥ **5.37.26** ॥ 1584

കഥയന്തീവ ശശിനാ
സംഗമിഷ്യസി രോഹിണീ।
മത്പൃഷ്ടമധിരോഹ ത്വം
തരാകാശം മഹാർണവം ॥ **5.37.27** ॥ 1585

നഹി മേ സമ്പ്രയാതസ്യ
ത്വാമിതോ നയതോഽംഗനേ।
അനുഗന്തും ഗതിം ശക്താഃ
സർവേ ലങ്കാനിവാസിനഃ ॥ **5.37.28** ॥ 1586

യഥൈവാഹമിഹ പ്രാപ്ത -
സ്തഥൈവാഹമസംശയം।
യാസ്യാമി പശ്യ വൈദേഹി
ത്വാമുദ്യമ്യ വിഹായസം॥ **5.37.29**॥ 1587

മൈഥിലീ തു ഹരിശ്രേഷ്ഠാ -
ച്ഛ്രുത്വാ വചനമദ്ഭുതം।
ഹർഷവിസ്മിതസർവാംഗീ
ഹനൂമന്തമഥാബ്രവീത്॥ **5.37.30**॥ 1588

ഹനൂമൻ ദൂരമധ്വാനം
കഥം മാം നേതുമിച്ഛസി।
തദേവ ഖലു തേ മൻയേ
കപിത്വം ഹരിയൂഥപ॥ **5.37.31**॥ 1589

കഥം ചാൽപശരീരസ്ത്വം
മാമിതോ നേതുമിച്ഛസി।
സകാശം മാനവേന്ദ്രസ്യ
ഭർതുർമേ പ്ലവഗർഷഭ॥ **5.37.32**॥ 1590

സീതായാസ്തു വചഃ ശ്രുത്വാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ചിന്തയാമാസ ലക്ഷ്മീവാൻ
നവം പരിഭവം കൃതം॥ **5.37.33**॥ 1591

ന മേ ജാനാതി സത്ത്വം വാ
പ്രഭാവം വാസിതേക്ഷണാ।
തസ്മാത് പശ്യതു വൈദേഹീ
യദ് രൂപം മമ കാമതഃ॥ **5.37.34**॥ 1592

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഹനുമാം -
സ്തദാ പ്ലവഗസത്തമഃ।
ദർശയാമാസ സീതായാഃ
സ്വരൂപമരിമർദനഃ ॥ **5.37.35** ॥ 1593

സ തസ്മാത് പാദപാദ് ധീമാ -
നാപ്ലുത്യ പ്ലവഗർഷഭഃ।
തതോ വർധിതുമാരേഭേ
സീതാപ്രത്യയകാരണാത് ॥ **5.37.36** ॥ 1594

മേരുമന്ദരസങ്കാശോ
ബഭൗ ദീപ്താനലപ്രഭഃ।
അഗ്രതോ വ്യവതസ്ഥേ ച
സീതായാ വാനരർഷഭഃ ॥ **5.37.37** ॥ 1595

ഹരിഃ പർവതസങ്കാശ -
സ്താമ്രവക്ത്രോ മഹാബലഃ।
വജ്രദംഷ്ട്രനഖോ ഭീമോ
വൈദേഹീമിദമബ്രവീത് ॥ **5.37.38** ॥ 1596

സപർവതവനോദ്ദേശാം
സാട്ടപ്രാകാരതോരണാം।
ലങ്കാമിമാം സനാഥാം വാ
നയിതും ശക്തിരസ്തി മേ ॥ **5.37.39** ॥ 1597

തദവസ്ഥാപ്യതാം ബുദ്ധി -
രലം ദേവി വികാങ്ക്ഷയാ।
വിശോകം കുരു വൈദേഹി
രാഘവം സഹലക്ഷ്മണം ॥ **5.37.40** ॥ 1598

തം ദൃഷ്ട്വാചലസങ്കാശ -
മുവാച ജനകാത്മജാ।
പദ്മപത്രവിശാലാക്ഷീ
മാരുതസ്യൗരസം സുതം ॥ **5.37.41** ॥ 1599

തവ സത്ത്വം ബലം ചൈവ
വിജാനാമി മഹാകപേ।
വായോരിവ ഗതിശ്ചാപി
തേജശ്ചാഗ്നേരിവാദ്ഭുതം ॥ **5.37.42** ॥ 1600

പ്രാകൃതോഽന്യഃ കഥം ചേമാം
ഭൂമിമാഗന്തുമർഹതി।
ഉദധേരപ്രമേയസ്യ
പാരം വാനരയൂഥപ ॥ **5.37.43** ॥ 1601

ജാനാമി ഗമനേ ശക്തിം
നയനേ ചാപി തേ മമ।
അവശ്യം സമ്പ്രധാർയാശു
കാർയസിദ്ധിരിവാത്മനഃ ॥ **5.37.44** ॥ 1602

അയുക്തം തു കപിശ്രേഷ്ഠ
മയാ ഗന്തും ത്വയാ സഹ।
വായുവേഗസവേഗസ്യ
വേഗോ മാം മോഹയേത് തവ ॥ **5.37.45** ॥ 1603

അഹമാകാശമാസക്താ
ഉപർയുപരി സാഗരം।
പ്രപതേയം ഹി തേ പൃഷ്ഠാദ്
ഭൂയോ വേഗേന ഗച്ഛതഃ ॥ **5.37.46** ॥ 1604

പതിതാ സാഗരേ ചാഹം
തിമിനക്രഝഷാകുലേ।
ഭവേയമാശു വിവശാ
യാദസാമന്നമുത്തമം ॥ **5.37.47** ॥ 1605

ന ച ശക്ഷ്യേ ത്വയാ സാർധം
ഗന്തും ശത്രുവിനാശന।
കലത്രവതി സന്ദേഹ -
സ്ത്വയി സ്യാദപ്യസംശയം ॥ **5.37.48** ॥ 1606

ഹ്രിയമാണാം തു മാം ദൃഷ്ട്വാ
രാക്ഷസാ ഭീമവിക്രമാഃ।
അനുഗച്ഛേയുരാദിഷ്ടാ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **5.37.49** ॥ 1607

തൈസ്ത്വം പരിവൃതഃ ശൂരൈഃ
ശൂലമുദ്ഗരപാണിഭിഃ।
ഭവേസ്ത്വം സംശയം പ്രാപ്തോ
മയാ വീര കലത്രവാൻ ॥ **5.37.50** ॥ 1608

സായുധാ ബഹവോ വ്യോമ്നി
രാക്ഷസാസ്ത്വം നിരായുധഃ।
കഥം ശക്ഷ്യസി സംയാതും
മാം ചൈവ പരിരക്ഷിതും ॥ **5.37.51** ॥ 1609

യുധ്യമാനസ്യ രക്ഷോഭി -
സ്തതസ്തൈഃ ക്രൂരകർമഭിഃ।
പ്രപതേയം ഹി തേ പൃഷ്ഠാദ്
ഭയാർതാ കപിസത്തമ ॥ **5.37.52** ॥ 1610

അഥ രക്ഷാംസി ഭീമാനി
മഹാന്തി ബലവന്തി ച।
കഥഞ്ചിത് സാമ്പരായേ ത്വാം
ജയേയുഃ കപിസത്തമ ॥ **5.37.53** ॥ 1611

അഥവാ യുധ്യമാനസ്യ
പതേയം വിമുഖസ്യ തേ।
പതിതാം ച ഗൃഹീത്വാ മാം
നയേയുഃ പാപരാക്ഷസാഃ ॥ **5.37.54** ॥ 1612

മാം വാ ഹരേയുസ്ത്വദ്ധസ്താദ്
വിശസേയുരഥാപി വാ।
അനവസ്ഥൗ ഹി ദൃശ്യേതേ
യുദ്ധേ ജയപരാജയൗ ॥ **5.37.55** ॥ 1613

അഹം വാപി വിപദ്യേയം
രക്ഷോഭിരഭിതർജിതാ।
ത്വത്പ്രയത്നോ ഹരിശ്രേഷ്ഠ
ഭവേന്നിഷ്ഫല ഏവ തു ॥ **5.37.56** ॥ 1614

കാമം ത്വമപി പർയാപ്തോ
നിഹന്തും സർവരാക്ഷസാൻ।
രാഘവസ്യ യശോ ഹീയേത്
ത്വയാ ശസ്തൈസ്തു രാക്ഷസൈഃ ॥ **5.37.57** ॥ 1615

അഥവാഽഽദായ രക്ഷാംസി
ൻയസേയുഃ സംവൃതേ ഹി മാം।
യത്ര തേ നാഭിജാനീയു -
ർഹരയോ നാപി രാഘവഃ ॥ **5.37.58** ॥ 1616

ആരംഭസ്തു മദർഥോ്യം
തതസ്തവ നിരർഥകഃ।
ത്വയാ ഹി സഹ രാമസ്യ
മഹാനാഗമനേ ഗുണഃ ॥ **5.37.59** ॥ 1617

മയി ജീവിതമായത്തം
രാഘവസ്യാമിതൗജസഃ।
ഭ്രാതൄണാം ച മഹാബാഹോ
തവ രാജകുലസ്യ ച ॥ **5.37.60** ॥ 1618

തൗ നിരാശൗ മദർഥം ച
ശോകസന്താപകർശിതൗ।
സഹ സർവർക്ഷഹരിഭി -
സ്ത്യക്ഷ്യതഃ പ്രാണസംഗ്രഹം ॥ **5.37.61** ॥ 1619

ഭർതുർഭക്തിം പുരസ്കൃത്യ
രാമാദന്യസ്യ വാനര।
നാഹം സ്പ്രഷ്ടും സ്വതോ ഗാത്ര -
മിച്ഛേയം വാനരോത്തമ ॥ **5.37.62** ॥ 1620

യദഹം ഗാത്രസംസ്പർശം
രാവണസ്യ ഗതാ ബലാത്।
അനീശാ കിം കരിഷ്യാമി
വിനാഥാ വിവശാ സതീ ॥ **5.37.63** ॥ 1621

യദി രാമോ ദശഗ്രീവ -
മിഹ ഹത്വാ സരാക്ഷസം।
മാമിതോ ഗൃഹ്യ ഗച്ഛേത
തത് തസ്യ സദൃശം ഭവേത് ॥ **5.37.64** ॥ 1622

ശ്രുതാശ്ച ദൃഷ്ടാ ഹി മയാ പരാക്രമാ
മഹാത്മനസ്തസ്യ രണാവമർദിനഃ।
ന ദേവഗന്ധർവഭുജംഗരാക്ഷസാ
ഭവന്തി രാമേണ സമാ ഹി സംയുഗേ ॥ **5.37.65** ॥ 1623

സമീക്ഷ്യ തം സംയതി ചിത്രകാർമുകം
മഹാബലം വാസവതുൽയവിക്രമം।
സലക്ഷ്മണം കോ വിഷഹേത രാഘവം
ഹുതാശനം ദീപ്തമിവാനിലേരിതം ॥ **5.37.66** ॥ 1624

സലക്ഷ്മണം രാഘവമാജിമർദനം
ദിശാഗജം മത്തമിവ വ്യവസ്ഥിതം।
സഹേത കോ വാനരമുഖ്യ സംയുഗേ
യുഗാന്തസൂര്യപ്രതിമം ശരാർചിഷം ॥ **5.37.67** ॥ 1625

സ മേ കപിശ്രേഷ്ഠ സലക്ഷ്മണം പ്രിയം
സയൂഥപം ക്ഷിപ്രമിഹോപപാദയ।
ചിരായ രാമം പ്രതി ശോകകർശിതാം
കുരുഷ്വ മാം വാനരവീര ഹർഷിതാം ॥ **5.37.68** ॥ 1626

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ പ്രത്യഭിജ്ഞാനതയാ ചിത്രകൂടേ ഘടിതസ്യ കാകപ്രസംഗസ്യ ശ്രാവണം ശ്രീരാമസ്യ ശീഘ്രമാനയനയാഗ്രഹകരണം ഹനുമതേ ചൂഡാമണേഃ സമർപണം ച

തതഃ സ കപിശാർദൂല -
സ്തേന വാക്യേന തോഷിതഃ।
സീതാമുവാച തച്ഛ്രുത്വാ
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ ॥ **5.38.1** ॥ 1627

യുക്തരൂപം ത്വയാ ദേവി
ഭാഷിതം ശുഭദർശനേ।
സദൃശം സ്ത്രീസ്വഭാവസ്യ
സാധ്വീനാം വിനയസ്യ ച ॥ **5.38.2** ॥ 1628

സ്ത്രീത്വാന്ന ത്വം സമർഥാസി
സാഗരം വ്യതിവർതിതും।
മാമധിഷ്ഠായ വിസ്തീർണം
ശതയോജനമായതം ॥ **5.38.3** ॥ 1629

ദ്വിതീയം കാരണം യച്ച
ബ്രവീഷി വിനയാൻവിതേ।

രാമാദന്യസ്യ നാർഹാമി
സംസർഗമിതി ജാനകി ॥ **5.38.4** ॥ 1630

ഏതത് തേ ദേവി സദൃശം
പത്ന്യാസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ ।
കാ ഹ്യന്യാ ത്വാമൃതേ ദേവി
ബ്രൂയാദ് വചനമീദൃശം ॥ **5.38.5** ॥ 1631

ശ്രോഷ്യതേ ചൈവ കാകുത്സ്ഥഃ
സർവം നിരവശേഷതഃ ।
ചേഷ്ടിതം യത് ത്വയാ ദേവി
ഭാഷിതം ച മമാഗ്രതഃ ॥ **5.38.6** ॥ 1632

കാരണൈർബഹുഭിർദേവി
രാമപ്രിയചികീർഷയാ ।
സ്നേഹപ്രസ്കന്നമനസാ
മയൈതത് സമുദീരിതം ॥ **5.38.7** ॥ 1633

ലങ്കായാ ദുഷ്പ്രവേശത്വാദ്
ദുസ്തരത്വാൻമഹോദധേഃ ।
സാമർഥ്യാദാത്മനശ്ചൈവ
മയൈതത് സമുദീരിതം ॥ **5.38.8** ॥ 1634

ഇച്ഛാമി ത്വാം സമാനേതു -
മദ്യൈവ രഘുനന്ദിനാ ।
ഗുരുസ്നേഹേന ഭക്ത്യാ ച
നാന്യഥാ തദുദാഹൃതം ॥ **5.38.9** ॥ 1635

യദി നോത്സഹസേ യാതും
മയാ സാർധമനിന്ദിതേ ।

അഭിജ്ഞാനം പ്രയച്ഛ ത്വം
ജാനീയാദ് രാഘവോ ഹി യത് ॥ **5.38.10** ॥ 1636

ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
സീതാ സുരസുതോപമാ ।
ഉവാച വചനം മന്ദം
ബാഷ്പപ്രഗ്രഥിതാക്ഷരം ॥ **5.38.11** ॥ 1637

ഇദം ശ്രേഷ്ഠമഭിജ്ഞാനം
ബ്രൂയാസ്ത്വം തു മമ പ്രിയം ।
ശൈലസ്യ ചിത്രകൂടസ്യ
പാദേ പൂർവോത്തരേ പദേ ॥ **5.38.12** ॥ 1638

താപസാശ്രമവാസിൻയാഃ
പ്രാജ്യമൂലഫലോദകേ ।
തസ്മിൻ സിദ്ധാശ്രിതേ ദേശേ
മന്ദാകിൻയവിദൂരതഃ ॥ **5.38.13** ॥ 1639

തസ്യോപവനഖണ്ഡേഷു
നാനാപുഷ്പസുഗന്ധിഷു ।
വിഹൃത്യ സലിലേ ക്ലിന്നോ
മമാങ്കേ സമുപാവിശഃ ॥ **5.38.14** ॥ 1640

തതോ മാംസസമായുക്തോ
വായസഃ പർയതുണ്ഡയത് ।
തമഹം ലോഷ്ടമുദ്യമ്യ
വാരയാമി സ്മ വായസം ॥ **5.38.15** ॥ 1641

ദാരയൻ സ ച മാം കാക -
സ്തത്രൈവ പരിലീയതേ ।

ന ചാപ്യുപാരമൻമാംസാദ്
ഭക്ഷാർഥീ ബലിഭോജനഃ ॥ **5.38.16** ॥ 1642

ഉത്കർഷന്ത്യാം ച രശനാം
ക്രുദ്ധായാം മയി പക്ഷിണേ।
സ്രംസമാനേ ച വസനേ
തതോ ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ഹ്യഹം ॥ **5.38.17** ॥ 1643

ത്വയാ വിഹസിതാ ചാഹം
ക്രുദ്ധാ സംലജ്ജിതാ തദാ।
ഭക്ഷ്യഗൃദ്ധേന കാകേന
ദാരിതാ ത്വാമുപാഗതാ ॥ **5.38.18** ॥ 1644

തതഃ ശ്രാന്താഹമുത്സംഗ -
മാസീനസ്യ തവാവിശം।
ക്രുധ്യന്തീവ പ്രഹൃഷ്ടേന
ത്വയാഹം പരിസാന്ത്വിതാ ॥ **5.38.19** ॥ 1645

ബാഷ്പപൂർണമുഖീ മന്ദം
ചക്ഷുഷീ പരിമാർജതീ।
ലക്ഷിതാഹം ത്വയാ നാഥ
വായസേന പ്രകോപിതാ ॥ **5.38.20** ॥ 1646

പരിശ്രമാച്ച സുപ്താ ഹേ
രാഘവാങ്കേഽസ്മ്യഹം ചിരം।
പർയായേണ പ്രസുപ്തശ്ച
മമാങ്കേ ഭരതാഗ്രജഃ ॥ **5.38.21** ॥ 1647

സ തത്ര പുനരേവാഥ
വായസഃ സമുപാഗമത്।

തതഃ സുപ്തപ്രബുദ്ധാം മാം
രാഘവാങ്കാത് സമുത്ഥിതാം।
വായസഃ സഹസാഗമ്യ
വിദദാര സ്തനാന്തരേ ॥ **5.38.22** ॥ 1648

പുനഃ പുനരഥോത്പത്യ
വിദദാര സ മാം ഭൃശം।
തതഃ സമുത്ഥിതോ രാമോ
മുക്തൈഃ ശോണിതബിന്ദുഭിഃ ॥ **5.38.23** ॥ 1649

സ മാം ദൃഷ്ട്വാ മഹാബാഹു -
ർവിതുന്നാം സ്തനയോസ്തദാ।
ആശീവിഷ ഇവ ക്രുദ്ധഃ
ശ്വസൻ വാക്യമഭാഷത ॥ **5.38.24** ॥ 1650

കേന തേ നാഗനാസോരു
വിക്ഷതം വൈ സ്തനാന്തരം।
കഃ ക്രീഡതി സരോഷേണ
പഞ്ചവക്ത്രേണ ഭോഗിനാ ॥ **5.38.25** ॥ 1651

വീക്ഷമാണസ്തതസ്തം വൈ
വായസം സമവൈക്ഷത।
നഖൈഃ സരുധിരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർമാമേവാഭിമുഖം സ്ഥിതം ॥ **5.38.26** ॥ 1652

പുത്രഃ കില സ ശക്രസ്യ
വായസഃ പതതാം വരഃ।
ധരാന്തരം ഗതഃ ശീഘ്രം
പവനസ്യ ഗതൗ സമഃ ॥ **5.38.27** ॥ 1653

തതസ്തസ്മിൻ മഹാബാഹുഃ
കോപസംവർതിതേക്ഷണഃ।
വായസേ കൃതവാൻ ക്രൂരാം
മതിം മതിമതാം വരഃ ॥ **5.38.28** ॥ 1654

സ ദർഭസംസ്തരാദ് ഗൃഹ്യ
ബ്രഹ്മണോഽസ്ത്രേണ യോജയത്।
സ ദീപ്ത ഇവ കാലാഗ്നി -
ർജജ്വാലാഭിമുഖോ ദ്വിജം ॥ **5.38.29** ॥ 1655

സ തം പ്രദീപ്തം ചിക്ഷേപ
ദർഭം തം വായസം പ്രതി।
തതസ്തു വായസം ദർഭഃ
സോഽംബരേഽനുജഗാമ ഹ ॥ **5.38.30** ॥ 1656

അനുസൃഷ്ടസ്തദാ കാകോ
ജഗാമ വിവിധാം ഗതിം।
ത്രാണകാമ ഇമം ലോകം
സർവം വൈ വിചചാര ഹ ॥ **5.38.31** ॥ 1657

സ പിത്രാ ച പരിത്യക്തഃ
സർവൈശ്ച പരമർഷിഭിഃ।
ത്രീൻ ലോകാൻ സമ്പരിക്രമ്യ
തമേവ ശരണം ഗതഃ ॥ **5.38.32** ॥ 1658

സ തം നിപതിതം ഭൂമൗ
ശരണ്യഃ ശരണാഗതം।
വധാർഹമപി കാകുത്സ്ഥഃ
കൃപയാ പര്യപാലയത് ॥ **5.38.33** ॥ 1659

പരിദ്യൂനം വിവർണം ച
പതമാനം തമബ്രവീത്।
മോഘമസ്ത്രം ന ശക്യം തു
ബ്രാഹ്മം കർതും തദുച്യതാം ॥ **5.38.34** ॥ 1660

തതസ്തസ്യാക്ഷി കാകസ്യ
ഹിനസ്തി സ്മ സ ദക്ഷിണം।
ദത്ത്വാ തു ദക്ഷിണം നേത്രം
പ്രാണേഭ്യഃ പരിരക്ഷിതഃ ॥ **5.38.35** ॥ 1661

സ രാമായ നമസ്കൃത്വാ
രാജ്ഞേ ദശരഥായ ച।
വിസൃഷ്ടസ്തേന വീരേണ
പ്രതിപേദേ സ്വമാലയം ॥ **5.38.36** ॥ 1662

മത്കൃതേ കാകമാത്രേഽപി
ബ്രഹ്മാസ്ത്രം സമുദീരിതം।
കസ്മാദ് യോ മാഹരത് ത്വത്തഃ
ക്ഷമസേ തം മഹീപതേ ॥ **5.38.37** ॥ 1663

സ കുരുഷ്വ മഹോത്സാഹാം
കൃപാം മയി നരർഷഭ।
ത്വയാ നാഥവതീ നാഥ
ഹ്യനാഥാ ഇവ ദൃശ്യതേ ॥ **5.38.38** ॥ 1664

ആനൃശംസ്യം പരോ ധർമ -
സ്ത്വത്ത ഏവ മയാ ശ്രുതം।
ജാനാമി ത്വാം മഹാവീർയം
മഹോത്സാഹം മഹാബലം ॥ **5.38.39** ॥ 1665

അപാരവാരമക്ഷോഭ്യം
ഗാംഭീർയാത് സാഗരോപമം।
ഭർതാരം സസമുദ്രായാ
ധരണ്യാ വാസവോപമം॥ **5.38.40**॥ 1666

ഏവമസ്ത്രവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ
ബലവാൻ സത്ത്വവാനപി।
കിമർഥമസ്ത്രം രക്ഷഃസു
ന യോജയസി രാഘവ॥ **5.38.41**॥ 1667

ന നാഗാ നാപി ഗന്ധർവാ
ന സുരാ ന മരുദ്ഗണാഃ।
രാമസ്യ സമരേ വേഗം
ശക്താഃ പ്രതിസമീഹിതും॥ **5.38.42**॥ 1668

തസ്യ വീർയവതഃ കച്ചിദ്
യദ്യസ്തി മയി സംഭ്രമഃ।
കിമർഥം ന ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
ക്ഷയം നയതി രാക്ഷസാൻ॥ **5.38.43**॥ 1669

ഭ്രാതുരാദേശമാദായ
ലക്ഷ്മണോ വാ പരന്തപഃ।
കസ്യ ഹേതോർന മാം വീരഃ
പരിത്രാതി മഹാബലഃ॥ **5.38.44**॥ 1670

യദി തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
വായ്വിന്ദ്രസമതേജസൗ।
സുരാണാമപി ദുർധർഷൗ
കിമർഥം മാമുപേക്ഷതഃ॥ **5.38.45**॥ 1671

മമൈവ ദുഷ്കൃതം കിഞ്ചി -
ന്മഹദസ്തി ന സംശയഃ।
സമർഥാവപി തൗ യന്മാം
നാവേക്ഷേതേ പരന്തപൗ ॥ **5.38.46** ॥ 1672

വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
കരുണം സാശ്രു ഭാഷിതം।
അഥാബ്രവീൻമഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ ഹരിയൂഥപഃ ॥ **5.38.47** ॥ 1673

ത്വച്ഛോകവിമുഖോ രാമോ
ദേവി സത്യേന തേ ശപേ।
രാമേ ദുഃഖാഭിപന്നേ തു
ലക്ഷ്മണഃ പരിതപ്യതേ ॥ **5.38.48** ॥ 1674

കഥഞ്ചിദ് ഭവതീ ദൃഷ്ടാ
ന കാലഃ പരിശോചിതും।
ഇമം മുഹൂർതം ദുഃഖാനാ -
മന്തം ദ്രക്ഷ്യസി ശോഭനേ ॥ **5.38.49** ॥ 1675

താവുഭൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
രാജപുത്രൗ മഹാബലൗ।
ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സാഹൗ
ലോകാൻ ഭസ്മീകരിഷ്യതഃ ॥ **5.38.50** ॥ 1676

ഹത്വാ ച സമരക്രൂരം
രാവണം സഹബാന്ധവം।
രാഘവസ്ത്വാം വിശാലാക്ഷി
സ്വാം പുരീം പ്രതി നേഷ്യതി ॥ **5.38.51** ॥ 1677

ബ്രൂഹി യദ് രാഘവോ വാച്യോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ।
സുഗ്രീവോ വാപി തേജസ്വീ
ഹരയോ വാ സമാഗതാഃ ॥ **5.38.52** ॥ 1678

ഇത്യുക്തവതി തസ്മിംശ്ച
സീതാ പുനരഥാബ്രവീത്।
കൗസൽയാ ലോകഭർതാരം
സുഷുവേ യം മനസ്വിനീ ॥ **5.38.53** ॥ 1679

തം മമാർഥേ സുഖം പൃച്ഛ
ശിരസാ ചാഭിവാദയ।
സ്രജശ്ച സർവരത്നാനി
പ്രിയായാശ്ച വരാംഗനാഃ ॥ **5.38.54** ॥ 1680

ഐശ്വർയം ച വിശാലായാം
പൃഥിവ്യാമപി ദുർലഭം।
പിതരം മാതരം ചൈവ
സമ്മാൻയാഭിപ്രസാദ്യ ച ॥ **5.38.55** ॥ 1681

അനുപ്രവ്രജിതോ രാമം
സുമിത്രാ യേന സുപ്രജാഃ।
ആനുകൂൽയേന ധർമാത്മാ
ത്യക്ത്വാ സുഖമനുത്തമം ॥ **5.38.56** ॥ 1682

അനുഗച്ഛതി കാകുത്സ്ഥം
ഭ്രാതരം പാലയൻ വനേ।
സിംഹസ്കന്ധോ മഹാബാഹു -
ർമനസ്വീ പ്രിയദർശനഃ ॥ **5.38.57** ॥ 1683

പിതൃവദ് വർതതേ രാമേ
മാതൃവൻമാം സമാചരത്।
ഹ്രിയമാണാം തദാ വീരോ
ന തു മാം വേദ ലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.38.58** ॥ 1684

വൃദ്ധോപസേവീ ലക്ഷ്മീവാൻ
ശക്തോ ന ബഹുഭാഷിതാ।
രാജപുത്രപ്രിയശ്രേഷ്ഠഃ
സദൃശഃ ശ്വശുരസ്യ മേ ॥ **5.38.59** ॥ 1685

മത്തഃ പ്രിയതരോ നിത്യം
ഭ്രാതാ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണഃ।
നിയുക്തോ ധുരി യസ്യാം തു
താമുദ്വഹതി വീർയവാൻ ॥ **5.38.60** ॥ 1686

യം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവോ നൈവ
വൃത്തമാർയമനുസ്മരത്।
സ മമാർഥായ കുശലം
വക്തവ്യോ വചനാൻമമ ॥ **5.38.61** ॥ 1687

മൃദുർനിത്യം ശുചിർദക്ഷഃ
പ്രിയോ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണഃ।
യഥാ ഹി വാനരശ്രേഷ്ഠ
ദുഃഖക്ഷയകരോ ഭവേത് ॥ **5.38.62** ॥ 1688

ത്വമസ്മിൻ കാർയനിർവാഹേ
പ്രമാണം ഹരിയൂഥപ।
രാഘവസ്ത്വത്സമാരംഭാ -
ൻമയി യത്നപരോ ഭവേത് ॥ **5.38.63** ॥ 1689

ഇദം ബ്രൂയാശ്ച മേ നാഥം
ശൂരം രാമം പുനഃ പുനഃ।
ജീവിതം ധാരയിഷ്യാമി
മാസം ദശരഥാത്മജ ॥ **5.38.64** ॥ 1690

ഊർധ്വം മാസാന്ന ജീവേയം
സത്യേനാഹം ബ്രവീമി തേ।
രാവണേനോപരുദ്ധാം മാം
നിക്യത്യാ പാപകർമണാ।
ത്രാതുമർഹസി വീര ത്വം
പാതാലാദിവ കൗശികീം ॥ **5.38.65** ॥ 1691

തതോ വസ്ത്രഗതം മുക്ത്വാ
ദിവ്യം ചൂഡാമണിം ശുഭം।
പ്രദേയോ രാഘവായേതി
സീതാ ഹനുമതേ ദദൗ ॥ **5.38.66** ॥ 1692

പ്രതിഗൃഹ്യ തതോ വീരോ
മണിരത്നമനുത്തമം।
അംഗുൽയാ യോജയാമാസ
നഹ്യസ്യ പ്രാഭവദ് ഭുജഃ ॥ **5.38.67** ॥ 1693

മണിരത്നം കപിവരഃ
പ്രതിഗൃഹ്യാഭിവാദ്യ ച।
സീതാം പ്രദക്ഷിണം കൃത്വാ
പ്രണതഃ പാർശ്വതഃ സ്ഥിതഃ ॥ **5.38.68** ॥ 1694

ഹർഷേണ മഹതാ യുക്തഃ
സീതാദർശനജേന സഃ।

ഹൃദയേന ഗതോ രാമം
ലക്ഷ്മണം ച സലക്ഷണം ॥ **5.38.69** ॥ 1695

മണിവരമുപഗൃഹ്യ തം മഹാർഹം
ജനകനൃപാത്മജയാ ധൃതം പ്രഭാവാത് ।
ഗിരിവരപവനാവധൂതമുക്തഃ
സുഖിതമനാഃ പ്രതിസങ്ക്രമം പ്രപേദേ ॥ **5.38.70** ॥ 1696

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ചൂഡാമണിമാദായ യാന്തം ഹനുമന്തം പ്രതി സീതയാ ശ്രീരാമപ്രഭൃതീനുത്സാഹയിതുമാഗ്രഹകരണം സമുദ്രതരണേ സംശയാനായാഃ സീതായാ ഹനുമതാ വാനരാണാം പരാക്രമം വർണയിത്വാഽഽശ്വാസനം

മണിം ദത്ത്വാ തതഃ സീതാ
ഹനൂമന്തമഥാബ്രവീത് ।
അഭിജ്ഞാനമഭിജ്ഞാത -
മേതദ് രാമസ്യ തത്ത്വതഃ ॥ **5.39.1** ॥ 1697

മണിം ദൃഷ്ട്വാ തു രാമോ വൈ
ത്രയാണാം സംസ്മരിഷ്യതി ।
വീരോ ജനൻയാ മമ ച
രാജ്ഞോ ദശരഥസ്യ ച ॥ **5.39.2** ॥ 1698

സ ഭൂയസ്ത്വം സമുത്സാഹ -
ചോദിതോ ഹരിസത്തമ ।
അസ്മിൻ കാർയസമുത്സാഹേ
പ്രചിന്തയ യദുത്തരം ॥ **5.39.3** ॥ 1699

ത്വമസ്മിൻ കാർയനിർയോഗേ
പ്രമാണം ഹരിസത്തമ ।

തസ്യ ചിന്തയ യോ യത്നോ
ദുഃഖക്ഷയകരോ ഭവേത് ॥ **5.39.4** ॥ 1700

ഹനൂമൻ യത്നമാസ്ഥായ
ദുഃഖക്ഷയകരോ ഭവ ।
സ തഥേതി പ്രതിജ്ഞായ
മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ ॥ **5.39.5** ॥ 1701

ശിരസാഽഽവന്ദ്യ വൈദേഹീം
ഗമനായോപചക്രമേ ।
ജ്ഞാത്വാ സമ്പ്രസ്ഥിതം ദേവീ
വാനരം പവനാത്മജം ॥ **5.39.6** ॥ 1702

ബാഷ്പഗദ്ഗദയാ വാചാ
മൈഥിലീ വാക്യമബ്രവീത് ।
ഹനൂമൻ കുശലം ബ്രൂയാഃ
സഹിതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **5.39.7** ॥ 1703

സുഗ്രീവം ച സഹാമാത്യം
സർവാൻ വൃദ്ധാംശ്ച വാനരാൻ ।
ബ്രൂയാസ്ത്വം വാനരശ്രേഷ്ഠ
കുശലം ധർമസംഹിതം ॥ **5.39.8** ॥ 1704

യഥാ ച സ മഹാബാഹു -
ർമാം താരയതി രാഘവഃ ।
അസ്മാദ് ദുഃഖാംബുസംരോധാത്
ത്വം സമാധാതുമർഹസി ॥ **5.39.9** ॥ 1705

ജീവന്തീം മാം യഥാ രാമഃ
സംഭാവയതി കീർതിമാൻ ।

തത് ത്വയാ ഹനുമൻ വാച്യം
വാചാ ധർമമവാപ്നുഹി ॥ **5.39.10** ॥ 1706

നിത്യമുത്സാഹയുക്തസ്യ
വാചഃ ശ്രുത്വാ മയേരിതാഃ ।
വർധിഷ്യതേ ദാശരഥേഃ
പൗരുഷം മദവാപ്തയേ ॥ **5.39.11** ॥ 1707

മത്സന്ദേശയുതാ വാച -
സ്ത്വത്തഃ ശ്രുത്വൈവ രാഘവഃ ।
പരാക്രമേ മതിം വീരോ
വിധിവത് സംവിധാസ്യതി ॥ **5.39.12** ॥ 1708

സീതായാസ്തദ് വചഃ ശ്രുത്വാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ।
ശിരസ്യഞ്ജലിമാധായ
വാക്യമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.39.13** ॥ 1709

ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി കാകുത്സ്ഥോ
ഹർയൃക്ഷപ്രവരൈർവൃതഃ ।
യസ്തേ യുധി വിജിത്യാരീൻ
ശോകം വ്യപനയിഷ്യതി ॥ **5.39.14** ॥ 1710

നഹി പശ്യാമി മർത്യേഷു
നാസുരേഷു സുരേഷു വാ ।
യസ്തസ്യ വമതോ ബാണാൻ
സ്ഥാതുമുത്സഹതേഽഗ്രതഃ ॥ **5.39.15** ॥ 1711

അപ്യർകമപി പർജന്യ -
മപി വൈവസ്വതം യമം ।

സ ഹി സോഢും രണേ ശക്ത -
സ്തവ ഹേതോർവിശേഷതഃ ॥ **5.39.16** ॥ 1712

സ ഹി സാഗരപർയന്താം
മഹീം സാധിതുമർഹതി ।
ത്വന്നിമിത്തോ ഹി രാമസ്യ
ജയോ ജനകനന്ദിനി ॥ **5.39.17** ॥ 1713

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
സമ്യക് സത്യം സുഭാഷിതം ।
ജാനകീ ബഹു മേനേ തം
വചനം ചേദമബ്രവീത് ॥ **5.39.18** ॥ 1714

തതസ്തം പ്രസ്ഥിതം സീതാ
വീക്ഷമാണാ പുനഃ പുനഃ ।
ഭർതൃസ്നേഹാൻവിതം വാക്യം
സൗഹാർദാദനുമാനയത് ॥ **5.39.19** ॥ 1715

യദി വാ മൻയസേ വീര
വസൈകാഹമരിന്ദമ ।
കസ്മിംശ്ചിത് സംവൃതേ ദേശേ
വിശ്രാന്തഃ ശ്വോ ഗമിഷ്യസി ॥ **5.39.20** ॥ 1716

മമ ചൈവാൽപഭാഗ്യായാഃ
സാന്നിധ്യാത് തവ വാനര ।
അസ്യ ശോകസ്യ മഹതോ
മുഹൂർതം മോക്ഷണം ഭവേത് ॥ **5.39.21** ॥ 1717

തതോ ഹി ഹരിശാർദൂല
പുനരാഗമനായ തു ।

പ്രാണാനാമപി സന്ദേഹോ
മമ സ്യാന്നാത്ര സംശയഃ ॥ **5.39.22** ॥ 1718

തവാദർശനജഃ ശോകോ
ഭൂയോ മാം പരിതാപയേത് ।
ദുഃഖാദ്ദുഃഖപരാമൃഷ്ടാം
ദീപയന്നിവ വാനര ॥ **5.39.23** ॥ 1719

അയം ച വീര സന്ദേഹ -
സ്തിഷ്ഠതീവ മമാഗ്രതഃ ।
സുമഹാംസ്ത്വത്സഹായേഷു
ഹർയൃക്ഷേഷു ഹരീശ്വര ॥ **5.39.24** ॥ 1720

കഥം നു ഖലു ദുഷ്പാരം
തരിഷ്യന്തി മഹോദധിം ।
താനി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനി
തൗ വാ നരവരാത്മജൗ ॥ **5.39.25** ॥ 1721

ത്രയാണാമേവ ഭൂതാനാം
സാഗരസ്യേഹ ലംഘനേ ।
ശങ്കിതിഃ സ്യാദ് വൈനതേയസ്യ
തവ വാ മാരുതസ്യ വാ ॥ **5.39.26** ॥ 1722

തദസ്മിൻ കാർയനിർയോഗേ
വീരൈവം ദുരതിക്രമേ ।
കിം പശ്യസേ സമാധാനം
ത്വം ഹി കാർയവിദാം വരഃ ॥ **5.39.27** ॥ 1723

കാമമസ്യ ത്വമേവൈകഃ
കാർയസ്യ പരിസാധനേ ।

പർയാപ്തഃ പരവീരഘ്ന
യശസ്യസ്തേ ഫലോദയഃ ॥ **5.39.28** ॥ 1724

ബലൈഃ സമഗ്രൈർയുധി മാം
രാവണം ജിത്യ സംയുഗേ ।
വിജയീ സ്വപുരം യായാത്
തത്തസ്യ സദൃശം ഭവേത് ॥ **5.39.29** ॥ 1725

ബലൈസ്തു സങ്കുലാം കൃത്വാ
ലങ്കാം പരബലാർദനഃ ।
മാം നയേദ് യദി കാകുത്സ്ഥ -
സ്തത് തസ്യ സദൃശം ഭവേത് ॥ **5.39.30** ॥ 1726

തദ്യഥാ തസ്യ വിക്രാന്ത -
മനുരൂപം മഹാത്മനഃ ।
ഭവേദാഹവശൂരസ്യ
തഥാ ത്വമുപപാദയ ॥ **5.39.31** ॥ 1727

തദർഥോപഹിതം വാക്യം
പ്രശ്രിതം ഹേതുസംഹിതം ।
നിശമ്യ ഹനുമാൻ ശേഷം
വാക്യമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.39.32** ॥ 1728

ദേവി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനാ -
മീശ്വരഃ പ്ലവതാം വരഃ ।
സുഗ്രീവഃ സത്യസമ്പന്ന -
സ്തവാർഥേ കൃതനിശ്ചയഃ ॥ **5.39.33** ॥ 1729

സ വാനരസഹസ്രാണാം
കോടീഭിരഭിസംവൃതഃ ।

ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി വൈദേഹി
രാക്ഷസാനാം നിബർഹണഃ ॥ **5.39.34** ॥ 1730

തസ്യ വിക്രമസമ്പന്നാഃ
സത്ത്വവന്തോ മഹാബലാഃ।
മനഃ സങ്കൽപസമ്പാതാ
നിദേശേ ഹരയഃ സ്ഥിതാഃ ॥ **5.39.35** ॥ 1731

യേഷാം നോപരി നാധസ്താ -
ന്ന തിർയക് സജ്ജതേ ഗതിഃ।
ന ച കർമസു സീദന്തി
മഹത്സ്വമിതതേജസഃ ॥ **5.39.36** ॥ 1732

അസകൃത് തൈർമഹോത്സാഹൈഃ
സസാഗരധരാധരാ।
പ്രദക്ഷിണീകൃതാ ഭൂമി -
ർവായുമാർഗാനുസാരിഭിഃ ॥ **5.39.37** ॥ 1733

മദ്വിശിഷ്ടാശ്ച തുൽയാശ്ച
സന്തി തത്ര വനൗകസഃ।
മത്തഃ പ്രത്യവരഃ കശ്ചി -
ന്നാസ്തി സുഗ്രീവസന്നിധൗ ॥ **5.39.38** ॥ 1734

അഹം താവദിഹ പ്രാപ്തഃ
കിം പുനസ്തേ മഹാബലാഃ।
നഹി പ്രകൃഷ്ടാഃ പ്രേഷ്യന്തേ
പ്രേഷ്യന്തേ ഹീതരേ ജനാഃ ॥ **5.39.39** ॥ 1735

തദലം പരിതാപേന
ദേവി ശോകോ വ്യപൈതു തേ।

ഏകോത്പാതേന തേ ലങ്കാ -
മേഷ്യന്തി ഹരിയൂഥപാഃ ॥ **5.39.40** ॥ 1736

മമ പൃഷ്ഠഗതൗ തൗ ച
ചന്ദ്രസൂര്യാവിവോദിതൗ ।
ത്വത്സകാശം മഹാസംഘൗ
നൃസിംഹാവാഗമിഷ്യതഃ ॥ **5.39.41** ॥ 1737

തൗ ഹി വീരൗ നരവരൗ
സഹിതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ।
ആഗമ്യ നഗരീം ലങ്കാം
സായകൈർവിധമിഷ്യതഃ ॥ **5.39.42** ॥ 1738

സഗണം രാവണം ഹത്വാ
രാഘവോ രഘുനന്ദനഃ ।
ത്വാമാദായ വരാരോഹേ
സ്വപുരീം പ്രതി യാസ്യതി ॥ **5.39.43** ॥ 1739

തദാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ
ഭവ ത്വം കാലകാങ്ക്ഷിണീ ।
നചിരാദ് ദ്രക്ഷ്യസേ രാമം
പ്രജ്വലന്തമിവാനലം ॥ **5.39.44** ॥ 1740

നിഹതേ രാക്ഷസേന്ദ്രേ ച
സപുത്രാമാത്യബാന്ധവേ ।
ത്വം സമേഷ്യസി രാമേണ
ശശാങ്കേനേവ രോഹിണീ ॥ **5.39.45** ॥ 1741

ക്ഷിപ്രം ത്വം ദേവി ശോകസ്യ
പാരം ദ്രക്ഷ്യസി മൈഥിലി ।

രാവണം ചൈവ രാമേണ
ദ്രക്ഷ്യസേ നിഹതം ബലാത് ॥ **5.39.46** ॥ 1742

ഏവമാശ്വാസ്യ വൈദേഹീം
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ।
ഗമനായ മതിം കൃത്വാ
വൈദേഹീം പുനരബ്രവീത് ॥ **5.39.47** ॥ 1743

തമരിഷ്ടം കൃതാത്മാനം
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി രാഘവം ।
ലക്ഷ്മണം ച ധനുഷ്പാണിം
ലങ്കാദ്വാരമുപാഗതം ॥ **5.39.48** ॥ 1744

നഖദംഷ്ട്രായുധാൻ വീരാൻ
സിംഹശാർദൂലവിക്രമാൻ ।
വാനരാൻ വാരണേന്ദ്രാഭാൻ
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി സംഗതാൻ ॥ **5.39.49** ॥ 1745

ശൈലാംബുദനികാശാനാം
ലങ്കാമലയസാനുഷു ।
നർദതാം കപിമുഖ്യാനാ -
മാർയേ യൂഥാൻയനേകശഃ ॥ **5.39.50** ॥ 1746

സ തു മർമണി ഘോരേണ
താഡിതോ മൻമഥേഷുണാ ।
ന ശർമ ലഭതേ രാമഃ
സിംഹാർദിത ഇവ ദ്വിപഃ ॥ **5.39.51** ॥ 1747

രുദ മാ ദേവി ശോകേന
മാ ഭൂത് തേ മനസോ ഭയം ।

ശചീവ ഭർത്രാ ശക്രേണ
സംഗമേഷ്യസി ശോഭനേ ॥ **5.39.52** ॥ 1748

രാമാദ് വിശിഷ്ടഃ കോഽന്യോഽസ്തി
കശ്ചിത് സൗമിത്രിണാ സമഃ।
അഗ്നിമാരുതകൽപൗ തൗ
ഭ്രാതരൗ തവ സംശ്രയൗ ॥ **5.39.53** ॥ 1749

നാസ്മിംശ്ചിരം വത്സ്യസി ദേവി ദേശേ
രക്ഷോഗണൈരധ്യുഷിതേഽതിരൗദ്രേ।
ന തേ ചിരാദാഗമനം പ്രിയസ്യ
ക്ഷമസ്വ മത്സംഗമകാലമാത്രം ॥ **5.39.54** ॥ 1750

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ കൃതേ സീതയാ പുനഃ സന്ദേശസ്യ ദാനം താമാശ്വാസ്യ ഹനുമത ഉത്തരദിശായാം പ്രസ്ഥാനം

ശ്രുത്വാ തു വചനം തസ്യ
വായുസൂനോർമഹാത്മനഃ ।
ഉവാചാത്മഹിതം വാക്യം
സീതാ സുരസുതോപമാ ॥ **5.40.1** ॥ 1751

ത്വാം ദൃഷ്ട്വാ പ്രിയവക്തൃാരം
സമ്പ്രഹൃഷ്യാമി വാനര ।
അർധസഞ്ജാതസസ്യേവ
വൃഷ്ടിം പ്രാപ്യ വസുന്ധരാ ॥ **5.40.2** ॥ 1752

യഥാ തം പുരുഷവ്യാഘ്രം
ഗാത്രൈഃ ശോകാഭികർശിതൈഃ ।
സംസ്പൃശേയം സകാമാഹം
തഥാ കുരു ദയാം മയി ॥ **5.40.3** ॥ 1753

അഭിജ്ഞാനം ച രാമസ്യ
ദദ്യാ ഹരിഗണോത്തമ ।
ക്ഷിപ്താമിഷീകാം കാകസ്യ
കോപാദേകാക്ഷിശാതനീം ॥ **5.40.4** ॥ 1754

മനഃശിലായാസ്തിലകോ
ഗണ്ഡപാർശ്വേ നിവേശിതഃ।
ത്വയാ പ്രണഷ്ടേ തിലകേ
തം കില സ്മർതുമർഹസി ॥ **5.40.5** ॥ 1755

സ വീർയവാൻ കഥം സീതാം
ഹൃതാം സമനുമൻയസേ।
വസന്തീം രക്ഷസാം മധ്യേ
മഹേന്ദ്രവരുണോപമ ॥ **5.40.6** ॥ 1756

ഏഷ ചൂഡാമണിർദിവ്യോ
മയാ സുപരിരക്ഷിതഃ।
ഏതം ദൃഷ്ട്വാ പ്രഹൃഷ്യാമി
വ്യസനേ ത്വാമിവാനഘ ॥ **5.40.7** ॥ 1757

ഏഷ നിർയാതിതഃ ശ്രീമാൻ
മയാ തേ വാരിസംഭവഃ।
അതഃ പരം ന ശക്ഷ്യാമി
ജീവിതും ശോകലാലസാ ॥ **5.40.8** ॥ 1758

അസഹ്യാനി ച ദുഃഖാനി
വാചശ്ച ഹൃദയച്ഛിദഃ।
രാക്ഷസൈഃ സഹ സംവാസം
ത്വത്കൃതേ മർഷയാമ്യഹം ॥ **5.40.9** ॥ 1759

ധാരയിഷ്യാമി മാസം തു
ജീവിതം ശത്രുസൂദന।
മാസാദൂർധ്വം ന ജീവിഷ്യേ
ത്വയാ ഹീനാ നൃപാത്മജ ॥ **5.40.10** ॥ 1760

ഘോരോ രാക്ഷസരാജോ്യം
ദൃഷ്ടിശ്ച ന സുഖാ മയി।
ത്വാം ച ശ്രുത്വാ വിഷജ്ജന്തം
ന ജീവേയമപി ക്ഷണം ॥ **5.40.11** ॥ 1761

വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
കരുണം സാശ്രുഭാഷിതം।
അഥാബ്രവീൻമഹാതേജാ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.40.12** ॥ 1762

ത്വച്ഛോകവിമുഖോ രാമോ
ദേവി സത്യേന തേ ശപേ।
രാമേ ശോകാഭിഭൂതേ തു
ലക്ഷ്മണഃ പരിതപ്യതേ ॥ **5.40.13** ॥ 1763

ദൃഷ്ടാ കഥഞ്ചിദ് ഭവതീ
ന കാലഃ പരിദേവിതും।
ഇമം മുഹൂർതം ദുഃഖാനാ -
മന്തം ദ്രക്ഷ്യസി ഭാമിനി ॥ **5.40.14** ॥ 1764

താവുഭൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
രാജപുത്രാവനിന്ദിതൗ।
ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സാഹൗ
ലങ്കാം ഭസ്മീകരിഷ്യതഃ ॥ **5.40.15** ॥ 1765

ഹത്വാ തു സമരേ രക്ഷോ
രാവണം സഹബാന്ധവൈഃ।
രാഘവൗ ത്വാം വിശാലാക്ഷി
സ്വാം പുരീം പ്രതി നേഷ്യതഃ ॥ **5.40.16** ॥ 1766

യത്തു രാമോ വിജാനീയാ -
ദഭിജ്ഞാനമനിന്ദിതേ।
പ്രീതിസഞ്ജനനം ഭൂയ -
സ്തസ്യ ത്വം ദാതുമർഹസി ॥ **5.40.17** ॥ 1767

സാബ്രവീദ് ദത്തമേവാഹോ
മയാഭിജ്ഞാനമുത്തമം।
ഏതദേവ ഹി രാമസ്യ
ദൃഷ്ട്വാ യത്നേന ഭൂഷണം ॥ **5.40.18** ॥ 1768

ശ്രദ്ധേയം ഹനുമൻ വാക്യം
തവ വീര ഭവിഷ്യതി।
സ തം മണിവരം ഗൃഹ്യ
ശ്രീമാൻ പ്ലവഗസത്തമഃ ॥ **5.40.19** ॥ 1769

പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവീം
ഗമനായോപചക്രമേ।
തമുത്പാതകൃതോത്സാഹ -
മവേക്ഷ്യ ഹരിയൂഥപം ॥ **5.40.20** ॥ 1770

വർധമാനം മഹാവേഗ -
മുവാച ജനകാത്മജാ।
അശ്രുപൂർണമുഖീ ദീനാ
ബാഷ്പഗദ്ഗദയാ ഗിരാ ॥ **5.40.21** ॥ 1771

ഹനൂമൻ സിംഹസങ്കാശൗ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ।
സുഗ്രീവം ച സഹാമാത്യം
സർവാൻ ബ്രൂയാ അനാമയം ॥ **5.40.22** ॥ 1772

യഥാ ച സ മഹാബാഹു -
ർമാം താരയതി രാഘവഃ।
അസ്മാദ് ദുഃഖാംബുസംരോധാത്
ത്വം സമാധാതുമർഹസി ॥ **5.40.23** ॥ 1773

ഇദം ച തീവ്രം മമ ശോകവേഗം
രക്ഷോഭിരേഭിഃ പരിഭർത്സനം ച।
ബ്രൂയാസ്തു രാമസ്യ ഗതഃ സമീപം
ശിവശ്ച തേ‍ഽധ്വാസ്തു ഹരിപ്രവീര ॥ **5.40.24** ॥ 1774

സ രാജപുത്ര്യാ പ്രതിവേദിതാർഥഃ
കപിഃ കൃതാർഥഃ പരിഹൃഷ്ടചേതാഃ।
തദൽപശേഷം പ്രസമീക്ഷ്യ കാർയം
ദിശം ഹ്യുദീചീം മനസാ ജഗാമ ॥ **5.40.25** ॥ 1775

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ പ്രമദാവനസ്യ വിധ്വംസഃ

സ ച വാഗ്ഭിഃ പ്രശസ്താഭി -
ർഗമിഷ്യൻ പൂജിതസ്തയാ ।
തസ്മാദ് ദേശാദപാക്രമ്യ
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.41.1** ॥ 1776

അൽപശേഷമിദം കാർയം
ദൃഷ്ടേയമസിതേക്ഷണാ ।
ത്രീനുപായാനതിക്രമ്യ
ചതുർഥ ഇഹ ദൃശ്യതേ ॥ **5.41.2** ॥ 1777

ന സാമ രക്ഷഃസു ഗുണായ കൽപതേ
ന ദാനമർഥോപചിതേഷു യുജ്യതേ ।
ന ഭേദസാധ്യാ ബലദർപിതാ ജനാഃ
പരാക്രമസ്ത്വേഷ മമേഹ രോചതേ ॥ **5.41.3** ॥ 1778

ന ചാസ്യ കാർയസ്യ പരാക്രമാദൃതേ
വിനിശ്ചയഃ കശ്ചിദിഹോപപദ്യതേ ।
ഹതപ്രവീരാശ്ച രണേ തു രാക്ഷസാഃ
കഥഞ്ചിദീയുർയദിഹാദ്യ മാർദവം ॥ **5.41.4** ॥ 1779

കാർയേ കർമണി നിർവൃത്തേ
യോ ബഹൂൻയപി സാധയേത് ।
പൂർവകാർയാവിരോധേന
സ കാർയം കർതുമർഹതി ॥ **5.41.5** ॥ 1780

ന ഹ്യേകഃ സാധകോ ഹേതുഃ
സ്വൽപസ്യാപീഹ കർമണഃ ।
യോ ഹ്യർഥം ബഹുധാ വേദ
സ സമർഥോ‍ഽർഥസാധനേ ॥ **5.41.6** ॥ 1781

ഇഹൈവ താവത്കൃതനിശ്ചയോ ഹ്യഹം
വ്രജേയമദ്യ പ്ലവഗേശ്വരാലയം ।
പരാത്മസമ്മർദവിശേഷതത്ത്വവിത്
തതഃ കൃതം സ്യാൻമമ ഭർതൃശാസനം ॥ **5.41.7** ॥ 1782

കഥം നു ഖൽവദ്യ ഭവേത് സുഖാഗതം
പ്രസഹ്യ യുദ്ധം മമ രാക്ഷസൈഃ സഹ ।
തഥൈവ ഖൽവാത്മബലം ച സാരവത്
സമാനയേൻമാം ച രണേ ദശാനനഃ ॥ **5.41.8** ॥ 1783

തതഃ സമാസാദ്യ രണേ ദശാനനം
സമന്ത്രിവർഗം സബലം സയായിനം ।
ഹൃദി സ്ഥിതം തസ്യ മതം ബലം ച വൈ
സുഖേന മത്വാഹമിതഃ പുനർവ്രജേ ॥ **5.41.9** ॥ 1784

ഇദമസ്യ നൃശംസസ്യ
നന്ദനോപമമുത്തമം ।
വനം നേത്രമനഃകാന്തം
നാനാദ്രുമലതായുതം ॥ **5.41.10** ॥ 1785

ഇദം വിധ്വംസയിഷ്യാമി
ശുഷ്കം വനമിവാനലഃ।
അസ്മിൻ ഭഗ്നേ തതഃ കോപം
കരിഷ്യതി സ രാവണഃ ॥ **5.41.11** ॥ 1786

തതോ മഹത്സാശ്വമഹാരഥദ്വിപം
ബലം സമാനേഷ്യതി രാക്ഷസാധിപഃ।
ത്രിശൂലകാലായസപട്ടിശായുധം
തതോ മഹദ്യുദ്ധമിദം ഭവിഷ്യതി ॥ **5.41.12** ॥ 1787

അഹം ച തൈഃ സംയതി ചണ്ഡവിക്രമൈഃ
സമേത്യ രക്ഷോഭിരഭംഗവിക്രമഃ।
നിഹത്യ തദ് രാവണചോദിതം ബലം
സുഖം ഗമിഷ്യാമി ഹരീശ്വരാലയം ॥ **5.41.13** ॥ 1788

തതോ മാരുതവത് ക്രുദ്ധോ
മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ।
ഊരുവേഗേന മഹതാ
ദ്രുമാൻ ക്ഷേപ്തുമഥാരഭത് ॥ **5.41.14** ॥ 1789

തതസ്തദ്ധനുമാൻ വീരോ
ബഭഞ്ജ പ്രമദാവനം।
മത്തദ്വിജസമാഘുഷ്ടം
നാനാദ്രുമലതായുതം ॥ **5.41.15** ॥ 1790

തദ്വനം മഥിതൈർവൃക്ഷൈ -
ർഭിന്നൈശ്ച സലിലാശയൈഃ।
ചൂർണിതൈഃ പർവതാഗ്രൈശ്ച
ബഭൂവാപ്രിയദർശനം ॥ **5.41.16** ॥ 1791

നാനാശകുന്തവിരുതൈഃ
പ്രഭിന്നസലിലാശയൈഃ।
താമ്രൈഃ കിസലയൈഃ ക്ലാന്തൈഃ
ക്ലാന്തദ്രുമലതായുതൈഃ ॥ **5.41.17** ॥ 1792

ന ബഭൗ തദ് വനം തത്ര
ദാവാനലഹതം യഥാ।
വ്യാകുലാവരണാ രേജു -
ർവിഹ്വലാ ഇവ താ ലതാഃ ॥ **5.41.18** ॥ 1793

ലതാഗൃഹൈശ്ചിത്രഗൃഹൈശ്ച സാദിതൈ -
ർവ്യാലൈർമൃഗൈരാർതരവൈശ്ച പക്ഷിഭിഃ।
ശിലാഗൃഹൈരുൻമഥിതൈസ്തഥാ ഗൃഹൈഃ
പ്രണഷ്ടരൂപം തദഭൂൻമഹദ് വനം ॥ **5.41.19** ॥ 1794

സാ വിഹ്വലാശോകലതാപ്രതാനാ
വനസ്ഥലീ ശോകലതാപ്രതാനാ।
ജാതാ ദശാസ്യപ്രമദാവനസ്യ
കപേർബലാദ്ധി പ്രമദാവനസ്യ ॥ **5.41.20** ॥ 1795

തതഃ സ കൃത്വാ ജഗതീപതേർമഹാൻ
മഹദ് വ്യലീകം മനസോ മഹാത്മനഃ।
യുയുത്സുരേകോ ബഹുഭിർമഹാബലൈഃ
ശ്രിയാജ്വലംസ്തോരണമാശ്രിതഃ കപിഃ ॥ **5.41.21** ॥ 1796

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

രാക്ഷസീഭ്യോ വനവിധ്വംസവാർതാമാകർണ്യ രാവണേന കിങ്കരാണാം പ്രേഷണം ഹനുമതാ തേഷാം സംഹാരശ്ച

തതഃ പക്ഷിനിനാദേന
വൃക്ഷഭംഗസ്വനേന ച ।
ബഭൂവുസ്ത്രാസസംഭ്രാന്താഃ
സർവേ ലങ്കാനിവാസിനഃ ॥ **5.42.1** ॥ 1797

വിദ്രുതാശ്ച ഭയത്രസ്താ
വിനേദുർമൃഗപക്ഷിണഃ ।
രക്ഷസാം ച നിമിത്താനി
ക്രൂരാണി പ്രതിപേദിരേ ॥ **5.42.2** ॥ 1798

തതോ ഗതായാം നിദ്രായാം
രാക്ഷസ്യോ വികൃതാനനാഃ ।
തദ് വനം ദദൃശുർഭഗ്നം
തം ച വീരം മഹാകപിം ॥ **5.42.3** ॥ 1799

സ താ ദൃഷ്ട്വാ മഹാബാഹു -
ർമഹാസത്ത്വോ മഹാബലഃ ।
ചകാര സുമഹദ്രൂപം
രാക്ഷസീനാം ഭയാവഹം ॥ **5.42.4** ॥ 1800

തതസ്തു ഗിരിസങ്കാശ -
മതികായം മഹാബലം।
രാക്ഷസ്യോ വാനരം ദൃഷ്ട്വാ
പപ്രച്ഛുർജനകാത്മജാം ॥ **5.42.5** ॥ 1801

കോ‍ഽയം കസ്യ കുതോ വായം
കിംനിമിത്തമിഹാഗതഃ।
കഥം ത്വയാ സഹാനേന
സംവാദഃ കൃത ഇത്യുത ॥ **5.42.6** ॥ 1802

ആചക്ഷ്വ നോ വിശാലാക്ഷി
മാ ഭൂത്തേ സുഭഗേ ഭയം।
സംവാദമസിതാപാംഗി
ത്വയാ കിം കൃതവാനയം ॥ **5.42.7** ॥ 1803

അഥാബ്രവീത് തദാ സാധ്വീ
സീതാ സർവാംഗശോഭനാ।
രക്ഷസാം കാമരൂപാണാം
വിജ്ഞാനേ കാ ഗതിർമമ ॥ **5.42.8** ॥ 1804

യൂയമേവാസ്യ ജാനീത
യോ‍ഽയം യദ് വാ കരിഷ്യതി।
അഹിരേവ ഹ്യഹേഃ പാദാൻ
വിജാനാതി ന സംശയഃ ॥ **5.42.9** ॥ 1805

അഹമപ്യതിഭീതാസ്മി
നൈവ ജാനാമി കോ ഹ്യയം।
വേദ്മി രാക്ഷസമേവൈനം
കാമരൂപിണമാഗതം ॥ **5.42.10** ॥ 1806

വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസ്യോ വിദ്രുതാ ദ്രുതം।
സ്ഥിതാഃ കാശ്ചിദ്ഗതാഃ കാശ്ചിദ്
രാവണായ നിവേദിതും ॥ **5.42.11** ॥ 1807

രാവണസ്യ സമീപേ തു
രാക്ഷസ്യോ വികൃതാനനാഃ।
വിരൂപം വാനരം ഭീമം
രാവണായ ൻയവേദിഷുഃ ॥ **5.42.12** ॥ 1808

അശോകവനികാമധ്യേ
രാജൻ ഭീമവപുഃ കപിഃ।
സീതയാ കൃതസംവാദ -
സ്തിഷ്ഠത്യമിതവിക്രമഃ ॥ **5.42.13** ॥ 1809

ന ച തം ജാനകീ സീതാ
ഹരിം ഹരിണലോചനാ।
അസ്മാഭിർബഹുധാ പൃഷ്ടാ
നിവേദയിതുമിച്ഛതി ॥ **5.42.14** ॥ 1810

വാസവസ്യ ഭവേദ് ദൂതോ
ദൂതോ വൈശ്രവണസ്യ വാ।
പ്രേഷിതോ വാപി രാമേണ
സീതാൻവേഷണകാങ്ക്ഷയാ ॥ **5.42.15** ॥ 1811

തേനൈവാദ്ഭുതരൂപേണ
യത്തത്തവ മനോഹരം।
നാനാമൃഗഗണാകീർണം
പ്രമൃഷ്ടം പ്രമദാവനം ॥ **5.42.16** ॥ 1812

ന തത്ര കശ്ചിദുദ്ദേശോ
യസ്തേന ന വിനാശിതഃ।
യത്ര സാ ജാനകീ ദേവീ
സ തേന ന വിനാശിതഃ ॥ **5.42.17** ॥ 1813

ജാനകീരക്ഷണാർഥം വാ
ശ്രമാദ് വാ നോപലക്ഷ്യതേ।
അഥവാ കഃ ശ്രമസ്തസ്യ
സൈവ തേനാഭിരക്ഷിതാ ॥ **5.42.18** ॥ 1814

ചാരുപല്ലവപത്രാഢ്യം
യം സീതാ സ്വയമാസ്ഥിതാ।
പ്രവൃദ്ധഃ ശിംശപാവൃക്ഷഃ
സ ച തേനാഭിരക്ഷിതഃ ॥ **5.42.19** ॥ 1815

തസ്യോഗ്രരൂപസ്യോഗ്രം ത്വം
ദണ്ഡമാജ്ഞാതുമർഹസി।
സീതാ സംഭാഷിതാ യേന
വനം തേന വിനാശിതം ॥ **5.42.20** ॥ 1816

മനഃപരിഗൃഹീതാം താം
തവ രക്ഷോഗണേശ്വര।
കഃ സീതാമഭിഭാഷേത
യോ ന സ്യാത് ത്യക്തജീവിതഃ ॥ **5.42.21** ॥ 1817

രാക്ഷസീനാം വചഃ ശ്രുത്വാ
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ।
ചിതാഗ്നിരിവ ജജ്വാല
കോപസംവർതിതേക്ഷണഃ ॥ **5.42.22** ॥ 1818

തസ്യ ക്രുദ്ധസ്യ നേത്രാഭ്യാം
പ്രാപതന്നശ്രുബിന്ദവഃ।
ദീപ്താഭ്യാമിവ ദീപാഭ്യാം
സാർചിഷഃ സ്നേഹബിന്ദവഃ ॥ **5.42.23** ॥ 1819

ആത്മനഃ സദൃശാൻ വീരാൻ
കിങ്കരാന്നാമ രാക്ഷസാൻ।
വ്യാദിദേശ മഹാതേജാ
നിഗ്രഹാർഥം ഹനൂമതഃ ॥ **5.42.24** ॥ 1820

തേഷാമശീതിസാഹസ്രം
കിങ്കരാണാം തരസ്വിനാം।
നിർയയുർഭവനാത് തസ്മാത്
കൂടമുദ്ഗരപാണയഃ ॥ **5.42.25** ॥ 1821

മഹോദരാ മഹാദംഷ്ട്രാ
ഘോരരൂപാ മഹാബലാഃ।
യുദ്ധാഭിമനസഃ സർവേ
ഹനൂമദ്ഗ്രഹണോൻമുഖാഃ ॥ **5.42.26** ॥ 1822

തേ കപിം തം സമാസാദ്യ
തോരണസ്ഥമവസ്ഥിതം।
അഭിപേതുർമഹാവേഗാഃ
പതംഗാ ഇവ പാവകം ॥ **5.42.27** ॥ 1823

തേ ഗദാഭിർവിചിത്രാഭിഃ
പരിഘൈഃ കാഞ്ചനാംഗദൈഃ।
ആജഗ്മുർവാനരശ്രേഷ്ഠം
ശരൈരാദിത്യസന്നിഭൈഃ ॥ **5.42.28** ॥ 1824

മുദ്ഗരൈഃ പട്ടിശൈഃ ശൂലൈഃ
പ്രാസതോമരപാണയഃ।
പരിവാര്യ ഹനൂമന്തം
സഹസാ തസ്ഥുരഗ്രതഃ ॥ **5.42.29** ॥ 1825

ഹനൂമാനപി തേജസ്വീ
ശ്രീമാൻ പർവതസന്നിഭഃ।
ക്ഷിതാവാവിദ്ധ്യ ലാംഗൂലം
നനാദ ച മഹാധ്വനിം ॥ **5.42.30** ॥ 1826

സ ഭൂത്വാ തു മഹാകായോ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
പുച്ഛമാസ്ഫോടയാമാസ
ലങ്കാം ശബ്ദേന പൂരയൻ ॥ **5.42.31** ॥ 1827

തസ്യാസ്ഫോടിതശബ്ദേന
മഹതാ ചാനുനാദിനാ।
പേതുർവിഹംഗാ ഗഗനാ -
ദുച്ചൈശ്ചേദമഘോഷയത് ॥ **5.42.32** ॥ 1828

ജയത്യതിബലോ രാമോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ।
രാജാ ജയതി സുഗ്രീവോ
രാഘവേണാഭിപാലിതഃ ॥ **5.42.33** ॥ 1829

ദാസോഽഹം കോസലേന്ദ്രസ്യ
രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമണഃ।
ഹനൂമാൻ ശത്രുസൈന്യാനാം
നിഹന്താ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.42.34** ॥ 1830

ന രാവണസഹസ്രം മേ
യുദ്ധേ പ്രതിബലം ഭവേത് ।
ശിലാഭിശ്ച പ്രഹരതഃ
പാദപൈശ്ച സഹസ്രശഃ ॥ **5.42.35** ॥ 1831

അർദയിത്വാ പുരീം ലങ്കാ -
മഭിവാദ്യ ച മൈഥിലീം ।
സമൃദ്ധാർഥോ ഗമിഷ്യാമി
മിഷതാം സർവരക്ഷസാം ॥ **5.42.36** ॥ 1832

തസ്യ സന്നാദശബ്ദേന
ത്രേ്രഭവൻ ഭയശങ്കിതാഃ ।
ദദൃശുശ്ച ഹനൂമന്തം
സന്ധ്യാമേഘമിവോന്നതം ॥ **5.42.37** ॥ 1833

സ്വാമിസന്ദേശനിഃ ശങ്കാ -
സ്തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ കപിം ।
ചിത്രൈഃ പ്രഹരണൈർഭീമൈ -
രഭിപേതുസ്തതസ്തതഃ ॥ **5.42.38** ॥ 1834

സ തൈഃ പരിവൃതഃ ശൂരൈഃ
സർവതഃ സ മഹാബലഃ ।
ആസസാദായസം ഭീമം
പരിഘം തോരണാശ്രിതം ॥ **5.42.39** ॥ 1835

സ തം പരിഘമാദായ
ജഘാന രജനീചരാൻ ।
സപന്നഗമിവാദായ
സ്ഫുരന്തം വിനതാസുതഃ ॥ **5.42.40** ॥ 1836

വിചചാരാംബരേ വീരഃ
പരിഗൃഹ്യ ച മാരുതിഃ।
സൂദയാമാസ വജ്രേണ
ദൈത്യാനിവ സഹസ്രദൃക് ॥ **5.42.41** ॥ 1837

സ ഹത്വാ രാക്ഷസാൻ വീരഃ
കിങ്കരാൻ മാരുതാത്മജഃ।
യുദ്ധാകാങ്ക്ഷീ മഹാവീര -
സ്തോരണം സമവസ്ഥിതഃ ॥ **5.42.42** ॥ 1838

തതസ്തസ്മാദ് ഭയാൻമുക്തൈഃ
കതിചിത്തത്ര രാക്ഷസൈഃ।
നിഹതാൻ കിങ്കരാൻ സർവാൻ
രാവണായ ന്യവേദയൻ ॥ **5.42.43** ॥ 1839

സ രാക്ഷസാനാം നിഹതം മഹാബലം
നിശമ്യ രാജാ പരിവൃത്തലോചനഃ।
സമാദിദേശാപ്രതിമം പരാക്രമേ
പ്രഹസ്തപുത്രം സമരേ സുദുർജയം ॥ **5.42.44** ॥ 1840

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ ചൈത്യപ്രാസാദസ്യ വിധ്വംസസ്തദ്രക്ഷകാണാം വധശ്ച

തതഃ സ കിങ്കരാൻ ഹത്വാ
ഹനൂമാൻ ധ്യാനമാസ്ഥിതഃ।
വനം ഭഗ്നം മയാ ചൈത്യ -
പ്രാസാദോ ന വിനാശിതഃ ॥ **5.43.1** ॥ 1841

തസ്മാത് പ്രാസാദമദ്യൈവ -
മിമം വിധ്വംസയാമ്യഹം।
ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഹനുമാൻ
മനസാദർശയൻ ബലം ॥ **5.43.2** ॥ 1842

ചൈത്യപ്രാസാദമുത്പ്ലുത്യ
മേരുശൃംഗമിവോന്നതം।
ആരുരോഹ ഹരിശ്രേഷ്ഠോ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.43.3** ॥ 1843

ആരുഹ്യ ഗിരിസങ്കാശം
പ്രാസാദം ഹരിയൂഥപഃ।
ബഭൗ സ സുമഹാതേജാഃ
പ്രതിസൂര്യ ഇവോദിതഃ ॥ **5.43.4** ॥ 1844

സമ്പ്രധൃഷ്യ തു ദുർധർഷ -
ശ്ചൈത്യപ്രാസാദമുന്നതം।
ഹനൂമാൻ പ്രജ്വലൻ ലക്ഷ്മ്യാ
പാരിയാത്രോപമോഽഭവത് ॥ **5.43.5** ॥ 1845

സ ഭൂത്വാ സുമഹാകായഃ
പ്രഭാവാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ധൃഷ്ടമാസ്ഫോടയാമാസ
ലങ്കാം ശബ്ദേന പൂരയൻ ॥ **5.43.6** ॥ 1846

തസ്യാസ്ഫോടിതശബ്ദേന
മഹതാ ശ്രോത്രഘാതിനാ।
പേതുർവിഹംഗമാസ്തത്ര
ചൈത്യപാലാശ്ച മോഹിതാഃ ॥ **5.43.7** ॥ 1847

അസ്ത്രവിജ്ജയതാം രാമോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ।
രാജാ ജയതി സുഗ്രീവോ
രാഘവേണാഭിപാലിതഃ ॥ **5.43.8** ॥ 1848

ദാസോഽഹം കോസലേന്ദ്രസ്യ
രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമണഃ।
ഹനൂമാൻ ശത്രുസൈന്യാനാം
നിഹന്താ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.43.9** ॥ 1849

ന രാവണസഹസ്രം മേ
യുദ്ധേ പ്രതിബലം ഭവേത്।
ശിലാഭിശ്ച പ്രഹരതഃ
പാദപൈശ്ച സഹസ്രശഃ ॥ **5.43.10** ॥ 1850

ധർഷയിത്വാ പുരീം ലങ്കാ -
മഭിവാദ്യ ച മൈഥിലീം ।
സമൃദ്ധാർഥോ ഗമിഷ്യാമി
മിഷതാം സർവരക്ഷസാം ॥ **5.43.11** ॥ 1851

ഏവമുക്ത്വാ മഹാകായ -
ശ്ചൈത്യസ്ഥോ ഹരിയൂഥപഃ ।
നനാദ ഭീമനിർഹ്രാദോ
രക്ഷസാം ജനയൻ ഭയം ॥ **5.43.12** ॥ 1852

തേന നാദേന മഹതാ
ചൈത്യപാലാഃ ശതം യയുഃ ।
ഗൃഹീത്വാ വിവിധാനസ്ത്രാൻ
പ്രാസാൻ ഖഡ്ഗാൻ പരശ്വധാൻ ॥ **5.43.13** ॥ 1853

വിസൃജന്തോ മഹാകായാ
മാരുതിം പർയവാരയൻ ।
തേ ഗദാഭിർവിചിത്രാഭിഃ
പരിഘൈഃ കാഞ്ചനാംഗദൈഃ ॥ **5.43.14** ॥ 1854

ആജഗ്മുർവാനരശ്രേഷ്ഠം
ബാണൈശ്ചാദിത്യസന്നിഭൈഃ ।
ആവർത ഇവ ഗംഗായാ -
സ്തോയസ്യ വിപുലോ മഹാൻ ॥ **5.43.15** ॥ 1855

പരിക്ഷിപ്യ ഹരിശ്രേഷ്ഠം
സ ബഭൗ രക്ഷസാം ഗണഃ ।
തതോ വാതാത്മജഃ ക്രുദ്ധോ
ഭീമരൂപം സമാസ്ഥിതഃ ॥ **5.43.16** ॥ 1856

പ്രാസാദസ്യ മഹാംസ്തസ്യ
സ്തംഭം ഹേമപരിഷ്കൃതം।
ഉത്പാടയിത്വാ വേഗേന
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.43.17** ॥ 1857

തതസ്തം ഭ്രാമയാമാസ
ശതധാരം മഹാബലഃ।
തത്ര ചാഗ്നിഃ സമഭവത്
പ്രാസാദശ്ചാപ്യദഹ്യത ॥ **5.43.18** ॥ 1858

ദഹ്യമാനം തതോ ദൃഷ്ട്വാ
പ്രാസാദം ഹരിയൂഥപഃ।
സ രാക്ഷസശതം ഹത്വാ
വജ്രേണേന്ദ്ര ഇവാസുരാൻ ॥ **5.43.19** ॥ 1859

അന്തരിക്ഷസ്ഥിതഃ ശ്രീമാ -
നിദം വചനമബ്രവീത്।
മാദൃശാനാം സഹസ്രാണി
വിസൃഷ്ടാനി മഹാത്മനാം ॥ **5.43.20** ॥ 1860

ബലിനാം വാനരേന്ദ്രാണാം
സുഗ്രീവവശവർതിനാം।
അടന്തി വസുധാം കൃത്സ്നാം
വയമൻയേ ച വാനരാഃ ॥ **5.43.21** ॥ 1861

ദശനാഗബലാഃ കേചിത്
കേചിദ് ദശഗുണോത്തരാഃ।
കേചിന്നാഗസഹസ്രസ്യ
ബഭൂവുസ്തുൽയവിക്രമാഃ ॥ **5.43.22** ॥ 1862

സന്തി ചൗഘബലാഃ കേചിത്
സന്തി വായുബലോപമാഃ।
അപ്രമേയബലാഃ കേചിത്
തത്രാസൻ ഹരിയൂഥപാഃ ॥ **5.43.23** ॥ 1863

ഈദൃഗ്വിധൈസ്തു ഹരിഭി -
ർവൃതോ ദന്തനഖായുധൈഃ।
ശതൈഃ ശതസഹസ്രൈശ്ച
കോടിഭിശ്ചായുതൈരപി ॥ **5.43.24** ॥ 1864

ആഗമിഷ്യതി സുഗ്രീവഃ
സർവേഷാം വോ നിഷൂദനഃ।
നേയമസ്തി പുരീ ലങ്കാ
ന യൂയം ന ച രാവണഃ।
യസ്യ ത്വിക്ഷ്വാകുവീരേണ
ബദ്ധം വൈരം മഹാത്മനാ ॥ **5.43.25** ॥ 1865

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

പ്രഹസ്തപുത്രസ്യ ജംബുമാലിനോ വധഃ

സന്ദിഷ്ടോ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
പ്രഹസ്തസ്യ സുതോ ബലീ।
ജംബുമാലീ മഹാദംഷ്ട്രോ
നിർജഗാമ ധനുർധരഃ ॥ **5.44.1** ॥ 1866

രക്തമാൽയാംബരധരഃ
സ്രഗ്വീ രുചിരകുണ്ഡലഃ।
മഹാൻ വിവൃത്തനയന -
ശ്ചണ്ഡഃ സമരദുർജയഃ ॥ **5.44.2** ॥ 1867

ധനുഃ ശക്രധനുഃ പ്രഖ്യം
മഹദ് രുചിരസായകം।
വിസ്ഫാരയാണോ വേഗേന
വജ്രാശനിസമസ്വനം ॥ **5.44.3** ॥ 1868

തസ്യ വിസ്ഫാരഘോഷേണ
ധനുഷോ മഹതാ ദിശഃ।
പ്രദിശശ്ച നഭശ്ചൈവ
സഹസാ സമപൂർയത ॥ **5.44.4** ॥ 1869

രഥേന ഖരയുക്തേന
തമാഗതമുദീക്ഷ്യ സഃ।
ഹനൂമാൻ വേഗസമ്പന്നോ
ജഹർഷ ച നനാദ ച ॥ **5.44.5** ॥ 1870

തം തോരണവിടങ്കസ്ഥം
ഹനൂമന്തം മഹാകപിം।
ജംബുമാലീ മഹാതേജാ
വിവ്യാധ നിശിതൈഃ ശരൈഃ ॥ **5.44.6** ॥ 1871

അർധചന്ദ്രേണ വദനേ
ശിരസ്യേകേന കർണിനാ।
ബാഹ്വോർവിവ്യാധ നാരാചൈ -
ർദശഭിസ്തു കപീശ്വരം ॥ **5.44.7** ॥ 1872

തസ്യ തച്ഛുശുഭേ താമ്രം
ശരേണാഭിഹതം മുഖം।
ശരദീവാംബുജം ഫുൽലം
വിദ്ധം ഭാസ്കരരശ്മിനാ ॥ **5.44.8** ॥ 1873

തത്തസ്യ രക്തം രക്തേന
രഞ്ജിതം ശുശുഭേ മുഖം।
യഥാഽഽകാശേ മഹാപദ്മം
സിക്തം കാഞ്ചനബിന്ദുഭിഃ ॥ **5.44.9** ॥ 1874

ചുകോപ ബാണാഭിഹതോ
രാക്ഷസസ്യ മഹാകപിഃ।
തതഃ പാർശ്വേതിവിപുലാം
ദദർശ മഹതീം ശിലാം ॥ **5.44.10** ॥ 1875

തരസാ താം സമുത്പാട്യ
ചിക്ഷേപ ജവവദ് ബലീ।
താം ശരൈർദശഭിഃ ക്രുദ്ധ -
സ്താഡയാമാസ രാക്ഷസഃ ॥ **5.44.11** ॥ 1876

വിപന്നം കർമ തദ് ദൃഷ്ട്വാ
ഹനൂമാംശ്ചണ്ഡവിക്രമഃ।
സാലം വിപുലമുത്പാട്യ
ഭ്രാമയാമാസ വീർയവാൻ ॥ **5.44.12** ॥ 1877

ഭ്രാമയന്തം കപിം ദൃഷ്ട്വാ
സാലവൃക്ഷം മഹാബലം।
ചിക്ഷേപ സുബഹൂൻ ബാണാൻ
ജംബുമാലീ മഹാബലഃ ॥ **5.44.13** ॥ 1878

സാലം ചതുർഭിശ്ചിച്ഛേദ
വാനരം പഞ്ചഭിർഭുജേ।
ഉരസ്യേകേന ബാണേന
ദശഭിസ്തു സ്തനാന്തരേ ॥ **5.44.14** ॥ 1879

സ ശരൈഃ പൂരിതതനുഃ
ക്രോധേന മഹതാ വൃതഃ।
തമേവ പരിഘം ഗൃഹ്യ
ഭ്രാമയാമാസ വേഗിതഃ ॥ **5.44.15** ॥ 1880

അതിവേഗോഽതിവേഗേന
ഭ്രാമയിത്വാ ബലോത്കടഃ।
പരിഘം പാതയാമാസ
ജംബുമാലേർമഹോരസി ॥ **5.44.16** ॥ 1881

തസ്യ ചൈവ ശിരോ നാസ്തി
ന ബാഹൂ ജാനുനീ ന ച।
ന ധനുർന രഥോ നാശ്വാ -
സ്തത്രാദൃശ്യന്ത നേഷവഃ ॥ **5.44.17** ॥ 1882

സ ഹതസ്തരസാ തേന
ജംബുമാലീ മഹാരഥഃ।
പപാത നിഹതോ ഭൂമൗ
ചൂർണിതാംഗ ഇവ ദ്രുമഃ ॥ **5.44.18** ॥ 1883

ജംബുമാലിം സുനിഹതം
കിങ്കരാംശ്ച മഹാബലാൻ।
ചുക്രോധ രാവണഃ ശ്രുത്വാ
ക്രോധസംരക്തലോചനഃ ॥ **5.44.19** ॥ 1884

സ രോഷസംവർതിതതാമ്രലോചനഃ
പ്രഹസ്തപുത്രേ നിഹതേ മഹാബലേ।
അമാത്യപുത്രാനതിവീർയവിക്രമാൻ
സമാദിദേശാശു നിശാചരേശ്വരഃ ॥ **5.44.20** ॥ 1885

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

മന്ത്രിണഃ സപ്തപുത്രാണാം വധഃ

തതസ്തേ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
ചോദിതാ മന്ത്രിണഃ സുതാഃ।
നിർയയുർഭവനാത് തസ്മാത്
സപ്ത സപ്താർചിവർചസഃ ॥ **5.45.1** ॥ 1886

മഹദ്ബലപരീവാരാ
ധനുഷ്മന്തോ മഹാബലാഃ।
കൃതാസ്ത്രാസ്ത്രവിദാം ശ്രേഷ്ഠാഃ
പരസ്പരജയൈഷിണഃ ॥ **5.45.2** ॥ 1887

ഹേമജാലപരിക്ഷിപ്തൈ -
ർധ്വജവദ്ഭിഃ പതാകിഭിഃ।
തോയദസ്വനനിർഘോഷൈ -
ർവാജിയുക്തൈർമഹാരഥൈഃ ॥ **5.45.3** ॥ 1888

തപ്തകാഞ്ചനചിത്രാണി
ചാപാന്യമിതവിക്രമാഃ।
വിസ്ഫാരയന്തഃ സംഹൃഷ്ടാ -
സ്തഡിദ്വന്ത ഇവാംബുദാഃ ॥ **5.45.4** ॥ 1889

ജനൻയസ്താസ്തതസ്തേഷാം
വിദിത്വാ കിങ്കരാൻ ഹതാൻ।
ബഭൂവുഃ ശോകസംഭ്രാന്താഃ
സബാന്ധവസുഹൃജ്ജനാഃ ॥ **5.45.5** ॥ 1890

തേ പരസ്പരസംഘർഷാത്
തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണാഃ।
അഭിപേതുർഹനൂമന്തം
തോരണസ്ഥമവസ്ഥിതം ॥ **5.45.6** ॥ 1891

സൃജന്തോ ബാണവൃഷ്ടിം തേ
രഥഗർജിതനിഃസ്വനാഃ।
പ്രാവൃട്കാല ഇവാംഭോദാ
വിചേരുർനൈരൃതാംബുദാഃ ॥ **5.45.7** ॥ 1892

അവകീർണസ്തതസ്താഭി -
ർഹനൂമാൻ ശരവൃഷ്ടിഭിഃ।
അഭവത് സംവൃതാകാരഃ
ശൈലരാഡിവ വൃഷ്ടിഭിഃ ॥ **5.45.8** ॥ 1893

സ ശരാൻ വഞ്ചയാമാസ
തേഷാമാശുചരഃ കപിഃ।
രഥവേഗാംശ്ച വീരാണാം
വിചരൻ വിമലേഽംബരേ ॥ **5.45.9** ॥ 1894

സ തൈഃ ക്രീഡൻ ധനുഷ്മദ്ഭി -
ർവ്യോമ്നി വീരഃ പ്രകാശതേ।
ധനുഷ്മദ്ഭിർയഥാ മേഘൈ -
ർമാരുതഃ പ്രഭുരംബരേ ॥ **5.45.10** ॥ 1895

സ കൃത്വാ നിനദം ഘോരം
ത്രാസയംസ്താം മഹാചമൂം।
ചകാര ഹനുമാൻ വേഗം
തേഷു രക്ഷഃസു വീർയവാൻ ॥ **5.45.11** ॥ 1896

തലേനാഭിഹനത് കാംശ്ചിത്
പാദൈഃ കാംശ്ചിത് പരന്തപഃ।
മുഷ്ടിഭിശ്ചാഹനത് കാംശ്ചി -
ന്നഖൈഃ കാംശ്ചിദ് വ്യദാരയത് ॥ **5.45.12** ॥ 1897

പ്രമമാഥോരസാ കാംശ്ചി -
ദൂരുഭ്യാമപരാനപി।
കേചിത് തസ്യൈവ നാദേന
തത്രൈവ പതിതാ ഭുവി ॥ **5.45.13** ॥ 1898

തതസ്തേഷ്വവപന്നേഷു
ഭൂമൗ നിപതിതേഷു ച।
തസ്യൈസൻയമഗമത് സർവം
ദിശോ ദശ ഭയാർദിതം ॥ **5.45.14** ॥ 1899

വിനേദുർവിസ്വരം നാഗാ
നിപേതുർഭുവി വാജിനഃ।
ഭഗ്നനീഡധ്വജച്ഛത്രൈ -
ർഭൂശ്ച കീർണാഭവദ് രഥൈഃ ॥ **5.45.15** ॥ 1900

സ്രവതാ രുധിരേണാഥ
സ്രവന്ത്യോ ദർശിതാഃ പഥി।
വിവിധൈശ്ച സ്വനൈർലങ്കാ
നനാദ വികൃതം തദാ ॥ **5.45.16** ॥ 1901

സ താൻ പ്രവൃദ്ധാൻ വിനിഹത്യ രാക്ഷസാൻ
മഹാബലശ്ചണ്ഡപരാക്രമഃ കപിഃ।
യുയുത്സുരൻയൈഃ പുനരേവ രാക്ഷസൈ -
സ്തദേവ വീരോഽഭിജഗാമ തോരണം ॥ **5.45.17** ॥ 1902

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണസ്യ പഞ്ചസേനാപതീനാം വധഃ

ഹതാൻ മന്ത്രിസുതാൻ ബുദ്ധ്വാ
വാനരേണ മഹാത്മനാ ।
രാവണഃ സംവൃതാകാര -
ശ്ചകാര മതിമുത്തമാം ॥ **5.46.1** ॥ 1903

സ വിരൂപാക്ഷയൂപാക്ഷൗ
ദുർധരം ചൈവ രാക്ഷസം ।
പ്രഘസം ഭാസകർണം ച
പഞ്ച സേനാഗ്രനായകാൻ ॥ **5.46.2** ॥ 1904

സന്ദിദേശ ദശഗ്രീവോ
വീരാൻ നയവിശാരദാൻ ।
ഹനൂമദ്ഗ്രഹണേഽവ്യഗ്രാൻ
വായുവേഗസമാൻ യുധി ॥ **5.46.3** ॥ 1905

യാത സേനാഗ്രഗാഃ സർവേ
മഹാബലപരിഗ്രഹാഃ ।
സവാജിരഥമാതംഗാഃ
സ കപിഃ ശാസ്യതാമിതി ॥ **5.46.4** ॥ 1906

യത്തെശ്ച ഖലു ഭാവ്യം സ്യാത്
തമാസാദ്യ വനാലയം।
കർമ ചാപി സമാധേയം
ദേശകാലാവിരോധിതം ॥ **5.46.5** ॥ 1907

ന ഹ്യഹം തം കപിം മൻയേ
കർമണാ പ്രതി തർകയൻ।
സർവഥാ തൻമഹദ് ഭൂതം
മഹാബലപരിഗ്രഹം ॥ **5.46.6** ॥ 1908

വാനരോഽയമിതി ജ്ഞാത്വാ
നഹി ശുദ്ധ്യതി മേ മനഃ।
നൈവാഹം തം കപിം മൻയേ
യഥേയം പ്രസ്തുതാ കഥാ ॥ **5.46.7** ॥ 1909

ഭവേദിന്ദ്രേണ വാ സൃഷ്ട -
മസ്മദർഥം തപോബലാത്।
സനാഗയക്ഷഗന്ധർവ -
ദേവാസുരമഹർഷയഃ ॥ **5.46.8** ॥ 1910

യുഷ്മാഭിഃ പ്രഹിതൈഃ സർവൈ -
ർമയാ സഹ വിനിർജിതാഃ।
തൈരവശ്യം വിധാതവ്യം
വ്യലീകം കിഞ്ചിദേവ നഃ ॥ **5.46.9** ॥ 1911

തദേവ നാത്ര സന്ദേഹഃ
പ്രസഹ്യ പരിഗൃഹ്യതാം।
യാത സേനാഗ്രഗാഃ സർവേ
മഹാബലപരിഗ്രഹാഃ ॥ **5.46.10** ॥ 1912

സവാജിരഥമാതംഗാഃ
സ കപിഃ ശാസ്യതാമിതി।
നാവമൻയോ ഭവദ്ഭിശ്ച
കപിർധീരപരാക്രമഃ ॥ **5.46.11** ॥ 1913

ദൃഷ്ടാ ഹി ഹരയഃ പൂർവേ
മയാ വിപുലവിക്രമാഃ।
വാലീ ച സഹ സുഗ്രീവോ
ജാംബവാംശ്ച മഹാബലഃ ॥ **5.46.12** ॥ 1914

നീലഃ സേനാപതിശ്ചൈവ
യേ ചാൻയേ ദ്വിവിദാദയഃ।
നൈവ തേഷാം ഗതിർഭീമാ
ന തേജോ ന പരാക്രമഃ ॥ **5.46.13** ॥ 1915

ന മതിർന ബലോത്സാഹോ
ന രൂപപരികൽപനം।
മഹത്സത്ത്വമിദം ജ്ഞേയം
കപിരൂപം വ്യവസ്ഥിതം ॥ **5.46.14** ॥ 1916

പ്രയത്നം മഹദാസ്ഥായ
ക്രിയതാമസ്യ നിഗ്രഹഃ।
കാമം ലോകാസ്ത്രയഃ സേന്ദ്രാഃ
സസുരാസുരമാനവാഃ ॥ **5.46.15** ॥ 1917

ഭവതാമഗ്രതഃ സ്ഥാതും
ന പർയാപ്താ രണാജിരേ।
തഥാപി തു നയജ്ഞേന
ജയമാകാങ്ക്ഷതാ രണേ ॥ **5.46.16** ॥ 1918

ആത്മാ രക്ഷ്യഃ പ്രയത്നേന
യുദ്ധസിദ്ധിർഹി ചഞ്ചലാ।
തേ സ്വാമിവചനം സർവേ
പ്രതിഗൃഹ്യ മഹൗജസഃ ॥ **5.46.17** ॥ 1919

സമുത്പേതുർമഹാവേഗാ
ഹുതാശസമതേജസഃ।
രഥൈശ്ച മത്തൈർനാഗൈശ്ച
വാജിഭിശ്ച മഹാജവൈഃ ॥ **5.46.18** ॥ 1920

ശസ്ത്രൈശ്ച വിവിധൈസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
സർവൈശ്ചോപഹിതാ ബലൈഃ।
തതസ്തു ദദൃശുർവീരാ
ദീപ്യമാനം മഹാകപിം ॥ **5.46.19** ॥ 1921

രശ്മിമന്തമിവോദ്യന്തം
സ്വതേജോരശ്മിമാലിനം।
തോരണസ്ഥം മഹാവേഗം
മഹാസത്ത്വം മഹാബലം ॥ **5.46.20** ॥ 1922

മഹാമതിം മഹോത്സാഹം
മഹാകായം മഹാഭുജം।
തം സമീക്ഷ്യൈവ തേ സർവേ
ദിക്ഷു സർവാസ്വവസ്ഥിതാഃ ॥ **5.46.21** ॥ 1923

തൈസ്തൈഃ പ്രഹരണൈർഭീമൈ -
രഭിപേതുസ്തതസ്തതഃ।
തസ്യ പഞ്ചായസാസ്തീക്ഷ്ണാഃ
സിതാഃ പീതമുഖാഃ ശരാഃ।

ശിരസ്യുത്പലപത്രാഭാ
ദുർധരേണ നിപാതിതാഃ ॥ **5.46.22** ॥ 1924

സ തൈഃ പഞ്ചഭിരാവിദ്ധഃ
ശരൈഃ ശിരസി വാനരഃ।
ഉത്പപാത നദൻ വ്യോമ്നി
ദിശോ ദശ വിനാദയൻ ॥ **5.46.23** ॥ 1925

തതസ്തു ദുർധരോ വീരഃ
സരഥഃ സജ്ജകാർമുകഃ।
കിരൻ ശരശതൈർനൈകൈ -
രഭിപേദേ മഹാബലഃ ॥ **5.46.24** ॥ 1926

സ കപിർവാരയാമാസ
തം വ്യോമ്നി ശരവർഷിണം।
വൃഷ്ടിമന്തം പയോദാന്തേ
പയോദമിവ മാരുതഃ ॥ **5.46.25** ॥ 1927

അർദ്യമാനസ്തതസ്തേന
ദുർധരേണാനിലാത്മജഃ।
ചകാര നിനദം ഭൂയോ
വ്യവർധത ച വീർയവാൻ ॥ **5.46.26** ॥ 1928

സ ദൂരം സഹസോത്പത്യ
ദുർധരസ്യ രഥേ ഹരിഃ।
നിപപാത മഹാവേഗോ
വിദ്യുദ്രാശിർഗിരാവിവ ॥ **5.46.27** ॥ 1929

തതഃ സ മഥിതാഷ്ടാശ്വം
രഥം ഭഗ്നാക്ഷകൂബരം।

വിഹായ ൻയപതദ് ഭൂമൗ
ദുർധരസ്ത്യക്തജീവിതഃ ॥ **5.46.28** ॥ 1930

തം വിരൂപാക്ഷയൂപാക്ഷൗ
ദൃഷ്ട്വാ നിപതിതം ഭുവി ।
തൗ ജാതരോഷൗ ദുർധർഷാ -
വുത്പേതതുരരിന്ദമൗ ॥ **5.46.29** ॥ 1931

സ താഭ്യാം സഹസോത്പ്ലുത്യ
വിഷ്ഠിതോ വിമലേ ംബരേ ।
മുദ്ഗരാഭ്യാം മഹാബാഹു -
ർവക്ഷസ്യഭിഹതഃ കപിഃ ॥ **5.46.30** ॥ 1932

തയോർവേഗവതോർവേഗം
നിഹത്യ സ മഹാബലഃ ।
നിപപാത പുനർഭൂമൗ
സുപർണ ഇവ വേഗിതഃ ॥ **5.46.31** ॥ 1933

സ സാലവൃക്ഷമാസാദ്യ
സമുത്പാട്യ ച വാനരഃ ।
താവുഭൗ രാക്ഷസൗ വീരൗ
ജഘാന പവനാത്മജഃ ॥ **5.46.32** ॥ 1934

തതസ്താംസ്ത്രീൻ ഹതാഞ്ജ്ഞാത്വാ
വാനരേണ തരസ്വിനാ ।
അഭിപേദേ മഹാവേഗഃ
പ്രഹസ്യ പ്രഘസോ ബലീ ॥ **5.46.33** ॥ 1935

ഭാസകർണശ്ച സക്രുദ്ധഃ
ശൂലമാദായ വീർയവാൻ ।

ഏകതഃ കപിശാർദൂലം
യശസ്വിനമവസ്ഥിതൗ ॥ **5.46.34** ॥ 1936

പട്ടിശേന ശിതാഗ്രേണ
പ്രഘസഃ പ്രത്യപോഥയത് ।
ഭാസകർണശ്ച ശൂലേന
രാക്ഷസഃ കപികുഞ്ജരം ॥ **5.46.35** ॥ 1937

സ താഭ്യാം വിക്ഷതൈർഗാത്രൈ -
രസൃഗ്ദിഗ്ധതനൂരുഹഃ ।
അഭവദ് വാനരഃ ക്രുദ്ധോ
ബാലസൂര്യസമപ്രഭഃ ॥ **5.46.36** ॥ 1938

സമുത്പാട്യ ഗിരേഃ ശൃംഗം
സമൃഗവ്യാലപാദപം ।
ജഘാന ഹനുമാൻ വീരോ
രാക്ഷസൗ കപികുഞ്ജരഃ ।
ഗിരിശൃംഗസുനിഷ്പിഷ്ടൗ
തിലശസ്തൗ ബഭൂവതുഃ ॥ **5.46.37** ॥ 1939

തതസ്തേഷ്വവസന്നേഷു
സേനാപതിഷു പഞ്ചസു ।
ബലം തദവശേഷം തു
നാശയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.46.38** ॥ 1940

അശ്വൈരശ്വാൻ ഗജൈർനാഗാൻ
യോധൈർയോധാൻ രഥൈ രഥാൻ ।
സ കപിർനാശയാമാസ
സഹസ്രാക്ഷ ഇവാസുരാൻ ॥ **5.46.39** ॥ 1941

ഹയൈർനാഗൈസ്തുരംഗൈശ്ച
ഭഗ്നാക്ഷൈശ്ച മഹാരഥൈഃ।
ഹതൈശ്ച രാക്ഷസൈർഭൂമീ
രുദ്ധമാർഗാ സമന്തതഃ ॥ **5.46.40** ॥ 1942

തതഃ കപിസ്താൻ ധ്വജിനീപതീൻ രണേ
നിഹത്യ വീരാൻ സബലാൻ സവാഹനാൻ।
തഥൈവ വീരഃ പരിഗൃഹ്യ തോരണം
കൃതക്ഷണഃ കാല ഇവ പ്രജാക്ഷയേ ॥ **5.46.41** ॥ 1943

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേരക്ഷസ്യ പരാക്രമോ വധശ്ച

സേനാപതീൻ പഞ്ച സ തു പ്രമാപിതാൻ
ഹനൂമതാ സാനുചരാൻ സവാഹനാൻ।
നിശമ്യ രാജാ സമരോദ്ധതോൻമുഖം
കുമാരമക്ഷം പ്രസമൈക്ഷതാഗ്രതഃ ॥ **5.47.1** ॥ 1944

സ തസ്യ ദൃഷ്ട്യർപണസമ്പ്രചോദിതഃ
പ്രതാപവാൻ കാഞ്ചനചിത്രകാർമുകഃ।
സമുത്പപാതാഥ സദസ്യുദീരിതോ
ദ്വിജാതിമുഖ്യൈർഹവിഷേവ പാവകഃ ॥ **5.47.2** ॥ 1945

തതോ മഹാൻ ബാലദിവാകരപ്രഭം
പ്രതപ്തജാംബൂനദജാലസന്തതം।
രഥം സമാസ്ഥായ യയൗ സ വീർയവാൻ
മഹാഹരിം തം പ്രതി നൈരൃതർഷഭഃ ॥ **5.47.3** ॥ 1946

തതസ്തപഃസംഗ്രഹസഞ്ചയാർജിതം
പ്രതപ്തജാംബൂനദജാലചിത്രിതം।
പതാകിനം രത്നവിഭൂഷിതധ്വജം
മനോജവാഷ്ടാശ്വവരൈഃ സുയോജിതം ॥ **5.47.4** ॥ 1947

സുരാസുരാധൃഷ്യമസംഗചാരിണം
തഡിത്പ്രഭം വ്യോമചരം സമാഹിതം।
സതൂണമഷ്ടാസിനിബദ്ധബന്ധുരം
യഥാക്രമാവേശിതശക്തിതോമരം ॥ **5.47.5** ॥ 1948

വിരാജമാനം പ്രതിപൂർണവസ്തുനാ
സഹേമദാമ്നാ ശശിസൂർയവർചസാ।
ദിവാകരാഭം രഥമാസ്ഥിതസ്തതഃ
സ നിർജഗാമാമരതുൽയവിക്രമഃ ॥ **5.47.6** ॥ 1949

സ പൂരയൻ ഖം ച മഹീം ച സാചലാം
തുരംഗമാതംഗമഹാരഥസ്വനൈഃ।
ബലൈഃ സമേതൈഃ സഹ തോരണസ്ഥിതം
സമർഥമാസീനമുപാഗമത് കപിം ॥ **5.47.7** ॥ 1950

സ തം സമാസാദ്യ ഹരിം ഹരീക്ഷണോ
യുഗാന്തകാലാഗ്നിമിവ പ്രജാക്ഷയേ।
അവസ്ഥിതം വിസ്മിതജാതസംഭ്രമം
സമൈക്ഷതാക്ഷോ ബഹുമാനചക്ഷുഷാ ॥ **5.47.8** ॥ 1951

സ തസ്യ വേഗം ച കപേർമഹാത്മനഃ
പരാക്രമം ചാരിഷു രാവണാത്മജഃ।
വിചാരയൻ സ്വം ച ബലം മഹാബലോ
യുഗക്ഷയേ സൂർയ ഇവാഭിവർധത ॥ **5.47.9** ॥ 1952

സ ജാതമൻയുഃ പ്രസമീക്ഷ്യ വിക്രമം
സ്ഥിതഃ സ്ഥിരഃ സംയതി ദുർനിവാരണം।
സമാഹിതാത്മാ ഹനുമന്തമാഹവേ
പ്രചോദയാമാസ ശിതൈഃ ശരൈസ്ത്രിഭിഃ ॥ **5.47.10** ॥ 1953

തതഃ കപിം തം പ്രസമീക്ഷ്യ ഗർവിതം
ജിതശ്രമം ശത്രുപരാജയോചിതം।
അവൈക്ഷതാക്ഷഃ സമുദീർണമാനസം
സബാണപാണിഃ പ്രഗൃഹീതകാർമുകഃ॥ **5.47.11** ॥ 1954

സ ഹേമനിഷ്കാംഗദചാരുകുണ്ഡലഃ
സമാസസാദാശുപരാക്രമഃ കപിം।
തയോർബഭൂവാപ്രതിമഃ സമാഗമഃ
സുരാസുരാണാമപി സംഭ്രമപ്രദഃ॥ **5.47.12** ॥ 1955

രരാസ ഭൂമിർന തതാപ ഭാനുമാൻ
വവൗ ന വായുഃ പ്രചചാല ചാചലഃ।
കപേഃ കുമാരസ്യ ച വീർയസംയുഗം
നനാദ ച ദ്യൗരുദധിശ്ച ചുക്ഷുഭേ॥ **5.47.13** ॥ 1956

സ തസ്യ വീരഃ സുമുഖാൻ പതത്രിണഃ
സുവർണപുംഖാൻ സവിഷാനിവോരഗാൻ।
സമാധിസംയോഗവിമോക്ഷതത്ത്വവി -
ച്ഛരാനഥ ത്രീൻ കപിമൂർധന്യതാഡയത്॥ **5.47.14** ॥ 1957

സ തൈഃ ശരൈർമൂർധ്നി സമം നിപാതിതൈഃ
ക്ഷരന്നസൃഗ്ദിഗ്ധവിവൃത്തലോചനഃ।
നവോദിതാദിത്യനിഭഃ ശരാംശുമാൻ
വ്യരാജതാദിത്യ ഇവാംശുമാലികഃ॥ **5.47.15** ॥ 1958

തതഃ പ്ലവംഗാധിപമന്ത്രിസത്തമഃ
സമീക്ഷ്യ തം രാജവരാത്മജം രണേ।
ഉദഗ്രചിത്രായുധചിത്രകാർമുകം
ജഹർഷ ചാപൂർയത ചാഹവോൻമുഖഃ॥ **5.47.16** ॥ 1959

സ മന്ദരാഗ്രസ്ഥ ഇവാംശുമാലികോ
വിവൃദ്ധകോപോ ബലവീർയസംവൃതഃ।
കുമാരമക്ഷം സബലം സവാഹനം
ദദാഹ നേത്രാഗ്നിമരീചിഭിസ്തദാ ॥ **5.47.17** ॥ 1960

തതഃ സ ബാണാസനശക്രകാർമുകഃ
ശരപ്രവർഷോ യുധി രാക്ഷസാംബുദഃ।
ശരാൻ മുമോചാശു ഹരീശ്വരാചലേ
ബലാഹകോ വൃഷ്ടിമിവാചലോത്തമേ ॥ **5.47.18** ॥ 1961

കപിസ്തതസ്തം രണചണ്ഡവിക്രമം
പ്രവൃദ്ധതേജോബലവീർയസായകം।
കുമാരമക്ഷം പ്രസമീക്ഷ്യ സംയുഗേ
നനാദ ഹർഷാദ് ഘനതുൽയനിഃസ്വനഃ ॥ **5.47.19** ॥ 1962

സ ബാലഭാവാദ് യുധി വീർയദർപിതഃ
പ്രവൃദ്ധമൻയുഃ ക്ഷതജോപമേക്ഷണഃ।
സമാസസാദാപ്രതിമം രണേ കപിം
ഗജോ മഹാകൂപമിവാവൃതം തൃണൈഃ ॥ **5.47.20** ॥ 1963

സ തേന ബാണൈഃ പ്രസഭം നിപാതിതൈ -
ശ്ചകാര നാദം ഘനനാദനിഃസ്വനഃ।
സമുത്സഹേനാശു നഭഃ സമാരുജൻ
ഭുജോരുവിക്ഷേപണഘോരദർശനഃ ॥ **5.47.21** ॥ 1964

തമുത്പതന്തം സമഭിദ്രവദ് ബലീ
സ രാക്ഷസാനാം പ്രവരഃ പ്രതാപവാൻ।
രഥീ രഥശ്രേഷ്ഠതരഃ കിരംഛരൈരൈ
പയോധരഃ ശൈലമിവാശ്മവൃഷ്ടിഭിഃ ॥ **5.47.22** ॥ 1965

സ താംഛരാംസ്തസ്യ ഹരിർവിമോക്ഷയം -
ശ്ചചാര വീരഃ പഥി വായുസേവിതേ।
ശരാന്തരേ മാരുതവദ് വിനിഷ്പതൻ
മനോജവഃ സംയതി ഭീമവിക്രമഃ ॥ **5.47.23** ॥ 1966

തമാത്തബാണാസനമാഹവോൻമുഖം
ഖമാസ്തൃണന്തം വിവിധൈഃ ശരോത്തമൈഃ।
അവൈക്ഷതാക്ഷം ബഹുമാനചക്ഷുഷാ
ജഗാമ ചിന്താം സ ച മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.47.24** ॥ 1967

തതഃ ശരൈർഭിന്നഭുജാന്തരഃ കപിഃ
കുമാരവർയേണ മഹാത്മനാ നദൻ।
മഹാഭുജഃ കർമവിശേഷതത്ത്വവിദ്
വിചിന്തയാമാസ രണേ പരാക്രമം ॥ **5.47.25** ॥ 1968

അബാലവദ് ബാലദിവാകരപ്രഭഃ
കരോത്യയം കർമ മഹൻമഹാബലഃ।
ന ചാസ്യ സർവാഹവകർമശാലിനഃ
പ്രമാപണേ മേ മതിരത്ര ജായതേ ॥ **5.47.26** ॥ 1969

അയം മഹാത്മാ ച മഹാംശ്ച വീർയതഃ
സമാഹിതശ്ചാതിസഹശ്ച സംയുഗേ।
അസംശയം കർമഗുണോദയാദയം
സനാഗയക്ഷൈർമുനിഭിശ്ച പൂജിതഃ ॥ **5.47.27** ॥ 1970

പരാക്രമോത്സാഹവിവൃദ്ധമാനസഃ
സമീക്ഷതേ മാം പ്രമുഖോഽഗ്രതഃ സ്ഥിതഃ।
പരാക്രമോ ഹ്യസ്യ മനാംസി കമ്പയേത്
സുരാസുരാണാമപി ശീഘ്രകാരിണഃ ॥ **5.47.28** ॥ 1971

ന ഖൽവയം നാഭിഭവേദുപേക്ഷിതഃ
പരാക്രമോ ഹ്യസ്യ രണേ വിവർധതേ।
പ്രമാപണം ഹ്യസ്യ മമാദ്യ രോചതേ
ന വർധമാനോഽഗ്നിരുപേക്ഷിതും ക്ഷമഃ ॥ **5.47.29** ॥ 1972

ഇതി പ്രവേഗം തു പരസ്യ തർകയൻ
സ്വകർമയോഗം ച വിധായ വീർയവാൻ।
ചകാര വേഗം തു മഹാബലസ്തദാ
മതിം ച ചക്രേഽസ്യ വധേ മഹാകപിഃ ॥ **5.47.30** ॥ 1973

സ തസ്യ താനഷ്ട വരാൻ മഹാഹയാൻ
സമാഹിതാൻ ഭാരസഹാൻ വിവർതനേ।
ജഘാന വീരഃ പഥി വായുസേവിതേ
തലപ്രഹാരൈഃ പവനാത്മജഃ കപിഃ ॥ **5.47.31** ॥ 1974

തതസ്തലേനാഭിഹതോ മഹാരഥഃ
സ തസ്യ പിംഗാധിപമന്ത്രിനിർജിതഃ।
സ ഭഗ്നനീഡഃ പരിവൃത്തകൂബരഃ
പപാത ഭൂമൗ ഹതവാജിരംബരാത് ॥ **5.47.32** ॥ 1975

സ തം പരിത്യജ്യ മഹാരഥോ രഥം
സകാർമുകഃ ഖഡ്ഗധരഃ ഖമുത്പതൻ।
തതോഽഭിയോഗാദൃഷിരുഗ്രവീർയവാൻ
വിഹായ ദേഹം മരുതാമിവാലയം ॥ **5.47.33** ॥ 1976

കപിസ്തതസ്തം വിചരന്തമംബരേ
പതത്രിരാജാനിലസിദ്ധസേവിതേ।
സമേത്യ തം മാരുതവേഗവിക്രമഃ
ക്രമേണ ജഗ്രാഹ സ പാദയോർദ്വയം ॥ **5.47.34** ॥ 1977

സ തം സമാവിധ്യ സഹസ്രശഃ കപി -
ർമഹോരഗം ഗൃഹ്യ ഇവാണ്ഡജേശ്വരഃ।
മുമോച വേഗാത് പിതൃതുൽയവിക്രമോ
മഹീതലേ സംയതി വാനരോത്തമഃ ॥ **5.47.35** ॥ 1978

സ ഭഗ്നബാഹൂരുകടീപയോധരഃ
ക്ഷരന്നസൃങ്നിർമഥിതാസ്ഥിലോചനഃ।
സംഭിന്നസന്ധിഃ പ്രവികീർണബന്ധനോ
ഹതഃ ക്ഷിതൗ വായുസുതേന രാക്ഷസഃ ॥ **5.47.36** ॥ 1979

മഹാകപിർഭൂമിതലേ നിപീഡ്യ തം
ചകാര രക്ഷോഽധിപതേർമഹദ്ഭയം।
മഹർഷിഭിശ്ചക്രചരൈഃ സമാഗതൈഃ
സമേത്യ ഭൂതൈശ്ച സയക്ഷപന്നഗൈഃ।
സുരൈശ്ച സേന്ദ്രൈർഭൃശജാതവിസ്മയൈ -
ർഹതേ കുമാരേ സ കപിർനിരീക്ഷിതഃ ॥ **5.47.37** ॥ 1980

നിഹത്യ തം വജ്രിസുതോപമം രണേ
കുമാരമക്ഷം ക്ഷതജോപമേക്ഷണം।
തദേവ വീരോഽഭിജഗാമ തോരണം
കൃതക്ഷണഃ കാല ഇവ പ്രജാക്ഷയേ ॥ **5.47.38** ॥ 1981

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ഇന്ദ്രജിദ്ധനുമതോർയുദ്ധമിന്ദ്രജിദ്ദിവ്യാസ്ത്രബന്ധനബദ്ധസ്യ ഹനുമതോ രാവണസ്യ രാജസഭായാം ഗമനം

തതസ്തു രക്ഷോഽധിപതിർമഹാത്മാ
ഹനൂമതാക്ഷേ നിഹതേ കുമാരേ ।
മനഃ സമാധായ സ ദേവകൽപം
സമാദിദേശേന്ദ്രജിതം സരോഷഃ ॥ **5.48.1** ॥ 1982

ത്വമസ്ത്രവിച്ഛസ്ത്രഭൃതാം വരിഷ്ഠഃ
സുരാസുരാണാമപി ശോകദാതാ ।
സുരേഷു സേന്ദ്രേഷു ച ദൃഷ്ടകർമാ
പിതാമഹാരാധനസഞ്ചിതാസ്ത്രഃ ॥ **5.48.2** ॥ 1983

ത്വദസ്ത്രബലമാസാദ്യ
സസുരാഃ സമരുദ്ഗണാഃ ।
ന ശേകുഃ സമരേ സ്ഥാതും
സുരേശ്വരസമാശ്രിതാഃ ॥ **5.48.3** ॥ 1984

ന കശ്ചിത് ത്രിഷു ലോകേഷു
സംയുഗേന ഗതശ്രമഃ ।
ഭുജവീർയാഭിഗുപ്തശ്ച
തപസാ ചാഭിരക്ഷിതഃ ।

ദേശകാലപ്രധാനശ്ച
ത്വമേവ മതിസത്തമഃ ॥ **5.48.4** ॥ 1985

ന ത്വേസ്ത്യശക്യം സമരേഷു കർമണാം
ന ത്വേസ്ത്യകാർയം മതിപൂർവമന്ത്രണേ।
ന സോ്സ്തി കശ്ചിത് ത്രിഷു സംഗ്രഹേഷു വൈ
ന വേദ യസ്ത്വേസ്ത്രബലം ബലം ച തേ ॥ **5.48.5** ॥ 1986

മമാനുരൂപം തപസോ ബലം ച തേ
പരാക്രമശ്ചാസ്ത്രബലം ച സംയുഗേ।
ന ത്വാം സമാസാദ്യ രണാവമർദേ
മനഃ ശ്രമം ഗച്ഛതി നിശ്ചിതാർഥം ॥ **5.48.6** ॥ 1987

നിഹതാഃ കിങ്കരാഃ സർവേ
ജംബുമാലീ ച രാക്ഷസഃ।
അമാത്യപുത്രാ വീരാശ്ച
പഞ്ച സേനാഗ്രഗാമിനഃ ॥ **5.48.7** ॥ 1988

ബലാനി സുസമൃദ്ധാനി
സാശ്വനാഗരഥാനി ച।
സഹോദരസ്തേ ദയിതഃ
കുമാരോ്ക്ഷശ്ച സൂദിതഃ।
ന തു തേഷ്വേവ മേ സാരോ
യസ്ത്വയ്യരിനിഷൂദന ॥ **5.48.8** ॥ 1989

ഇദം ച ദൃഷ്ട്വാ നിഹതം മഹദ് ബലം
കപേഃ പ്രഭാവം ച പരാക്രമം ച।
ത്വമാത്മനശ്ചാപി നിരീക്ഷ്യ സാരം
കുരുഷ്വ വേഗം സ്വബലാനുരൂപം ॥ **5.48.9** ॥ 1990

ബലാവമർദസ്ത്വയി സന്നികൃഷ്ടേ
യഥാ ഗതേ ശാമ്യതി ശാന്തശത്രൗ।
തഥാ സമീക്ഷ്യാത്മബലം പരം ച
സമാരഭസ്വാസ്ത്രഭൃതാം വരിഷ്ഠ ॥ **5.48.10** ॥ 1991

ന വീര സേനാ ഗണശശ്ച്യവന്തി
ന വജ്രമാദായ വിശാലസാരം।
ന മാരുതസ്യാസ്തി ഗതിപ്രമാണം
ന ചാഗ്നികൽപഃ കരണേന ഹന്തും ॥ **5.48.11** ॥ 1992

തമേവമർഥം പ്രസമീക്ഷ്യ സമ്യക്
സ്വകർമസാമ്യാദ്ധി സമാഹിതാത്മാ।
സ്മരംശ്ച ദിവ്യം ധനുഷോഽസ്യ വീർയം
വ്രജാക്ഷതം കർമ സമാരഭസ്വ ॥ **5.48.12** ॥ 1993

ന ഖൽവിയം മതിശ്രേഷ്ഠ
യത്ത്വാം സമ്പ്രേഷയാമ്യഹം।
ഇയം ച രാജധർമാണാം
ക്ഷത്രസ്യ ച മതിർമതാ ॥ **5.48.13** ॥ 1994

നാനാശസ്ത്രേഷു സംഗ്രാമേ
വൈശാരദ്യമരിന്ദമ।
അവശ്യമേവ ബോദ്ധവ്യം
കാമ്യശ്ച വിജയോ രണേ ॥ **5.48.14** ॥ 1995

തതഃ പിതുസ്തദ് വചനം നിശമ്യ
പ്രദക്ഷിണം ദക്ഷസുതപ്രഭാവഃ।
ചകാര ഭർതാരമതിത്വരേണ
രണായ വീരഃ പ്രതിപന്നബുദ്ധിഃ ॥ **5.48.15** ॥ 1996

തതസ്തൈഃ സ്വഗണൈരിഷ്ടൈ -
രിന്ദ്രജിത് പ്രതിപൂജിതഃ।
യുദ്ധോദ്ധതകൃതോത്സാഹഃ
സംഗ്രാമം സമ്പ്രപദ്യത ॥ **5.48.16** ॥ 1997

ശ്രീമാൻ പദ്മവിശാലാക്ഷോ
രാക്ഷസാധിപതേഃ സുതഃ।
നിർജഗാമ മഹാതേജാഃ
സമുദ്ര ഇവ പർവണി ॥ **5.48.17** ॥ 1998

സ പക്ഷിരാജോപമതുൽയവേഗൈ -
ർവ്യാഘ്രൈശ്ചതുർഭിഃ സ തു തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രൈഃ।
രഥം സമായുക്തമസഹ്യവേഗഃ
സമാരുരോഹേന്ദ്രജിദിന്ദ്രകൽപഃ ॥ **5.48.18** ॥ 1999

സ രഥീ ധൻവിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ
ശസ്ത്രജ്ഞോഽസ്ത്രവിദാം വരഃ।
രഥേനാഭിയയൗ ക്ഷിപ്രം
ഹനൂമാൻ യത്ര സോഽഭവത് ॥ **5.48.19** ॥ 2000

സ തസ്യ രഥനിർഘോഷം
ജ്യാസ്വനം കാർമുകസ്യ ച।
നിശമ്യ ഹരിവീരോഽസൗ
സമ്പ്രഹൃഷ്ടതരോഽഭവത് ॥ **5.48.20** ॥ 2001

ഇന്ദ്രജിച്ചാപമാദായ
ശിതശൽയാംശ്ച സായകാൻ।
ഹനൂമന്തമഭിപ്രേത്യ
ജഗാമ രണപണ്ഡിതഃ ॥ **5.48.21** ॥ 2002

തസ്മിംസ്തതഃ സംയതി ജാതഹർഷേ
രണായ നിർഗച്ഛതി ബാണപാണൗ।
ദിശശ്ച സർവാഃ കലുഷാ ബഭൂവു -
ർമൃഗാശ്ച രൗദ്രാ ബഹുധാ വിനേദുഃ ॥ **5.48.22** ॥ 2003

സമാഗതാസ്തത്ര തു നാഗയക്ഷാ
മഹർഷയശ്ചക്രചരാശ്ച സിദ്ധാഃ।
നഭഃ സമാവൃത്യ ച പക്ഷിസംഘാ
വിനേദുരുച്ചൈഃ പരമപ്രഹൃഷ്ടാഃ ॥ **5.48.23** ॥ 2004

ആയാന്തം സ രഥം ദൃഷ്ട്വാ
തൂർണമിന്ദ്രധ്വജം കപിഃ।
നനാദ ച മഹാനാദം
വ്യവർധത ച വേഗവാൻ ॥ **5.48.24** ॥ 2005

ഇന്ദ്രജിത് സ രഥം ദിവ്യ -
മാശ്രിതശ്ചിത്രകാർമുകഃ।
ധനുർവിസ്ഫാരയാമാസ
തഡിദൂർജിതനിഃസ്വനം ॥ **5.48.25** ॥ 2006

തതഃ സമേതാവതിതീക്ഷ്ണവേഗൗ
മഹാബലൗ തൗ രണനിർവിശങ്കൗ।
കപിശ്ച രക്ഷോഽധിപതേസ്തനൂജഃ
സുരാസുരേന്ദ്രാവിവ ബദ്ധവൈരൗ ॥ **5.48.26** ॥ 2007

സ തസ്യ വീരസ്യ മഹാരഥസ്യ
ധനുഷ്മതഃ സംയതി സമ്മതസ്യ।
ശരപ്രവേഗം വ്യഹനത് പ്രവൃദ്ധ -
ശ്ചചാര മാർഗേ പിതുരപ്രമേയഃ ॥ **5.48.27** ॥ 2008

തതഃ ശരാനായതതീക്ഷ്ണശൽയാൻ
സുപത്രിണഃ കാഞ്ചനചിത്രപുംഖാൻ।
മുമോച വീരഃ പരവീരഹന്താ
സുസന്തതാൻ വജ്രസമാനവേഗാൻ ॥ **5.48.28** ॥ 2009

തതഃ സ തത്സ്യന്ദനനിഃസ്വനം ച
മൃദംഗഭേരീപടഹസ്വനം ച।
വികൃഷ്യമാണസ്യ ച കാർമുകസ്യ
നിശമ്യ ഘോഷം പുനരുത്പപാത ॥ **5.48.29** ॥ 2010

ശരാണാമന്തരേഷ്വാശു
വ്യാവർതത മഹാകപിഃ।
ഹരിസ്തസ്യാഭിലക്ഷ്യസ്യ
മോക്ഷയൻ ലക്ഷ്യസംഗ്രഹം ॥ **5.48.30** ॥ 2011

ശരാണാമഗ്രതസ്തസ്യ
പുനഃ സമഭിവർതത।
പ്രസാർയ ഹസ്തൗ ഹനുമാ -
നുത്പപാതാനിലാത്മജഃ ॥ **5.48.31** ॥ 2012

താവുഭൗ വേഗസമ്പന്നൗ
രണകർമവിശാരദൗ।
സർവഭൂതമനോഗ്രാഹി
ചക്രതുർയുദ്ധമുത്തമം ॥ **5.48.32** ॥ 2013

ഹനൂമതോ വേദ ന രാക്ഷസോഽന്തരം
ന മാരുതിസ്തസ്യ മഹാത്മനോഽന്തരം।
പരസ്പരം നിർവിഷഹൗ ബഭൂവതുഃ
സമേത്യ തൗ ദേവസമാനവിക്രമൗ ॥ **5.48.33** ॥ 2014

തതസ്തു ലക്ഷ്യേ സ വിഹന്യമാനേ
ശരേഷ്വമോഘേഷു ച സമ്പതത്സു।
ജഗാമ ചിന്താം മഹതീം മഹാത്മാ
സമാധിസംയോഗസമാഹിതാത്മാ ॥ **5.48.34** ॥ 2015

തതോ മതിം രാക്ഷസരാജസൂനു -
ശ്ചകാര തസ്മിൻ ഹരിവീരമുഖ്യേ।
അവധ്യതാം തസ്യ കപേഃ സമീക്ഷ്യ
കഥം നിഗച്ഛേദിതി നിഗ്രഹാർഥം ॥ **5.48.35** ॥ 2016

തതഃ പൈതാമഹം വീരഃ
സോഽസ്ത്രമസ്ത്രവിദാം വരഃ।
സന്ദധേ സുമഹാതേജാ -
സ്തം ഹരിപ്രവരം പ്രതി ॥ **5.48.36** ॥ 2017

അവധ്യോഽയമിതി ജ്ഞാത്വാ
തമസ്ത്രേണാസ്ത്രതത്ത്വവിത്।
നിജഗ്രാഹ മഹാബാഹും
മാരുതാത്മജമിന്ദ്രജിത് ॥ **5.48.37** ॥ 2018

തേന ബദ്ധസ്തതോഽസ്ത്രേണ
രാക്ഷസേന സ വാനരഃ।
അഭവന്നിർവിചേഷ്ടശ്ച
പപാത ച മഹീതലേ ॥ **5.48.38** ॥ 2019

തതോഽഥ ബുദ്ധ്വാ സ തദസ്ത്രബന്ധം
പ്രഭോഃ പ്രഭാവാദ് വിഗതാൽപവേഗഃ।
പിതാമഹാനുഗ്രഹമാത്മനശ്ച
വിചിന്തയാമാസ ഹരിപ്രവീരഃ ॥ **5.48.39** ॥ 2020

തതഃ സ്വായംഭുവൈർമന്ത്രൈ -
ർബ്രഹ്മാസ്ത്രം ചാഭിമന്ത്രിതം।
ഹനൂമാംശ്ചിന്തയാമാസ
വരദാനം പിതാമഹാത് ॥ **5.48.40** ॥ 2021

ന മേഽസ്യ ബന്ധസ്യ ച ശക്തിരസ്തി
വിമോക്ഷണേ ലോകഗുരോഃ പ്രഭാവാത്।
ഇത്യേവമേവം വിഹിതോഽസ്ത്രബന്ധോ
മയാഽഽത്മയോനേരനുവർതിതവ്യഃ ॥ **5.48.41** ॥ 2022

സ വീര്യമസ്ത്രസ്യ കപിർവിചാര്യ
പിതാമഹാനുഗ്രഹമാത്മനശ്ച।
വിമോക്ഷശക്തിം പരിചിന്തയിത്വാ
പിതാമഹാജ്ഞാമനുവർതതേ സ്മ ॥ **5.48.42** ॥ 2023

അസ്ത്രേണാപി ഹി ബദ്ധസ്യ
ഭയം മമ ന ജായതേ।
പിതാമഹമഹേന്ദ്രാഭ്യാം
രക്ഷിതസ്യാനിലേന ച ॥ **5.48.43** ॥ 2024

ഗ്രഹണേ ചാപി രക്ഷോഭി -
ർമഹൻമേ ഗുണദർശനം।
രാക്ഷസേന്ദ്രേണ സംവാദ -
സ്തസ്മാദ് ഗൃഹ്ണന്തു മാം പരേ ॥ **5.48.44** ॥ 2025

സ നിശ്ചിതാർഥഃ പരവീരഹന്താ
സമീക്ഷ്യകാരീ വിനിവൃത്തചേഷ്ടഃ।
പരൈഃ പ്രസഹ്യാഭിഗതൈർനിഗൃഹ്യ
നനാദ തൈസ്തൈഃ പരിഭർത്സ്യമാനഃ ॥ **5.48.45** ॥ 2026

തതസ്തേ രാക്ഷസാ ദൃഷ്ട്വാ
വിനിശ്ചേഷ്ടമരിന്ദമം।
ബബന്ധുഃ ശണവൽകൈശ്ച
ദ്രുമചീരൈശ്ച സംഹതൈഃ ॥ **5.48.46** ॥ 2027

സ രോചയാമാസ പരൈശ്ച ബന്ധം
പ്രസഹ്യ വീരൈരഭിഗർഹണം ച।
കൗതൂഹലാൻമാം യദി രാക്ഷസേന്ദ്രോ
ദ്രഷ്ടും വ്യവസ്യേദിതി നിശ്ചിതാർഥഃ ॥ **5.48.47** ॥ 2028

സ ബദ്ധസ്തേന വൽകേന
വിമുക്തോഽസ്ത്രേണ വീര്യവാൻ।
അസ്ത്രബന്ധഃ സ ചാൻയം ഹി
ന ബന്ധമനുവർതതേ ॥ **5.48.48** ॥ 2029

അഥേന്ദ്രജിത് തം ദ്രുമചീരബദ്ധം
വിചാര്യ വീരഃ കപിസത്തമം തം।
വിമുക്തമസ്ത്രേണ ജഗാമ ചിന്താ -
മൻയേന ബദ്ധോഽപ്യനുവർതതേഽസ്ത്രം ॥ **5.48.49** ॥ 2030

അഹോ മഹത് കർമ കൃതം നിരർഥം
ന രാക്ഷസൈർമന്ത്രഗതിർവിമൃഷ്ടാ।
പുനശ്ച നാസ്ത്രേ വിഹതേഽസ്ത്രമൻയത്
പ്രവർതതേ സംശയിതാഃ സ്മ സർവേ ॥ **5.48.50** ॥ 2031

അസ്ത്രേണ ഹനുമാൻ മുക്തോ
നാത്മാനമവബുധ്യതേ।
കൃഷ്യമാണസ്തു രക്ഷോഭി -
സ്തൈശ്ച ബന്ധൈർനിപീഡിതഃ ॥ **5.48.51** ॥ 2032

ഹന്യമാനസ്തതഃ ക്രൂരൈ
രാക്ഷസൈഃ കാലമുഷ്ടിഭിഃ।
സമീപം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
പ്രാകൃഷ്യത സ വാനരഃ ॥ **5.48.52** ॥ 2033

അഥേന്ദ്രജിത് തം പ്രസമീക്ഷ്യ മുക്ത -
മസ്ത്രേണ ബദ്ധം ദ്രുമചീരസൂത്രൈഃ।
വ്യദർശയത് തത്ര മഹാബലം തം
ഹരിപ്രവീരം സഗണായ രാജ്ഞേ ॥ **5.48.53** ॥ 2034

തം മത്തമിവ മാതംഗം
ബദ്ധം കപിവരോത്തമം।
രാക്ഷസാ രാക്ഷസേന്ദ്രായ
രാവണായ ന്യവേദയൻ ॥ **5.48.54** ॥ 2035

കോഽയം കസ്യ കുതോ വാപി
കിം കാര്യം കോഽഭ്യുപാശ്രയഃ।
ഇതി രാക്ഷസവീരാണാം
ദൃഷ്ട്വാ സഞ്ജജ്ഞിരേ കഥാഃ ॥ **5.48.55** ॥ 2036

ഹന്യതാം ദഹ്യതാം വാപി
ഭക്ഷ്യതാമിതി ചാപരേ।
രാക്ഷസാസ്തത്ര സങ്ക്രുദ്ധാഃ
പരസ്പരമഥാബ്രുവൻ ॥ **5.48.56** ॥ 2037

അതീത്യ മാർഗം സഹസാ മഹാത്മാ
സ തത്ര രക്ഷോഽധിപപാദമൂലേ।
ദദർശ രാജ്ഞഃ പരിചാരവൃദ്ധാൻ
ഗൃഹം മഹാരത്നവിഭൂഷിതം ച ॥ **5.48.57** ॥ 2038

സ ദദർശ മഹാതേജാ
രാവണഃ കപിസത്തമം।
രക്ഷോഭിർവികൃതാകാരൈഃ
കൃഷ്യമാണമിതസ്തതഃ ॥ **5.48.58** ॥ 2039

രാക്ഷസാധിപതിം ചാപി
ദദർശ കപിസത്തമഃ।
തേജോബലസമായുക്തം
തപന്തമിവ ഭാസ്കരം ॥ **5.48.59** ॥ 2040

സ രോഷസംവർതിതതാമ്രദൃഷ്ടി -
ർദശാനനസ്തം കപിമൻവവേക്ഷ്യ।
അഥോപവിഷ്ടാൻ കുലശീലവൃദ്ധാൻ
സമാദിശത് തം പ്രതി മുഖ്യമന്ത്രീൻ ॥ **5.48.60** ॥ 2041

യഥാക്രമം തൈഃ സ കപിശ്ച പൃഷ്ടഃ
കാർയാർഥമർഥസ്യ ച മൂലമാദൗ।
നിവേദയാമാസ ഹരീശ്വരസ്യ
ദൂതഃ സകാശാദഹമാഗതോഽസ്മി ॥ **5.48.61** ॥ 2042

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

രാവണസ്യ പ്രഭാവശാലിരൂപമവലോക്യ ഹനുമതോ മനസി നൈകവിധാനാം വിചാരാണാമുദ്രേകഃ

തതഃ സ കർമണാ തസ്യ
വിസ്മിതോ ഭീമവിക്രമഃ।
ഹനൂമാൻ ക്രോധതാമ്രാക്ഷോ
രക്ഷോഽധിപമവൈക്ഷത ॥ **5.49.1** ॥ 2043

ഭ്രാജമാനം മഹാർഹേണ
കാഞ്ചനേന വിരാജതാ।
മുക്തജാലാവൃതേനാഥ
മുകുടേന മഹാദ്യുതിം ॥ **5.49.2** ॥ 2044

വജ്രസംയോഗസംയുക്ത -
ർമഹാർഹമണിവിഗ്രഹൈഃ।
ഹൈമൈരാഭരണൈശ്ചിത്രൈ -
ർമനസേവ പ്രകൽപിതൈഃ ॥ **5.49.3** ॥ 2045

മഹാർഹക്ഷൗമസംവീതം
രക്തചന്ദനരൂഷിതം।
സ്വനുലിപ്തം വിചിത്രാഭി -
ർവിവിധാഭിശ്ച ഭക്തിഭിഃ ॥ **5.49.4** ॥ 2046

വിചിത്രം ദർശനീയൈശ്ച
രക്തതാക്ഷൈർഭീമദർശനൈഃ।
ദീപ്തതീക്ഷ്ണമഹാദംഷ്ട്രം
പ്രലംബം ദശനച്ഛദൈഃ ॥ **5.49.5** ॥ 2047

ശിരോഭിർദശഭിർവീരോ
ഭ്രാജമാനം മഹൗജസം।
നാനാവ്യാലസമാകീർണൈഃ
ശിഖരൈരിവ മന്ദരം ॥ **5.49.6** ॥ 2048

നീലാഞ്ജനചയപ്രഖ്യം
ഹാരേണോരസി രാജതാ।
പൂർണചന്ദ്രാഭവക്ത്രേണ
സബാലാർകമിവാംബുദം ॥ **5.49.7** ॥ 2049

ബാഹുഭിർബദ്ധകേയൂരൈ -
ശ്ചന്ദനോത്തമരൂഷിതൈഃ।
ഭ്രാജമാനാംഗദൈർഭീമൈഃ
പഞ്ചശീർഷൈരിവോരഗൈഃ ॥ **5.49.8** ॥ 2050

മഹതി സ്ഫാടികേ ചിത്രേ
രത്നസംയോഗചിത്രിതേ।
ഉത്തമാസ്തരണാസ്തീർണേ
സൂപവിഷ്ടം വരാസനേ ॥ **5.49.9** ॥ 2051

അലങ്കൃതാഭിരത്യർഥം
പ്രമദാഭിഃ സമന്തതഃ।
വാലവ്യജനഹസ്താഭി -
രാരാത് സമുപസേവിതം ॥ **5.49.10** ॥ 2052

ദുർധരേണ പ്രഹസ്തേന
മഹാപാർശ്വേന രക്ഷസാ।
മന്ത്രിഭിർമന്ത്രതത്ത്വജ്ഞൈ -
ർനികുംഭേന ച മന്ത്രിണാ ॥ **5.49.11** ॥ 2053

ഉപോപവിഷ്ടം രക്ഷോഭി -
ശ്ചതുർഭിർബലദർപിതം।
കൃത്സ്നം പരിവൃതം ലോകം
ചതുർഭിരിവ സാഗരൈഃ ॥ **5.49.12** ॥ 2054

മന്ത്രിഭിർമന്ത്രതത്ത്വജ്ഞൈ -
രന്യൈശ്ച ശുഭദർശിഭിഃ।
ആശ്വാസ്യമാനം സചിവൈഃ
സുരൈരിവ സുരേശ്വരം ॥ **5.49.13** ॥ 2055

അപശ്യദ് രാക്ഷസപതിം
ഹനൂമാനതിതേജസം।
വേഷ്ടിതം മേരുശിഖരേ
സതോയമിവ തോയദം ॥ **5.49.14** ॥ 2056

സ തൈഃ സമ്പീഡ്യമാനോഽപി
രക്ഷോഭിർഭീമവിക്രമൈഃ।
വിസ്മയം പരമം ഗത്വാ
രക്ഷോഽധിപമവൈക്ഷത ॥ **5.49.15** ॥ 2057

ഭ്രാജമാനം തതോ ദൃഷ്ട്വാ
ഹനുമാൻ രാക്ഷസേശ്വരം।
മനസാ ചിന്തയാമാസ
തേജസാ തസ്യ മോഹിതഃ ॥ **5.49.16** ॥ 2058

അഹോ രൂപമഹോ ധൈർയ -
മഹോ സത്ത്വമഹോ ദ്യുതിഃ।
അഹോ രാക്ഷസരാജസ്യ
സർവലക്ഷണയുക്തതാ ॥ **5.49.17** ॥ 2059

യദ്യധർമോ ന ബലവാൻ
സ്യാദയം രാക്ഷസേശ്വരഃ।
സ്യാദയം സുരലോകസ്യ
സശക്രസ്യാപി രക്ഷിതാ ॥ **5.49.18** ॥ 2060

അസ്യ ക്രൂരൈർനൃശംസൈശ്ച
കർമഭിർലോകകുത്സിതൈഃ।
സർവേ ബിഭ്യതി ഖൽവസ്മാ -
ൽലോകാഃ സാമരദാനവാഃ ॥ **5.49.19** ॥ 2061

അയം ഹ്യുത്സഹതേ ക്രുദ്ധഃ
കർതുമേകാർണവം ജഗത്।
ഇതി ചിന്താം ബഹുവിധാ -
മകരോൻമതിമാൻ കപിഃ।
ദൃഷ്ട്വാ രാക്ഷസരാജസ്യ
പ്രഭാവമമിതൗജസഃ ॥ **5.49.20** ॥ 2062

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

രാവണകർതൃകഃ പ്രഹസ്തദ്വാരകോ ഹനുമന്തം പ്രതി ലങ്കായാമാഗമനപ്രയോജനസ്യ പ്രശ്നഃ, ഹനുമതാ രാമദൂതത്വേനാത്മനഃ പരിചയദാനം

തമുദ്വീക്ഷ്യ മഹാബാഹുഃ
പിംഗാക്ഷം പുരതഃ സ്ഥിതം ।
രോഷേണ മഹതാഽഽവിഷ്ടോ
രാവണോ ലോകരാവണഃ ॥ **5.50.1** ॥ 2063

ശങ്കാഹതാത്മാ ദധ്യൗ സ
കപീന്ദ്രം തേജസാ വൃതം ।
കിമേഷ ഭഗവാൻ നന്ദീ
ഭവേത് സാക്ഷാദിഹാഗതഃ ॥ **5.50.2** ॥ 2064

യേന ശപ്തോഽസ്മി കൈലാസേ
മയാ പ്രഹസിതേ പുരാ ।
സോഽയം വാനരമൂർതിഃ സ്യാ -
ത്കിംസ്വിദ് ബാണോഽപി വാസുരഃ ॥ **5.50.3** ॥ 2065

സ രാജാ രോഷതാമ്രാക്ഷഃ
പ്രഹസ്തം മന്ത്രിസത്തമം ।
കാലയുക്തമുവാചേദം
വചോ വിപുലമർഥവത് ॥ **5.50.4** ॥ 2066

ദുരാത്മാ പൃച്ഛ്യതാമേഷ
കുതഃ കിം വാസ്യ കാരണം।
വനഭംഗേ ച കോഽസ്യാർഥോ
രാക്ഷസാനാം ച തർജനേ ॥ **5.50.5** ॥ 2067

മത്പുരീമപ്രധൃഷ്യാം വൈ
ഗമനേ കിം പ്രയോജനം।
ആയോധനേ വാ കിം കാർയം
പൃച്ഛ്യതാമേഷ ദുർമതിഃ ॥ **5.50.6** ॥ 2068

രാവണസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
പ്രഹസ്തോ വാക്യമബ്രവീത്।
സമാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ
ന ഭീഃ കാർയാ ത്വയാ കപേ ॥ **5.50.7** ॥ 2069

യദി താവത് ത്വമിന്ദ്രേണ
പ്രേഷിതോ രാവണാലയം।
തത്ത്വമാഖ്യാഹി മാ തേ ഭൂദ്
ഭയം വാനര മോക്ഷ്യസേ ॥ **5.50.8** ॥ 2070

യദി വൈശ്രവണസ്യ ത്വം
യമസ്യ വരുണസ്യ ച।
ചാരുരൂപമിദം കൃത്വാ
പ്രവിഷ്ടോ നഃ പുരീമിമാം ॥ **5.50.9** ॥ 2071

വിഷ്ണുനാ പ്രേഷിതോ വാപി
ദൂതോ വിജയകാങ്ക്ഷിണാ।
നഹി തേ വാനരം തേജോ
രൂപമാത്രം തു വാനരം ॥ **5.50.10** ॥ 2072

തത്ത്വതഃ കഥയസ്വാദ്യ
തതോ വാനര മോക്ഷ്യസേ।
അന്യതം വദതശ്ചാപി
ദുർലഭം തവ ജീവിതം ॥ **5.50.11** ॥ 2073

അഥവാ യന്നിമിത്തസ്തേ
പ്രവേശോ രാവണാലയേ।
ഏവമുക്തോ ഹരിവര -
സ്തദാ രക്ഷോഗണേശ്വരം ॥ **5.50.12** ॥ 2074

അബ്രവീന്നാസ്മി ശക്രസ്യ
യമസ്യ വരുണസ്യ ച।
ധനദേന ന മേ സഖ്യം
വിഷ്ണുനാ നാസ്മി ചോദിതഃ ॥ **5.50.13** ॥ 2075

ജാതിരേവ മമ ത്വേഷാ
വാനരോഽഹമിഹാഗതഃ।
ദർശനേ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
തദിദം ദുർലഭം മയാ ॥ **5.50.14** ॥ 2076

വനം രാക്ഷസരാജസ്യ
ദർശനാർഥം വിനാശിതം।
തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ പ്രാപ്താ
ബലിനോ യുദ്ധകാങ്ക്ഷിണഃ ॥ **5.50.15** ॥ 2077

രക്ഷണാർഥം തു ദേഹസ്യ
പ്രതിയുദ്ധാ മയാ രണേ।
അസ്ത്രപാശൈർന ശക്യോഽഹം
ബദ്ധും ദേവാസുരൈരപി ॥ **5.50.16** ॥ 2078

പിതാമഹാദേഷ വരോ
മമാപി ഹി സമാഗതഃ।
രാജാനം ദ്രഷ്ടുകാമേന
മയാസ്ത്രമനുവർതിതം ॥ **5.50.17** ॥ 2079

വിമുക്തോഽപ്യഹമസ്ത്രേണ
രാക്ഷസൈസ്ത്വഭിവേദിതഃ।
കേനചിദ് രാമകാർയേണ
ആഗതോഽസ്മി തവാന്തികം ॥ **5.50.18** ॥ 2080

ദൂതോഽഹമിതി വിജ്ഞായ
രാഘവസ്യാമിതൗജസഃ।
ശ്രൂയതാമേവ വചനം
മമ പഥ്യമിദം പ്രഭോ ॥ **5.50.19** ॥ 2081

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമപ്രഭാവം വർണയതാ ഹനുമതാ രാവണസ്യ പ്രബോധനം

തം സമീക്ഷ്യ മഹാസത്ത്വം
സത്ത്വവാൻ ഹരിസത്തമഃ।
വാക്യമർഥവദവ്യഗ്ര -
സ്തമുവാച ദശാനനം ॥ **5.51.1** ॥ 2082

അഹം സുഗ്രീവസന്ദേശാ -
ദിഹ പ്രാപ്തസ്തവാന്തികേ।
രാക്ഷസേശ ഹരീശസ്ത്വാം
ഭ്രാതാ കുശലമബ്രവീത് ॥ **5.51.2** ॥ 2083

ഭ്രാതുഃ ശൃണു സമാദേശം
സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ।
ധർമാർഥസഹിതം വാക്യ -
മിഹ ചാമുത്ര ച ക്ഷമം ॥ **5.51.3** ॥ 2084

രാജാ ദശരഥോ നാമ
രഥകുഞ്ജരവാജിമാൻ।
പിതേവ ബന്ധുർലോകസ്യ
സുരേശ്വരസമദ്യുതിഃ ॥ **5.51.4** ॥ 2085

ജ്യേഷ്ഠസ്തസ്യ മഹാബാഹുഃ
പുത്രഃ പ്രിയതരഃ പ്രഭുഃ।
പിതുർനിദേശാന്നിഷ്ക്രാന്തഃ
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ॥ **5.51.5** ॥ 2086

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
സീതയാ സഹ ഭാർയയാ।
രാമോ നാമ മഹാതേജാ
ധർമ്യം പന്ഥാനമാശ്രിതഃ ॥ **5.51.6** ॥ 2087

തസ്യ ഭാർയാ ജനസ്ഥാനേ
ഭ്രഷ്ടാ സീതേതി വിശ്രുതാ।
വൈദേഹസ്യ സുതാ രാജ്ഞോ
ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **5.51.7** ॥ 2088

മാർഗമാണസ്തു താം ദേവീം
രാജപുത്രഃ സഹാനുജഃ।
ഋഷ്യമൂകമനുപ്രാപ്തഃ
സുഗ്രീവേണ ച സംഗതഃ ॥ **5.51.8** ॥ 2089

തസ്യ തേന പ്രതിജ്ഞാതം
സീതായാഃ പരിമാർഗണം।
സുഗ്രീവസ്യാപി രാമേണ
ഹരിരാജ്യം നിവേദിതും ॥ **5.51.9** ॥ 2090

തതസ്തേന മൃധേ ഹത്വാ
രാജപുത്രേണ വാലിനം।
സുഗ്രീവഃ സ്ഥാപിതോ രാജ്യേ
ഹർയൃക്ഷാണാം ഗണേശ്വരഃ ॥ **5.51.10** ॥ 2091

ത്വയാ വിജ്ഞാതപൂർവശ്ച
വാലീ വാനരപുംഗവഃ।
സ തേന നിഹതഃ സംഖ്യേ
ശരേണൈകേന വാനരഃ ॥ **5.51.11** ॥ 2092

സ സീതാമാർഗണേ വ്യഗ്രഃ
സുഗ്രീവഃ സത്യസംഗരഃ।
ഹരീൻ സമ്പ്രേഷയാമാസ
ദിശഃ സർവാ ഹരീശ്വരഃ ॥ **5.51.12** ॥ 2093

താം ഹരീണാം സഹസ്രാണി
ശതാനി നിയുതാനി ച।
ദിക്ഷു സർവാസു മാർഗന്തേ
ഹ്യധശ്ചോപരി ചാംബരേ ॥ **5.51.13** ॥ 2094

വൈനതേയസമാഃ കേചിത്
കേചിത് തത്രാനിലോപമാഃ।
അസംഗഗതയഃ ശീഘ്രാ
ഹരിവീരാ മഹാബലാഃ ॥ **5.51.14** ॥ 2095

അഹം തു ഹനുമാന്നാമ
മാരുതസ്യൗരസഃ സുതഃ।
സീതായാസ്തു കൃതേ തൂർണം
ശതയോജനമായതം ॥ **5.51.15** ॥ 2096

സമുദ്രം ലംഘയിത്വൈവ
ത്വാം ദിദൃക്ഷുരിഹാഗതഃ।
ഭ്രമതാ ച മയാ ദൃഷ്ടാ
ഗൃഹേ തേ ജനകാത്മജാ ॥ **5.51.16** ॥ 2097

തദ് ഭവാൻ ദൃഷ്ടധർമാർഥ -
സ്തപഃ കൃതപരിഗ്രഹഃ।
പരദാരാൻ മഹാപ്രാജ്ഞ
നോപരോദ്ധും ത്വമർഹസി ॥ **5.51.17** ॥ 2098

നഹി ധർമവിരുദ്ധേഷു
ബഹ്വപായേഷു കർമസു।
മൂലഘാതിഷു സജ്ജന്തേ
ബുദ്ധിമന്തോ ഭവദ്വിധാഃ ॥ **5.51.18** ॥ 2099

കശ്ച ലക്ഷ്മണമുക്താനാം
രാമകോപാനുവർതിനാം।
ശരാണാമഗ്രതഃ സ്ഥാതും
ശക്തോ ദേവാസുരേഷ്വപി ॥ **5.51.19** ॥ 2100

ന ചാപി ത്രിഷു ലോകേഷു
രാജൻ വിദ്യേത കശ്ചന।
രാഘവസ്യ വ്യലീകം യഃ
കൃത്വാ സുഖമവാപ്നുയാത് ॥ **5.51.20** ॥ 2101

തത് ത്രികാലഹിതം വാക്യം
ധർമ്യമർഥാനുയായി ച।
മൻയസ്വ നരദേവായ
ജാനകീ പ്രതിദീയതാം ॥ **5.51.21** ॥ 2102

ദൃഷ്ടാ ഹീയം മയാ ദേവീ
ലബ്ധം യദിഹ ദുർലഭം।
ഉത്തരം കർമ യച്ഛ്രേഷം
നിമിത്തം തത്ര രാഘവഃ ॥ **5.51.22** ॥ 2103

ലക്ഷിതേയം മയാ സീതാ
തഥാ ശോകപരായണാ।
ഗൃഹേ യാം നാഭിജാനാസി
പഞ്ചാസ്യാമിവ പന്നഗീം ॥ **5.51.23** ॥ 2104

നേയം ജരയിതും ശക്യാ
സാസുരൈരമരൈരപി।
വിഷസംസ്പൃഷ്ടമത്യർഥം
ഭുക്തമന്നമിവൗജസാ ॥ **5.51.24** ॥ 2105

തപഃ സന്താപലബ്ധസ്തേ
സോഽയം ധർമപരിഗ്രഹഃ।
ന സ നാശയിതും ൻയായ്യ
ആത്മപ്രാണപരിഗ്രഹഃ ॥ **5.51.25** ॥ 2106

അവധ്യതാം തപോഭിർയാം
ഭവാൻ സമനുപശ്യതി।
ആത്മനഃ സാസുരൈർദേവൈ -
ർഹേതുസ്തത്രാപ്യയം മഹാൻ ॥ **5.51.26** ॥ 2107

സുഗ്രീവോ ന ച ദേവോഽയം
ന യക്ഷോ ന ച രാക്ഷസഃ।
മാനുഷോ രാഘവോ രാജൻ
സുഗ്രീവശ്ച ഹരീശ്വരഃ।
തസ്മാത് പ്രാണപരിത്രാണം
കഥം രാജൻ കരിഷ്യസി ॥ **5.51.27** ॥ 2108

ന തു ധർമോപസംഹാര -
മധർമഫലസംഹിതം।

തദേവ ഫലമൻവേതി
ധർമശ്ചാധർമനാശനഃ ॥ **5.51.28** ॥ 2109

പ്രാപ്തം ധർമഫലം താവദ്
ഭവതാ നാത്ര സംശയഃ।
ഫലമസ്യാപ്യധർമസ്യ
ക്ഷിപ്രമേവ പ്രപത്സ്യസേ ॥ **5.51.29** ॥ 2110

ജനസ്ഥാനവധം ബുദ്ധ്വാ
വാലിനശ്ച വധം തഥാ।
രാമസുഗ്രീവസഖ്യം ച
ബുദ്ധ്യസ്വ ഹിതമാത്മനഃ ॥ **5.51.30** ॥ 2111

കാമം ഖൽവഹമപ്യേകഃ
സവാജിരഥകുഞ്ജരാം।
ലങ്കാം നാശയിതും ശക്ത -
സ്തസ്യൈഷ തു ന നിശ്ചയഃ ॥ **5.51.31** ॥ 2112

രാമേണ ഹി പ്രതിജ്ഞാതം
ഹർയൃക്ഷഗണസന്നിധൗ।
ഉത്സാദനമമിത്രാണാം
സീതാ യൈസ്തു പ്രധർഷിതാ ॥ **5.51.32** ॥ 2113

അപകുർവൻ ഹി രാമസ്യ
സാക്ഷാദപി പുരന്ദരഃ।
ന സുഖം പ്രാപ്നുയാദന്യഃ
കിം പുനസ്ത്വദ്വിധോ ജനഃ ॥ **5.51.33** ॥ 2114

യാം സീതേത്യഭിജാനാസി
യേയം തിഷ്ഠതി തേ ഗൃഹേ।

കാലരാത്രീതി താം വിദ്ധി
സർവലങ്കാവിനാശിനീം ॥ **5.51.34** ॥ 2115

തദലം കാലപാശേന
സീതാവിഗ്രഹരൂപിണാ ।
സ്വയം സ്കന്ധാവസക്തേന
ക്ഷേമമാത്മനി ചിന്ത്യതാം ॥ **5.51.35** ॥ 2116

സീതായാസ്തേജസാ ദഗ്ധാം
രാമകോപപ്രദീപിതാം ।
ദഹ്യമാനാമിമാം പശ്യ
പുരീം സാട്ടപ്രതോലികാം ॥ **5.51.36** ॥ 2117

സ്വാനി മിത്രാണി മന്ത്രീംശ്ച
ജ്ഞാതീൻ ഭ്രാതൄൻ സുതാൻ ഹിതാൻ ।
ഭോഗാൻ ദാരാംശ്ച ലങ്കാം ച
മാ വിനാശമുപാനയ ॥ **5.51.37** ॥ 2118

സത്യം രാക്ഷസരാജേന്ദ്ര
ശൃണുഷ്വ വചനം മമ ।
രാമദാസസ്യ ദൂതസ്യ
വാനരസ്യ വിശേഷതഃ ॥ **5.51.38** ॥ 2119

സർവാൻ ലോകാൻ സുസംഹൃത്യ
സഭൂതാൻ സചരാചരാൻ ।
പുനരേവ തഥാ സ്രഷ്ടും
ശക്തോ രാമോ മഹായശാഃ ॥ **5.51.39** ॥ 2120

ദേവാസുരനരേന്ദ്രേഷു
യക്ഷരക്ഷോരഗേഷു ച ।

വിദ്യാധരേഷു നാഗേഷു
ഗന്ധർവേഷു മൃഗേഷു ച ॥ **5.51.40** ॥ 2121

സിദ്ധേഷു കിന്നരേന്ദ്രേഷു
പതത്രിഷു ച സർവതഃ।
സർവത്ര സർവഭൂതേഷു
സർവകാലേഷു നാസ്തി സഃ ॥ **5.51.41** ॥ 2122

യോ രാമം പ്രതി യുധ്യേത
വിഷ്ണുതുൽയപരാക്രമം।
സർവലോകേശ്വരസ്യേഹ
കൃത്വാ വിപ്രിയമീദൃശം।
രാമസ്യ രാജസിംഹസ്യ
ദുർലഭം തവ ജീവിതം ॥ **5.51.42** ॥ 2123

ദേവാശ്ച ദൈത്യാശ്ച നിശാചരേന്ദ്ര
ഗന്ധർവവിദ്യാധരനാഗയക്ഷാഃ।
രാമസ്യ ലോകത്രയനായകസ്യ
സ്ഥാതും ന ശക്താഃ സമരേഷു സർവേ ॥ **5.51.43** ॥ 2124

ബ്രഹ്മാ സ്വയംഭൂശ്ചതുരാനനോ വാ
രുദ്രസ്ത്രിനേത്രസ്ത്രിപുരാന്തകോ വാ।
ഇന്ദ്രോ മഹേന്ദ്രഃ സുരനായകോ വാ
സ്ഥാതും ന ശക്താ യുധി രാഘവസ്യ ॥ **5.51.44** ॥ 2125

സ സൗഷ്ഠവോപേതമദീനവാദിനഃ
കപേർനിശമ്യാപ്രതിമോഽപ്രിയം വചഃ।
ദശാനനഃ കോപവിവൃത്തലോചനഃ
സമാദിശത് തസ്യ വധം മഹാകപേഃ ॥ **5.51.45** ॥ 2126

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ദൂതവധാനൗചിത്യം പ്രതിപാദ്യ വിഭീഷണേന തസ്യ കൃതേ ദണ്ഡാന്തരവിധാനായ രാവണം പ്രതി പ്രാർഥനം രാവണേന തദനുരോധസ്യ സ്വീകരണം ച

സ തസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
വാനരസ്യ മഹാത്മനഃ।
ആജ്ഞാപയദ് വധം തസ്യ
രാവണഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ ॥ **5.52.1** ॥ 2127

വധേ തസ്യ സമാജ്ഞപ്തേ
രാവണേന ദുരാത്മനാ।
നിവേദിതവതോ ദൗത്യം
നാനുമേനേ വിഭീഷണഃ ॥ **5.52.2** ॥ 2128

തം രക്ഷോഽധിപതിം ക്രുദ്ധം
തച്ച കാർയമുപസ്ഥിതം।
വിദിത്വാ ചിന്തയാമാസ
കാർയം കാർയവിധൗ സ്ഥിതഃ ॥ **5.52.3** ॥ 2129

നിശ്ചിതാർഥസ്തതഃ സാമ്നാ
പൂജ്യം ശത്രുജിദഗ്രജം।
ഉവാച ഹിതമത്യർഥം
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ ॥ **5.52.4** ॥ 2130

ക്ഷമസ്വ രോഷം ത്യജ രാക്ഷസേന്ദ്ര
പ്രസീദ മേ വാക്യമിദം ശൃണുഷ്വ।
വധം ന കുർവന്തി പരാവരജ്ഞാ
ദൂതസ്യ സന്തോ വസുധാധിപേന്ദ്രാഃ ॥ **5.52.5** ॥ 2131

രാജൻ ധർമവിരുദ്ധം ച
ലോകവൃത്തേശ്ച ഗർഹിതം।
തവ ചാസദൃശം വീര
കപേരസ്യ പ്രമാപണം ॥ **5.52.6** ॥ 2132

ധർമജ്ഞശ്ച കൃതജ്ഞശ്ച
രാജധർമവിശാരദഃ।
പരാവരജ്ഞോ ഭൂതാനാം
ത്വമേവ പരമാർഥവിത് ॥ **5.52.7** ॥ 2133

ഗൃഹ്യന്തേ യദി രോഷേണ
ത്വാദൃശോഽപി വിചക്ഷണാഃ।
തതഃ ശാസ്ത്രവിപശ്ചിത്ത്വം
ശ്രമ ഏവ ഹി കേവലം ॥ **5.52.8** ॥ 2134

തസ്മാത് പ്രസീദ ശത്രുഘ്ന
രാക്ഷസേന്ദ്ര ദുരാസദ।
യുക്തായുക്തം വിനിശ്ചിത്യ
ദൂതദണ്ഡോ വിധീയതാം ॥ **5.52.9** ॥ 2135

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ।
കോപേന മഹതാഽഽവിഷ്ടോ
വാക്യമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.52.10** ॥ 2136

ന പാപാനാം വധേ പാപം
വിദ്യതേ ശത്രുസൂദന।
തസ്മാദിമം വധിഷ്യാമി
വാനരം പാപകാരിണം ॥ **5.52.11** ॥ 2137

അധർമമൂലം ബഹുദോഷയുക്ത -
മനാർയജുഷ്ടം വചനം നിശമ്യ।
ഉവാച വാക്യം പരമാർഥതത്ത്വം
വിഭീഷണോ ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠഃ ॥ **5.52.12** ॥ 2138

പ്രസീദ ലങ്കേശ്വര രാക്ഷസേന്ദ്ര
ധർമാർഥതത്ത്വം വചനം ശൃണുഷ്വ।
ദൂതാ ന വധ്യാഃ സമയേഷു രാജൻ
സർവേഷു സർവത്ര വദന്തി സന്തഃ ॥ **5.52.13** ॥ 2139

അസംശയം ശത്രുരയം പ്രവൃദ്ധഃ
കൃതം ഹ്യനേനാപ്രിയമപ്രമേയം।
ന ദൂതവധ്യാം പ്രവദന്തി സന്തോ
ദൂതസ്യ ദൃഷ്ടാ ബഹവോ ഹി ദണ്ഡാഃ ॥ **5.52.14** ॥ 2140

വൈരൂപ്യമംഗേഷു കശാഭിഘാതോ
മൗണ്ഡ്യം തഥാ ലക്ഷണസന്നിപാതഃ।
ഏതാൻ ഹി ദൂതേ പ്രവദന്തി ദണ്ഡാൻ
വധസ്തു ദൂതസ്യ ന നഃ ശ്രുതോഽസ്തി ॥ **5.52.15** ॥ 2141

കഥം ച ധർമാർഥവിനീതബുദ്ധിഃ
പരാവരപ്രത്യയനിശ്ചിതാർഥഃ।
ഭവദ്വിധഃ കോപവശേ ഹി തിഷ്ഠേത്
കോപം ന ഗച്ഛന്തി ഹി സത്ത്വവന്തഃ ॥ **5.52.16** ॥ 2142

ന ധർമവാദേ ന ച ലോകവൃത്തേ
ന ശാസ്ത്രബുദ്ധിഗ്രഹണേഷു വാപി।
വിദ്യേത കശ്ചിത്തവ വീര തുൽയ -
സ്ത്വം ഹ്യുത്തമഃ സർവസുരാസുരാണാം ॥ **5.52.17** ॥ 2143

പരാക്രമോത്സാഹമനസ്വിനാം ച
സുരാസുരാണാമപി ദുർജയേന।
ത്വയാപ്രമേയേണ സുരേന്ദ്രസംഘാ
ജിതാശ്ച യുദ്ധേഷ്വസകൃന്നരേന്ദ്രാഃ ॥ **5.52.18** ॥ 2144

ഇത്ഥംവിധസ്യാമരദൈത്യശത്രോഃ
ശൂരസ്യ വീരസ്യ തവാജിതസ്യ।
കുർവന്തി വീരാ മനസാപ്യലീകം
പ്രാണൈർവിമുക്താ ന തു ഭോഃ പുരാ തേ ॥ **5.52.19** ॥ 2145

ന ചാപ്യസ്യ കപേർഘാതേ
കഞ്ചിത് പശ്യാമ്യഹം ഗുണം।
തേഷ്വയം പാത്യതാം ദണ്ഡോ
യൈരയം പ്രേഷിതഃ കപിഃ ॥ **5.52.20** ॥ 2146

സാധുർവാ യദി വാസാധുഃ
പരൈരേഷ സമർപിതഃ।
ബ്രുവൻ പരാർഥം പരവാൻ
ന ദൂതോ വധമർഹതി ॥ **5.52.21** ॥ 2147

അപി ചാസ്മിൻ ഹതേ നാന്യം
രാജൻ പശ്യാമി ഖേചരം।
ഇഹ യഃ പുനരാഗച്ഛേത്
പരം പാരം മഹോദധേഃ ॥ **5.52.22** ॥ 2148

തസ്മാന്നാസ്യ വധേ യത്നഃ കാർയഃ പരപുരഞ്ജയ।
ഭവാൻ സേന്ദ്രേഷു ദേവേഷു യത്നമാസ്ഥാതുമർഹതി ॥ **5.52.23** ॥ 2149

അസ്മിൻ വിനഷ്ടേ നഹി ഭൂതമന്യം
പശ്യാമി യസ്തൗ നരരാജപുത്രൗ।
യുദ്ധായ യുദ്ധപ്രിയ ദുർവിനീതാ -
വുദ്യോജയേദ് വൈ ഭവതാ വിരുദ്ധൗ ॥ **5.52.24** ॥ 2150

പരാക്രമോത്സാഹമനസ്വിനാം ച
സുരാസുരാണാമപി ദുർജയേന।
ത്വയാ മനോനന്ദന നൈരൃതാനാം
യുദ്ധായ നിർനാശയിതും ന യുക്തം ॥ **5.52.25** ॥ 2151

ഹിതാശ്ച ശൂരാശ്ച സമാഹിതാശ്ച
കുലേഷു ജാതാശ്ച മഹാഗുണേഷു।
മനസ്വിനഃ ശസ്ത്രഭൃതാം വരിഷ്ഠാഃ
കോപപ്രശസ്താഃ സുഭൃതാശ്ച യോധാഃ ॥ **5.52.26** ॥ 2152

തദേകദേശേന ബലസ്യ താവത്
കേചിത് തവാദേശകൃതോഽദ്യ യാന്തു।
തൗ രാജപുത്രാവുപഗൃഹ്യ മൂഢൗ
പരേഷു തേ ഭാവയിതും പ്രഭാവം ॥ **5.52.27** ॥ 2153

നിശാചരാണാമധിപോഽനുജസ്യ
വിഭീഷണസ്യോത്തമവാക്യമിഷ്ടം।
ജഗ്രാഹ ബുദ്ധ്യാ സുരലോകശത്രു -
ർമഹാബലോ രാക്ഷസരാജമുഖ്യഃ ॥ **5.52.28** ॥ 2154

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമത്പുച്ഛം പ്രദീപ്യ രാക്ഷസൈസ്തസ്യ നഗരേ പരിചാരണം

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ
ദശഗ്രീവോ മഹാത്മനഃ।
ദേശകാലഹിതം വാക്യം
ഭ്രാതുരുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.53.1** ॥ 2155

സമ്യഗുക്തം ഹി ഭവതാ
ദൂതവധ്യാ വിഗർഹിതാ।
അവശ്യം തു വധായാൻയഃ
ക്രിയതാമസ്യ നിഗ്രഹഃ ॥ **5.53.2** ॥ 2156

കപീനാം കില ലാംഗൂല -
മിഷ്ടം ഭവതി ഭൂഷണം।
തദസ്യ ദീപ്യതാം ശീഘ്രം
തേന ദഗ്ധേന ഗച്ഛതു ॥ **5.53.3** ॥ 2157

തതഃ പശ്യന്ത്വമും ദീന -
മംഗവൈരൂപ്യകർശിതം।
സുമിത്രജ്ഞാതയഃ സർവേ
ബാന്ധവാഃ സസുഹൃജ്ജനാഃ ॥ **5.53.4** ॥ 2158

ആജ്ഞാപയദ് രാക്ഷസേന്ദ്രഃ
പുരം സർവം സചത്വരം।
ലാംഗൂലേന പ്രദീപ്തേന
രക്ഷോഭിഃ പരിണീയതാം ॥ **5.53.5** ॥ 2159

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസാഃ കോപകർകശാഃ।
വേഷ്ടന്തേ തസ്യ ലാംഗൂലം
ജീർണൈഃ കാർപാസികൈഃ പടൈഃ ॥ **5.53.6** ॥ 2160

സംവേഷ്ട്യമാനേ ലാംഗൂലേ
വ്യവർധത മഹാകപിഃ।
ശുഷ്കമിന്ധനമാസാദ്യ
വനേഷ്വിവ ഹുതാശനം ॥ **5.53.7** ॥ 2161

തൈലേന പരിഷിച്യാഥ
തേഽഗ്നിം തത്രോപപാദയൻ।
ലാംഗൂലേന പ്രദീപ്തേന
രാക്ഷസാംസ്താനതാഡയത് ॥ **5.53.8** ॥ 2162

രോഷാമർഷപരീതാത്മാ
ബാലസൂര്യസമാനനഃ।
സ ഭൂയഃ സംഗതൈഃ ക്രൂരൈ
രാക്ഷസൈർഹരിപുംഗവഃ ॥ **5.53.9** ॥ 2163

സഹസ്ത്രീബാലവൃദ്ധാശ്ച
ജഗ്മുഃ പ്രീതിം നിശാചരാഃ।
നിബദ്ധഃ കൃതവാൻ വീര -
സ്തത്കാലസദൃശീം മതിം ॥ **5.53.10** ॥ 2164

കാമം ഖലു ന മേ ശക്തോ
നിബദ്ധസ്യാപി രാക്ഷസോഃ।
ഛിത്ത്വാ പാശാൻ സമുത്പത്യ
ഹൻയാമഹമിമാൻ പുനഃ ॥ **5.53.11** ॥ 2165

യദി ഭർതൃഹിതാർഥായ
ചരന്തം ഭർതൃശാസനാത്।
നിബധ്നന്തേ ദുരാത്മാനോ
ന തു മേ നിഷ്കൃതിഃ കൃതാ ॥ **5.53.12** ॥ 2166

സർവേഷാമേവ പർയാപ്തോ
രാക്ഷസാനാമഹം യുധി।
കിം തു രാമസ്യ പ്രീത്യർഥം
വിഷഹിഷ്യേഽഹമീദൃശം ॥ **5.53.13** ॥ 2167

ലങ്കാ ചാരയിതവ്യാ മേ
പുനരേവ ഭവേദിതി।
രാത്രൗ നഹി സുദൃഷ്ടാ മേ
ദുർഗകർമവിധാനതഃ ॥ **5.53.14** ॥ 2168

അവശ്യമേവ ദ്രഷ്ടവ്യാ
മയാ ലങ്കാ നിശാക്ഷയേ।
കാമം ബധ്നന്തു മേ ഭൂയഃ
പുച്ഛസ്യോദ്ദീപനേന ച ॥ **5.53.15** ॥ 2169

പീഡാം കുർവന്തി രക്ഷാംസി
ന മേഽസ്തി മനസഃ ശ്രമഃ।
തതസ്തേ സംവൃതാകാരം
സത്ത്വവന്തം മഹാകപിം ॥ **5.53.16** ॥ 2170

പരിഗൃഹ്യ യയുർഹൃഷ്ടാ
രാക്ഷസാഃ കപികുഞ്ജരം।
ശംഖഭേരീനിനാദൈശ്ച
ഘോഷയന്തഃ സ്വകർമഭിഃ ॥ **5.53.17** ॥ 2171

രാക്ഷസാഃ ക്രൂരകർമാണ -
ശ്ചാരയന്തി സ്മ താം പുരീം।
അൻവീയമാനോ രക്ഷോഭി -
ർയയൗ സുഖമരിന്ദമഃ ॥ **5.53.18** ॥ 2172

ഹനൂമാംശ്ചാരയാമാസ
രാക്ഷസാനാം മഹാപുരീം।
അഥാപശ്യദ് വിമാനാനി
വിചിത്രാണി മഹാകപിഃ ॥ **5.53.19** ॥ 2173

സംവൃതാൻ ഭൂമിഭാഗാംശ്ച
സുവിഭക്തൻശ്ച ചത്വരാൻ।
രഥ്യാശ്ച ഗൃഹസംബാധാഃ
കപിഃ ശൃംഗാടകാനി ച ॥ **5.53.20** ॥ 2174

തഥാ രഥ്യോപരഥ്യാശ്ച
തഥൈവ ച ഗൃഹാന്തരാൻ।
ചത്വരേഷു ചതുഷ്കേഷു
രാജമാർഗേ തഥൈവ ച ॥ **5.53.21** ॥ 2175

ഘോഷയന്തി കപിം സർവേ
ചാര ഇത്യേവ രാക്ഷസാഃ।
സ്ത്രീബാലവൃദ്ധാ നിർജഗ്മു -
സ്തത്ര തത്ര കുതൂഹലാത് ॥ **5.53.22** ॥ 2176

തം പ്രദീപിതലാംഗൂലം
ഹനൂമന്തം ദിദൃക്ഷവഃ।
ദീപ്യമാനേ തതസ്തസ്യ
ലാംഗൂലാഗ്രേ ഹനൂമതഃ ॥ **5.53.23** ॥ 2177

രാക്ഷസ്യസ്താ വിരൂപാക്ഷ്യഃ
ശംസുർദേവ്യാസ്തദപ്രിയം।
യസ്ത്വയാ കൃതസംവാദഃ
സീതേ താമ്രമുഖഃ കപിഃ ॥ **5.53.24** ॥ 2178

ലാംഗൂലേന പ്രദീപ്തേന
സ ഏഷ പരിണീയതേ।
ശ്രുത്വാ തദ് വചനം ക്രൂര -
മാത്മാപഹരണോപമം ॥ **5.53.25** ॥ 2179

വൈദേഹീ ശോകസന്തപ്താ
ഹുതാശനമുപാഗമത്।
മംഗലാഭിമുഖീ തസ്യ
സാ തദാസീൻമഹാകപേഃ ॥ **5.53.26** ॥ 2180

ഉപതസ്ഥേ വിശാലാക്ഷീ
പ്രയതാ ഹവ്യവാഹനം।
യദ്യസ്തി പതിശുശ്രൂഷാ
യദ്യസ്തി ചരിതം തപഃ।
യദി വാ ത്വേകപത്നീത്വം
ശീതോ ഭവ ഹനൂമതഃ ॥ **5.53.27** ॥ 2181

യദി കിഞ്ചിദനുക്രോശ -
സ്തസ്യ മയ്യസ്തി ധീമതഃ।

യദി വാ ഭാഗ്യശേഷോ മേ
ശീതോ ഭവ ഹനൂമതഃ ॥ **5.53.28** ॥ 2182

യദി മാം വൃത്തസമ്പന്നാം
തത്സമാഗമലാലസാം ।
സ വിജാനാതി ധർമാത്മാ
ശീതോ ഭവ ഹനൂമതഃ ॥ **5.53.29** ॥ 2183

യദി മാം താരയേദാർയഃ
സുഗ്രീവഃ സത്യസംഗരഃ ।
അസ്മാദ് ദുഃഖാംബുസംരോധാ -
ച്ഛീതോ ഭവ ഹനൂമതഃ ॥ **5.53.30** ॥ 2184

തതസ്തീക്ഷ്ണാർചിരവ്യഗ്രഃ
പ്രദക്ഷിണശിഖോഽനലഃ ।
ജജ്വാല മൃഗശാവാക്ഷ്യാഃ
ശംസന്നിവ ശുഭം കപേഃ ॥ **5.53.31** ॥ 2185

ഹനൂമജ്ജനകശ്ചൈവ
പുച്ഛാനലയുതോഽനിലഃ ।
വവൗ സ്വാസ്ഥ്യകരോ ദേവ്യാഃ
പ്രാലേയാനിലശീതലഃ ॥ **5.53.32** ॥ 2186

ദഹ്യമാനേ ച ലാംഗൂലേ
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ।
പ്രദീപ്തോഽഗ്നിരയം കസ്മാ -
ന്ന മാം ദഹതി സർവതഃ ॥ **5.53.33** ॥ 2187

ദൃശ്യതേ ച മഹാജ്വാലഃ
കരോതി ച ന മേ രുജം ।

ശിശിരസ്യേവ സമ്പാതോ
ലാംഗൂലാഗ്രേ പ്രതിഷ്ഠിതഃ ॥ **5.53.34** ॥ 2188

അഥ വാ തദിദം വ്യക്തം
യദ് ദൃഷ്ടം പ്ലവതാ മയാ ।
രാമപ്രഭാവാദാശ്ചര്യം
പർവതഃ സരിതാം പതൗ ॥ **5.53.35** ॥ 2189

യദി താവത് സമുദ്രസ്യ
മൈനാകസ്യ ച ധീമതഃ ।
രാമാർഥം സംഭ്രമസ്താദൃക്
കിമഗ്നിർന കരിഷ്യതി ॥ **5.53.36** ॥ 2190

സീതായാശ്ചാനൃശംസ്യേന
തേജസാ രാഘവസ്യ ച ।
പിതുശ്ച മമ സഖ്യേന
ന മാം ദഹതി പാവകഃ ॥ **5.53.37** ॥ 2191

ഭൂയഃ സ ചിന്തയാമാസ
മുഹൂർതം കപികുഞ്ജരഃ ।
കഥമസ്മദ്വിധസ്യേഹ
ബന്ധനം രാക്ഷസാധമൈഃ ॥ **5.53.38** ॥ 2192

പ്രതിക്രിയാസ്യ യുക്താ സ്യാത്
സതി മഹ്യം പരാക്രമേ ।
തതശ്ഛിത്ത്വാ ച താൻ പാശാൻ
വേഗവാൻ വൈ മഹാകപിഃ ॥ **5.53.39** ॥ 2193

ഉത്പപാതാഥ വേഗേന
നനാദ ച മഹാകപിഃ ।

പുരദ്വാരം തതഃ ശ്രീമാൻ
ശൈലശൃംഗമിവോന്നതം ॥ **5.53.40** ॥ 2194

വിഭക്തരക്ഷഃ സംബാധ -
മാസസാദാനിലാത്മജഃ ।
സ ഭൂത്വാ ശൈലസങ്കാശഃ
ക്ഷണേന പുനരാത്മവാൻ ॥ **5.53.41** ॥ 2195

ഹ്രസ്വതാം പരമാം പ്രാപ്തോ
ബന്ധനാൻയവശാതയത് ।
വിമുക്തശ്ചാഭവച്ഛ്രീമാൻ
പുനഃ പർവതസന്നിഭഃ ॥ **5.53.42** ॥ 2196

വീക്ഷമാണശ്ച ദദൃശേ
പരിഘം തോരണാശ്രിതം ।
സ തം ഗൃഹ്യ മഹാബാഹുഃ
കാലായസപരിഷ്കൃതം ।
രക്ഷിണസ്താൻ പുനഃ സർവാൻ
സൂദയാമാസ മാരുതിഃ ॥ **5.53.43** ॥ 2197

സ താൻ നിഹത്യാ രണചണ്ഡവിക്രമഃ
സമീക്ഷമാണഃ പുനരേവ ലങ്കാം ।
പ്രദീപ്തലാംഗൂലകൃതാർചിമാലീ
പ്രകാശിതാദിത്യ ഇവാർചിമാലീ ॥ **5.53.44** ॥ 2198

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ലങ്കായാ ദഹനം രക്ഷസാം വിലാപശ്ച

വീക്ഷമാണസ്തതോ ലങ്കാം
കപിഃ കൃതമനോരഥഃ।
വർധമാനസമുത്സാഹഃ
കാർയശേഷമചിന്തയത് ॥ **5.54.1** ॥ 2199

കിം നു ഖൽവവശിഷ്ടം മേ
കർതവ്യമിഹ സാമ്പ്രതം।
യദേഷാം രക്ഷസാം ഭൂയഃ
സന്താപജനനം ഭവേത് ॥ **5.54.2** ॥ 2200

വനം താവത് പ്രമഥിതം
പ്രകൃഷ്ടാ രാക്ഷസാ ഹതാഃ।
ബലൈകദേശഃ ക്ഷപിതഃ
ശേഷം ദുർഗവിനാശനം ॥ **5.54.3** ॥ 2201

ദുർഗേ വിനാശിതേ കർമ
ഭവേത് സുഖപരിശ്രമം।
അൽപയത്നേന കാർയേഽസ്മിൻ
മമ സ്യാത് സഫലഃ ശ്രമഃ ॥ **5.54.4** ॥ 2202

യോ ഹ്യയം മമ ലാംഗൂലേ
ദീപ്യതേ ഹവ്യവാഹനഃ।
അസ്യ സന്തർപണം ൻയായ്യം
കർതുമേഭിർഗൃഹോത്തമൈഃ ॥ **5.54.5** ॥ 2203

തതഃ പ്രദീപ്തലാംഗൂലഃ
സവിദ്യുദിവ തോയദഃ।
ഭവനാഗ്രേഷു ലങ്കായാ
വിചചാര മഹാകപിഃ ॥ **5.54.6** ॥ 2204

ഗൃഹാദ് ഗൃഹം രാക്ഷസാനാ -
മുദ്യാനാനി ച വാനരഃ।
വീക്ഷമാണോ ഹ്യസന്ത്രസ്തഃ
പ്രാസാദാംശ്ച ചചാര സഃ ॥ **5.54.7** ॥ 2205

അവപ്ലുത്യ മഹാവേഗഃ
പ്രഹസ്തസ്യ നിവേശനം।
അഗ്നിം തത്ര വിനിക്ഷിപ്യ
ശ്വസനേന സമോ ബലീ ॥ **5.54.8** ॥ 2206

തതോഽൻയത് പുപ്ലുവേ വേശ്മ
മഹാപാർശ്വസ്യ വീർയവാൻ।
മുമോച ഹനുമാനഗ്നിം
കാലാനലശിഖോപമം ॥ **5.54.9** ॥ 2207

വജ്രദംഷ്ട്രസ്യ ച തഥാ
പുപ്ലുവേ സ മഹാകപിഃ।
ശുകസ്യ ച മഹാതേജാഃ
സാരണസ്യ ച ധീമതഃ ॥ **5.54.10** ॥ 2208

തഥാ ചേന്ദ്രജിതോ വേശ്മ
ദദാഹ ഹരിയൂഥപഃ।
ജംബുമാലേഃ സുമാലേശ്ച
ദദാഹ ഭവനം തതഃ ॥ **5.54.11** ॥ 2209

രശ്മികേതോശ്ച ഭവനം
സൂര്യശത്രോസ്തഥൈവ ച।
ഹ്രസ്വകർണസ്യ ദംഷ്ട്രസ്യ
രോമശസ്യ ച രക്ഷസഃ ॥ **5.54.12** ॥ 2210

യുദ്ധോൻമത്തസ്യ മത്തസ്യ
ധ്വജഗ്രീവസ്യ രക്ഷസഃ।
വിദ്യുജ്ജിഹ്വസ്യ ഘോരസ്യ
തഥാ ഹസ്തിമുഖസ്യ ച ॥ **5.54.13** ॥ 2211

കരാലസ്യ വിശാലസ്യ
ശോണിതാക്ഷസ്യ ചൈവ ഹി।
കുംഭകർണസ്യ ഭവനം
മകരാക്ഷസ്യ ചൈവ ഹി ॥ **5.54.14** ॥ 2212

നരാന്തകസ്യ കുംഭസ്യ
നികുംഭസ്യ ദുരാത്മനഃ।
യജ്ഞശത്രോശ്ച ഭവനം
ബ്രഹ്മശത്രോസ്തഥൈവ ച ॥ **5.54.15** ॥ 2213

വർജയിത്വാ മഹാതേജാ
വിഭീഷണഗൃഹം പ്രതി।
ക്രമമാണഃ ക്രമേണൈവ
ദദാഹ ഹരിപുംഗവഃ ॥ **5.54.16** ॥ 2214

തേഷു തേഷു മഹാർഹേഷു
ഭവനേഷു മഹായശാഃ।
ഗൃഹേഷ്വൃദ്ധിമതാമൃദ്ധിം
ദദാഹ കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.54.17** ॥ 2215

സർവേഷാം സമതിക്രമ്യ
രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ വീർയവാൻ।
ആസസാദാഥ ലക്ഷ്മീവാൻ
രാവണസ്യ നിവേശനം ॥ **5.54.18** ॥ 2216

തതസ്തസ്മിൻ ഗൃഹേ മുഖ്യേ
നാനാരത്നവിഭൂഷിതേ।
മേരുമന്ദരസങ്കാശേ
നാനാമംഗലശോഭിതേ ॥ **5.54.19** ॥ 2217

പ്രദീപ്തമഗ്നിമുത്സൃജ്യ
ലാംഗൂലാഗ്രേ പ്രതിഷ്ഠിതം।
നനാദ ഹനുമാൻ വീരോ
യുഗാന്തജലദോ യഥാ ॥ **5.54.20** ॥ 2218

ശ്വസനേന ച സംയോഗാ -
ദതിവേഗോ മഹാബലഃ।
കാലാഗ്നിരിവ ജജ്വാല
പ്രാവർധത ഹുതാശനഃ ॥ **5.54.21** ॥ 2219

പ്രദീപ്തമഗ്നിം പവന -
സ്തേഷു വേശ്മസു ചാരയൻ।
താനി കാഞ്ചനജാലാനി
മുക്താമണിമയാനി ച ॥ **5.54.22** ॥ 2220

ഭവനാനി വ്യശീർയന്ത
രത്നവന്തി മഹാന്തി ച।
താനി ഭഗ്നവിമാനാനി
നിപേതുർവസുധാതലേ ॥ **5.54.23** ॥ 2221

ഭവനാനീവ സിദ്ധാനാ -
മംബരാത് പുണ്യസങ്ക്ഷയേ।
സഞ്ജജ്ഞേ തുമുലഃ ശബ്ദോ
രാക്ഷസാനാം പ്രധാവതാം ॥ **5.54.24** ॥ 2222

സ്വേ സ്വേ ഗൃഹപരിത്രാണേ
ഭഗ്നോത്സാഹോജ്ഝിതശ്രിയാം।
നൂനമേഷോഽഗ്നിരായാതഃ
കപിരൂപേണ ഹാ ഇതി ॥ **5.54.25** ॥ 2223

ക്രന്ദന്ത്യഃ സഹസാ പേതുഃ
സ്തനന്ധയധരാഃ സ്ത്രിയഃ।
കാശ്ചിദഗ്നിപരീതാംഗ്യോ
ഹർമ്യേഭ്യോ മുക്തമൂർധജാഃ ॥ **5.54.26** ॥ 2224

പതന്ത്യോരേജിരേഽഭ്രേഭ്യഃ
സൗദാമന്യ ഇവാംബരാത്।
വജ്രവിദ്രുമവൈദൂര്യ -
മുക്താരജതസംഹതാൻ ॥ **5.54.27** ॥ 2225

വിചിത്രാൻ ഭവനാദ്ധാതൂൻ -
യാന്ദമാനാൻ ദദർശ സഃ।
നാഗ്നിസ്തൃപ്യതി കാഷ്ഠാനാം
തൃണാനാം ച യഥാ തഥാ ॥ **5.54.28** ॥ 2226

ഹനൂമാൻ രാക്ഷസേന്ദ്രാണാം
വധേ കിഞ്ചിന്ന തൃപ്യതി।
ന ഹനൂമദ്വിശസ്താനാം
രാക്ഷസാനാം വസുന്ധരാ ॥ **5.54.29** ॥ 2227

ഹനൂമതാ വേഗവതാ
വാനരേണ മഹാത്മനാ।
ലങ്കാപുരം പ്രദഗ്ധം തദ്
രുദ്രേണ ത്രിപുരം യഥാ ॥ **5.54.30** ॥ 2228

തതഃ സ ലങ്കാപുരപർവതാഗ്രേ
സമുത്ഥിതോ ഭീമപരാക്രമോഽഗ്നിഃ।
പ്രസാര്യ ചൂഡാവലയം പ്രദീപ്തോ
ഹനൂമതാ വേഗവതോപസൃഷ്ടഃ ॥ **5.54.31** ॥ 2229

യുഗാന്തകാലാനലതുൽയരൂപഃ
സമാരുതോഽഗ്നിർവവൃധേ ദിവസ്പൃക്।
വിധൂമരശ്മിർഭവനേഷു സക്തോ
രക്ഷഃ ശരീരാജ്യസമർപിതാർചിഃ ॥ **5.54.32** ॥ 2230

ആദിത്യകോടീസദൃശഃ സുതേജാ
ലങ്കാം സമസ്താം പരിവാര്യ തിഷ്ഠൻ।
ശബ്ദൈരനേകൈരശനിപ്രരൂഢൈ -
ർഭിന്ദന്നിവാണ്ഡം പ്രബഭൗ മഹാഗ്നിഃ ॥ **5.54.33** ॥ 2231

തത്രാംബരാദഗ്നിരതിപ്രവൃദ്ധോ
രൂക്ഷപ്രഭഃ കിംശുകപുഷ്പചൂഡഃ।
നിർവാണധൂമാകുലരാജയശ്ച
നീലോത്പലാഭാഃ പ്രചകാശിരേഽഭ്രാഃ ॥ **5.54.34** ॥ 2232

വജ്രീ മഹേന്ദ്രസ്ത്രിദശേശ്വരോ വാ
സാക്ഷാദ് യമോ വാ വരുണോഽനിലോ വാ।
രൗദ്രോഽഗ്നിരർകോ ധനദശ്ച സോമോ
ന വാനരോഽയം സ്വയമേവ കാലഃ ॥ **5.54.35** ॥ 2233

കിം ബ്രഹ്മണഃ സർവപിതാമഹസ്യ
ലോകസ്യ ധാതുശ്ചതുരാനനസ്യ।
ഇഹാഗതോ വാനരരൂപധാരീ
രക്ഷോപസംഹാരകരഃ പ്രകോപഃ ॥ **5.54.36** ॥ 2234

കിം വൈഷ്ണവം വാ കപിരൂപമേത്യ
രക്ഷോവിനാശായ പരം സുതേജഃ।
അചിന്ത്യമവ്യക്തമനന്തമേകം
സ്വമായയാ സാമ്പ്രതമാഗതം വാ ॥ **5.54.37** ॥ 2235

ഇത്യേവമൂചുർബഹവോ വിശിഷ്ടാ
രക്ഷോഗണാസ്തത്ര സമേത്യ സർവേ।
സപ്രാണിസംഘാം സഗൃഹാം സവൃക്ഷാം
ദഗ്ധാം പുരീം താം സഹസാ സമീക്ഷ്യ ॥ **5.54.38** ॥ 2236

തതസ്തു ലങ്കാ സഹസാ പ്രദഗ്ധാ
സരാക്ഷസാ സാശ്വരഥാ സനാഗാ।
സപക്ഷിസംഘാ സമൃഗാ സവൃക്ഷാ
രുരോദ ദീനാ തുമുലം സശബ്ദം ॥ **5.54.39** ॥ 2237

ഹാ താത ഹാ പുത്രക കാന്ത മിത്ര
ഹാ ജീവിതേശാംഗ ഹതം സുപുണ്യം।
രക്ഷോഭിരേവം ബഹുധാ ബ്രുവദ്ഭിഃ
ശബ്ദഃ കൃതോ ഘോരതരഃ സുഭീമഃ ॥ **5.54.40** ॥ 2238

ഹുതാശനജ്വാലസമാവൃതാ സാ
ഹതപ്രവീരാ പരിവൃത്തയോധാ।
ഹനൂമതഃ ക്രോധബലാഭിഭൂതാ
ബഭൂവ ശാപോപഹതേവ ലങ്കാ ॥ **5.54.41** ॥ 2239

സസംഭ്രമം ത്രസ്തവിഷണ്ണരാക്ഷസാം
സമുജ്ജ്വലജ്ജ്വാലഹുതാശനാങ്കിതാം।
ദദർശ ലങ്കാം ഹനുമാൻ മഹാമനാഃ
സ്വയംഭുരോഷോപഹതാമിവാവനിം ॥ **5.54.42** ॥ 2240

ഭങ്ക്ത്വാ വനം പാദപരത്നസങ്കുലം
ഹത്വാ തു രക്ഷാംസി മഹാന്തി സംയുഗേ।
ദഗ്ധ്വാ പുരീം താം ഗൃഹരത്നമാലിനീം
തസ്ഥൗ ഹനൂമാൻ പവനാത്മജഃ കപിഃ ॥ **5.54.43** ॥ 2241

സ രാക്ഷസാംസ്താൻ സുബഹൂംശ്ച ഹത്വാ
വനം ച ഭങ്ക്ത്വാ ബഹുപാദപം തത്।
വിസൃജ്യ രക്ഷോഭവനേഷു ചാഗ്നിം
ജഗാമ രാമം മനസാ മഹാത്മാ ॥ **5.54.44** ॥ 2242

തതസ്തു തം വാനരവീരമുഖ്യം
മഹാബലം മാരുതതുൽയവേഗം।
മഹാമതിം വായുസുതം വരിഷ്ഠം
പ്രതുഷ്ടുവുർദേവഗണാശ്ച സർവേ ॥ **5.54.45** ॥ 2243

ദേവാശ്ച സർവേ മുനിപുംഗവാശ്ച
ഗന്ധർവവിദ്യാധരപന്നഗാശ്ച।
ഭൂതാനി സർവാണി മഹാന്തി തത്ര
ജഗ്മുഃ പരാം പ്രീതിമതുൽയരൂപാം ॥ **5.54.46** ॥ 2244

ഭക്ത്വാ വനം മഹാതേജാ
ഹത്വാ രക്ഷാംസി സംയുഗേ।
ദഗ്ധ്വാ ലങ്കാപുരീം ഭീമാം
രരാജ സ മഹാകപിഃ ॥ **5.54.47** ॥ 2245

ഗൃഹാഗ്ര്യശൃംഗാഗ്രതലേ വിചിത്രേ
പ്രതിഷ്ഠിതോ വാനരരാജസിംഹഃ।
പ്രദീപ്തലാംഗൂലകൃതാർചിമാലീ
വ്യരാജതാദിത്യ ഇവാർചിമാലീ ॥ **5.54.48** ॥ 2246

ലങ്കാം സമസ്താം സമ്പീഡ്യ
ലാംഗൂലാഗ്നിം മഹാകപിഃ।
നിർവാപയാമാസ തദാ
സമുദ്രേ ഹരിപുംഗവഃ ॥ **5.54.49** ॥ 2247

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ।
ദൃഷ്ട്വാ ലങ്കാം പ്രദഗ്ധാം താം
വിസ്മയം പരമം ഗതാഃ ॥ **5.54.50** ॥ 2248

തം ദൃഷ്ട്വാ വാനരശ്രേഷ്ഠം
ഹനൂമന്തം മഹാകപിം।
കാലാഗ്നിരിതി സഞ്ചിന്ത്യ
സർവഭൂതാനി തത്രസുഃ ॥ **5.54.51** ॥ 2249

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുഃ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സീതാവിനാശാശങ്കയാ ഹനുമതശ്ചിന്താ തസ്യാ നിവാരണം ച

സന്ദീപ്യമാനാം വിത്രസ്താം
ത്രസ്തരക്ഷോഗണാം പുരീം ।
അവേക്ഷ്യ ഹനുമാൻ ലങ്കാം
ചിന്തയാമാസ വാനരഃ ॥ **5.55.1** ॥ 2250

തസ്യാഭൂത് സുമഹാംസ്ത്രാസഃ
കുത്സാ ചാത്മൻയജായത ।
ലങ്കാം പ്രദഹതാ കർമ
കിംസ്വിത് കൃതമിദം മയാ ॥ **5.55.2** ॥ 2251

ധൻയാഃ ഖലു മഹാത്മാനോ
യേ ബുദ്ധ്യാ കോപമുത്ഥിതം ।
നിരുന്ധന്തി മഹാത്മാനോ
ദീപ്തമഗ്നിമിവാംഭസാ ॥ **5.55.3** ॥ 2252

ക്രുദ്ധഃ പാപം ന കുർയാത് കഃ
ക്രുദ്ധോ ഹൻയാദ് ഗുരൂനപി ।
ക്രുദ്ധഃ പരുഷയാ വാചാ
നരഃ സാധൂനധിക്ഷിപേത് ॥ **5.55.4** ॥ 2253

വാച്യാവാച്യം പ്രകുപിതോ
ന വിജാനാതി കർഹിചിത്।
നാകാർയമസ്തി ക്രുദ്ധസ്യ
നാവാച്യം വിദ്യതേ ക്വചിത് ॥ **5.55.5** ॥ 2254

യഃ സമുത്പതിതം ക്രോധം
ക്ഷമയൈവ നിരസ്യതി।
യഥോരഗസ്ത്വചം ജീർണാം
സ വൈ പുരുഷ ഉച്യതേ ॥ **5.55.6** ॥ 2255

ധിഗസ്തു മാം സുദുർബുദ്ധിം
നിർലജ്ജം പാപകൃത്തമം।
അചിന്തയിത്വാ താം സീതാ -
മഗ്നിദം സ്വാമിഘാതകം ॥ **5.55.7** ॥ 2256

യദി ദഗ്ധാ ത്വിയം സർവാ
നൂനമാർയാപി ജാനകീ।
ദഗ്ധാ തേന മയാ ഭർതു -
ർഹതം കാർയമജാനതാ ॥ **5.55.8** ॥ 2257

യദർഥമയമാരംഭ -
സ്തത്കാർയമവസാദിതം।
മയാ ഹി ദഹതാ ലങ്കാം
ന സീതാ പരിരക്ഷിതാ ॥ **5.55.9** ॥ 2258

ഈഷത്കാർയമിദം കാർയം
കൃതമാസീന്ന സംശയഃ।
തസ്യ ക്രോധാഭിഭൂതേന
മയാ മൂലക്ഷയഃ കൃതഃ ॥ **5.55.10** ॥ 2259

വിനഷ്ടാ ജാനകീ വ്യക്തം
ന ഹ്യദഗ്ധഃ പ്രദൃശ്യതേ।
ലങ്കായാഃ കശ്ചിദുദ്ദേശഃ
സർവാ ഭസ്മീകൃതാ പുരീ ॥ **5.55.11** ॥ 2260

യദി തദ്വിഹതം കാർയം
മയാ പ്രജ്ഞാവിപർയയാത്।
ഇഹൈവ പ്രാണസംൻയാസോ
മമാപി ഹ്യദ്യ രോചതേ ॥ **5.55.12** ॥ 2261

കിമഗ്നൗ നിപതാമ്യദ്യ
ആഹോസ്വിദ് വഡവാമുഖേ।
ശരീരമിഹ സത്ത്വാനാം
ദദ്മി സാഗരവാസിനാം ॥ **5.55.13** ॥ 2262

കഥം നു ജീവതാ ശക്യോ
മയാ ദ്രഷ്ടും ഹരീശ്വരഃ।
തൗ വാ പുരുഷശാർദൂലൗ
കാർയസർവസ്വഘാതിനാ ॥ **5.55.14** ॥ 2263

മയാ ഖലു തദേവേദം
രോഷദോഷാത് പ്രദർശിതം।
പ്രഥിതം ത്രിഷു ലോകേഷു
കപിത്വമനവസ്ഥിതം ॥ **5.55.15** ॥ 2264

ധിഗസ്തു രാജസം ഭാവ -
മനീശമനവസ്ഥിതം।
ഈശ്വരേണാപി യദ് രാഗാ -
ൻമയാ സീതാ ന രക്ഷിതാ ॥ **5.55.16** ॥ 2265

വിനഷ്ടായാം തു സീതായാം
താവുഭൗ വിനശിഷ്യതഃ।
തയോർവിനാശേ സുഗ്രീവഃ
സബന്ധുർവിനശിഷ്യതി ॥ **5.55.17** ॥ 2266

ഏതദേവ വചഃ ശ്രുത്വാ
ഭരതോ ഭ്രാതൃവത്സലഃ।
ധർമാത്മാ സഹശത്രുഘ്നഃ
കഥം ശക്ഷ്യതി ജീവിതും ॥ **5.55.18** ॥ 2267

ഇക്ഷ്വാകുവംശേ ധർമിഷ്ഠേ
ഗതേ നാശമസംശയം।
ഭവിഷ്യന്തി പ്രജാഃ സർവാഃ
ശോകസന്താപപീഡിതാഃ ॥ **5.55.19** ॥ 2268

തദഹം ഭാഗ്യരഹിതോ
ലുപ്തധർമാർഥസംഗ്രഹഃ।
രോഷദോഷപരീതാത്മാ
വ്യക്തം ലോകവിനാശനഃ ॥ **5.55.20** ॥ 2269

ഇതി ചിന്തയതസ്തസ്യ
നിമിത്താന്യുപപേദിരേ।
പൂർവമപ്യുപലബ്ധാനി
സാക്ഷാത് പുനരചിന്തയത് ॥ **5.55.21** ॥ 2270

അഥ വാ ചാരുസർവാംഗീ
രക്ഷിതാ സ്വേന തേജസാ।
ന നശിഷ്യതി കൽയാണീ
നാഗ്നിരഗ്നൗ പ്രവർതതേ ॥ **5.55.22** ॥ 2271

നഹി ധർമാത്മനസ്തസ്യ
ഭാർയാമമിതതേജസഃ।
സ്വചരിത്രാഭിഗുപ്താം താം
സ്പ്രഷ്ടുമർഹതി പാവകഃ ॥ **5.55.23** ॥ 2272

നൂനം രാമപ്രഭാവേണ
വൈദേഹ്യാഃ സുകൃതേന ച।
യൻമാം ദഹനകർമായം
നാദഹദ്ധവ്യവാഹനഃ ॥ **5.55.24** ॥ 2273

ത്രയാണാം ഭരതാദീനാം
ഭ്രാത്രൂണാം ദേവതാ ച യാ।
രാമസ്യ ച മനഃകാന്താ
സാ കഥം വിനശിഷ്യതി ॥ **5.55.25** ॥ 2274

യദ് വാ ദഹനകർമായം
സർവത്ര പ്രഭുരവ്യയഃ।
ന മേ ദഹതി ലാംഗൂലം
കഥമാർയാം പ്രധക്ഷ്യതി ॥ **5.55.26** ॥ 2275

പുനശ്ചാചിന്തയത് തത്ര
ഹനൂമാൻ വിസ്മിതസ്തദാ।
ഹിരൺയനാഭസ്യ ഗിരേ -
ർജലമധ്യേ പ്രദർശനം ॥ **5.55.27** ॥ 2276

തപസാ സത്യവാക്യേന
അനൻയത്വാച്ച ഭർതരി।
അസൗ വിനിർദഹേദഗ്നിം
ന താമഗ്നിഃ പ്രധക്ഷ്യതി ॥ **5.55.28** ॥ 2277

സ തഥാ ചിന്തയംസ്തത്ര
ദേവ്യാ ധർമപരിഗ്രഹം।
ശുശ്രാവ ഹനുമാംസ്തത്ര
ചാരണാനാം മഹാത്മനാം ॥ **5.55.29** ॥ 2278

അഹോ ഖലു കൃതം കർമ
ദുർവിഗാഹം ഹനൂമതാ।
അഗ്നിം വിസൃജതാ തീക്ഷ്ണം
ഭീമം രാക്ഷസസദ്മനി ॥ **5.55.30** ॥ 2279

പ്രപലായിതരക്ഷഃ സ്ത്രീ -
ബാലവൃദ്ധസമാകുലാ।
ജനകോലാഹലാധ്മാതാ
ക്രന്ദന്തീവാദ്രികന്ദരൈഃ ॥ **5.55.31** ॥ 2280

ദഗ്ധേയം നഗരീ ലങ്കാ
സാട്ടപ്രാകാരതോരണാ।
ജാനകീ ന ച ദഗ്ധേതി
വിസ്മയോഽദ്ഭുത ഏവ നഃ ॥ **5.55.32** ॥ 2281

ഇതി ശുശ്രാവ ഹനുമാൻ
വാചം താമമൃതോപമാം।
ബഭൂവ ചാസ്യ മനസോ
ഹർഷസ്തത്കാലസംഭവഃ ॥ **5.55.33** ॥ 2282

സ നിമിത്തൈശ്ച ദൃഷ്ടാർഥൈഃ
കാരണൈശ്ച മഹാഗുണൈഃ।
ഋഷിവാക്യൈശ്ച ഹനുമാ -
നഭവത് പ്രീതമാനസഃ ॥ **5.55.34** ॥ 2283

തതഃ കപിഃ പ്രാപ്തമനോരഥാർഥ -
സ്താമക്ഷതാം രാജസുതാം വിദിത്വാ।
പ്രത്യക്ഷതസ്താം പുനരേവ ദൃഷ്ട്വാ
പ്രതിപ്രയാണായ മതിം ചകാര ॥ **5.55.35** ॥ 2284

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

പുനഃ സീതാം സമാലോക്യ ഹനുമതോ ലങ്കാതോ നിവർതനം തേന സമുദ്രസ്യ ലംഗനം ച

തതസ്തു ശിംശപാമൂലേ
ജാനകീം പർയവസ്ഥിതാം ।
അഭിവാദ്യാബ്രവീദ് ദിഷ്ട്യാ
പശ്യാമി ത്വാമിഹാക്ഷതാം ॥ **5.56.1** ॥ 2285

തതസ്തം പ്രസ്ഥിതം സീതാ
വീക്ഷമാണാ പുനഃ പുനഃ ।
ഭർതുഃ സ്നേഹാൻവിതാ വാക്യം
ഹനൂമന്തമഭാഷത ॥ **5.56.2** ॥ 2286

യദി ത്വം മൻയസേ താത
വസൈകാഹമിഹാനഘ ।
ക്വചിത് സുസംവൃതേ ദേശേ
വിശ്രാന്തഃ ശ്വോ ഗമിഷ്യസി ॥ **5.56.3** ॥ 2287

മമ ചൈവാൽപഭാഗ്യായാഃ
സാന്നിധ്യാത് തവ വാനര ।
ശോകസ്യാസ്യാപ്രമേയസ്യ
മുഹൂർതം സ്യാദപി ക്ഷയഃ ॥ **5.56.4** ॥ 2288

ഗതേ ഹി ഹരിശാർദൂല
പുനഃ സമ്പ്രാപ്തയേ ത്വയി।
പ്രാണേഷ്വപി ന വിശ്വാസോ
മമ വാനരപുംഗവ ॥ **5.56.5** ॥ 2289

അദർശനം ച തേ വീര
ഭൂയോ മാം ദാരയിഷ്യതി।
ദുഃഖാദ് ദുഃഖതരം പ്രാപ്തം
ദുർമനഃശോകകർശിതാം ॥ **5.56.6** ॥ 2290

അയം ച വീര സന്ദേഹ -
സ്തിഷ്ഠതീവ മമാഗ്രതഃ।
സുമഹത്സു സഹായേഷു
ഹർയൃക്ഷേഷു മഹാബലഃ ॥ **5.56.7** ॥ 2291

കഥം നു ഖലു ദുഷ്പാരം
സന്തരിഷ്യതി സാഗരം।
താനി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനി
തൗ വാ നരവരാത്മജൗ ॥ **5.56.8** ॥ 2292

ത്രയാണാമേവ ഭൂതാനാം
സാഗരസ്യാപി ലംഘനേ।
ശക്തിഃ സ്യാദ് വൈനതേയസ്യ
തവ വാ മാരുതസ്യ വാ ॥ **5.56.9** ॥ 2293

തദത്ര കാർയനിർബന്ധേ
സമുത്പന്നേ ദുരാസദേ।
കിം പശ്യസി സമാധാനം
ത്വം ഹി കാർയവിശാരദഃ ॥ **5.56.10** ॥ 2294

കാമമസ്യ ത്വമേവൈകഃ
കാർയസ്യ പരിസാധനേ।
പർയാപ്തഃ പരവീരഘ്ന
യശസ്യസ്തേ ഫലോദയഃ ॥ **5.56.11** ॥ 2295

ബലൈസ്തു സങ്കുലാം കൃത്വാ
ലങ്കാം പരബലാർദനഃ।
മാം നയേദ് യദി കാകുത്സ്ഥ -
സ്തത് തസ്യ സദൃശം ഭവേത് ॥ **5.56.12** ॥ 2296

തദ് യഥാ തസ്യ വിക്രാന്ത -
മനുരൂപം മഹാത്മനഃ।
ഭവത്യാഹവശൂരസ്യ
തഥാ ത്വമുപപാദയ ॥ **5.56.13** ॥ 2297

തദർഥോപഹിതം വാക്യം
പ്രശ്രിതം ഹേതുസംഹിതം।
നിശമ്യ ഹനുമാൻ വീരോ
വാക്യമുത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.56.14** ॥ 2298

ദേവി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനാ -
മീശ്വരഃ പ്ലവതാം വരഃ।
സുഗ്രീവഃ സത്ത്വസമ്പന്ന -
സ്തവാർഥേ കൃതനിശ്ചയഃ ॥ **5.56.15** ॥ 2299

സ വാനരസഹസ്രാണാം
കോടീഭിരഭിസംവൃതഃ।
ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി വൈദേഹി
സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗാധിപഃ ॥ **5.56.16** ॥ 2300

തൗ ച വീരൗ നരവരൗ
സഹിതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ।
ആഗമ്യ നഗരീം ലങ്കാം
സായകൈർവിധമിഷ്യതഃ ॥ **5.56.17** ॥ 2301

സഗണം രാക്ഷസം ഹത്വാ
നചിരാദ് രഘുനന്ദനഃ।
ത്വാമാദായ വരാരോഹേ
സ്വാം പുരീം പ്രതി യാസ്യതി ॥ **5.56.18** ॥ 2302

സമാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ
ഭവ ത്വം കാലകാങ്ക്ഷിണീ।
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി രാമേണ
നിഹതം രാവണം രണേ ॥ **5.56.19** ॥ 2303

നിഹതേ രാക്ഷസേന്ദ്രേ ച
സപുത്രാമാത്യബാന്ധവേ।
ത്വം സമേഷ്യസി രാമേണ
ശശാങ്കേനേവ രോഹിണീ ॥ **5.56.20** ॥ 2304

ക്ഷിപ്രമേഷ്യതി കാകുത്സ്ഥോ
ഹർയൃക്ഷപ്രവരൈർയുതഃ।
യസ്തേ യുധി വിജിത്യാരീൻ
ശോകം വ്യപനയിഷ്യതി ॥ **5.56.21** ॥ 2305

ഏവമാശ്വാസ്യ വൈദേഹീം
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ഗമനായ മതിം കൃത്വാ
വൈദേഹീമഭ്യവാദയത് ॥ **5.56.22** ॥ 2306

രാക്ഷസാൻ പ്രവരാൻ ഹത്വാ
നാമ വിശ്രാവ്യ ചാത്മനഃ।
സമാശ്വാസ്യ ച വൈദേഹീം
ദർശയിത്വാ പരം ബലം ॥ **5.56.23** ॥ 2307

നഗരീമാകുലാം കൃത്വാ
വഞ്ചയിത്വാ ച രാവണം।
ദർശയിത്വാ ബലം ഘോരം
വൈദേഹീമഭിവാദ്യ ച ॥ **5.56.24** ॥ 2308

പ്രതിഗന്തും മനശ്ചക്രേ
പുനർമധ്യേന സാഗരം।
തതഃ സ കപിശാർദൂലഃ
സ്വാമിസന്ദർശനോത്സുകഃ ॥ **5.56.25** ॥ 2309

ആരുരോഹ ഗിരിശ്രേഷ്ഠ -
മരിഷ്ടമരിമർദനഃ।
തുംഗപദ്മകജുഷ്ടാഭി -
ർനീലാഭിർവനരാജിഭിഃ ॥ **5.56.26** ॥ 2310

സോത്തരീയമിവാംഭോദൈഃ
ശൃംഗാന്തരവിലംബിഭിഃ।
ബോധ്യമാനമിവ പ്രീത്യാ
ദിവാകരകരൈഃ ശുഭൈഃ ॥ **5.56.27** ॥ 2311

ഉൻമിഷന്തമിവോദ്ധൂതൈ -
ർലോചനൈരിവ ധാതുഭിഃ।
തോയൗഘനിഃസ്വനൈർമന്ദ്രൈഃ
പ്രാധീതമിവ പർവതം ॥ **5.56.28** ॥ 2312

പ്രഗീതമിവ വിസ്പഷ്ടം
നാനാപ്രസ്രവണസ്വനൈഃ।
ദേവദാരുഭിരുദ്ധൂതൈ -
രൂർധ്വബാഹുമിവ സ്ഥിതം ॥ **5.56.29** ॥ 2313

പ്രപാതജലനിർഘോഷൈഃ
പ്രാക്രുഷ്ടമിവ സർവതഃ।
വേപമാനമിവ ശ്യാമൈഃ
കമ്പമാനൈഃ ശരദ്വനൈഃ ॥ **5.56.30** ॥ 2314

വേണുഭിർമാരുതോദ്ധൂതൈഃ
കൂജന്തമിവ കീചകൈഃ।
നിഃശ്വസന്തമിവാമർഷാദ്
ഘോരൈരാശീവിഷോത്തമൈഃ ॥ **5.56.31** ॥ 2315

നീഹാരകൃതഗംഭീരൈ -
ർധ്യായന്തമിവ ഗഹ്വരൈഃ।
മേഘപാദനിഭൈഃ പാദൈഃ
പ്രക്രാന്തമിവ സർവതഃ ॥ **5.56.32** ॥ 2316

ജൃംഭമാണമിവാകാശേ
ശിഖരൈരഭ്രമാലിഭിഃ।
കൂടൈശ്ച ബഹുധാ കീർണം
ശോഭിതം ബഹുകന്ദരൈഃ ॥ **5.56.33** ॥ 2317

സാലതാലൈശ്ച കർണൈശ്ച
വംശൈശ്ച ബഹുഭിർവൃതം।
ലതാവിതാനൈർവിതതൈഃ
പുഷ്പവദ്ഭിരലങ്കൃതം ॥ **5.56.34** ॥ 2318

നാനാമൃഗഗണൈഃ കീർണം
ധാതുനിഷ്യന്ദഭൂഷിതം।
ബഹുപ്രസ്രവണോപേതം
ശിലാസഞ്ചയസങ്കടം ॥ **5.56.35** ॥ 2319

മഹർഷിയക്ഷഗന്ധർവ -
കിന്നരോരഗസേവിതം।
ലതാപാദപസംബാധം
സിംഹാധിഷ്ഠിതകന്ദരം ॥ **5.56.36** ॥ 2320

വ്യാഘ്രാദിഭിഃ സമാകീർണം
സ്വാദുമൂലഫലദ്രുമം।
ആരുരോഹാനിലസുതഃ
പർവതം പ്ലവഗോത്തമഃ ॥ **5.56.37** ॥ 2321

രാമദർശനശീഘ്രേണ
പ്രഹർഷേണാഭിചോദിതഃ।
തേന പാദതലാക്രാന്താ
രമ്യേഷു ഗിരിസാനുഷു ॥ **5.56.38** ॥ 2322

സഘോഷാഃ സമശീർയന്ത
ശിലാശ്ചൂർണീകൃതാസ്തതഃ।
സ തമാരുഹ്യ ശൈലേന്ദ്രം
വ്യവർധത മഹാകപിഃ ॥ **5.56.39** ॥ 2323

ദക്ഷിണാദുത്തരം പാരം
പ്രാർഥയൻ ലവണാംഭസഃ।
അധിരുഹ്യ തതോ വീരഃ
പർവതം പവനാത്മജഃ ॥ **5.56.40** ॥ 2324

ദദർശ സാഗരം ഭീമം
ഭീമോരഗനിഷേവിതം।
സ മാരുത ഇവാകാശം
മാരുതസ്യാത്മസംഭവഃ ॥ **5.56.41** ॥ 2325

പ്രപേദേ ഹരിശാർദൂലോ
ദക്ഷിണാദുത്തരാം ദിശം।
സ തദാ പീഡിതസ്തേന
കപിനാ പർവതോത്തമഃ ॥ **5.56.42** ॥ 2326

രരാസ വിവിധൈർഭൂതൈഃ
പ്രാവിശദ് വസുധാതലം।
കമ്പമാനൈശ്ച ശിഖരൈഃ
പതദ്ഭിരപി ച ദ്രുമൈഃ ॥ **5.56.43** ॥ 2327

തസ്യോരുവേഗോൻമഥിതാഃ
പാദപാഃ പുഷ്പശാലിനഃ।
നിപേതുർഭൂതലേ ഭഗ്നാഃ
ശക്രായുധഹതാ ഇവ ॥ **5.56.44** ॥ 2328

കന്ദരോദരസംസ്ഥാനാം
പീഡിതാനാം മഹൗജസാം।
സിംഹാനാം നിനദോ ഭീമോ
നഭോ ഭിന്ദൻ ഹി ശുശ്രുവേ ॥ **5.56.45** ॥ 2329

ത്രസ്തവ്യാവിദ്ധവസനാ
വ്യാകുലീകൃതഭൂഷണാഃ।
വിദ്യാധര്യഃ സമുത്പേതുഃ
സഹസാ ധരണീധരാത് ॥ **5.56.46** ॥ 2330

അതിപ്രമാണാ ബലിനോ
ദീപ്തജിഹ്വാ മഹാവിഷാഃ।
നിപീഡിതശിരോഗ്രീവാ
വ്യവേഷ്ടന്ത മഹാഹയഃ ॥ **5.56.47** ॥ 2331

കിന്നരോരഗഗന്ധർവ -
യക്ഷവിദ്യാധരാസ്തഥാ।
പീഡിതം തം നഗവരം
ത്യക്ത്വാ ഗഗനമാസ്ഥിതാഃ ॥ **5.56.48** ॥ 2332

സ ച ഭൂമിധരഃ ശ്രീമാൻ
ബലിനാ തേന പീഡിതഃ।
സവൃക്ഷശിഖരോദഗ്രഃ
പ്രവിവേശ രസാതലം ॥ **5.56.49** ॥ 2333

ദശയോജനവിസ്താര -
സ്ത്രിംശദ്യോജനമുച്ഛ്രിതഃ।
ധരണ്യാം സമതാം യാതഃ
സ ബഭൂവ ധരാധരഃ ॥ **5.56.50** ॥ 2334

സ ലിലംഘയിഷുർഭീമം
സലീലം ലവണാർണവം।
കൽലോലാസ്ഫാലവേലാന്ത -
മുത്പപാത നഭോ ഹരിഃ ॥ **5.56.51** ॥ 2335

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സമുദ്രമുൽലംഘ്യ ഹനുമതോ ജാംബവദംഗദപ്രഭൃതിഭിഃ സുഹൃദ്ഭിഃ സഹ സമാഗമഃ

ആപ്ലുത്യ ച മഹാവേഗഃ
പക്ഷവാനിവ പർവതഃ ।
ഭുജംഗയക്ഷഗന്ധർവ -
പ്രബുദ്ധകമലോത്പലം ॥ **5.57.1** ॥ 2336

സ ചന്ദ്രകുമുദം രമ്യം
സാർകകാരണ്ഡവം ശുഭം ।
തിഷ്യശ്രവണകാദംബ -
മത്സ്യൈവലശാദ്വലം ॥ **5.57.2** ॥ 2337

പുനർവസുമഹാമീനം
ലോഹിതാംഗമഹാഗ്രഹം ।
ഐരാവതമഹാദ്വീപം
സ്വാതീഹംസവിലാസിതം ॥ **5.57.3** ॥ 2338

വാതസംഘാതജാലോർമി -
ചന്ദ്രാംശുശിശിരാംബുമത് ।
ഹനൂമാനപരിശ്രാന്തഃ
പുപ്ലുവേ ഗഗനാർണവം ॥ **5.57.4** ॥ 2339

ഗ്രസമാന ഇവാകാശം
താരാധിപമിവോൽലിഖൻ।
ഹരന്നിവ സനക്ഷത്രം
ഗഗനം സാർകമണ്ഡലം ॥ **5.57.5** ॥ 2340

അപാരമപരിശ്രാന്ത -
ശ്ചാംബുധിം സമഗാഹത।
ഹനൂമാൻ മേഘജാലാനി
വികർഷന്നിവ ഗച്ഛതി ॥ **5.57.6** ॥ 2341

പാണ്ഡുരാരുണവർണാനി
നീലമാഞ്ജിഷ്ഠകാനി ച।
ഹരിതാരുണവർണാനി
മഹാഭ്രാണി ചകാശിരേ ॥ **5.57.7** ॥ 2342

പ്രവിശന്നഭ്രജാലാനി
നിഷ്ക്രമംശ്ച പുനഃ പുനഃ।
പ്രകാശശ്ചാപ്രകാശശ്ച
ചന്ദ്രമാ ഇവ ദൃശ്യതേ ॥ **5.57.8** ॥ 2343

വിവിധാഭ്രഘനാപന്ന -
ഗോചരോ ധവലാംബരഃ।
ദൃശ്യാദൃശ്യതനുർവീര -
സ്തഥാ ചന്ദ്രായതേഽംബരേ ॥ **5.57.9** ॥ 2344

താർക്ഷ്യായമാണോ ഗഗനേ
സ ബഭൗ വായുനന്ദനഃ।
ദാരയൻ മേഘവൃന്ദാനി
നിഷ്പതംശ്ച പുനഃ പുനഃ ॥ **5.57.10** ॥ 2345

നദൻ നാദേന മഹതാ
മേഘസ്വനമഹാസ്വനഃ।
പ്രവരാൻ രാക്ഷസാൻ ഹത്വാ
നാമ വിശ്രാവ്യ ചാത്മനഃ ॥ **5.57.11** ॥ 2346

ആകുലാം നഗരീം കൃത്വാ
വ്യഥയിത്വാ ച രാവണം।
അർദയിത്വാ മഹാവീരാൻ
വൈദേഹീമഭിവാദ്യ ച ॥ **5.57.12** ॥ 2347

ആജഗാമ മഹാതേജാഃ
പുനർമധ്യേന സാഗരം।
പർവതേന്ദ്രം സുനാഭം ച
സമുപസ്പൃശ്യ വീർയവാൻ ॥ **5.57.13** ॥ 2348

ജ്യാമുക്ത ഇവ നാരാചോ
മഹാവേഗോഽഭ്യുപാഗമത്।
സ കിഞ്ചിദാരാത് സമ്പ്രാപ്തഃ
സമാലോക്യ മഹാഗിരിം ॥ **5.57.14** ॥ 2349

മഹേന്ദ്രം മേഘസങ്കാശം
നനാദ സ മഹാകപിഃ।
സ പൂരയാമാസ കപി -
ർദിശോ ദശ സമന്തതഃ ॥ **5.57.15** ॥ 2350

നദൻ നാദേന മഹതാ
മേഘസ്വനമഹാസ്വനഃ।
സ തം ദേശമനുപ്രാപ്തഃ
സുഹൃദ്ദർശനലാലസഃ ॥ **5.57.16** ॥ 2351

നനാദ സുമഹാനാദം
ലാംഗൂലം ചാപ്യകമ്പയത്।
തസ്യ നാനദ്യമാനസ്യ
സുപർണാചരിതേ പഥി ॥ **5.57.17** ॥ 2352

ഫലതീവാസ്യ ഘോഷേണ
ഗഗനം സാർകമണ്ഡലം।
യേ തു തത്രോത്തരേ കൂലേ
സമുദ്രസ്യ മഹാബലാഃ ॥ **5.57.18** ॥ 2353

പൂർവം സംവിഷ്ഠിതാഃ ശൂരാ
വായുപുത്രദിദൃക്ഷവഃ।
മഹതോ വായുനുന്നസ്യ
തോയദസ്യേവ നിഃസ്വനം।
ശുശ്രുവുസ്തേ തദാ ഘോഷ -
മൂരുവേഗം ഹനൂമതഃ ॥ **5.57.19** ॥ 2354

തേ ദീനമനസഃ സർവേ
ശുശ്രുവുഃ കാനനൗകസഃ।
വാനരേന്ദ്രസ്യ നിർഘോഷം
പർജന്യനിനദോപമം ॥ **5.57.20** ॥ 2355

നിശമ്യ നദതോ നാദം
വാനരാസ്തേ സമന്തതഃ।
ബഭൂവുരുത്സുകാഃ സർവേ
സുഹൃദ്ദർശനകാങ്ക്ഷിണഃ ॥ **5.57.21** ॥ 2356

ജാംബവാൻ സ ഹരിശ്രേഷ്ഠഃ
പ്രീതിസംഹൃഷ്ടമാനസഃ।

ഉപാമന്തർയ ഹരീൻ സർവാ -
നിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **5.57.22** ॥ 2357

സർവഥാ കൃതകാർയോഽസൗ
ഹനൂമാൻ നാത്ര സംശയഃ ।
ന ഹ്യസ്യാകൃതകാർയസ്യ
നാദ ഏവംവിധോ ഭവേത് ॥ **5.57.23** ॥ 2358

തസ്യ ബാഹൂരുവേഗം ച
നിനാദം ച മഹാത്മനഃ ।
നിശമ്യ ഹരയോ ഹൃഷ്ടാഃ
സമുത്പേതുർയതസ്തതഃ ॥ **5.57.24** ॥ 2359

തേ നഗാഗ്രാന്നഗാഗ്രാണി
ശിഖരാച്ഛിഖരാണി ച ।
പ്രഹൃഷ്ടാഃ സമപദ്യന്ത
ഹനൂമന്തം ദിദൃക്ഷവഃ ॥ **5.57.25** ॥ 2360

തേ പ്രീതാഃ പാദപാഗ്രേഷു
ഗൃഹ്യ ശാഖാമവസ്ഥിതാഃ ।
വാസാംസി ച പ്രകാശാനി
സമാവിധ്യന്ത വാനരാഃ ॥ **5.57.26** ॥ 2361

ഗിരിഗഹ്വരസംലീനോ
യഥാ ഗർജതി മാരുതഃ ।
ഏവം ജഗർജ ബലവാൻ
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ ॥ **5.57.27** ॥ 2362

തമഭ്രഘനസങ്കാശ -
മാപതന്തം മഹാകപിം ।

ദൃഷ്ട്വാ തേ വാനരാഃ സർവേ
തസ്ഥുഃ പ്രാഞ്ജലയസ്തദാ ॥ **5.57.28** ॥ 2363

തതസ്തു വേഗവാൻ വീരോ
ഗിരേർഗിരിനിഭഃ കപിഃ।
നിപപാത ഗിരേസ്തസ്യ
ശിഖരേ പാദപാകുലേ ॥ **5.57.29** ॥ 2364

ഹർഷേണാപൂർയമാണോഽസൗ
രമ്യേ പർവതനിർഝരേ।
ഛിന്നപക്ഷ ഇവാകാശാത്
പപാത ധരണീധരഃ ॥ **5.57.30** ॥ 2365

തതസ്തേ പ്രീതമനസഃ
സർവേ വാനരപുംഗവാഃ।
ഹനൂമന്തം മഹാത്മാനം
പരിവാർയോപതസ്ഥിരേ ॥ **5.57.31** ॥ 2366

പരിവാര്യ ച തേ സർവേ
പരാം പ്രീതിമുപാഗതാഃ।
പ്രഹൃഷ്ടവദനാഃ സർവേ
തമാഗതമുപാഗമൻ ॥ **5.57.32** ॥ 2367

ഉപായനാനി ചാദായ
മൂലാനി ച ഫലാനി ച।
പ്രത്യർചയൻ ഹരിശ്രേഷ്ഠം
ഹരയോ മാരുതാത്മജം ॥ **5.57.33** ॥ 2368

വിനേദുർമുദിതാഃ കേചിത്
കേചിത് കിലകിലാം തഥാ।

ഹൃഷ്ടാഃ പാദപശാഖാശ്ച
ആനിൻയുർവാനരർഷഭാഃ ॥ **5.57.34** ॥ 2369

ഹനൂമാംസ്തു ഗുരൂൻ വൃദ്ധാ -
ഞ്ജാംബവത്പ്രമുഖാംസ്തദാ ।
കുമാരമംഗദം ചൈവ
സോഽവന്ദത മഹാകപിഃ ॥ **5.57.35** ॥ 2370

സ താഭ്യാം പൂജിതഃ പൂജ്യഃ
കപിഭിശ്ച പ്രസാദിതഃ ।
ദൃഷ്ടാ ദേവീതി വിക്രാന്തഃ
സങ്ക്ഷേപേണ ൻയവേദയത് ॥ **5.57.36** ॥ 2371

നിഷസാദ ച ഹസ്തേന
ഗൃഹീത്വാ വാലിനഃ സുതം ।
രമണീയേ വനോദ്ദേശേ
മഹേന്ദ്രസ്യ ഗിരേസ്തദാ ॥ **5.57.37** ॥ 2372

ഹനൂമാനബ്രവീത് പൃഷ്ട -
സ്തദാ താൻ വാനരർഷഭാൻ ।
അശോകവനികാസംസ്ഥാ
ദൃഷ്ടാ സാ ജനകാത്മജാ ॥ **5.57.38** ॥ 2373

രക്ഷ്യമാണാ സുഘോരാഭീ
രാക്ഷസീഭിരനിന്ദിതാ ।
ഏകവേണീധരാ ബാലാ
രാമദർശനലാലസാ ॥ **5.57.39** ॥ 2374

ഉപവാസപരിശ്രാന്താ
മലിനാ ജടിലാ കൃശാ ।

തതോ ദൃഷ്ടേതി വചനം
മഹാർഥമമൃതോപമം ॥ **5.57.40** ॥ 2375

നിശമ്യ മാരുതേഃ സർവേ
മുദിതാ വാനരാഭവൻ ।
ക്ഷ്വേഡന്ത്യൻയേ നദന്ത്യൻയേ
ഗർജന്ത്യൻയേ മഹാബലാഃ ॥ **5.57.41** ॥ 2376

ചക്രുഃ കിലകിലാമൻയേ
പ്രതിഗർജന്തി ചാപരേ ।
കേചിദുച്ഛ്രിതലാംഗൂലാഃ
പ്രഹൃഷ്ടാഃ കപികുഞ്ജരാഃ ॥ **5.57.42** ॥ 2377

ആയതാഞ്ചിതദീർഘാണി
ലാംഗൂലാനി പ്രവിവ്യധുഃ ।
അപരേ തു ഹനൂമന്തം
ശ്രീമന്തം വാനരോത്തമം ॥ **5.57.43** ॥ 2378

ആപ്ലുത്യ ഗിരിശൃംഗേഷു
സംസ്പൃശന്തി സ്മ ഹർഷിതാഃ ।
ഉക്തവാക്യം ഹനൂമന്ത -
മംഗദസ്തു തദാബ്രവീത് ॥ **5.57.44** ॥ 2379

സർവേഷാം ഹരിവീരാണാം
മധ്യേ വാചമനുത്തമാം ।
സത്ത്വേ വീർയേ ന തേ കശ്ചിത്
സമോ വാനര വിദ്യതേ ॥ **5.57.45** ॥ 2380

യദവപ്ലുത്യ വിസ്തീർണം
സാഗരം പുനരാഗതഃ ।

ജീവിതസ്യ പ്രദാതാ ന -
സ്ത്വമേകോ വാനരോത്തമ ॥ **5.57.46** ॥ 2381

ത്വത്പ്രസാദാത് സമേഷ്യാമഃ
സിദ്ധാർഥാ രാഘവേണ ഹ ।
അഹോ സ്വാമിനി തേ ഭക്തി -
രഹോ വീർയമഹോ ധൃതിഃ ॥ **5.57.47** ॥ 2382

ദിഷ്ട്യാ ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ദേവീ
രാമപത്നീ യശസ്വിനീ ।
ദിഷ്ട്യാ ത്യക്ഷ്യതി കാകുത്സ്ഥഃ
ശോകം സീതാവിയോഗജം ॥ **5.57.48** ॥ 2383

തതോഽംഗദം ഹനൂമന്തം
ജാംബവന്തം ച വാനരാഃ ।
പരിവാര്യ പ്രമുദിതാ
ഭേജിരേ വിപുലാഃ ശിലാഃ ॥ **5.57.49** ॥ 2384

ഉപവിഷ്ടാ ഗിരേസ്തസ്യ
ശിലാസു വിപുലാസു തേ ।
ശ്രോതുകാമാഃ സമുദ്രസ്യ
ലംഘനം വാനരോത്തമാഃ ॥ **5.57.50** ॥ 2385

ദർശനം ചാപി ലങ്കായാഃ
സീതായാ രാവണസ്യ ച ।
തസ്ഥുഃ പ്രാഞ്ജലയഃ സർവേ
ഹനൂമദ്വദനോൻമുഖാഃ ॥ **5.57.51** ॥ 2386

തസ്ഥൗ തത്രാംഗദഃ ശ്രീമാൻ
വാനരൈർബഹുഭിർവൃതഃ ।

ഉപാസ്യമാനോ വിബുധൈ -
ർദിവി ദേവപതിർയഥാ ॥ **5.57.52** ॥ 2387

ഹനൂമതാ കീർതിമതാ യശസ്വിനാ
തഥാംഗദേനാംഗദബദ്ധബാഹുനാ ।
മുദാ തദാധ്യാസിതമുന്നതം മഹ -
ൻമഹീധരാഗ്രം ജ്വലിതം ശ്രിയാഭവത് ॥ **5.57.53** ॥ 2388

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ജാംബവതാ പൃഷ്ടേന ഹനുമതാ സ്വകീയലങ്കായാത്രാസംബന്ധിസമ്പൂർണവൃത്തസ്യ ശ്രാവണം

തതസ്തസ്യ ഗിരേഃ ശൃംഗേ
മഹേന്ദ്രസ്യ മഹാബലാഃ ।
ഹനുമത്പ്രമുഖാഃ പ്രീതിം
ഹരയോ ജഗ്മുരുത്തമാം ॥ **5.58.1** ॥ 2389

പ്രീതിമത്സൂപവിഷ്ടേഷു
വാനരേഷു മഹാത്മസു ।
തം തതഃ പ്രതിസംഹൃഷ്ടഃ
പ്രീതിയുക്തം മഹാകപിം ॥ **5.58.2** ॥ 2390

ജാംബവാൻ കാർയവൃത്താന്ത -
മപൃച്ഛദനിലാത്മജം ।
കഥം ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ദേവീ
കഥം വാ തത്ര വർതതേ ॥ **5.58.3** ॥ 2391

തസ്യാം ചാപി കഥം വൃത്തഃ
ക്രൂരകർമാ ദശാനനഃ ।
തത്ത്വതഃ സർവമേതന്നഃ
പ്രബ്രൂഹി ത്വം മഹാകപേ ॥ **5.58.4** ॥ 2392

സമ്മാർഗിതാ കഥം ദേവീ
കിം ച സാ പ്രത്യഭാഷത।
ശ്രുതാർഥാശ്ചിന്തയിഷ്യാമോ
ഭൂയഃ കാർയവിനിശ്ചയം ॥ **5.58.5** ॥ 2393

യശ്ചാർഥസ്തത്ര വക്തവ്യോ
ഗതൈരസ്മാഭിരാത്മവാൻ।
രക്ഷിതവ്യം ച യത്തത്ര
തദ് ഭവാൻ വ്യാകരോതു നഃ ॥ **5.58.6** ॥ 2394

സ നിയുക്തസ്തതസ്തേന
സമ്പ്രഹൃഷ്ടതനൂരുഹഃ।
നമസ്യൻ ശിരസാ ദേവ്യൈ
സീതായൈ പ്രത്യഭാഷത ॥ **5.58.7** ॥ 2395

പ്രത്യക്ഷമേവ ഭവതാം
മഹേന്ദ്രാഗ്രാത് ഖമാപ്ലുതഃ।
ഉദധേർദക്ഷിണം പാരം
കാങ്ക്ഷമാണഃ സമാഹിതഃ ॥ **5.58.8** ॥ 2396

ഗച്ഛതശ്ച ഹി മേ ഘോരം
വിഘ്നരൂപമിവാഭവത്।
കാഞ്ചനം ശിഖരം ദിവ്യം
പശ്യാമി സുമനോഹരം ॥ **5.58.9** ॥ 2397

സ്ഥിതം പന്ഥാനമാവൃത്യ
മേനേ വിഘ്നം ച തം നഗം।
ഉപസംഗമ്യ തം ദിവ്യം
കാഞ്ചനം നഗമുത്തമം ॥ **5.58.10** ॥ 2398

കൃതാ മേ മനസാ ബുദ്ധി -
ർഭേത്തവ്യോഽയം മയേതി ച।
പ്രഹതസ്യ മയാ തസ്യ
ലാംഗൂലേന മഹാഗിരേഃ ॥ **5.58.11** ॥ 2399

ശിഖരം സൂർയസങ്കാശം
വ്യശീർയത സഹസ്രധാ।
വ്യവസായം ച തം ബുദ്ധ്വാ
സ ഹോവാച മഹാഗിരിഃ ॥ **5.58.12** ॥ 2400

പുത്രേതി മധുരാം വാണീം
മനഃ പ്രഹ്ലാദയന്നിവ।
പിതൃവ്യം ചാപി മാം വിദ്ധി
സഖായം മാതരിശ്വനഃ ॥ **5.58.13** ॥ 2401

മൈനാകമിതി വിഖ്യാതം
നിവസന്തം മഹോദധൗ।
പക്ഷവന്തഃ പുരാ പുത്ര
ബഭൂവുഃ പർവതോത്തമാഃ ॥ **5.58.14** ॥ 2402

ഛന്ദതഃ പൃഥിവീം ചേരു -
ർബാധമാനാഃ സമന്തതഃ।
ശ്രുത്വാ നഗാനാം ചരിതം
മഹേന്ദ്രഃ പാകശാസനഃ ॥ **5.58.15** ॥ 2403

വജ്രേണ ഭഗവാൻ പക്ഷൗ
ചിച്ഛേദൈഷാം സഹസ്രശഃ।
അഹം തു മോചിതസ്തസ്മാത്
തവ പിത്രാ മഹാത്മനാ ॥ **5.58.16** ॥ 2404

മാരുതേന തദാ വത്സ
പ്രക്ഷിപ്തോ വരുണാലയേ ।
രാഘവസ്യ മയാ സാഹ്യേ
വർതിതവ്യമരിന്ദമ ॥ **5.58.17** ॥ 2405

രാമോ ധർമഭൃതാം ശ്രേഷ്ഠോ
മഹേന്ദ്രസമവിക്രമഃ ।
ഏതച്ഛ്രുത്വാ മയാ തസ്യ
മൈനാകസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **5.58.18** ॥ 2406

കാർയമാവേദ്യ ച ഗിരേ -
രുദ്ധതം വൈ മനോ മമ ।
തേന ചാഹമനുജ്ഞാതോ
മൈനാകേന മഹാത്മനാ ॥ **5.58.19** ॥ 2407

സ ചാപ്യന്തർഹിതഃ ശൈലോ
മാനുഷേണ വപുഷ്മതാ ।
ശരീരേണ മഹാശൈലഃ
ശൈലേന ച മഹോദധൗ ॥ **5.58.20** ॥ 2408

ഉത്തമം ജവമാസ്ഥായ
ശേഷമധ്വാനമാസ്ഥിതഃ ।
തതോഽഹം സുചിരം കാലം
ജവേനാഭ്യഗമം പഥി ॥ **5.58.21** ॥ 2409

തതഃ പശ്യാമ്യഹം ദേവീം
സുരസാം നാഗമാതരം ।
സമുദ്രമധ്യേ സാ ദേവീ
വചനം ചേദമബ്രവീത് ॥ **5.58.22** ॥ 2410

മമ ഭക്ഷ്യഃ പ്രദിഷ്ടസ്ത്വ -
മമരൈർഹരിസത്തമ ।
തതസ്ത്വാം ഭക്ഷയിഷ്യാമി
വിഹിതസ്ത്വം ഹി മേ സുരൈഃ ॥ **5.58.23** ॥ 2411

ഏവമുക്തഃ സുരസയാ
പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രണതഃ സ്ഥിതഃ ।
വിവർണവദനോ ഭൂത്വാ
വാക്യം ചേദമുദീരയം ॥ **5.58.24** ॥ 2412

രാമോ ദാശരഥിഃ ശ്രീമാൻ
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ।
ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
സീതയാ ച പരന്തപഃ ॥ **5.58.25** ॥ 2413

തസ്യ സീതാ ഹൃതാ ഭാർയാ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ।
തസ്യാഃ സകാശം ദൂതോഽഹം
ഗമിഷ്യേ രാമശാസനാത് ॥ **5.58.26** ॥ 2414

കർതുമർഹസി രാമസ്യ
സാഹായ്യം വിഷയേ സതീ ।
അഥവാ മൈഥിലീം ദൃഷ്ട്വാ
രാമം ചാക്ലിഷ്ടകാരിണം ॥ **5.58.27** ॥ 2415

ആഗമിഷ്യാമി തേ വക്ത്രം
സത്യം പ്രതിശൃണോമി തേ ।
ഏവമുക്താ മയാ സാ തു
സുരസാ കാമരൂപിണീ ॥ **5.58.28** ॥ 2416

അബ്രവീന്നാതിവർതേത
കശ്ചിദേഷ വരോ മമ।
ഏവമുക്തഃ സുരസയാ
ദശയോജനമായതഃ ॥ **5.58.29** ॥ 2417

തതോഽർധഗുണവിസ്താരോ
ബഭൂവാഹം ക്ഷണേന തു।
മത്പ്രമാണാധികം ചൈവ
വ്യാദിതം തു മുഖം തയാ ॥ **5.58.30** ॥ 2418

തദ് ദൃഷ്ട്വാ വ്യാദിതം ത്വാസ്യം
ഹ്രസ്വം ഹ്യകരവം പുനഃ।
തസ്മിൻ മുഹൂർതേ ച പുന -
ർബഭൂവാംഗുഷ്ഠസമ്മിതഃ ॥ **5.58.31** ॥ 2419

അഭിപത്യാശു തദ്വക്ത്രം
നിർഗതോഽഹം തതഃ ക്ഷണാത്।
അബ്രവീത് സുരസാ ദേവീ
സ്വേന രൂപേണ മാം പുനഃ ॥ **5.58.32** ॥ 2420

അർഥസിദ്ധ്യൗ ഹരിശ്രേഷ്ഠ
ഗച്ഛ സൗമ്യ യഥാസുഖം।
സമാനയ ച വൈദേഹീം
രാഘവേണ മഹാത്മനാ ॥ **5.58.33** ॥ 2421

സുഖീ ഭവ മഹാബാഹോ
പ്രീതാസ്മി തവ വാനര।
തതോഽഹം സാധുസാധ്വീതി
സർവഭൂതൈഃ പ്രശംസിതഃ ॥ **5.58.34** ॥ 2422

തതോഽന്തരിക്ഷം വിപുലം
പ്ലുതോഽഹം ഗരുഡോ യഥാ।
ഛായാ മേ നിഗൃഹീതാ ച
ന ച പശ്യാമി കിഞ്ചന ॥ **5.58.35** ॥ 2423

സോഽഹം വിഗതവേഗസ്തു
ദിശോ ദശ വിലോകയൻ।
ന കിഞ്ചിത് തത്ര പശ്യാമി
യേന മേ വിഹതാ ഗതിഃ ॥ **5.58.36** ॥ 2424

അഥ മേ ബുദ്ധിരുത്പന്നാ
കിം നാമ ഗമനേ മമ।
ഈദൃശോ വിഘ്ന ഉത്പന്നോ
രൂപമത്ര ന ദൃശ്യതേ ॥ **5.58.37** ॥ 2425

അധോഭാഗേ തു മേ ദൃഷ്ടിഃ
ശോചതഃ പതിതാ തദാ।
തത്രാദ്രാക്ഷമഹം ഭീമാം
രാക്ഷസീം സലിലേശയാം ॥ **5.58.38** ॥ 2426

പ്രഹസ്യ ച മഹാനാദ -
മുക്തോഽഹം ഭീമയാ തയാ।
അവസ്ഥിതമസംഭ്രാന്ത -
മിദം വാക്യമശോഭനം ॥ **5.58.39** ॥ 2427

ക്വാസി ഗന്താ മഹാകായ
ക്ഷുധിതായാ മമേപ്സിതഃ।
ഭക്ഷഃ പ്രീണയ മേ ദേഹം
ചിരമാഹാരവർജിതം ॥ **5.58.40** ॥ 2428

ബാഢമിത്യേവ താം വാണീം
പ്രത്യഗൃഹ്ണാമഹം തതഃ।
ആസ്യപ്രമാണാദധികം
തസ്യാഃ കായമപൂരയം ॥ **5.58.41** ॥ 2429

തസ്യാശ്ചാസ്യം മഹദ് ഭീമം
വർധതേ മമ ഭക്ഷണേ।
ന തു മാം സാ നു ബുബുധേ
മമ വാ വികൃതം കൃതം ॥ **5.58.42** ॥ 2430

തതോഽഹം വിപുലം രൂപം
സങ്ക്ഷിപ്യ നിമിഷാന്തരാത്।
തസ്യാ ഹൃദയമാദായ
പ്രപതാമി നഭഃസ്ഥലം ॥ **5.58.43** ॥ 2431

സാ വിസൃഷ്ടഭുജാ ഭീമാ
പപാത ലവണാംഭസി।
മയാ പർവതസങ്കാശാ
നികൃത്തഹൃദയാ സതീ ॥ **5.58.44** ॥ 2432

ശൃണോമി ഖഗതാനാം ച
വാചഃ സൗമ്യാ മഹാത്മനാം।
രാക്ഷസീ സിംഹികാ ഭീമാ
ക്ഷിപ്രം ഹനുമതാ ഹതാ ॥ **5.58.45** ॥ 2433

താം ഹത്വാ പുനരേവാഹം
കൃത്യമാത്യയികം സ്മരൻ।
ഗത്വാ ച മഹദധ്വാനം
പശ്യാമി നഗമണ്ഡിതം ॥ **5.58.46** ॥ 2434

ദക്ഷിണം തീരമുദധേ -
ർലങ്കാ യത്ര ഗതാ പുരീ।
അസ്തം ദിനകരേ യാതേ
രക്ഷസാം നിലയം പുരീം ॥ **5.58.47** ॥ 2435

പ്രവിഷ്ടോഽഹമവിജ്ഞാതോ
രക്ഷോഭിർഭീമവിക്രമൈഃ।
തത്ര പ്രവിശതശ്ചാപി
കൽപാന്തഘനസപ്രഭാ ॥ **5.58.48** ॥ 2436

അട്ടഹാസം വിമുഞ്ചന്തീ
നാരീ കാപ്യുത്ഥിതാ പുരഃ।
ജിഘ്രാംസന്തീം തതസ്താം തു
ജ്വലദഗ്നിശിരോരുഹാം ॥ **5.58.49** ॥ 2437

സവ്യമുഷ്ടിപ്രഹാരേണ
പരാജിത്യ സുഭൈരവാം।
പ്രദോഷകാലേ പ്രവിശം
ഭീതയാഹം തയോദിതഃ ॥ **5.58.50** ॥ 2438

അഹം ലങ്കാപുരീ വീര
നിർജിതാ വിക്രമേണ തേ।
യസ്മാത് തസ്മാദ് വിജേതാസി
സർവരക്ഷാംസ്യശേഷതഃ ॥ **5.58.51** ॥ 2439

തത്രാഹം സർവരാത്രം തു
വിചരഞ്ജനകാത്മജാം।
രാവണാന്തഃപുരഗതോ
ന ചാപശ്യം സുമധ്യമാം ॥ **5.58.52** ॥ 2440

തതഃ സീതാമപശ്യംസ്തു
രാവണസ്യ നിവേശനേ।
ശോകസാഗരമാസാദ്യ
ന പാരമുപലക്ഷയേ ॥ **5.58.53** ॥ 2441

ശോചതാ ച മയാ ദൃഷ്ടം
പ്രാകാരേണാഭിസംവൃതം।
കാഞ്ചനേന വികൃഷ്ടേന
ഗൃഹോപവനമുത്തമം ॥ **5.58.54** ॥ 2442

സപ്രാകാരമവപ്ലുത്യ
പശ്യാമി ബഹുപാദപം।
അശോകവനികാമധ്യേ
ശിംശപാപാദപോ മഹാൻ ॥ **5.58.55** ॥ 2443

തമാരുഹ്യ ച പശ്യാമി
കാഞ്ചനം കദലീവനം।
അദൂരാച്ഛിംശപാവൃക്ഷാത്
പശ്യാമി വരവർണിനീം ॥ **5.58.56** ॥ 2444

ശ്യാമാം കമലപത്രാക്ഷീ -
മുപവാസകൃശാനനാം।
തദേകവാസഃസംവീതാം
രജോധ്വസ്തശിരോരുഹാം ॥ **5.58.57** ॥ 2445

ശോകസന്താപദീനാംഗീം
സീതാം ഭർതൃഹിതേ സ്ഥിതാം।
രാക്ഷസീഭിർവിരൂപാഭിഃ
ക്രൂരാഭിരഭിസംവൃതാം ॥ **5.58.58** ॥ 2446

മാംസശോണിതഭക്ഷ്യാഭി -
ർവ്യാഘ്രീഭിർഹരിണീം യഥാ।
സാ മയാ രാക്ഷസീമധ്യേ
തർജ്യമാനാ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **5.58.59** ॥ 2447

ഏകവേണീധരാ ദീനാ
ഭർതൃചിന്താപരായണാ।
ഭൂമിശയ്യാ വിവർണാംഗീ
പദ്മിനീവ ഹിമാഗമേ ॥ **5.58.60** ॥ 2448

രാവണാദ് വിനിവൃത്താർഥാ
മർതവ്യേ കൃതനിശ്ചയാ।
കഥഞ്ചിൻമൃഗശാവാക്ഷീ
തൂർണമാസാദിതാ മയാ ॥ **5.58.61** ॥ 2449

താം ദൃഷ്ട്വാ താദൃശീം നാരീം
രാമപത്നീം യശസ്വിനീം।
തത്രൈവ ശിംശപാവൃക്ഷേ
പശ്യന്നഹമവസ്ഥിതഃ ॥ **5.58.62** ॥ 2450

തതോ ഹലഹലാശബ്ദം
കാഞ്ചീനൂപുരമിശ്രിതം।
ശൃണോമ്യധികഗംഭീരം
രാവണസ്യ നിവേശനേ ॥ **5.58.63** ॥ 2451

തതോഽഹം പരമോദ്വിഗ്നഃ
സ്വരൂപം പ്രത്യസംഹരം।
അഹം ച ശിംശപാവൃക്ഷേ
പക്ഷീവ ഗഹനേ സ്ഥിതഃ ॥ **5.58.64** ॥ 2452

തതോ രാവണദാരാശ്ച
രാവണശ്ച മഹാബലഃ।
തം ദേശമനുസമ്പ്രാപ്തോ
യത്ര സീതാഭവത് സ്ഥിതാ ॥ **5.58.65** ॥ 2453

തം ദൃഷ്ട്വാഥ വരാരോഹാ
സീതാ രക്ഷോഗണേശ്വരം।
സങ്കുച്യോരൂ സ്തനൗ പീനൗ
ബാഹുഭ്യാം പരിരഭ്യ ച ॥ **5.58.66** ॥ 2454

വിത്രസ്താം പരമോദ്വിഗ്നാം
വീക്ഷ്യമാണാമിതസ്തതഃ।
ത്രാണം കഞ്ചിദപശ്യന്തീം
വേപമാനാം തപസ്വിനീം ॥ **5.58.67** ॥ 2455

താമുവാച ദശഗ്രീവഃ
സീതാം പരമദുഃഖിതാം।
അവാക്ശിരാഃ പ്രപതിതോ
ബഹുമൻയസ്വ മാമിതി ॥ **5.58.68** ॥ 2456

യദി ചേത്ത്വം തു മാം ദർപാ -
ന്നാഭിനന്ദസി ഗർവിതേ।
ദ്വിമാസാനന്തരം സീതേ
പാസ്യാമി രുധിരം തവ ॥ **5.58.69** ॥ 2457

ഏതച്ഛ്രുത്വാ വചസ്തസ്യ
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ।
ഉവാച പരമക്രുദ്ധാ
സീതാ വചനമുത്തമം ॥ **5.58.70** ॥ 2458

രാക്ഷസാധമ രാമസ്യ
ഭാർയാമമിതതേജസഃ।
ഇക്ഷ്വാകുവംശനാഥസ്യ
സ്നുഷാം ദശരഥസ്യ ച ॥ **5.58.71** ॥ 2459

അവാച്യം വദതോ ജിഹ്വാ
കഥം ന പതിതാ തവ।
കിംസ്വിദ്വീർയം തവാനാർയ
യോ മാം ഭർതുരസന്നിധൗ ॥ **5.58.72** ॥ 2460

അപഹൃത്യാഗതഃ പാപ
തേനാദൃഷ്ടോ മഹാത്മനാ।
ന ത്വം രാമസ്യ സദൃശോ
ദാസ്യേഽപ്യസ്യ ന യുജ്യസേ ॥ **5.58.73** ॥ 2461

അജേയഃ സത്യവാക് ശൂരോ
രണശ്ലാഘീ ച രാഘവഃ।
ജാനക്യാ പരുഷം വാക്യ -
മേവമുക്തോ ദശാനനഃ ॥ **5.58.74** ॥ 2462

ജജ്വാല സഹസാ കോപാ -
ച്ചിതാസ്ഥ ഇവ പാവകഃ।
വിവൃത്യ നയനേ ക്രൂരേ
മുഷ്ടിമുദ്യമ്യ ദക്ഷിണം ॥ **5.58.75** ॥ 2463

മൈഥിലീം ഹന്തുമാരബ്ധഃ
സ്ത്രീഭിർഹാഹാകൃതം തദാ।
സ്ത്രീണാം മധ്യാത് സമുത്പത്യ
തസ്യ ഭാർയാ ദുരാത്മനഃ ॥ **5.58.76** ॥ 2464

വരാ മന്ദോദരീ നാമ
തയാ സ പ്രതിഷേധിതഃ।
ഉക്തശ്ച മധുരാം വാണീം
തയാ സ മദനാർദിതഃ ॥ **5.58.77** ॥ 2465

സീതയാ തവ കിം കാർയം
മഹേന്ദ്രസമവിക്രമ।
മയാ സഹ രമസ്വാദ്യ
മദ്വിശിഷ്ടാ ന ജാനകീ ॥ **5.58.78** ॥ 2466

ദേവഗന്ധർവകന്യാഭി -
ർയക്ഷകന്യാഭിരേവ ച।
സാർധം പ്രഭോ രമസ്വേതി
സീതയാ കിം കരിഷ്യസി ॥ **5.58.79** ॥ 2467

തതസ്താഭിഃ സമേതാഭി -
ർനാരീഭിഃ സ മഹാബലഃ।
ഉത്ഥാപ്യ സഹസാ നീതോ
ഭവനം സ്വം നിശാചരഃ ॥ **5.58.80** ॥ 2468

യാതേ തസ്മിൻ ദശഗ്രീവേ
രാക്ഷസ്യോ വികൃതാനനാഃ।
സീതാം നിർഭർത്സയാമാസു -
ർവാക്യൈഃ ക്രൂരൈഃ സുദാരുണൈഃ ॥ **5.58.81** ॥ 2469

തൃണവദ് ഭാഷിതം താസാം
ഗണയാമാസ ജാനകീ।
ഗർജിതം ച തഥാ താസാം
സീതാം പ്രാപ്യ നിരർഥകം ॥ **5.58.82** ॥ 2470

വൃഥാ ഗർജിതനിശ്ചേഷ്ടാ
രാക്ഷസ്യഃ പിശിതാശനാഃ।
രാവണായ ശശംസുസ്താഃ
സീതാവ്യവസിതം മഹത് ॥ **5.58.83** ॥ 2471

തതസ്താഃ സഹിതാഃ സർവാ
വിഹതാശാ നിരുദ്യമാഃ।
പരിക്ലിശ്യ സമസ്താസ്താ
നിദ്രാവശമുപാഗതാഃ ॥ **5.58.84** ॥ 2472

താസു ചൈവ പ്രസുപ്താസു
സീതാ ഭർതൃഹിതേ രതാ।
വിലപ്യ കരുണം ദീനാ
പ്രശുശോച സുദുഃഖിതാ ॥ **5.58.85** ॥ 2473

താസാം മധ്യാത് സമുത്ഥായ
ത്രിജടാ വാക്യമബ്രവീത്।
ആത്മാനം ഖാദത ക്ഷിപ്രം
ന സീതാമസിതേക്ഷണാം ॥ **5.58.86** ॥ 2474

ജനകസ്യാത്മജാം സാധ്വീം
സ്നുഷാം ദശരഥസ്യ ച।
സ്വപ്നോ ഹ്യദ്യ മയാ ദൃഷ്ടോ
ദാരുണോ രോമഹർഷണഃ ॥ **5.58.87** ॥ 2475

രക്ഷസാം ച വിനാശായ
ഭർതുരസ്യാ ജയായ ച।
അലമസ്മാൻ പരിത്രാതും
രാഘവാദ് രാക്ഷസീഗണം ॥ **5.58.88** ॥ 2476

അഭിയാചാമ വൈദേഹീ -
മേതദ്ധി മമ രോചതേ।
യദി ഹ്യേവംവിധഃ സ്വപ്നോ
ദുഃഖിതായാഃ പ്രദൃശ്യതേ ॥ **5.58.89** ॥ 2477

സാ ദുഃഖൈർവിവിധൈർമുക്താ
സുഖമാപ്നോത്യനുത്തമം।
പ്രണിപാതപ്രസന്നാ ഹി
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ ॥ **5.58.90** ॥ 2478

അലമേഷാ പരിത്രാതും
രാക്ഷസ്യോ മഹതോ ഭയാത്।
തതഃ സാ ഹ്രീമതീ ബാലാ
ഭർതുർവിജയഹർഷിതാ ॥ **5.58.91** ॥ 2479

അവോചദ് യദി തത് തഥ്യം
ഭവേയം ശരണം ഹി വഃ।
താം ചാഹം താദൃശീം ദൃഷ്ട്വാ
സീതായാ ദാരുണാം ദശാം ॥ **5.58.92** ॥ 2480

ചിന്തയാമാസ വിശ്രാന്തോ
ന ച മേ നിർവൃതം മനഃ।
സംഭാഷണാർഥേ ച മയാ
ജാനക്യാശ്ചിന്തിതോ വിധിഃ ॥ **5.58.93** ॥ 2481

ഇക്ഷ്വാകുകുലവംശസ്തു
സ്തുതോ മമ പുരസ്കൃതഃ।
ശ്രുത്വാ തു ഗദിതാം വാചം
രാജർഷിഗണഭൂഷിതാം ॥ **5.58.94** ॥ 2482

പ്രത്യഭാഷത മാം ദേവീ
ബാഷ്പൈഃ പിഹിതലോചനാ।
കസ്ത്വം കേന കഥം ചേഹ
പ്രാപ്തോ വാനരപുംഗവ ॥ **5.58.95** ॥ 2483

കാ ച രാമേണ തേ പ്രീതി -
സ്തൻമേ ശംസിതുമർഹസി।
തസ്യാസ്തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
അഹമപ്യബ്രുവം വചഃ ॥ **5.58.96** ॥ 2484

ദേവി രാമസ്യ ഭർതുസ്തേ
സഹായോ ഭീമവിക്രമഃ।
സുഗ്രീവോ നാമ വിക്രാന്തോ
വാനരേന്ദ്രോ മഹാബലഃ ॥ **5.58.97** ॥ 2485

തസ്യ മാം വിദ്ധി ഭൃത്യം ത്വം
ഹനൂമന്തമിഹാഗതം।
ഭർത്രാ സമ്പ്രഹിതസ്തുഭ്യം
രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമണാ ॥ **5.58.98** ॥ 2486

ഇദം തു പുരുഷവ്യാഘ്രഃ
ശ്രീമാൻ ദാശരഥിഃ സ്വയം।
അംഗുലീയമഭിജ്ഞാന -
മദാത് തുഭ്യം യശസ്വിനി ॥ **5.58.99** ॥ 2487

തദിച്ഛാമി ത്വയാജ്ഞപ്തം
ദേവി കിം കരവാണ്യഹം।
രാമലക്ഷ്മണയോഃ പാർശ്വം
നയാമി ത്വാം കിമുത്തരം ॥ **5.58.100** ॥ 2488

ഏതച്ഛ്രുത്വാ വിദിത്വാ ച
സീതാ ജനകനന്ദിനീ।
ആഹ രാവണമുത്പാട്യ
രാഘവോ മാം നയത്വിതി ॥ **5.58.101** ॥ 2489

പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവീ -
മഹമാർയാമനിന്ദിതാം।
രാഘവസ്യ മനോഹ്ലാദ -
മഭിജ്ഞാനമയാചിഷം ॥ **5.58.102** ॥ 2490

അഥ മാമബ്രവീത് സീതാ
ഗൃഹ്യതാമയമുത്തമഃ।
മണിർയേന മഹാബാഹൂ
രാമസ്ത്വാം ബഹു മൻയതേ ॥ **5.58.103** ॥ 2491

ഇത്യുക്ത്വാ തു വരാരോഹാ
മണിപ്രവരമുത്തമം।
പ്രായച്ഛത് പരമോദ്വിഗ്നാ
വാചാ മാം സന്ദിദേശ ഹ ॥ **5.58.104** ॥ 2492

തതസ്തസ്യൈ പ്രണമ്യാഹം
രാജപുത്ര്യൈ സമാഹിതഃ।
പ്രദക്ഷിണം പരിക്രാമ -
മിഹാഭ്യുദ്ഗതമാനസഃ ॥ **5.58.105** ॥ 2493

ഉത്തരം പുനരേവാഹ
നിശ്ചിത്യ മനസാ തദാ।
ഹനൂമൻ മമ വൃത്താന്തം
വക്തുമർഹസി രാഘവേ ॥ **5.58.106** ॥ 2494

യഥാ ശ്രുത്വൈവ നചിരാത്
താവുഭൗ രാമലക്ഷ്മണൗ।
സുഗ്രീവസഹിതൗ വീരാ -
വുപേയാതാം തഥാ കുരു ॥ **5.58.107** ॥ 2495

യദന്യഥാ ഭവേദേതദ്
ദ്വൗ മാസൗ ജീവിതം മമ।
ന മാം ദ്രക്ഷ്യതി കാകുത്സ്ഥോ
മ്രിയേ സാഹമനാഥവത് ॥ **5.58.108** ॥ 2496

തച്ഛ്രുത്വാ കരുണം വാക്യം
ക്രോധോ മാമഭ്യവർതത।
ഉത്തരം ച മയാ ദൃഷ്ടം
കാർയശേഷമനന്തരം ॥ **5.58.109** ॥ 2497

തതോഽവർധത മേ കായ -
സ്തദാ പർവതസന്നിഭഃ।
യുദ്ധാകാങ്ക്ഷീ വനം തസ്യ
വിനാശയിതുമാരഭേ ॥ **5.58.110** ॥ 2498

തദ് ഭഗ്നം വനഖണ്ഡം തു
ഭ്രാന്തത്രസ്തമൃഗദ്വിജം।
പ്രതിബുദ്ധ്യ നിരീക്ഷന്തേ
രാക്ഷസ്യോ വികൃതാനനാഃ ॥ **5.58.111** ॥ 2499

മാം ച ദൃഷ്ട്വാ വനേ തസ്മിൻ
സമാഗമ്യ തതസ്തതഃ।
താഃ സമഭ്യാഗതാഃ ക്ഷിപ്രം
രാവണായാചചക്ഷിരേ ॥ **5.58.112** ॥ 2500

രാജൻ വനമിദം ദുർഗം
തവ ഭഗ്നം ദുരാത്മനാ।
വാനരേണ ഹ്യവിജ്ഞായ
തവ വീർയം മഹാബല ॥ **5.58.113** ॥ 2501

തസ്യ ദുർബുദ്ധിതാ രാജം -
സ്തവ വിപ്രിയകാരിണഃ।
വധമാജ്ഞാപയ ക്ഷിപ്രം
യഥാസൗ ന പുനർവ്രജേത് ॥ **5.58.114** ॥ 2502

തച്ഛ്രുത്വാ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
വിസൃഷ്ടാ ബഹുദുർജയാഃ।
രാക്ഷസാഃ കിങ്കരാ നാമ
രാവണസ്യ മനോഽനുഗാഃ ॥ **5.58.115** ॥ 2503

തേഷാമശീതിസാഹസ്രം
ശൂലമുദ്ഗരപാണിനാം।
മയാ തസ്മിൻ വനോദ്ദേശേ
പരിഘേണ നിഷൂദിതം ॥ **5.58.116** ॥ 2504

തേഷാം തു ഹതശിഷ്ടാ യേ
തേ ഗതാ ലഘുവിക്രമാഃ।
നിഹതം ച മയാ സൈന്യം
രാവണായാചചക്ഷിരേ ॥ **5.58.117** ॥ 2505

തതോ മേ ബുദ്ധിരുത്പന്നാ
ചൈത്യപ്രാസാദമുത്തമം।
തത്രസ്ഥാൻ രാക്ഷസാൻ ഹത്വാ
ശതം സ്തംഭേന വൈ പുനഃ ॥ **5.58.118** ॥ 2506

ലലാമഭൂതോ ലങ്കായാ
മയാ വിധ്വംസിതോ രുഷാ।
തതഃ പ്രഹസ്തസ്യ സുതം
ജംബുമാലിനമാദിശത് ॥ **5.58.119** ॥ 2507

രാക്ഷസൈർബഹുഭിഃ സാർധം
ഘോരരൂപൈർഭയാനകൈഃ।
തമഹം ബലസമ്പന്നം
രാക്ഷസം രണകോവിദം ॥ **5.58.120** ॥ 2508

പരിഘേണാതിഘോരേണ
സൂദയാമി സഹാനുഗം।
തച്ഛ്രുത്വാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു
മന്ത്രിപുത്രാൻ മഹാബലാൻ ॥ **5.58.121** ॥ 2509

പദാതിബലസമ്പന്നാൻ
പ്രേഷയാമാസ രാവണഃ।
പരിഘേണൈവ താൻ സർവാൻ
നയാമി യമസാദനം ॥ **5.58.122** ॥ 2510

മന്ത്രിപുത്രാൻ ഹതാംശ്രുത്വാ
സമരേ ലഘുവിക്രമാൻ।
പഞ്ച സേനാഗ്രഗാംശൂരാൻ
പ്രേഷയാമാസ രാവണഃ ॥ **5.58.123** ॥ 2511

താനഹം സഹസൈന്യാൻ വൈ
സർവാനേവാഭ്യസൂദയം।
തതഃ പുനർദശഗ്രീവഃ
പുത്രമക്ഷം മഹാബലം ॥ **5.58.124** ॥ 2512

ബഹുഭീ രാക്ഷസൈഃ സാർധം
പ്രേഷയാമാസ സംയുഗേ।
തം തു മന്ദോദരീപുത്രം
കുമാരം രണപണ്ഡിതം ॥ **5.58.125** ॥ 2513

സഹസാ ഖം സമുദ്യന്തം
പാദയോശ്ച ഗൃഹീതവാൻ।
തമാസീനം ശതഗുണം
ഭ്രാമയിത്വാ വ്യപേഷയം ॥ **5.58.126** ॥ 2514

തമക്ഷമാഗതം ഭഗ്നം
നിശമ്യ സ ദശാനനഃ।
തതശ്ചേന്ദ്രജിതം നാമ
ദ്വിതീയം രാവണഃ സുതം ॥ **5.58.127** ॥ 2515

വ്യാദിദേശ സുസങ്ക്രുദ്ധോ
ബലിനം യുദ്ധദുർമദം।
തച്ചാപ്യഹം ബലം സർവം
തം ച രാക്ഷസപുംഗവം ॥ **5.58.128** ॥ 2516

നഷ്ടൗജസം രണേ കൃത്വാ
പരം ഹർഷമുപാഗതഃ।
മഹതാപി മഹാബാഹുഃ
പ്രത്യയേന മഹാബലഃ ॥ **5.58.129** ॥ 2517

പ്രഹിതോ രാവണേനൈഷ
സഹ വീരൈർമദോദ്ധതൈഃ।
സോഽവിഷഹ്യം ഹി മാം ബുദ്ധ്വാ
സ്വസൈന്യം ചാവമർദിതം ॥ **5.58.130** ॥ 2518

ബ്രഹ്മണോഽസ്ത്രേണ സ തു മാം
പ്രബദ്ധ്വാ ചാതിവേഗിനഃ।
രജ്ജുഭിശ്ചാപി ബധ്നന്തി
തതോ മാം തത്ര രാക്ഷസാഃ ॥ **5.58.131** ॥ 2519

രാവണസ്യ സമീപം ച
ഗൃഹീത്വാ മാമുപാഗമൻ।
ദൃഷ്ട്വാ സംഭാഷിതശ്ചാഹം
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **5.58.132** ॥ 2520

പൃഷ്ടശ്ച ലങ്കാഗമനം
രാക്ഷസാനാം ച തം വധം।
തത്സർവം ച രണേ തത്ര
സീതാർഥമുപജൽപിതം ॥ **5.58.133** ॥ 2521

തസ്യാസ്തു ദർശനാകാങ്ക്ഷീ
പ്രാപ്തസ്ത്വദ്ഭവനം വിഭോ।
മാരുതസ്യൗരസഃ പുത്രോ
വാനരോ ഹനുമാനഹം ॥ **5.58.134** ॥ 2522

രാമദൂതം ച മാം വിദ്ധി
സുഗ്രീവസചിവം കപിം।
സോഽഹം ദൗത്യേന രാമസ്യ
ത്വത്സകാശമിഹാഗതഃ ॥ **5.58.135** ॥ 2523

ശൃണു ചാപി സമാദേശം
യദഹം പ്രബ്രവീമി തേ।
രാക്ഷസേശ ഹരീശസ്ത്വാം
വാക്യമാഹ സമാഹിതം ॥ **5.58.136** ॥ 2524

സുഗ്രീവശ്ച മഹാഭാഗഃ
സ ത്വാം കൗശലമബ്രവീത് ।
ധർമാർഥകാമസഹിതം
ഹിതം പഥ്യമുവാച ഹ ॥ **5.58.137** ॥ 2525

വസതോ ഋഷ്യമൂകേ മേ
പർവതേ വിപുലദ്രുമേ ।
രാഘവോ രണവിക്രാന്തോ
മിത്രത്വം സമുപാഗതഃ ॥ **5.58.138** ॥ 2526

തേന മേ കഥിതം രാജൻ
ഭാർയാ മേ രക്ഷസാ ഹൃതാ ।
തത്ര സാഹായ്യഹേതോർമേ
സമയം കർതുമർഹസി ॥ **5.58.139** ॥ 2527

വാലിനാ ഹൃതരാജ്യേന
സുഗ്രീവേണ സഹ പ്രഭുഃ ।
ചക്രേഽഗ്നിസാക്ഷികം സഖ്യം
രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.58.140** ॥ 2528

തേന വാലിനമാഹത്യ
ശരേണൈകേന സംയുഗേ ।
വാനരാണാം മഹാരാജഃ
കൃതഃ സമ്ലവതാം പ്രഭുഃ ॥ **5.58.141** ॥ 2529

തസ്യ സാഹായ്യമസ്മാഭിഃ
കാർയം സർവാത്മനാ ത്വിഹ ।
തേന പ്രസ്ഥാപിതസ്തുഭ്യം
സമീപമിഹ ധർമതഃ ॥ **5.58.142** ॥ 2530

ക്ഷിപ്രമാനീയതാം സീതാ
ദീയതാം രാഘവസ്യ ച।
യാവന്ന ഹരയോ വീരാ
വിധമന്തി ബലം തവ ॥ **5.58.143** ॥ 2531

വാനരാണാം പ്രഭാവോഽയം
ന കേന വിദിതഃ പുരാ।
ദേവതാനാം സകാശം ച
യേ ഗച്ഛന്തി നിമന്ത്രിതാഃ ॥ **5.58.144** ॥ 2532

ഇതി വാനരരാജസ്ത്വാ -
മാഹേത്യഭിഹിതോ മയാ।
മാമൈക്ഷത തതോ രുഷ്ട -
ശ്ചക്ഷുഷാ പ്രദഹന്നിവ ॥ **5.58.145** ॥ 2533

തേന വധ്യോഽഹമാജ്ഞപ്തോ
രക്ഷസാ രൗദ്രകർമണാ।
മത്പ്രഭാവമവിജ്ഞായ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **5.58.146** ॥ 2534

തതോ വിഭീഷണോ നാമ
തസ്യ ഭ്രാതാ മഹാമതിഃ।
തേന രാക്ഷസരാജശ്ച
യാചിതോ മമ കാരണാത് ॥ **5.58.147** ॥ 2535

നൈവം രാക്ഷസശാർദൂല
ത്യജ്യതാമേഷ നിശ്ചയഃ।
രാജശാസ്ത്രവ്യപേതോ ഹി
മാർഗഃ സംലക്ഷ്യതേ ത്വയാ ॥ **5.58.148** ॥ 2536

ദൂതവധ്യാ ന ദൃഷ്ടാ ഹി
രാജശാസ്ത്രേഷു രാക്ഷസ ।
ദൂതേന വേദിതവ്യം ച
യഥാഭിഹിതവാദിനാ ॥ **5.58.149** ॥ 2537

സുമഹത്യപരാധ്യേഽപി
ദൂതസ്യാതുലവിക്രമ ।
വിരൂപകരണം ദൃഷ്ടം
ന വധ്യോഽസ്തി ഹി ശാസ്ത്രതഃ ॥ **5.58.150** ॥ 2538

വിഭീഷണേനൈവമുക്തോ
രാവണഃ സന്ദിദേശ താൻ ।
രാക്ഷസാനേതദേവാദ്യ
ലാംഗൂലം ദഹ്യതാമിതി ॥ **5.58.151** ॥ 2539

തതസ്തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
മമ പുച്ഛം സമന്തതഃ ।
വേഷ്ടിതം ശണവൽകൈശ്ച
പട്ടൈഃ കാർപാസകൈസ്തഥാ ॥ **5.58.152** ॥ 2540

രാക്ഷസാഃ സിദ്ധസന്നാഹാ -
സ്തതസ്തേ ചണ്ഡവിക്രമാഃ ।
തദാദീപ്യന്ത മേ പുച്ഛം
ഹനന്തഃ കാഷ്ഠമുഷ്ടിഭിഃ ॥ **5.58.153** ॥ 2541

ബദ്ധസ്യ ബഹുഭിഃ പാശൈ -
ർയന്ത്രിതസ്യ ച രാക്ഷസൈഃ ।
ന മേ പീഡാഭവത് കാചിദ്
ദിദൃക്ഷോർനഗരീം ദിവാ ॥ **5.58.154** ॥ 2542

തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ ശൂരാ
ബദ്ധം മാമഗ്നിസംവൃതം।
അഘോഷയൻ രാജമാർഗേ
നഗരദ്വാരമാഗതാഃ ॥ **5.58.155** ॥ 2543

തതോഽഹം സുമഹദ്രൂപം
സങ്ക്ഷിപ്യ പുനരാത്മനഃ।
വിമോചയിത്വാ തം ബന്ധം
പ്രകൃതിസ്ഥഃ സ്ഥിതഃ പുനഃ ॥ **5.58.156** ॥ 2544

ആയസം പരിഘം ഗൃഹ്യ
താനി രക്ഷാംസ്യസൂദയം।
തതസ്തന്നഗരദ്വാരം
വേഗേന പ്ലുതവാനഹം ॥ **5.58.157** ॥ 2545

പുച്ഛേന ച പ്രദീപ്തേന
താം പുരീം സാട്ടഗോപുരാം।
ദഹാമ്യഹമസംഭ്രാന്തോ
യുഗാന്താഗ്നിരിവ പ്രജാഃ ॥ **5.58.158** ॥ 2546

വിനഷ്ടാ ജാനകീ വ്യക്തം
ന ഹ്യദഗ്ധഃ പ്രദൃശ്യതേ।
ലങ്കായാഃ കശ്ചിദുദ്ദേശഃ
സർവാ ഭസ്മീകൃതാ പുരീ ॥ **5.58.159** ॥ 2547

ദഹതാ ച മയാ ലങ്കാം
ദഗ്ധാ സീതാ ന സംശയഃ।
രാമസ്യ ച മഹത്കാർയം
മയേദം വിഫലീകൃതം ॥ **5.58.160** ॥ 2548

ഇതി ശോകസമാവിഷ്ട -
ശ്ചിന്താമഹമുപാഗതഃ।
തതോഽഹം വാചമശ്രൗഷം
ചാരണാനാം ശുഭാക്ഷരാം ॥ **5.58.161** ॥ 2549

ജാനകീ ന ച ദഗ്ധേതി
വിസ്മയോദന്തഭാഷിണാം।
തതോ മേ ബുദ്ധിരുത്പന്നാ
ശ്രുത്വാ താമദ്ഭുതാം ഗിരം ॥ **5.58.162** ॥ 2550

അദഗ്ധാ ജാനകീത്യേവ
നിമിത്തൈശ്ചോപലക്ഷിതം।
ദീപ്യമാനേ തു ലാംഗൂലേ
ന മാം ദഹതി പാവകഃ ॥ **5.58.163** ॥ 2551

ഹൃദയം ച പ്രഹൃഷ്ടം മേ
വാതാഃ സുരഭിഗന്ധിനഃ।
തൈർനിമിത്തൈശ്ച ദൃഷ്ടാർഥൈഃ
കാരണൈശ്ച മഹാഗുണൈഃ ॥ **5.58.164** ॥ 2552

ഋഷിവാക്യൈശ്ച ദൃഷ്ടാർഥൈ -
രഭവം ഹൃഷ്ടമാനസഃ।
പുനർദൃഷ്ടാ ച വൈദേഹീ
വിസൃഷ്ടശ്ച തയാ പുനഃ ॥ **5.58.165** ॥ 2553

തതഃ പർവതമാസാദ്യ
തത്രാരിഷ്ടമഹം പുനഃ।
പ്രതിപ്ലവനമാരേഭേ
യുഷ്മദ്ദർശനകാങ്ക്ഷയാ ॥ **5.58.166** ॥ 2554

തതഃ ശ്വസനചന്ദ്രാർക -
സിദ്ധഗന്ധർവസേവിതം।
പന്ഥാനമഹമാക്രമ്യ
ഭവതോ ദൃഷ്ടവാനിഹ ॥ **5.58.167** ॥ 2555

രാഘവസ്യ പ്രസാദേന
ഭവതാം ചൈവ തേജസാ।
സുഗ്രീവസ്യ ച കാർയാർഥം
മയാ സർവമനുഷ്ഠിതം ॥ **5.58.168** ॥ 2556

ഏതത് സർവം മയാ തത്ര
യഥാവദുപപാദിതം।
തത്ര യന്ന കൃതം ശേഷം
തത് സർവം ക്രിയതാമിതി ॥ **5.58.169** ॥ 2557

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

സീതാദുരവസ്ഥാം വർണയിത്വാ ഹനുമതാ ലങ്കാമാക്രമിതും വാനരാണാമുത്തേജനം

ഏതദാഖ്യായ തത് സർവം
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
ഭൂയഃ സമുപചക്രാമ
വചനം വക്തുമുത്തരം ॥ **5.59.1** ॥ 2558

സഫലോ രാഘവോദ്യോഗഃ
സുഗ്രീവസ്യ ച സംഭ്രമഃ।
ശീലമാസാദ്യ സീതായാ
മമ ച പ്രീണിതം മനഃ ॥ **5.59.2** ॥ 2559

ആർയായാഃ സദൃശം ശീലം
സീതായാഃ പ്ലവഗർഷഭാഃ।
തപസാ ധാരയേൽലോകാൻ
ക്രുദ്ധാ വാ നിർദഹേദപി ॥ **5.59.3** ॥ 2560

സർവഥാതിപ്രകൃഷ്ടോഽസൗ
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ।
യസ്യ താം സ്പൃശതോ ഗാത്രം
തപസാ ന വിനാശിതം ॥ **5.59.4** ॥ 2561

ന തദഗ്നിശിഖാ കുർയാത്
സംസ്പൃഷ്ടാ പാണിനാ സതീ।
ജനകസ്യ സുതാ കുർയാദ്
യത് ക്രോധകലുഷീകൃതാ ॥ **5.59.5** ॥ 2562

ജാംബവത്പ്രമുഖാൻ സർവാ -
നനുജ്ഞാപ്യ മഹാകപീൻ।
അസ്മിന്നേവംഗതേ കാർയേ
ഭവതാം ച നിവേദിതേ।
ൻയായ്യം സ്മ സഹ വൈദേഹ്യാ
ദ്രഷ്ടും തൗ പാർഥിവാത്മജൗ ॥ **5.59.6** ॥ 2563

അഹമേകോഽപി പർയാപ്തഃ
സരാക്ഷസഗണാം പുരീം।
താം ലങ്കാം തരസാ ഹന്തും
രാവണം ച മഹാബലം ॥ **5.59.7** ॥ 2564

കിം പുനഃ സഹിതോ വീരൈ -
ർബലവദ്ഭിഃ കൃതാത്മഭിഃ।
കൃതാസ്ത്രൈഃ പ്ലവഗൈഃ ശക്തൈ -
ർഭവദ്ഭിർവിജയൈഷിഭിഃ ॥ **5.59.8** ॥ 2565

അഹം തു രാവണം യുദ്ധേ
സസൈന്യം സപുരഃസരം।
സഹപുത്രം വധിഷ്യാമി
സഹോദരയുതം യുധി ॥ **5.59.9** ॥ 2566

ബ്രാഹ്മമസ്ത്രം ച രൗദ്രം ച
വായവ്യം വാരുണം തഥാ।

യദി ശക്രജിതോഽസ്ത്രാണി
ദുർനിരീക്ഷാണി സംയുഗേ।
താൻയഹം നിഹനിഷ്യാമി
വിധമിഷ്യാമി രാക്ഷസാൻ ॥ **5.59.10** ॥ 2567

ഭവതാമഭ്യനുജ്ഞാതോ
വിക്രമോ മേ രുണദ്ധി തം।
മയാതുലാ വിസൃഷ്ടാ ഹി
ശൈലവൃഷ്ടിർനിരന്തരാ ॥ **5.59.11** ॥ 2568

ദേവാനപി രണേ ഹൻയാത്
കിം പുനസ്താൻ നിശാചരാൻ।
ഭവതാമനനുജ്ഞാതോ
വിക്രമോ മേ രുണദ്ധി മാം ॥ **5.59.12** ॥ 2569

സാഗരോഽപ്യതിയാദ് വേലാം
മന്ദരഃ പ്രചലേദപി।
ന ജാംബവന്തം സമരേ
കമ്പയേദരിവാഹിനീ ॥ **5.59.13** ॥ 2570

സർവരാക്ഷസസംഘാനാം
രാക്ഷസാ യേ ച പൂർവജാഃ।
അലമേകോഽപി നാശായ
വീരോ വാലിസുതഃ കപിഃ ॥ **5.59.14** ॥ 2571

പ്ലവഗസ്യോരുവേഗേന
നീലസ്യ ച മഹാത്മനഃ।
മന്ദരോഽപ്യവശീർയേത
കിം പുനർയുധി രാക്ഷസാഃ ॥ **5.59.15** ॥ 2572

സദേവാസുരയക്ഷേഷു
ഗന്ധർവോരഗപക്ഷിഷു।
മൈന്ദസ്യ പ്രതിയോദ്ധാരം
ശംസത ദ്വിവിദസ്യ വാ ॥ **5.59.16** ॥ 2573

അശ്വിപുത്രൗ മഹാവേഗാ -
വേതൗ പ്ലവഗസത്തമൗ।
ഏതയോഃ പ്രതിയോദ്ധാരം
ന പശ്യാമി രണാജിരേ ॥ **5.59.17** ॥ 2574

മയൈവ നിഹതാ ലങ്കാ
ദഗ്ധാ ഭസ്മീകൃതാ പുരീ।
രാജമാർഗേഷു സർവേഷു
നാമ വിശ്രാവിതം മയാ ॥ **5.59.18** ॥ 2575

ജയത്യതിബലോ രാമോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ।
രാജാ ജയതി സുഗ്രീവോ
രാഘവേണാഭിപാലിതഃ ॥ **5.59.19** ॥ 2576

അഹം കോസലരാജസ്യ
ദാസഃ പവനസംഭവഃ।
ഹനൂമാനിതി സർവത്ര
നാമ വിശ്രാവിതം മയാ ॥ **5.59.20** ॥ 2577

അശോകവനികാമധ്യേ
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ।
അധസ്താച്ഛിംശപാമൂലേ
സാധ്വീ കരുണമാസ്ഥിതാ ॥ **5.59.21** ॥ 2578

രാക്ഷസീഭിഃ പരിവൃതാ
ശോകസന്താപകർശിതാ।
മേഘരേഖാപരിവൃതാ
ചന്ദ്രരേഖേവ നിഷ്പ്രഭാ ॥ **5.59.22** ॥ 2579

അചിന്തയന്തീ വൈദേഹീ
രാവണം ബലദർപിതം।
പതിവ്രതാ ച സുശ്രോണീ
അവഷ്ടബ്ധാ ച ജാനകീ ॥ **5.59.23** ॥ 2580

അനുരക്തതാ ഹി വൈദേഹീ
രാമേ സർവാത്മനാ ശുഭാ।
അനന്യചിത്താ രാമേണ
പൗലോമീവ പുരന്ദരേ ॥ **5.59.24** ॥ 2581

തദേകവാസഃ സംവീതാ
രജോധ്വസ്താ തഥൈവ ച।
സാ മയാ രാക്ഷസീമധ്യേ
തർജ്യമാനാ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **5.59.25** ॥ 2582

രാക്ഷസീഭിർവിരൂപാഭി -
ർദൃഷ്ടാ ഹി പ്രമദാവനേ।
ഏകവേണീധരാ ദീനാ
ഭർതൃചിന്താപരായണാ ॥ **5.59.26** ॥ 2583

അധഃ ശയ്യാ വിവർണാംഗീ
പദ്മിനീവ ഹിമോദയേ।
രാവണാദ് വിനിവൃത്താർഥാ
മർതവ്യകൃതനിശ്ചയാ ॥ **5.59.27** ॥ 2584

കഥഞ്ചിൻമൃഗശാവാക്ഷീ
വിശ്വാസമുപപാദിതാ।
തതഃ സംഭാഷിതാ ചൈവ
സർവമർഥം പ്രകാശിതാ ॥ **5.59.28** ॥ 2585

രാമസുഗ്രീവസഖ്യം ച
ശ്രുത്വാ പ്രീതിമുപാഗതാ।
നിയതഃ സമുദാചാരോ
ഭക്തിർഭർതരി ചോത്തമാ ॥ **5.59.29** ॥ 2586

യന്ന ഹന്തി ദശഗ്രീവം
സ മഹാത്മാ ദശാനനഃ।
നിമിത്തമാത്രം രാമസ്തു
വധേ തസ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.59.30** ॥ 2587

സാ പ്രകൃത്യൈവ തൻവംഗീ
തദ്വിയോഗാച്ച കർശിതാ।
പ്രതിപത്പാഠശീലസ്യ
വിദ്യേവ തനുതാം ഗതാ ॥ **5.59.31** ॥ 2588

ഏവമാസ്തേ മഹാഭാഗാ
സീതാ ശോകപരായണാ।
യദത്ര പ്രതികർതവ്യം
തത് സർവമുപകൽപ്യതാം ॥ **5.59.32** ॥ 2589

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ലങ്കാം ജിത്വാ സീതായാ ആനയനാർഥമംഗദസ്യോത്സാഹസമൻവിതോ വിചാരോ ജാംബവതാ തസ്യ നിവാരണം ച

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
വാലിസൂനുരഭാഷത ।
അശ്വിപുത്രൗ മഹാവേഗൗ
ബലവന്തൗ പ്ലവംഗമൗ ॥ **5.60.1** ॥ 2590

പിതാമഹവരോത്സേകാത്
പരമം ദർപമാസ്ഥിതൗ ।
അശ്വിനോർമാനനാർഥം ഹി
സർവലോകപിതാമഹഃ ॥ **5.60.2** ॥ 2591

സർവാവധ്യത്വമതുല -
മനയോർദത്തവാൻ പുരാ ।
വരോത്സേകേന മത്തൗ ച
പ്രമഥ്യ മഹതീം ചമൂം ॥ **5.60.3** ॥ 2592

സുരാണാമമൃതം വീരൗ
പീതവന്തൗ മഹാബലൗ ।
ഏതാവേവ ഹി സങ്ക്രുദ്ധൗ
സവാജിരഥകുഞ്ജരാം ॥ **5.60.4** ॥ 2593

ലങ്കാം നാശയിതും ശക്തൗ
സർവേ തിഷ്ഠന്തു വാനരാഃ।
അഹമേകോഽപി പർയാപ്തഃ
സരാക്ഷസഗണാം പുരീം ॥ **5.60.5** ॥ 2594

താം ലങ്കാം തരസാ ഹന്തും
രാവണം ച മഹാബലം।
കിം പുനഃ സഹിതോ വീരൈ -
ർബലവദ്ഭിഃ കൃതാത്മഭിഃ ॥ **5.60.6** ॥ 2595

കൃതാസ്ത്രൈഃ പ്ലവഗൈഃ ശക്തൈ -
ർഭവദ്ഭിർവിജയൈഷിഭിഃ।
വായുസൂനോർബലേനൈവ
ദഗ്ധാ ലങ്കേതി നഃ ശ്രുതം ॥ **5.60.7** ॥ 2596

ദൃഷ്ട്വാ ദേവീ ന ചാനീതാ
ഇതി തത്ര നിവേദിതും।
ന യുക്തമിവ പശ്യാമി
ഭവദ്ഭിഃ ഖ്യാതപൗരുഷൈഃ ॥ **5.60.8** ॥ 2597

നഹി വഃ പ്ലവനേ കശ്ചി -
ന്നാപി കശ്ചിത് പരാക്രമേ।
തുൽയഃ സാമരദൈത്യേഷു
ലോകേഷു ഹരിസത്തമാഃ ॥ **5.60.9** ॥ 2598

ജിത്വാ ലങ്കാം സരക്ഷൗഘാം
ഹത്വാ തം രാവണം രണേ।
സീതാമാദായ ഗച്ഛാമഃ
സിദ്ധാർഥാ ഹൃഷ്ടമാനസാഃ ॥ **5.60.10** ॥ 2599

തേഷ്വേവം ഹതവീരേഷു
രാക്ഷസേഷു ഹനൂമതാ।
കിമൻയദത്ര കർതവ്യം
ഗൃഹീത്വാ യാമ ജാനകീം ॥ **5.60.11** ॥ 2600

രാമലക്ഷ്മണയോർമധ്യേ
ൻയസ്യാമ ജനകാത്മജാം।
കിം വ്യലീകൈസ്തു താൻ സർവാൻ
വാനരാൻ വാനരർഷഭാൻ ॥ **5.60.12** ॥ 2601

വയമേവ ഹി ഗത്വാ താൻ
ഹത്വാ രാക്ഷസപുംഗവാൻ।
രാഘവം ദ്രഷ്ടുമർഹാമഃ
സുഗ്രീവം സഹലക്ഷ്മണം ॥ **5.60.13** ॥ 2602

തമേവം കൃതസങ്കൽപം
ജാംബവാൻ ഹരിസത്തമഃ।
ഉവാച പരമപ്രീതോ
വാക്യമർഥവദർഥവിത് ॥ **5.60.14** ॥ 2603

നൈഷാ ബുദ്ധിർമഹാബുദ്ധേ
യദ് ബ്രവീഷി മഹാകപേ।
വിചേതും വയമാജ്ഞപ്താ
ദക്ഷിണാം ദിശമുത്തമാം ॥ **5.60.15** ॥ 2604

നാനേതും കപിരാജേന
നൈവ രാമേണ ധീമതാ।
കഥഞ്ചിന്നിർജിതാം സീതാ -
മസ്മാഭിർനാഭിരോചയേത് ॥ **5.60.16** ॥ 2605

രാഘവോ നൃപശാർദൂലഃ
കുലം വ്യപദിശൻ സ്വകം।
പ്രതിജ്ഞായ സ്വയം രാജാ
സീതാവിജയമഗ്രതഃ ॥ **5.60.17** ॥ 2606

സർവേഷാം കപിമുഖ്യാനാം
കഥം മിഥ്യാ കരിഷ്യതി।
വിഫലം കർമ ച കൃതം
ഭവേത് തുഷ്ടിർന തസ്യ ച ॥ **5.60.18** ॥ 2607

വൃഥാ ച ദർശിതം വീർയം
ഭവേദ് വാനരപുംഗവാഃ।
തസ്മാദ് ഗച്ഛാമ വൈ സർവേ
യത്ര രാമഃ സലക്ഷ്മണഃ।
സുഗ്രീവശ്ച മഹാതേജാഃ
കാർയസ്യാസ്യ നിവേദനേ ॥ **5.60.19** ॥ 2608

ന താവദേഷാ മതിരക്ഷമാ നോ
യഥാ ഭവാൻ പശ്യതി രാജപുത്ര।
യഥാ തു രാമസ്യ മതിർനിവിഷ്ടാ
തഥാ ഭവാൻ പശ്യതു കാർയസിദ്ധിം ॥ **5.60.20** ॥ 2609

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

മധുവനം ഗത്വാ തത്രത്യാനാം മധൂനാം ഫലാനാം ച വാനരൈർയഥേഷ്ടമുപഭോഗോ വനരക്ഷകസ്യ ഭുവി വികർഷണം ച

തതോ ജാംബവതോ വാക്യ -
മഗൃഹ്ണന്ത വനൗകസഃ।
അംഗദപ്രമുഖാ വീരാ
ഹനൂമാംശ്ച മഹാകപിഃ ॥ **5.61.1** ॥ 2610

പ്രീതിമന്തസ്തതഃ സർവേ
വായുപുത്രപുരഃ സരാഃ।
മഹേന്ദ്രാഗ്രാത് സമുത്പത്യ
പുപ്ലുവുഃ പ്ലവഗർഷഭാഃ ॥ **5.61.2** ॥ 2611

മേരുമന്ദരസങ്കാശാ
മത്താ ഇവ മഹാഗജാഃ।
ചാദയന്ത ഇവാകാശം
മഹാകായാ മഹാബലാഃ ॥ **5.61.3** ॥ 2612

സഭാജ്യമാനം ഭൂതൈസ്ത -
മാത്മവന്തം മഹാബലം।
ഹനൂമന്തം മഹാവേഗം
വഹന്ത ഇവ ദൃഷ്ടിഭിഃ ॥ **5.61.4** ॥ 2613

രാഘവേ ചാർഥനിർവൃത്തിം
കർതും ച പരമം യശഃ।
സമാധായ സമൃദ്ധാർഥാഃ
കർമസിദ്ധിഭിരുന്നതാഃ ॥ **5.61.5** ॥ 2614

പ്രിയാഖ്യാനോൻമുഖാഃ സർവേ
സർവേ യുദ്ധാഭിനന്ദിനഃ।
സർവേ രാമപ്രതീകാരേ
നിശ്ചിതാർഥാ മനസ്വിനഃ ॥ **5.61.6** ॥ 2615

പ്ലവമാനാഃ ഖമാപ്ലുത്യ
തതസ്തേ കാനനൗകസഃ।
നന്ദനോപമമാസേദു -
ർവനം ദ്രുമശതായുതം ॥ **5.61.7** ॥ 2616

യത് തൻമധുവനം നാമ
സുഗ്രീവസ്യാഭിരക്ഷിതം।
അധൃഷ്യം സർവഭൂതാനാം
സർവഭൂതമനോഹരം ॥ **5.61.8** ॥ 2617

യദ് രക്ഷതി മഹാവീരഃ
സദാ ദധിമുഖഃ കപിഃ।
മാതുലഃ കപിമുഖ്യസ്യ
സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **5.61.9** ॥ 2618

തേ തദ് വനമുപാഗമ്യ
ബഭൂവുഃ പരമോത്കടാഃ।
വാനരാ വാനരേന്ദ്രസ്യ
മനഃ കാന്തം മഹാവനം ॥ **5.61.10** ॥ 2619

തതസ്തേ വാനരാ ഹൃഷ്ടാ
ദൃഷ്ട്വാ മധുവനം മഹത്।
കുമാരമഭ്യയാചന്ത
മധൂനി മധുപിംഗലാഃ ॥ **5.61.11** ॥ 2620

തതഃ കുമാരസ്താൻ വൃദ്ധാ -
ഞ്ജാംബവത്പ്രമുഖാൻ കപീൻ।
അനുമാന്യ ദദൗ തേഷാം
നിസർഗം മധുഭക്ഷണേ ॥ **5.61.12** ॥ 2621

തേ നിസൃഷ്ടാഃ കുമാരേണ
ധീമതാ വാലിസൂനുനാ।
ഹരയഃ സമപദ്യന്ത
ദ്രുമാൻ മധുകരാകുലാൻ ॥ **5.61.13** ॥ 2622

ഭക്ഷയന്തഃ സുഗന്ധീനി
മൂലാനി ച ഫലാനി ച।
ജഗ്മുഃ പ്രഹർഷം തേ സർവേ
ബഭൂവുശ്ച മദോത്കടാഃ ॥ **5.61.14** ॥ 2623

തതശ്ചാനുമതാഃ സർവേ
സുസംഹൃഷ്ടാ വനൗകസഃ।
മുദിതാശ്ച തതസ്തേ ച
പ്രനൃത്യന്തി തതസ്തതഃ ॥ **5.61.15** ॥ 2624

ഗായന്തി കേചിത് പ്രഹസന്തി കേചി -
ന്നൃത്യന്തി കേചിത് പ്രണമന്തി കേചിത്।
പതന്തി കേചിത് പ്രചരന്തി കേചിത്
പ്ലവന്തി കേചിത് പ്രലപന്തി കേചിത് ॥ **5.61.16** ॥ 2625

പരസ്പരം കേചിദുപാശ്രയന്തി
പരസ്പരം കേചിദതിബ്രുവന്തി।
ദ്രുമാദ് ദ്രുമം കേചിദഭിദ്രവന്തി
ക്ഷിതൗ നഗാഗ്രാന്നിപതന്തി കേചിത് ॥ **5.61.17** ॥ 2626

മഹീതലാത് കേചിദുദീർണവേഗാ
മഹാദ്രുമാഗ്രാൺയഭിസമ്പതന്തി।
ഗായന്തമൻയഃ പ്രഹസന്നുപൈതി
ഹസന്തമൻയഃ പ്രരുദന്നുപൈതി ॥ **5.61.18** ॥ 2627

തുദന്തമൻയഃ പ്രണദന്നുപൈതി
സമാകുലം തത് കപിസൈൻയമാസീത്।
ന ചാത്ര കശ്ചിന്ന ബഭൂവ മത്തോ
ന ചാത്ര കശ്ചിന്ന ബഭൂവ ദൃപ്തഃ ॥ **5.61.19** ॥ 2628

തതോ വനം തത് പരിഭക്ഷ്യമാണം
ദ്രുമാംശ്ച വിധ്വംസിതപത്രപുഷ്പാൻ।
സമീക്ഷ്യ കോപാദ് ദധിവക്ത്രനാമാ
നിവാരയാമാസ കപിഃ കപീംസ്താൻ ॥ **5.61.20** ॥ 2629

സ തൈഃ പ്രവൃദ്ധൈഃ പരിഭർത്സ്യമാനോ
വനസ്യ ഗോപ്താ ഹരിവൃദ്ധവീരഃ।
ചകാര ഭൂയോ മതിമുഗ്രതേജാ
വനസ്യ രക്ഷാം പ്രതി വാനരേഭ്യഃ ॥ **5.61.21** ॥ 2630

ഉവാച കാംശ്ചിത് പരുഷാൺയഭീത -
മസകൃതമൻയാംശ്ച തലൈർജഘാന।
സമേത്യ കൈശ്ചിത് കലഹം ചകാര
തഥൈവ സാമ്നോപജഗാമ കാംശ്ചിത് ॥ **5.61.22** ॥ 2631

സ തൈർമദാദപ്രതിവാർയവേഗൈ -
ർബലാച്ച തേന പ്രതിവാർയമാണൈഃ।
പ്രധർഷണേ ത്യക്തഭയൈഃ സമേത്യ
പ്രകൃഷ്യതേ ചാപ്യനവേക്ഷ്യ ദോഷം ॥ **5.61.23** ॥ 2632

നഖൈസ്തുദന്തോ ദശനൈർദശന്ത -
സ്തലൈശ്ച പാദൈശ്ച സമാപയന്തഃ।
മദാത് കപിം തേ കപയഃ സമന്താ -
ൻമഹാവനം നിർവിഷയം ച ചക്രുഃ ॥ **5.61.24** ॥ 2633

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

വാനരൈർമധുവനരക്ഷകാണാം ദധിമുഖസ്യ ച പരാഭവഃ സഭൃത്യസ്യ ദധിമുഖസ്യ സുഗ്രീവപാർശ്വേ ഗമനം ച

താനുവാച ഹരിശ്രേഷ്ഠോ
ഹനൂമാൻ വാനരർഷഭഃ।
അവ്യഗ്രമനസോ യൂയം
മധു സേവത വാനരാഃ ॥ **5.62.1** ॥ 2634

അഹമാവർജയിഷ്യാമി
യുഷ്മാകം പരിപന്ഥിനഃ।
ശ്രുത്വാ ഹനൂമതോ വാക്യം
ഹരീണാം പ്രവരോഽംഗദഃ ॥ **5.62.2** ॥ 2635

പ്രത്യുവാച പ്രസന്നാത്മാ
പിബന്തു ഹരയോ മധു।
അവശ്യം കൃതകാർയസ്യ
വാക്യം ഹനുമതോ മയാ ॥ **5.62.3** ॥ 2636

അകാർയമപി കർതവ്യം
കിമംഗം പുനരീദൃശം।
അംഗദസ്യ മുഖാച്ഛ്രുത്വാ
വചനം വാനരർഷഭാഃ ॥ **5.62.4** ॥ 2637

സാധു സാധ്വിതി സംഹൃഷ്ടാ
വാനരാഃ പ്രത്യപൂജയൻ।
പൂജയിത്വാംഗദം സർവേ
വാനരാ വാനരർഷഭം ॥ **5.62.5** ॥ 2638

ജഗ്മുർമധുവനം യത്ര
നദീവേഗ ഇവ ദ്രുമം।
തേ പ്രവിഷ്ടാ മധുവനം
പാലാനാക്രമ്യ ശക്തിതഃ ॥ **5.62.6** ॥ 2639

അതിസർഗാച്ച പടവോ
ദൃഷ്ട്വാ ശ്രുത്വാ ച മൈഥിലീം।
പപുഃ സർവേ മധു തദാ
രസവത് ഫലമാദദുഃ ॥ **5.62.7** ॥ 2640

ഉത്പത്യ ച തതഃ സർവേ
വനപാലാൻ സമാഗതാൻ।
തേ താഡയന്തഃ ശതശഃ
സക്തൻ മധുവനേ തദാ ॥ **5.62.8** ॥ 2641

മധൂനി ദ്രോണമാത്രാണി
ബാഹുഭിഃ പരിഗൃഹ്യ തേ।
പിബന്തി കപയഃ കേചിത്
സംഘശസ്തത്ര ഹൃഷ്ടവത് ॥ **5.62.9** ॥ 2642

ഘ്നന്തി സ്മ സഹിതാഃ സർവേ
ഭക്ഷയന്തി തഥാപരേ।
കേചിത് പീത്വാപവിധ്യന്തി
മധൂനി മധുപിംഗലാഃ ॥ **5.62.10** ॥ 2643

മധൂച്ഛിഷ്ടേന കേചിച്ച
ജഘ്നുരൻയോൻയമുത്കടാഃ।
അപരേ വൃക്ഷമൂലേഷു
ശാഖാ ഗൃഹ്യ വ്യവസ്ഥിതാഃ ॥ **5.62.11** ॥ 2644

അത്യർഥം ച മദഗ്ലാനാഃ
പർണാൻയാസ്തീർയ ശേരതേ।
ഉൻമത്തവേഗാഃ പ്ലവഗാ
മധുമത്താശ്ച ഹൃഷ്ടവത് ॥ **5.62.12** ॥ 2645

ക്ഷിപന്ത്യപി തദാൻയോൻയം
സ്ഖലന്തി ച തഥാപരേ।
കേചിത് ക്ഷ്വേഡാൻ പ്രകുർവന്തി
കേചിത് കൂജന്തി ഹൃഷ്ടവത് ॥ **5.62.13** ॥ 2646

ഹരയോ മധുനാ മത്താഃ
കേചിത് സുപ്താ മഹീതലേ।
ധൃഷ്ടാഃ കേചിദ്ധസന്ത്യൻയേ
കേചിത് കുർവന്തി ചേതരത് ॥ **5.62.14** ॥ 2647

കൃത്വാ കേചിദ് വദന്ത്യൻയേ
കേചിദ് ബുധ്യന്തി ചേതരത്।
യേഽപ്യത്ര മധുപാലാഃ സ്യുഃ
പ്രേഷ്യാ ദധിമുഖസ്യ തു ॥ **5.62.15** ॥ 2648

തേഽപി തൈർവാനരൈർഭീമൈഃ
പ്രതിഷിദ്ധാ ദിശോ ഗതാഃ।
ജാനുഭിശ്ച പ്രഘൃഷ്ടാശ്ച
ദേവമാർഗം ച ദർശിതാഃ ॥ **5.62.16** ॥ 2649

അബ്രുവൻ പരമോദ്വിഗ്നാ
ഗത്വാ ദധിമുഖം വചഃ।
ഹനൂമതാ ദത്തവരൈ -
ർഹതം മധുവനം ബലാത്।
വയം ച ജാനുഭിർഘൃഷ്ടാ
ദേവമാർഗം ച ദർശിതാഃ ॥ **5.62.17** ॥ 2650

തദാ ദധിമുഖഃ ക്രുദ്ധോ
വനപസ്തത്ര വാനരഃ।
ഹതം മധുവനം ശ്രുത്വാ
സാന്ത്വയാമാസ താൻ ഹരീൻ ॥ **5.62.18** ॥ 2651

ഏതാഗച്ഛത ഗച്ഛാമോ
വാനരാനതിദർപിതാൻ।
ബലേനാവാരയിഷ്യാമി
പ്രഭുഞ്ജാനാൻ മധൂത്തമം ॥ **5.62.19** ॥ 2652

ശ്രുത്വാ ദധിമുഖസ്യേദം
വചനം വാനരർഷഭാഃ।
പുനർവീരാ മധുവനം
തേനൈവ സഹിതാ യയുഃ ॥ **5.62.20** ॥ 2653

മധ്യേ ചൈഷാം ദധിമുഖഃ
സുപ്രഗൃഹ്യ മഹാതരും।
സമഭ്യധാവൻ വേഗേന
സർവേ തേ ച പ്ലവംഗമാഃ ॥ **5.62.21** ॥ 2654

തേ ശിലാഃ പാദപാംശ്ചൈവ
പാഷാണാമപി വാനരാഃ।

ഗൃഹീത്വാഭ്യാഗമൻ ക്രുദ്ധാ
യത്ര തേ കപികുഞ്ജരാഃ ॥ **5.62.22** ॥ 2655

ബലാന്നിവാരയന്തശ്ച
ആസേദുർഹരയോ ഹരീൻ ।
സന്ദഷ്ടൗഷ്ഠപുടാഃ ക്രുദ്ധാ
ഭർത്സയന്തോ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **5.62.23** ॥ 2656

അഥ ദൃഷ്ട്വാ ദധിമുഖം
ക്രുദ്ധം വാനരപുംഗവാഃ ।
അഭ്യധാവന്ത വേഗേന
ഹനുമത്പ്രമുഖാസ്തദാ ॥ **5.62.24** ॥ 2657

സവൃക്ഷം തം മഹാബാഹു -
മാപതന്തം മഹാബലം ।
വേഗവന്തം വിജഗ്രാഹ
ബാഹുഭ്യാം കുപിതോഽംഗദഃ ॥ **5.62.25** ॥ 2658

മദാന്ധോ ന കൃപാം ചക്രേ
ആർയകോഽയം മമേതി സഃ ।
അഥൈനം നിഷ്പിപേഷാശു
വേഗേന വസുധാതലേ ॥ **5.62.26** ॥ 2659

സ ഭഗ്നബാഹൂരുമുഖോ
വിഹ്വലഃ ശോണിതോക്ഷിതഃ ।
പ്രമുമോഹ മഹാവീരോ
മുഹൂർതം കപികുഞ്ജരഃ ॥ **5.62.27** ॥ 2660

സ കഥഞ്ചിദ് വിമുക്തസ്തൈ -
ർവാനരൈർവാനരർഷഭഃ ।

ഉവാചൈകാന്തമാഗത്യ
സ്വാൻ ഭൃത്യാൻ സമുപാഗതാൻ ॥ **5.62.28** ॥ 2661

ഏതാഗച്ഛത ഗച്ഛാമോ
ഭർതാ നോ യത്ര വാനരഃ।
സുഗ്രീവോ വിപുലഗ്രീവഃ
സഹ രാമേണ തിഷ്ഠതി ॥ **5.62.29** ॥ 2662

സർവം ചൈവാംഗദേ ദോഷം
ശ്രാവയിഷ്യാമ പാർഥിവേ।
അമർഷീ വചനം ശ്രുത്വാ
ഘാതയിഷ്യതി വാനരാൻ ॥ **5.62.30** ॥ 2663

ഇഷ്ടം മധുവനം ഹ്യേതത്
സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ।
പിതൃപൈതാമഹം ദിവ്യം
ദേവൈരപി ദുരാസദം ॥ **5.62.31** ॥ 2664

സ വാനരാനിമാൻ സർവാൻ
മധുലുബ്ധാൻ ഗതായുഷഃ।
ഘാതയിഷ്യതി ദണ്ഡേന
സുഗ്രീവഃ സസുഹൃജ്ജനാൻ ॥ **5.62.32** ॥ 2665

വധ്യാ ഹ്യേതേ ദുരാത്മാനോ
നൃപാജ്ഞാപരിപന്ഥിനഃ।
അമർഷപ്രഭവോ രോഷഃ
സഫലോ മേ ഭവിഷ്യതി ॥ **5.62.33** ॥ 2666

ഏവമുക്ത്വാ ദധിമുഖോ
വനപാലാൻ മഹാബലഃ।

ജഗാമ സഹസോത്പത്യ
വനപാലൈഃ സമൻവിതഃ ॥ **5.62.34** ॥ 2667

നിമേഷാന്തരമാത്രേണ
സ ഹി പ്രാപ്തോ വനാലയഃ ।
സഹസ്രാംശുസുതോ ധീമാൻ
സുഗ്രീവോ യത്ര വാനരഃ ॥ **5.62.35** ॥ 2668

രാമം ച ലക്ഷ്മണം ചൈവ
ദൃഷ്ട്വാ സുഗ്രീവമേവ ച ।
സമപ്രതിഷ്ഠാം ജഗതീ -
മാകാശാന്നിപപാത ഹ ॥ **5.62.36** ॥ 2669

സ നിപത്യ മഹാവീരഃ
സർവൈസ്തൈഃ പരിവാരിതഃ ।
ഹരിർദധിമുഖഃ പാലൈഃ
പാലാനാം പരമേശ്വരഃ ॥ **5.62.37** ॥ 2670

സ ദീനവദനോ ഭൂത്വാ
കൃത്വാ ശിരസി ചാഞ്ജലിം ।
സുഗ്രീവസ്യാശു തൗ മൂർധ്നാ
ചരണൗ പ്രത്യപീഡയത് ॥ **5.62.38** ॥ 2671

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ദധിമുഖാൻമധുവനവിധ്വംസവാർതാമാകർണ്യ സുഗ്രീവസ്യ ഹനുമദാദീനാം സാഫല്യവിഷയേഽനുമാനം

തതോ മൂർധ്നാ നിപതിതം
വാനരം വാനരർഷഭഃ ।
ദൃഷ്ട്വൈവോദ്വിഗ്നഹൃദയോ
വാക്യമേതദുവാച ഹ ॥ **5.63.1** ॥ 2672

ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ കസ്മാത് ത്വം
പാദയോഃ പതിതോ മമ ।
അഭയം തേ പ്രദാസ്യാമി
സത്യമേവാഭിധീയതാം ॥ **5.63.2** ॥ 2673

കിം സംഭ്രമാദ്ധിതം കൃത്സ്നം
ബ്രൂഹി യദ് വക്ഷ്യമർഹസി ।
കച്ചിൻമധുവനേ സ്വസ്തി
ശ്രോതുമിച്ഛാമി വാനര ॥ **5.63.3** ॥ 2674

സ സമാശ്വാസിതസ്തേന
സുഗ്രീവേണ മഹാത്മനാ ।
ഉത്ഥായ സ മഹാപ്രാജ്ഞോ
വാക്യം ദധിമുഖോഽബ്രവീത് ॥ **5.63.4** ॥ 2675

നൈവർക്ഷരജസാ രാജൻ
ന ത്വയാ ന ച വാലിനാ।
വനം നിസൃഷ്ടപൂർവം തേ
നാശിതം തത്തു വാനരൈഃ ॥ **5.63.5** ॥ 2676

ൻയവാരയമഹം സർവാൻ
സഹൈഭിർവനചാരിഭിഃ।
അചിന്തയിത്വാ മാം ഹൃഷ്ടാ
ഭക്ഷയന്തി പിബന്തി ച ॥ **5.63.6** ॥ 2677

ഏഭിഃ പ്രധർഷണായാം ച
വാരിതം വനപാലകൈഃ।
മാമപ്യചിന്തയൻ ദേവ
ഭക്ഷയന്തി വനൗകസഃ ॥ **5.63.7** ॥ 2678

ശിഷ്ടമത്രാപവിധ്യന്തി
ഭക്ഷയന്തി തഥാപരേ।
നിവാർയമാണാസ്തേ സർവേ
ഭ്രുകുടിം ദർശയന്തി ഹി ॥ **5.63.8** ॥ 2679

ഇമേ ഹി സംരബ്ധതരാ -
സ്തദാ തൈഃ സമ്പ്രധർഷിതാഃ।
നിവാർയന്തേ വനാത് തസ്മാത്
ക്രുദ്ധൈർവാനരപുംഗവൈഃ ॥ **5.63.9** ॥ 2680

തതസ്തൈർബഹുഭിർവീരൈ -
ർവാനരൈർവാനരർഷഭാഃ।
സംരക്തനയനൈഃ ക്രോധാ -
ദ്ധരയഃ സമ്പ്രധർഷിതാഃ ॥ **5.63.10** ॥ 2681

പാണിഭിർനിഹതാഃ കേചിത്
കേചിജ്ജാനുഭിരാഹതാഃ।
പ്രകൃഷ്ടാശ്ച തദാ കാമം
ദേവമാർഗം ച ദർശിതാഃ ॥ **5.63.11** ॥ 2682

ഏവമേതേ ഹതാഃ ശൂരാ -
സ്ത്വയി തിഷ്ഠതി ഭർതരി।
കൃത്സ്നം മധുവനം ചൈവ
പ്രകാമം തൈശ്ച ഭക്ഷ്യതേ ॥ **5.63.12** ॥ 2683

ഏവം വിജ്ഞാപ്യമാനം തം
സുഗ്രീവം വാനരർഷഭം।
അപൃച്ഛത് തം മഹാപ്രാജ്ഞോ
ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ ॥ **5.63.13** ॥ 2684

കിമയം വാനരോ രാജൻ
വനപഃ പ്രത്യുപസ്ഥിതഃ।
കിം ചാർഥമഭിനിർദിശ്യ
ദുഃഖിതോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **5.63.14** ॥ 2685

ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവോ
ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മനാ।
ലക്ഷ്മണം പ്രത്യുവാചേദം
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ ॥ **5.63.15** ॥ 2686

ആർയ ലക്ഷ്മണ സമ്പ്രാഹ
വീരോ ദധിമുഖഃ കപിഃ।
അംഗദപ്രമുഖൈർവീരൈ -
ർഭക്ഷിതം മധു വാനരൈഃ ॥ **5.63.16** ॥ 2687

നൈഷാമകൃതകാർയാണാ -
മീദൃശഃ സ്യാദ് വ്യതിക്രമഃ।
വനം യദഭിപന്നാസ്തേ
സാധിതം കർമ തദ് ധ്രുവം ॥ **5.63.17** ॥ 2688

വാരയന്തോ ഭൃശം പ്രാപ്താഃ
പാലാ ജാനുഭിരാഹതാഃ।
തഥാ ന ഗണിതശ്ചായം
കപിർദധിമുഖോ ബലീ ॥ **5.63.18** ॥ 2689

പതിർമമ വനസ്യായ -
മസ്മാഭിഃ സ്ഥാപിതഃ സ്വയം।
ദൃഷ്ടാ ദേവീ ന സന്ദേഹോ
ന ചാൻയേന ഹനൂമതാ ॥ **5.63.19** ॥ 2690

ന ഹ്യൻയഃ സാധനേ ഹേതുഃ
കർമണോഽസ്യ ഹനൂമതഃ।
കാർയസിദ്ധിർഹനുമതി
മതിശ്ച ഹരിപുംഗവേ ॥ **5.63.20** ॥ 2691

വ്യവസായശ്ച വീർയം ച
ശ്രുതം ചാപി പ്രതിഷ്ഠിതം।
ജാംബവാൻ യത്ര നേതാ സ്യാ -
ദംഗദശ്ച മഹാബലഃ ॥ **5.63.21** ॥ 2692

ഹനൂമാംശ്ചാപ്യധിഷ്ഠാതാ
ന തത്ര ഗതിരൻയഥാ।
അംഗദപ്രമുഖൈർവീരൈ -
ർഹതം മധുവനം കില ॥ **5.63.22** ॥ 2693

വിചിത്യ ദക്ഷിണാമാശാ -
മാഗതൈർഹരിപുംഗവൈഃ।
ആഗതൈശ്ചാപ്രധൃഷ്യം ത -
ദ്ധതം മധുവനം ഹി തൈഃ ॥ **5.63.23** ॥ 2694

ധർഷിതം ച വനം കൃത്സ്ന -
മുപയുക്തം തു വാനരൈഃ।
പാതിതാ വനപാലാസ്തേ
തദാ ജാനുഭിരാഹതാഃ ॥ **5.63.24** ॥ 2695

ഏതദർഥമയം പ്രാപ്തോ
വക്തും മധുരവാഗിഹ।
നാമ്നാ ദധിമുഖോ നാമ
ഹരിഃ പ്രഖ്യാതവിക്രമഃ ॥ **5.63.25** ॥ 2696

ദൃഷ്ടാ സീതാ മഹാബാഹോ
സൗമിത്രേ പശ്യ തത്ത്വതഃ।
അഭിഗമ്യ യഥാ സർവേ
പിബന്തി മധു വാനരാഃ ॥ **5.63.26** ॥ 2697

ന ചാപ്യദൃഷ്ട്വാ വൈദേഹീം
വിശ്രുതാഃ പുരുഷർഷഭ।
വനം ദത്തവരം ദിവ്യം
ധർഷയേയുർവനൗകസഃ ॥ **5.63.27** ॥ 2698

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടോ ധർമാത്മാ
ലക്ഷ്മണഃ സഹരാഘവഃ।
ശ്രുത്വാ കർണസുഖാം വാണീം
സുഗ്രീവവദനാച്ച്യുതാം ॥ **5.63.28** ॥ 2699

പ്രാഹൃഷ്യത ഭൃശം രാമോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹായശാഃ।
ശ്രുത്വാ ദധിമുഖസ്യൈവം
സുഗ്രീവസ്തു പ്രഹൃഷ്യ ച ॥ **5.63.29** ॥ 2700

വനപാലം പുനർവാക്യം
സുഗ്രീവഃ പ്രത്യഭാഷത।
പ്രീതോഽസ്മി സോഽഹം യദ്ഭുക്തം
വനം തൈഃ കൃതകർമഭിഃ ॥ **5.63.30** ॥ 2701

ധർഷിതം മർഷണീയം ച
ചേഷ്ടിതം കൃതകർമണാം।
ഗച്ഛ ശീഘ്രം മധുവനം
സംരക്ഷസ്വ ത്വമേവ ഹി।
ശീഘ്രം പ്രേഷയ സർവാംസ്താൻ
ഹനൂമത്പ്രമുഖാൻ കപീൻ ॥ **5.63.31** ॥ 2702

ഇച്ഛാമി ശീഘ്രം ഹനുമത്പ്രധാനാൻ
ശാഖാമൃഗാംസ്താൻ മൃഗരാജദർപാൻ।
പ്രഷ്ടും കൃതാർഥാൻ സഹ രാഘവാഭ്യാം
ശ്രോതും ച സീതാധിഗമേ പ്രയത്നം ॥ **5.63.32** ॥ 2703

പ്രീതിസ്ഫീതാക്ഷൗ സമ്പ്രഹൃഷ്ടൗ കുമാരൗ
ദൃഷ്ട്വാ സിദ്ധാർഥൗ വാനരാണാം ച രാജാ।
അംഗൈഃ സംഹൃഷ്ടൈഃ കർമസിദ്ധിം വിദിത്വാ
ബാഹ്വോരാസന്നാം സോഽതിമാത്രം നനന്ദ ॥ **5.63.33** ॥ 2704

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ദധിമുഖതഃ സുഗ്രീവസന്ദേശമാകർണ്യാംഗദഹനുമദാദീനാം വാനരാണാം കിഷ്കിന്ധായാം ഗമനം ഹനുമതാ ശ്രീരാമം പ്രണമ്യ സീതാദർശനസമാചാരസ്യ നിവേദനം ച

സുഗ്രീവേണൈവമുക്തസ്തു
ഹൃഷ്ടോ ദധിമുഖഃ കപിഃ।
രാഘവം ലക്ഷ്മണം ചൈവ
സുഗ്രീവം ചാഭ്യവാദയത് ॥ **5.64.1** ॥ 2705

സ പ്രണമ്യ ച സുഗ്രീവം
രാഘവൗ ച മഹാബലൗ।
വാനരൈഃ സഹിതഃ ശൂരൈ -
ർദിവമേവോത്പപാത ഹ ॥ **5.64.2** ॥ 2706

സ യഥൈവാഗതഃ പൂർവം
തഥൈവ ത്വരിതം ഗതഃ।
നിപത്യ ഗഗനാദ് ഭൂമൗ
തദ്വനം പ്രവിവേശ ഹ ॥ **5.64.3** ॥ 2707

സ പ്രവിഷ്ടോ മധുവനം
ദദർശ ഹരിയൂഥപാൻ।
വിമദാനുദ്ധതാൻ സർവാൻ
മേഹമാനാൻ മധൂദകം ॥ **5.64.4** ॥ 2708

സ താനുപാഗമദ് വീരോ
ബദ്ധ്വാ കരപുടാഞ്ജലിം।
ഉവാച വചനം ശ്ലക്ഷ്ണ -
മിദം ഹൃഷ്ടവദംഗദം ॥ **5.64.5** ॥ 2709

സൗമ്യ രോഷോ ന കർതവ്യോ
യദേഭിഃ പരിവാരണം।
അജ്ഞാനാദ് രക്ഷിഭിഃ ക്രോധാദ്
ഭവന്തഃ പ്രതിഷേധിതാഃ ॥ **5.64.6** ॥ 2710

ശ്രാന്തോ ദൂരാദനുപ്രാപ്തോ
ഭക്ഷയസ്വ സ്വകം മധു।
യുവരാജസ്ത്വമീശശ്ച
വനസ്യാസ്യ മഹാബല ॥ **5.64.7** ॥ 2711

മൗർഖ്യാത് പൂർവം കൃതോ രോഷ -
സ്തദ് ഭവാൻ ക്ഷന്തുമർഹതി।
യഥൈവ ഹി പിതാ തേഽഭൂത്
പൂർവം ഹരിഗണേശ്വരഃ ॥ **5.64.8** ॥ 2712

തഥാ ത്വമപി സുഗ്രീവോ
നാൻയസ്തു ഹരിസത്തമ।
ആഖ്യാതം ഹി മയാ ഗത്വാ
പിതൃവ്യസ്യ തവാനഘ ॥ **5.64.9** ॥ 2713

ഇഹോപയാനം സർവേഷാ -
മേതേഷാം വനചാരിണാം।
ഭവദാഗമനം ശ്രുത്വാ
സഹൈഭിർവനചാരിഭിഃ ॥ **5.64.10** ॥ 2714

പ്രഹൃഷ്ടോ ന തു രുഷ്ടോഽസൗ
വനം ശ്രുത്വാ പ്രധർഷിതം।
പ്രഹൃഷ്ടോ മാം പിതൃവ്യസ്തേ
സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ ॥ **5.64.11** ॥ 2715

ശീഘ്രം പ്രേഷയ സർവാംസ്താ -
നിതി ഹോവാച പാർഥിവഃ।
ശ്രുത്വാ ദധിമുഖസ്യൈതദ്
വചനം ശ്ലക്ഷ്ണമംഗദഃ ॥ **5.64.12** ॥ 2716

അബ്രവീത് താൻ ഹരിശ്രേഷ്ഠോ
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ।
ശങ്കേ ശ്രുതോഽയം വൃത്താന്തോ
രാമേണ ഹരിയൂഥപാഃ ॥ **5.64.13** ॥ 2717

അയം ച ഹർഷാദാഖ്യാതി
തേന ജാനാമി ഹേതുനാ।
തത് ക്ഷമം നേഹ നഃ സ്ഥാതും
കൃതേ കാർയേ പരന്തപാഃ ॥ **5.64.14** ॥ 2718

പീത്വാ മധു യഥാകാമം
വിക്രാന്താ വനചാരിണഃ।
കിം ശേഷം ഗമനം തത്ര
സുഗ്രീവോ യത്ര വാനരഃ ॥ **5.64.15** ॥ 2719

സർവേ യഥാ മാം വക്ഷ്യന്തി
സമേത്യ ഹരിപുംഗവാഃ।
തഥാസ്മി കർതാ കർതവ്യേ
ഭവദ്ഭിഃ പരവാനഹം ॥ **5.64.16** ॥ 2720

നാജ്ഞാപയിതുമീശോഽഹം
യുവരാജോഽസ്മി യദ്യപി।
അയുക്തം കൃതകർമാണോ
യൂയം ധർഷയിതും ബലാത് ॥ **5.64.17** ॥ 2721

ബ്രുവതശ്ചാംഗദസ്യൈവം
ശ്രുത്വാ വചനമുത്തമം।
പ്രഹൃഷ്ടമനസോ വാക്യ -
മിദമൂചുർവനൗകസഃ ॥ **5.64.18** ॥ 2722

ഏവം വക്ഷ്യതി കോ രാജൻ
പ്രഭുഃ സൻ വാനരർഷഭ।
ഐശ്വർയമദമത്തോ ഹി
സർവോഽഹമിതി മൻയതേ ॥ **5.64.19** ॥ 2723

തവ ചേദം സുസദൃശം
വാക്യം നാൻയസ്യ കസ്യചിത്।
സന്നതിർഹി തവാഖ്യാതി
ഭവിഷ്യച്ചുഭയോഗ്യതാം ॥ **5.64.20** ॥ 2724

സർവേ വയമപി പ്രാപ്താ -
സ്തത്ര ഗന്തും കൃതക്ഷണാഃ।
സ യത്ര ഹരിവീരാണാം
സുഗ്രീവഃ പതിരവ്യയഃ ॥ **5.64.21** ॥ 2725

ത്വയാ ഹ്യനുക്തൈരർഹരിഭി -
ർനൈവ ശക്യം പദാത് പദം।
ക്വചിദ് ഗന്തും ഹരിശ്രേഷ്ഠ
ബ്രൂമഃ സത്യമിദം തു തേ ॥ **5.64.22** ॥ 2726

ഏവം തു വദതാം തേഷാ -
മംഗദഃ പ്രത്യഭാഷത।
സാധു ഗച്ഛാമ ഇത്യുക്ത്വാ
ഖമുത്പേതുർമഹാബലാഃ ॥ **5.64.23** ॥ 2727

ഉത്പതന്തമനൂത്പേതുഃ
സർവേ തേ ഹരിയൂഥപാഃ।
കൃത്വാഽഽകാശം നിരാകാശം
യന്ത്രോത്ക്ഷിപ്താ ഇവോപലാഃ ॥ **5.64.24** ॥ 2728

അംഗദം പുരതഃ കൃത്വാ
ഹനൂമന്തം ച വാനരം।
ത്യേംബരം സഹസോത്പത്യ
വേഗവന്തഃ പ്ലവംഗമാഃ ॥ **5.64.25** ॥ 2729

വിനദന്തോ മഹാനാദം
ഘനാ വാതേരിതാ യഥാ।
അംഗദേ സമനുപ്രാപ്തേ
സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ ॥ **5.64.26** ॥ 2730

ഉവാച ശോകസന്തപ്തം
രാമം കമലലോചനം।
സമാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ
ദൃഷ്ട്വാ ദേവീ ന സംശയഃ ॥ **5.64.27** ॥ 2731

നാഗന്തുമിഹ ശക്യം തൈ -
രതീതസമയൈരിഹ।
അംഗദസ്യ പ്രഹർഷാച്ച
ജാനാമി ശുഭദർശന ॥ **5.64.28** ॥ 2732

ന മത്സകാശമാഗച്ഛേത്
കൃത്യേ ഹി വിനിപാതിതേ।
യുവരാജോ മഹാബാഹുഃ
പ്ലവതാമംഗദോ വരഃ ॥ **5.64.29** ॥ 2733

യദ്യപ്യകൃതകൃത്യാനാ -
മീദൃശഃ സ്യാദുപക്രമഃ।
ഭവേത് തു ദീനവദനോ
ഭ്രാന്തവിപ്ലുതമാനസഃ ॥ **5.64.30** ॥ 2734

പിതൃപൈതാമഹം ചൈതത്
പൂർവകൈരഭിരക്ഷിതം।
ന മേ മധുവനം ഹന്യാ -
ദദൃഷ്ട്വാ ജനകാത്മജാം ॥ **5.64.31** ॥ 2735

കൗസൽയാ സുപ്രജാ രാമ
സമാശ്വസിഹി സുവ്രത।
ദൃഷ്ടാ ദേവീ ന സന്ദേഹോ
ന ചാൻയേന ഹനൂമതാ ॥ **5.64.32** ॥ 2736

നഹ്യൻയഃ കർമണോ ഹേതുഃ
സാധനേഽസ്യ ഹനൂമതഃ।
ഹനൂമതീഹ സിദ്ധിശ്ച
മതിശ്ച മതിസത്തമ ॥ **5.64.33** ॥ 2737

വ്യവസായശ്ച ശൗർയം ച
ശ്രുതം ചാപി പ്രതിഷ്ഠിതം।
ജാംബവാൻ യത്ര നേതാ സ്യാ -
ദംഗദശ്ച ഹരീശ്വരഃ ॥ **5.64.34** ॥ 2738

ഹനുമാംശ്ചാപ്യധിഷ്ഠാതാ
ന തത്ര ഗതിരന്യഥാ।
മാ ഭൂച്ചിന്താസമായുക്തഃ
സമ്പ്രത്യമിതവിക്രമ ॥ **5.64.35** ॥ 2739

യദാ ഹി ദർപിതോദഗ്രാഃ
സംഗതാഃ കാനനൗകസഃ।
നൈഷാമകൃതകാർയാണാ -
മീദൃശഃ സ്യാദുപക്രമഃ ॥ **5.64.36** ॥ 2740

വനഭംഗേന ജാനാമി
മധൂനാം ഭക്ഷണേന ച।
തതഃ കിലകിലാശബ്ദം
ശുശ്രാവാസന്നമംബരേ ॥ **5.64.37** ॥ 2741

ഹനൂമത്കർമദൃപ്താനാം
നദതാം കാനനൗകസാം।
കിഷ്കിന്ധാമുപയാതാനാം
സിദ്ധിം കഥയതാമിവ ॥ **5.64.38** ॥ 2742

തതഃ ശ്രുത്വാ നിനാദം തം
കപീനാം കപിസത്തമഃ।
ആയതാഞ്ചിതലാംഗൂലഃ
സോഽഭവദ്ധൃഷ്ടമാനസഃ ॥ **5.64.39** ॥ 2743

ആജഗ്മുസ്തേഽപി ഹരയോ
രാമദർശനകാങ്ക്ഷിണഃ।
അംഗദം പുരതഃ കൃത്വാ
ഹനൂമന്തം ച വാനരം ॥ **5.64.40** ॥ 2744

തേഽംഗദപ്രമുഖാ വീരാഃ
പ്രഹൃഷ്ടാശ്ച മുദാൻവിതാഃ।
നിപേതുർഹരിരാജസ്യ
സമീപേ രാഘവസ്യ ച ॥ **5.64.41** ॥ 2745

ഹനൂമാംശ്ച മഹാബാഹുഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ തതഃ।
നിയതാമക്ഷതാം ദേവീം
രാഘവായ ന്യവേദയത് ॥ **5.64.42** ॥ 2746

ദൃഷ്ടാ ദേവീതി ഹനുമ -
ദ്വദനാദമൃതോപമം।
ആകർണ്യ വചനം രാമോ
ഹർഷമാപ സലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.64.43** ॥ 2747

നിശ്ചിതാർഥം തതസ്തസ്മിൻ
സുഗ്രീവം പവനാത്മജേ।
ലക്ഷ്മണഃ പ്രീതിമാൻ പ്രീതം
ബഹുമാനാദവൈക്ഷത ॥ **5.64.44** ॥ 2748

പ്രീത്യാ ച പരയോപേതോ
രാഘവഃ പരവീരഹാ।
ബഹുമാനേന മഹതാ
ഹനൂമന്തമവൈക്ഷത ॥ **5.64.45** ॥ 2749

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുഃ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ ശ്രീരാമം പ്രതി സീതാവൃത്താന്തസ്യ നിവേദനം

തതഃ പ്രസ്രവണം ശൈലം
തേ ഗത്വാ ചിത്രകാനനം।
പ്രണമ്യ ശിരസാ രാമം
ലക്ഷ്മണം ച മഹാബലം ॥ **5.65.1** ॥ 2750

യുവരാജം പുരസ്കൃത്യ
സുഗ്രീവമഭിവാദ്യ ച।
പ്രവൃത്തിമഥ സീതായാഃ
പ്രവക്തുമുപചക്രമുഃ ॥ **5.65.2** ॥ 2751

രാവണാന്തഃപുരേ രോധം
രാക്ഷസീഭിശ്ച തർജനം।
രാമേ സമനുരാഗം ച
യഥാ ച നിയമഃ കൃതഃ ॥ **5.65.3** ॥ 2752

ഏതദാഖ്യായ തേ സർവം
ഹരയോ രാമസന്നിധൗ।
വൈദേഹീമക്ഷതാം ശ്രുത്വാ
രാമസ്തൂത്തരമബ്രവീത് ॥ **5.65.4** ॥ 2753

ക്വ സീതാ വർതതേ ദേവീ
കഥം ച മയി വർതതേ।
ഏതൻമേ സർവമാഖ്യാത
വൈദേഹീം പ്രതി വാനരാഃ ॥ **5.65.5** ॥ 2754

രാമസ്യ ഗദിതം ശ്രുത്വാ
ഹരയോ രാമസന്നിധൗ।
ചോദയന്തി ഹനൂമന്തം
സീതാവൃത്താന്തകോവിദം ॥ **5.65.6** ॥ 2755

ശ്രുത്വാ തു വചനം തേഷാം
ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ।
പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവ്യൈ
സീതായൈ താം ദിശം പ്രതി ॥ **5.65.7** ॥ 2756

ഉവാച വാക്യം വാക്യജ്ഞഃ
സീതായാ ദർശനം യഥാ।
തം മണിം കാഞ്ചനം ദിവ്യം
ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ ॥ **5.65.8** ॥ 2757

ദത്ത്വാ രാമായ ഹനുമാം -
സ്തതഃ പ്രാഞ്ജലിരബ്രവീത്।
സമുദ്രം ലംഘയിത്വാഹം
ശതയോജനമായതം ॥ **5.65.9** ॥ 2758

അഗച്ഛം ജാനകീം സീതാം
മാർഗമാണോ ദിദൃക്ഷയാ।
തത്ര ലങ്കേതി നഗരീ
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **5.65.10** ॥ 2759

ദക്ഷിണസ്യ സമുദ്രസ്യ
തീരേ വസതി ദക്ഷിണേ।
തത്ര സീതാ മയാ ദൃഷ്ടാ
രാവണാന്തഃപുരേ സതീ ॥ **5.65.11** ॥ 2760

ത്വയി സംന്യസ്യ ജീവന്തീ
രാമാ രാമ മനോരഥം।
ദൃഷ്ടാ മേ രാക്ഷസീമധ്യേ
തർജ്യമാനാ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **5.65.12** ॥ 2761

രാക്ഷസീഭിർവിരൂപാഭീ
രക്ഷിതാ പ്രമദാവനേ।
ദുഃഖമാപദ്യതേ ദേവീ
ത്വയാ വീര സുഖോചിതാ ॥ **5.65.13** ॥ 2762

രാവണാന്തഃപുരേ രുദ്ധാ
രാക്ഷസീഭിഃ സുരക്ഷിതാ।
ഏകവേണീധരാ ദീനാ
ത്വയി ചിന്താപരായണാ ॥ **5.65.14** ॥ 2763

അധഃശയ്യാ വിവർണാംഗീ
പദ്മിനീവ ഹിമാഗമേ।
രാവണാദ് വിനിവൃത്താർഥാ
മർതവ്യകൃതനിശ്ചയാ ॥ **5.65.15** ॥ 2764

ദേവീ കഥഞ്ചിത് കാകുത്സ്ഥ
ത്വൻമനാ മാർഗിതാ മയാ।
ഇക്ഷ്വാകുവംശവിഖ്യാതിം
ശനൈഃ കീർതയതാനഘ ॥ **5.65.16** ॥ 2765

സാ മയാ നരശാർദൂല
ശനൈർവിശ്വാസിതാ തദാ।
തതഃ സംഭാഷിതാ ദേവീ
സർവമർഥം ച ദർശിതാ ॥ **5.65.17** ॥ 2766

രാമസുഗ്രീവസഖ്യം ച
ശ്രുത്വാ ഹർഷമുപാഗതാ।
നിയതഃ സമുദാചാരോ
ഭക്തിശ്ചാസ്യാഃ സദാ ത്വയി ॥ **5.65.18** ॥ 2767

ഏവം മയാ മഹാഭാഗ
ദൃഷ്ടാ ജനകനന്ദിനീ।
ഉഗ്രേണ തപസാ യുക്താ
ത്വദ്ഭക്ത്യാ പുരുഷർഷഭ ॥ **5.65.19** ॥ 2768

അഭിജ്ഞാനം ച മേ ദത്തം
യഥാവൃത്തം തവാന്തികേ।
ചിത്രകൂടേ മഹാപ്രാജ്ഞ
വായസം പ്രതി രാഘവ ॥ **5.65.20** ॥ 2769

വിജ്ഞാപ്യഃ പുനരപ്യേഷ
രാമോ വായുസുത ത്വയാ।
അഖിലേന യഥാ ദൃഷ്ട -
മിതി മാമാഹ ജാനകീ ॥ **5.65.21** ॥ 2770

അയം ചാസ്മൈ പ്രദാതവ്യോ
യത്നാത് സുപരിരക്ഷിതഃ।
ബ്രുവതാ വചനാൻയേവം
സുഗ്രീവസ്യോപശൃണ്വതഃ ॥ **5.65.22** ॥ 2771

ഏഷ ചൂഡാമണിഃ ശ്രീമാൻ
മയാ തേ യത്നരക്ഷിതഃ।
മനഃശിലായാസ്തിലകം
തത് സ്മരസ്വേതി ചാബ്രവീത് ॥ **5.65.23** ॥ 2772

ഏഷ നിർയാതിതഃ ശ്രീമാൻ
മയാ തേ വാരിസംഭവഃ।
ഏനം ദൃഷ്ട്വാ പ്രമോദിഷ്യേ
വ്യസനേ ത്വാമിവാനഘ ॥ **5.65.24** ॥ 2773

ജീവിതം ധാരയിഷ്യാമി
മാസം ദശരഥാത്മജ।
ഊർധ്വം മാസാന്ന ജീവേയം
രക്ഷസാം വശമാഗതാ ॥ **5.65.25** ॥ 2774

ഇതി മാമബ്രവീത്സീതാ
കൃശാംഗീ ധർമചാരിണീ।
രാവണാന്തഃപുരേ രുദ്ധാ
മൃഗീവോത്ഫുൽലലോചനാ ॥ **5.65.26** ॥ 2775

ഏതദേവ മയാഽഽഖ്യാതം
സർവം രാഘവ യദ്യഥാ।
സർവഥാ സാഗരജലേ
സന്താരഃ പ്രവിധീയതാം ॥ **5.65.27** ॥ 2776

തൗ ജാതാശ്വാസൗ രാജപുത്രൗ വിദിത്വാ
തച്ചാഭിജ്ഞാനം രാഘവായ പ്രദായ।
ദേവ്യാ ചാഖ്യാതം സർവമേവാനുപൂർവ്യാദ്
വാചാ സമ്പൂർണം വായുപുത്രഃ ശശംസ ॥ **5.65.28** ॥ 2777

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ചൂഡാമണിം ദൃഷ്ട്വാ സീതാവൃത്തമുപലഭ്യ ച രാമസ്യ സീതാകൃതേ വിലാപഃ

ഏവമുക്തോ ഹനുമതാ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ।
തം മണിം ഹൃദയേ കൃത്വാ
രുരോദ സഹലക്ഷ്മണഃ ॥ **5.66.1** ॥ 2778

തം തു ദൃഷ്ട്വാ മണിശ്രേഷ്ഠം
രാഘവഃ ശോകകർശിതഃ ।
നേത്രാഭ്യാമശ്രുപൂർണാഭ്യാം
സുഗ്രീവമിദമബ്രവീത് ॥ **5.66.2** ॥ 2779

യഥൈവ ധേനുഃ സ്രവതി
സ്നേഹാദ് വത്സസ്യ വത്സലാ ।
തഥാ മമാപി ഹൃദയം
മണിശ്രേഷ്ഠസ്യ ദർശനാത് ॥ **5.66.3** ॥ 2780

മണിരത്നമിദം ദത്തം
വൈദേഹ്യാഃ ശ്വശുരേണ മേ ।
വധൂകാലേ യഥാ ബദ്ധ -
മധികം മൂർധ്നി ശോഭതേ ॥ **5.66.4** ॥ 2781

അയം ഹി ജലസംഭൂതോ
മണിഃ പ്രവരപൂജിതഃ।
യജ്ഞേ പരമതുഷ്ടേന
ദത്തഃ ശക്രേണ ധീമതാ ॥ **5.66.5** ॥ 2782

ഇമം ദൃഷ്ട്വാ മണിശ്രേഷ്ഠം
തഥാ താതസ്യ ദർശനം।
അദ്യാസ്മ്യവഗതഃ സൗമ്യ
വൈദേഹസ്യ തഥാ വിഭോഃ ॥ **5.66.6** ॥ 2783

അയം ഹി ശോഭതേ തസ്യാഃ
പ്രിയായാ മൂർധ്നി മേ മണിഃ।
അദ്യാസ്യ ദർശനേനാഹം
പ്രാപ്താം താമിവ ചിന്തയേ ॥ **5.66.7** ॥ 2784

കിമാഹ സീതാ വൈദേഹീ
ബ്രൂഹി സൗമ്യ പുനഃ പുനഃ।
പരാസുമിവ തോയേന
സിഞ്ചന്തീ വാക്യവാരിണാ ॥ **5.66.8** ॥ 2785

ഇതസ്തു കിം ദുഃഖതരം
യദിമം വാരിസംഭവം।
മണിം പശ്യാമി സൗമിത്രേ
വൈദേഹീമാഗതാം വിനാ ॥ **5.66.9** ॥ 2786

ചിരം ജീവതി വൈദേഹീ
യദി മാസം ധരിഷ്യതി।
ക്ഷണം വീര ന ജീവേയം
വിനാ താമസിതേക്ഷണാം ॥ **5.66.10** ॥ 2787

നയ മാമപി തം ദേശം
യത്ര ദൃഷ്ടാ മമ പ്രിയാ।
ന തിഷ്ഠേയം ക്ഷണമപി
പ്രവൃത്തിമുപലഭ്യ ച ॥ **5.66.11** ॥ 2788

കഥം സാ മമ സുശ്രോണീ
ഭീരുഭീരുഃ സതീ തദാ।
ഭയാവഹാനാം ഘോരാണാം
മധ്യേ തിഷ്ഠതി രക്ഷസാം ॥ **5.66.12** ॥ 2789

ശാരദസ്തിമിരോൻമുക്തോ
നൂനം ചന്ദ്ര ഇവാംബുദൈഃ।
ആവൃതോ വദനം തസ്യാ
ന വിരാജതി സാമ്പ്രതം ॥ **5.66.13** ॥ 2790

കിമാഹ സീതാ ഹനുമം -
സ്തത്ത്വതഃ കഥയസ്വ മേ।
ഏതേന ഖലു ജീവിഷ്യേ
ഭേഷജേനാതുരോ യഥാ ॥ **5.66.14** ॥ 2791

മധുരാ മധുരാലാപാ
കിമാഹ മമ ഭാമിനീ।
മദ്വിഹീനാ വരാരോഹാ
ഹനുമൻ കഥയസ്വ മേ।
ദുഃഖാദ് ദുഃഖതരം പ്രാപ്യ
കഥം ജീവതി ജാനകീ ॥ **5.66.15** ॥ 2792

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ ശ്രീരാമം പ്രതി സീതാസന്ദേശസ്യ ശ്രാവണം

ഏവമുക്തസ്തു ഹനുമാൻ
രാഘവേണ മഹാത്മനാ ।
സീതായാ ഭാഷിതം സർവം
ൻയവേദയത രാഘവേ ॥ **5.67.1** ॥ 2793

ഇദമുക്തവതീ ദേവീ
ജാനകീ പുരുഷർഷഭ ।
പൂർവവൃത്തമഭിജ്ഞാനം
ചിത്രകൂടേ യഥാതഥം ॥ **5.67.2** ॥ 2794

സുഖസുപ്താ ത്വയാ സാർധം
ജാനകീ പൂർവമുത്ഥിതാ ।
വായസഃ സഹസോത്പത്യ
വിദദാര സ്തനാന്തരം ॥ **5.67.3** ॥ 2795

പർയായേണ ച സുപ്തസ്ത്വം
ദേവ്യങ്കേ ഭരതാഗ്രജ ।
പുനശ്ച കില പക്ഷീ സ
ദേവ്യാ ജനയതി വ്യഥാ ॥ **5.67.4** ॥ 2796

തതഃ പുനരുപാഗമ്യ
വിദദാര ഭൃശം കില।
തതസ്ത്വം ബോധിതസ്തസ്യാഃ
ശോണിതേന സമുക്ഷിതഃ ॥ **5.67.5** ॥ 2797

വായസേന ച തേനൈവം
സതതം ബാധ്യമാനയാ।
ബോധിതഃ കില ദേവ്യാ ത്വം
സുഖസുപ്തഃ പരന്തപ ॥ **5.67.6** ॥ 2798

താം ച ദൃഷ്ട്വാ മഹാബാഹോ
ദാരിതാം ച സ്തനാന്തരേ।
ആശീവിഷ ഇവ ക്രുദ്ധ -
സ്തതോ വാക്യം ത്വമൂചിവാൻ ॥ **5.67.7** ॥ 2799

നഖാഗ്രൈഃ കേന തേ ഭീരു
ദാരിതം വൈ സ്തനാന്തരം।
കഃ ക്രീഡതി സരോഷേണ
പഞ്ചവക്ത്രേണ ഭോഗിനാ ॥ **5.67.8** ॥ 2800

നിരീക്ഷമാണഃ സഹസാ
വായസം സമുദൈക്ഷഥാഃ।
നഖൈഃ സരുധിരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
സ്താമേവാഭിമുഖം സ്ഥിതം ॥ **5.67.9** ॥ 2801

സുതഃ കില സ ശക്രസ്യ
വായസഃ പതതാം വരഃ।
ധരാന്തരഗതഃ ശീഘ്രം
പവനസ്യ ഗതൗ സമഃ ॥ **5.67.10** ॥ 2802

തതസ്തസ്മിൻ മഹാബാഹോ
കോപസംവർതിതേക്ഷണഃ।
വായസേ ത്വം വ്യധാഃ ക്രൂരാം
മതിം മതിമതാം വര ॥ **5.67.11** ॥ 2803

സ ദർഭസംസ്തരാദ് ഗൃഹ്യ
ബ്രഹ്മാസ്ത്രേണ ൻയയോജയഃ।
സ ദീപ്ത ഇവ കാലാഗ്നി -
ർജജ്വാലാഭിമുഖം ഖഗം ॥ **5.67.12** ॥ 2804

സ ത്വം പ്രദീപ്തം ചിക്ഷേപ
ദർഭം തം വായസം പ്രതി।
തതസ്തു വായസം ദീപ്തഃ
സ ദർഭോഽനുജഗാമ ഹ ॥ **5.67.13** ॥ 2805

ഭീതൈശ്ച സമ്പരിത്യക്തഃ
സുരൈഃ സർവൈശ്ച വായസഃ।
ത്രീൻ ലോകാൻ സമ്പരിക്രമ്യ
ത്രാതാരം നാധിഗച്ഛതി ॥ **5.67.14** ॥ 2806

പുനരപ്യാഗതസ്തത്ര
ത്വത്സകാശമരിന്ദമ।
ത്വം തം നിപതിതം ഭൂമൗ
ശരൺയഃ ശരണാഗതം ॥ **5.67.15** ॥ 2807

വധാർഹമപി കാകുത്സ്ഥ
കൃപയാ പരിപാലയഃ।
മോഘമസ്ത്രം ന ശക്യം തു
കർതുമിത്യേവ രാഘവ ॥ **5.67.16** ॥ 2808

ഭവാംസ്തസ്യാക്ഷി കാകസ്യ
ഹിനസ്തി സ്മ സ ദക്ഷിണം।
രാമ ത്വാം സ നമസ്കൃത്യ
രാജ്ഞോ ദശരഥസ്യ ച ॥ **5.67.17** ॥ 2809

വിസൃഷ്ടസ്തു തദാ കാകഃ
പ്രതിപേദേ സ്വമാലയം।
ഏവമസ്ത്രവിദാം ശ്രേഷ്ഠഃ
സത്ത്വവാംഛീലവാനപി ॥ **5.67.18** ॥ 2810

കിമർഥമസ്ത്രം രക്ഷഃ സു
ന യോജയസി രാഘവ।
ന ദാനവാ ന ഗന്ധർവാ
നാസുരാ ന മരുദ്ഗണാഃ ॥ **5.67.19** ॥ 2811

തവ രാമ രണേ ശക്താ -
സ്തഥാ പ്രതിസമാസിതും।
തവ വീർയവതഃ കശ്ചി -
ൻമയി യദ്യസ്തി സംഭ്രമഃ ॥ **5.67.20** ॥ 2812

ക്ഷിപ്രം സുനിശിതൈർബാണൈ -
ർഹൻയതാം യുധി രാവണഃ।
ഭ്രാതുരാദേശമാജ്ഞായ
ലക്ഷ്മണോ വാ പരന്തപഃ ॥ **5.67.21** ॥ 2813

സ കിമർഥം നരവരോ
ന മാം രക്ഷതി രാഘവഃ।
ശക്തൗ തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
വായ്വഗ്നിസമതേജസൗ ॥ **5.67.22** ॥ 2814

സുരാണാമപി ദുർധർഷൗ
കിമർഥം മാമുപേക്ഷതഃ।
മമൈവ ദുഷ്കൃതം കിഞ്ചി -
ന്മഹദസ്തി ന സംശയഃ ॥ **5.67.23** ॥ 2815

സമർഥൗ സഹിതൗ യൻമാം
ന രക്ഷേതേ പരന്തപൗ।
വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
കരുണം സാധുഭാഷിതം ॥ **5.67.24** ॥ 2816

പുനരപ്യഹമാർയാം താ -
മിദം വചനമബ്രുവം।
ത്വച്ഛോകവിമുഖോ രാമോ
ദേവി സത്യേന തേ ശപേ ॥ **5.67.25** ॥ 2817

രാമേ ദുഃഖാഭിഭൂതേ ച
ലക്ഷ്മണഃ പരിതപ്യതേ।
കഥഞ്ചിദ് ഭവതീ ദൃഷ്ടാ
ന കാലഃ പരിശോചിതും ॥ **5.67.26** ॥ 2818

അസ്മിൻ മുഹൂർതേ ദുഃഖാനാ -
മന്തം ദ്രക്ഷ്യസി ഭാമിനി।
താവുഭൗ നരശാർദൂലൗ
രാജപുത്രൗ പരന്തപൗ ॥ **5.67.27** ॥ 2819

ത്വദ്ദർശനകൃതോത്സാഹൗ
ലങ്കാം ഭസ്മീകരിഷ്യതഃ।
ഹത്വാ ച സമരേ രൗദ്രം
രാവണം സഹബാന്ധവം ॥ **5.67.28** ॥ 2820

രാഘവസ്ത്വാം വരാരോഹേ
സ്വപുരീം നയിതാ ധ്രുവം।
യത് തു രാമോ വിജാനീയാ -
ദഭിജ്ഞാനമനിന്ദിതേ ॥ **5.67.29** ॥ 2821

പ്രീതിസഞ്ജനനം തസ്യ
പ്രദാതും തത് ത്വമർഹസി।
സാഭിവീക്ഷ്യ ദിശഃ സർവാ
വേൺയുദ്ഗ്രഥനമുത്തമം ॥ **5.67.30** ॥ 2822

മുക്ത്വാ വസ്ത്രാദ് ദദൗ മഹ്യം
മണിമേതം മഹാബല।
പ്രതിഗൃഹ്യ മണിം ദോർഭ്യാം
തവ ഹേതോ രഘുപ്രിയ ॥ **5.67.31** ॥ 2823

ശിരസാ സമ്പ്രണമ്യൈനാ -
മഹമാഗമനേ ത്വരേ।
ഗമനേ ച കൃതോത്സാഹ -
മവേക്ഷ്യ വരവർണിനീ ॥ **5.67.32** ॥ 2824

വിവർധമാനം ച ഹി മാ -
മുവാച ജനകാത്മജാ।
അശ്രുപൂർണമുഖീ ദീനാ
ബാഷ്പഗദ്ഗദഭാഷിണീ ॥ **5.67.33** ॥ 2825

മമോത്പതനസംഭ്രാന്താ
ശോകവേഗസമാഹതാ।
മാമുവാച തതഃ സീതാ
സഭാഗ്യോഽസി മഹാകപേ ॥ **5.67.34** ॥ 2826

യദ് ദ്രക്ഷ്യസി മഹാബാഹും
രാമം കമലലോചനം।
ലക്ഷ്മണം ച മഹാബാഹും
ദേവരം മേ യശസ്വിനം ॥ **5.67.35** ॥ 2827

സീതയാപ്യേവമുക്തോഽഹ -
മബ്രുവം മൈഥിലീം തഥാ।
പൃഷ്ഠമാരോഹ മേ ദേവി
ക്ഷിപ്രം ജനകനന്ദിനി ॥ **5.67.36** ॥ 2828

യാവത്തേ ദർശയാമ്യദ്യ
സസുഗ്രീവം സലക്ഷ്മണം।
രാഘവം ച മഹാഭാഗേ
ഭർതാരമസിതേക്ഷണേ ॥ **5.67.37** ॥ 2829

സാബ്രവീൻമാം തതോ ദേവീ
നൈഷ ധർമോ മഹാകപേ।
യത്തേ പൃഷ്ഠം സിഷേവേഽഹം
സ്വവശാ ഹരിപുംഗവ ॥ **5.67.38** ॥ 2830

പുരാ ച യദഹം വീര
സ്പൃഷ്ടാ ഗാത്രേഷു രക്ഷസാ।
തത്രാഹം കിം കരിഷ്യാമി
കാലേനോപനിപീഡിതാ ॥ **5.67.39** ॥ 2831

ഗച്ഛ ത്വം കപിശാർദൂല
യത്ര തൗ നൃപതേഃ സുതൗ।
ഇത്യേവം സാ സമാഭാഷ്യ
ഭൂയഃ സന്ദേഷ്ടുമാസ്ഥിതാ ॥ **5.67.40** ॥ 2832

ഹനൂമൻ സിംഹസങ്കാശൗ
താവുഭൗ രാമലക്ഷ്മണൗ।
സുഗ്രീവം ച സഹാമാത്യം
സർവാൻ ബ്രൂയാ അനാമയം ॥ **5.67.41** ॥ 2833

യഥാ ച സ മഹാബാഹു -
ർമാം താരയതി രാഘവഃ।
അസ്മാദ് ദുഃഖാംബുസംരോധാത്
തത് ത്വമാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **5.67.42** ॥ 2834

ഇദം ച തീവ്രം മമ ശോകവേഗം
രക്ഷോഭിരേഭിഃ പരിഭർത്സനം ച।
ബ്രൂയാസ്തു രാമസ്യ ഗതഃ സമീപം
ശിവശ്ച തേഽധ്വാസ്തു ഹരിപ്രവീര ॥ **5.67.43** ॥ 2835

ഏതത് തവാർയാ നൃപ സംയതാ സാ
സീതാ വചഃ പ്രാഹ വിഷാദപൂർവം।
ഏതച്ച ബുദ്ധ്വാ ഗദിതം യഥാ ത്വം
ശ്രദ്ധത്സ്വ സീതാം കുശലാം സമഗ്രാം ॥ **5.67.44** ॥ 2836

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

സീതായാഃ സന്ദേഹസ്യ സ്വകർതൃകതന്നിവാരണസ്യ ച വൃത്താന്തസ്യ ഹനുമതാ വർണനം

അഥാഹമുത്തരം ദേവ്യാ
പുനരുക്തഃ സസംഭ്രമം।
തവ സ്നേഹാന്നരവ്യാഘ്ര
സൗഹാർദാദനുമാന്യ ച ॥ **5.68.1** ॥ 2837

ഏവം ബഹുവിധം വാച്യോ
രാമോ ദാശരഥിസ്ത്വയാ।
യഥാ മാം പ്രാപ്നുയാച്ഛീഘ്രം
ഹത്വാ രാവണമാഹവേ ॥ **5.68.2** ॥ 2838

യദി വാ മന്യസേ വീര
വസൈകാഹമരിന്ദമ।
കസ്മിംശ്ചിത് സംവൃതേ ദേശേ
വിശ്രാന്തഃ ശ്വോ ഗമിഷ്യസി ॥ **5.68.3** ॥ 2839

മമ ചാപ്യൽപഭാഗ്യായാഃ
സാന്നിധ്യാത് തവ വാനര।
അസ്യ ശോകവിപാകസ്യ
മുഹൂർതം സ്യാദ് വിമോക്ഷണം ॥ **5.68.4** ॥ 2840

ഗതേ ഹി ത്വയി വിക്രാന്തേ
പുനരാഗമനായ വൈ।
പ്രാണാനാമപി സന്ദേഹോ
മമ സ്യാന്നാത്ര സംശയഃ ॥ **5.68.5** ॥ 2841

തവാദർശനജഃ ശോകോ
ഭൂയോ മാം പരിതാപയേത്।
ദുഃഖാദ് ദുഃഖപരാഭൂതാം
ദുർഗതാം ദുഃഖഭാഗിനീം ॥ **5.68.6** ॥ 2842

അയം ച വീര സന്ദേഹ -
സ്തിഷ്ഠതീവ മമാഗ്രതഃ।
സുമഹാംസ്ത്വത്സഹായേഷു
ഹർയൃക്ഷേഷു ഹരീശ്വര ॥ **5.68.7** ॥ 2843

കഥം നു ഖലു ദുഷ്പാരം
തരിഷ്യന്തി മഹോദധിം।
താനി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനി
തൗ വാ നരവരാത്മജൗ ॥ **5.68.8** ॥ 2844

ത്രയാണാമേവ ഭൂതാനാം
സാഗരസ്യാസ്യ ലംഘനേ।
ശക്തിഃ സ്യാദ് വൈനതേയസ്യ
വായോർവാ തവ ചാനഘ ॥ **5.68.9** ॥ 2845

തദസ്മിൻ കാർയനിർയോഗേ
വീരൈവം ദുരതിക്രമേ।
കിം പശ്യസി സമാധാനം
ബ്രൂഹി കാർയവിദാം വര ॥ **5.68.10** ॥ 2846

കാമമസ്യ ത്വമേവൈകഃ
കാർയസ്യ പരിസാധനേ।
പർയാപ്തഃ പരവീരഘ്ന
യശസ്യസ്തേ ബലോദയഃ ॥ **5.68.11** ॥ 2847

ബലൈഃ സമഗ്രൈർയദി മാം
ഹത്വാ രാവണമാഹവേ।
വിജയീ സ്വപുരീം രാമോ
നയേത് തത് സ്യാദ് യശസ്കരം ॥ **5.68.12** ॥ 2848

യഥാഹം തസ്യ വീരസ്യ
വനാദുപധിനാ ഹൃതാ।
രക്ഷസാ തദ്ഭയാദേവ
തഥാ നാർഹതി രാഘവഃ ॥ **5.68.13** ॥ 2849

ബലൈസ്തു സങ്കുലാം കൃത്വാ
ലങ്കാം പരബലാർദനഃ।
മാം നയേദ് യദി കാകുത്സ്ഥ -
സ്തത് തസ്യ സദൃശം ഭവേത് ॥ **5.68.14** ॥ 2850

തദ് യഥാ തസ്യ വിക്രാന്ത -
മനുരൂപം മഹാത്മനഃ।
ഭവത്യാഹവശൂരസ്യ
തഥാ ത്വമുപപാദയ ॥ **5.68.15** ॥ 2851

തദർഥോപഹിതം വാക്യം
പ്രശ്രിതം ഹേതുസംഹിതം।
നിശമ്യാഹം തതഃ ശേഷം
വാക്യമുത്തരമബ്രുവം ॥ **5.68.16** ॥ 2852

ദേവി ഹർയൃക്ഷസൈന്യാനാ -
മീശ്വരഃ പ്ലവതാം വരഃ।
സുഗ്രീവഃ സത്ത്വസമ്പന്ന -
സ്ത്വദർഥേ കൃതനിശ്ചയഃ ॥ **5.68.17** ॥ 2853

തസ്യ വിക്രമസമ്പന്നാഃ
സത്ത്വവന്തോ മഹാബലാഃ।
മനഃ സങ്കൽപസദൃശാ
നിദേശേ ഹരയഃ സ്ഥിതാഃ ॥ **5.68.18** ॥ 2854

യേഷാം നോപരി നാധസ്താ -
ന്ന തിർയക് സജ്ജതേ ഗതിഃ।
ന ച കർമസു സീദന്തി
മഹത്സ്വമിതതേജസഃ ॥ **5.68.19** ॥ 2855

അസകൃത് തൈർമഹാഭാഗൈ -
ർവാനരൈർബലസംയുതൈഃ।
പ്രദക്ഷിണീകൃതാ ഭൂമി -
ർവായുമാർഗാനുസാരിഭിഃ ॥ **5.68.20** ॥ 2856

മദ്വിശിഷ്ടാശ്ച തുൽയാശ്ച
സന്തി തത്ര വനൗകസഃ।
മത്തഃ പ്രത്യവരഃ കശ്ചി -
ന്നാസ്തി സുഗ്രീവസന്നിധൗ ॥ **5.68.21** ॥ 2857

അഹം താവദിഹ പ്രാപ്തഃ
കിം പുനസ്തേ മഹാബലാഃ।
നഹി പ്രകൃഷ്ടാഃ പ്രേഷ്യന്തേ
പ്രേഷ്യന്തേ ഹീതരേ ജനാഃ ॥ **5.68.22** ॥ 2858

തദലം പരിതാപേന
ദേവി മൻയുരപൈതു തേ।
ഏകോത്പാതേന തേ ലങ്കാ -
മേഷ്യന്തി ഹരിയൂഥപാഃ ॥ **5.68.23** ॥ 2859

മമ പൃഷ്ഠഗതൗ തൗ ച
ചന്ദ്രസൂര്യാവിവോദിതൗ।
ത്വത്സകാശം മഹാഭാഗേ
നൃസിംഹാവാഗമിഷ്യതഃ ॥ **5.68.24** ॥ 2860

അരിഘ്നം സിംഹസങ്കാശം
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി രാഘവം।
ലക്ഷ്മണം ച ധനുഷ്മന്തം
ലങ്കാദ്വാരമുപാഗതം ॥ **5.68.25** ॥ 2861

നഖദംഷ്ട്രായുധാൻ വീരാൻ
സിംഹശാർദൂലവിക്രമാൻ।
വാനരാൻ വാരണേന്ദ്രാഭാൻ
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി സംഗതാൻ ॥ **5.68.26** ॥ 2862

ശൈലാംബുദനികാശാനാം
ലങ്കാമലയസാനുഷു।
നർദതാം കപിമുഖ്യാനാം
നചിരാച്ഛ്രോഷ്യസേ സ്വനം ॥ **5.68.27** ॥ 2863

നിവൃത്തവനവാസം ച
ത്വയാ സാർധമരിന്ദമം।
അഭിഷിക്തമയോധ്യായാം
ക്ഷിപ്രം ദ്രക്ഷ്യസി രാഘവം ॥ **5.68.28** ॥ 2864

തതോ മയാ വാഗ്ഭിരദീനഭാഷിണീ
ശിവാഭിരിഷ്ടാഭിരഭിപ്രസാദിതാ।
ഉവാഹ ശാന്തിം മമ മൈഥിലാത്മജാ
തവാതിശോകേന തഥാതിപീഡിതാ ॥ **5.68.29** ॥ 2865

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥